

สภาพและปัญหาการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนคร
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

นางสาวนิษฐา มะปะโท

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตร การสอนและเทคโนโลยีการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

STATE AND PROBLEMS OF EDUCATION OPERATION IN PRE-PRIMARY LEVEL OF
THE MUNICIPAL SCHOOLS UNDER LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION

Miss Kanita Mapato

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Early Childhood Education

Department of Curriculum, Instruction, and Educational Technology

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2009

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

สภาพและปัญหาการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับ
อนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนคร สังกัดองค์การบริหารส่วน
ท้องถิ่น

โดย

นางสาวชนิษฐา มะปะโท

สาขาวิชา

การศึกษาปฐมวัย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

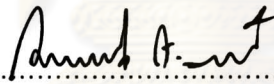
รองศาสตราจารย์ ดร.จีระพันธุ์ พูลพัฒน์

คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย กาญจนวาสี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวรรณ เหมชะญาติ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.จีระพันธุ์ พูลพัฒน์)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์ ดร.อัจฉรา วงษ์เอก)

ชินขรุา มะปะไท: สภาพและปัญหาการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของ
โรงเรียนเทศบาลนคร สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (STATE AND PROBLEMS
OF PRE-PRIMARY EDUCATION OPERATION OF MUNICIPAL SCHOOLS
UNDER LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION) อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก:
รศ.ดร.จิระพันธุ์ พูลพัฒน์. 185 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของ
โรงเรียนเทศบาลนคร สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการบริหารงานทางการศึกษา ด้านครู ด้านการทำงานร่วมกับ
ครอบครัวและชุมชน และด้านเด็ก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร 132 คน และครู 286 คน รวมจำนวน 418 คน
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบสำรวจ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านการบริหารงานทางการศึกษา ผู้บริหารดำเนินการแก้ไขปัญหาของระดับอนุบาลและม
ีการประสานงานกับระดับอนุบาลของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเดียวกัน มีหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยโดยมีการประชุม
ชี้แจงเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร มีอาคารเรียนสำหรับอนุบาลและกำหนดให้มีการใช้สื่ออุปกรณ์ที่
เหมาะสมกับเด็ก สำหรับครูมีการศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และคู่มือการใช้หลักสูตร และ
นำหลักสูตรสถานศึกษาสู่การปฏิบัติ ภายในห้องจัดมุมบล็อก มีพื้นที่สำหรับเด็กเรียนรู้นอกห้องเรียน 2) ด้านครู ผู้บริหาร
สนับสนุนให้ครูจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับพัฒนาการตามวัยและความแตกต่างของเด็กแต่ละ
คน เทศบาลนครพิจารณาปรับครูด้วยตนเอง มีการจัดให้ครูเข้ารับการอบรมกับโรงเรียนอื่นในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ผู้บริหารให้ครูยึดหลักการประเมินครบทุกด้าน และประเมินด้วยการสังเกตและบันทึกรายละเอียด มีการกำหนดให้มีรายการ
อาหารกลางวันและของว่างสำหรับเด็ก โดยให้เด็กได้รับสารอาหารครบตามหลักอาหาร 5 หมู่ และจัดให้มีเวทีก้นที่
ปฐมพยาบาลเบื้องต้น สำหรับครูใช้กิจกรรมสร้างสรรค์ และกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
ครูมีการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองและเข้ารับการอบรมกับโรงเรียนอื่นในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ประเมินผลพัฒนาการโดยการตรวจผลงาน เพื่อให้ทราบถึงพัฒนาการของเด็ก มีการชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูงและบันทึกข้อมูล
ทุก 3 เดือน ครูให้เด็กล้างมือทุกครั้งหลังปฏิบัติกิจกรรมและรับประทานอาหาร 3) ด้านการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน
ผู้บริหารให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมส่งเสริมให้เด็กยึดถือและปฏิบัติตามธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นและคำสอนเบื้องต้นของ
ศาสนา โรงเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น จัดให้เด็กเรียนรู้นอกสถานที่โดยใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน สำหรับครูมี
การพูดคุยกับผู้ปกครองในช่วงเช้าเย็น ผู้ปกครองร่วมช่วยเหลือในกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น มีการขอความร่วมมือชุมชน และ
พาเด็กออกไปเรียนรู้นอกสถานที่ 4) ด้านเด็ก ผู้บริหารคาดหวังให้เด็กเจริญเติบโตสมวัย ร่างกายแข็งแรง ช่วยเหลือตนเองได้
เหมาะสมกับวัย มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตใจที่ดีงาม สุขภาพจิตดี มีความสุข ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมให้เด็กได้ทำ
ร่วมกัน และผู้บริหารหาโอกาสเข้าไปพูดคุยกับเด็ก สำหรับครูคาดหวังให้เด็กสามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างคล่องแคล่ว
สมดุล ร่างกายแข็งแรง ครูมีการทักทายเด็กและผู้ปกครองในช่วงเช้าและเย็น และดูแลการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของเด็ก

ปัญหาจากการวิจัยพบว่า งบประมาณไม่เพียงพอ หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยที่มีอยู่เดิมไม่ถูกนำมาใช้จริง เครื่อง
เล่นสนามขาดแคลน ครูไม่เพียงพอต่อจำนวนเด็ก ผู้ปกครองมีการกีดกันทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมของทางโรงเรียนได้

ภาควิชา.....หลักสูตร การสอนและเทคโนโลยีการศึกษา.....ลายมือชื่อนิสิต.....*หญิงกมล*.....

สาขาวิชา.....การศึกษานปฐมวัย.....ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....*รศ.ดร....*

ปีการศึกษา 2552.....

5083313527 : MAJOR EARLY CHILDHOOD EDUCATION

KEYWORDS : PRE-PRIMARY EDUCATION OPERATION / MUNICIPAL SCHOOLS /
LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION

KANITA MAPATO : STATE AND PROBLEMS OF PRE-PRIMARY EDUCATION
OPERATION OF MUNICIPAL SCHOOLS UNDER LOCAL ADMINISTRATIVE
ORGANIZATION. ADVISOR : ASSOC.PROF. CHEERAPAN BHULPAT, Pd.D.,
185 pp.

The objectives of this research were to study state and problems of education operation in pre-primary level of the municipal schools under Local Administrative Organization. The study covered 4 areas: the education administration, teaching staff, the relationship between a school, families, a community and student. The research findings were based on questionnaire, interviewing, observation and surveying forms collected from 132 administrators and 286 teachers.

The results of the research: 1) The education administration: Administrators coordinated and solved the problems of pre-primary schools in the same municipal. The school early childhood curriculum was made by teachers after school curriculum planning meeting. Building and instructional materials used by pre-primary schools were appropriate for children. The early childhood education curriculum and hand book was studied and performed by teachers. The classroom had a block center and outdoor learning spaces 2) Teaching staff: the administrators encouraged teachers to educate and mentally develop on the needs of individual children. The municipals select and trained teachers with the schools under local administrative organization. Principal of assessment was carried out based on observation and recordings. Lunch and snack menu had a total of 5 nutrition food groups specific for children and first aid kits provided by school. Teachers developed children's movement through the creation of rhythm activities. Teachers gain additional knowledge through self study. Teachers assessed children by recording and tracking documents on their development, weight and height in every 3 months. The children were taught personal hygiene and washed their hands after activities. 3) The relationship between a school, families and a community: the parents encouraged their children to follow local culture and the schools involved in community activities. Teachers arranged local learning place for children. The teachers held meet-the-parents sessions in the morning and afternoon. The level of parent participation in school activities were discussed 4) Student: the administrators expected the children to be happy; healthy both mentally and physically, have good social skills and ethics. Administrators advocated the teachers to provide children learn by themselves, so administrators join with children when they had the chance, Teachers expect the children to be able to move their body well and balance with a cheerful disposition. Teachers were meeting the parent in the morning and afternoon, and care children's routine.

The following areas of concerns were found during the study: the budget allocated was lower than the school actual expenses, no implementation of early childhood school curriculum, insufficient playing equipments in playgrounds and instructional materials, Teachers were not enough and low parents participation rate in school activities.

Department : Curriculum, Instruction, and Educational Technology

Student's Signature Kanita Mapato

Field of Study : Early Childhood Education

Advisor's Signature Cheerapan Bhulpat

Academic Year : 2009

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถของ รองศาสตราจารย์ ดร. จีระพันธุ์ พูลพัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ให้ความรู้ คำปรึกษา ช่วยแก้ไขข้อบกพร่อง รวมทั้งให้กำลังใจและกระตุ้นให้ผู้วิจัยมีความวิริยะอุตสาหะในการศึกษาวิจัยมาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านอาจารย์เป็นอย่างสูง จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวรรณ เหมชะญาติ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.อัฉรา วงษ์เอก กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศรี แสงวงเจริญ อาจารย์ ดร.ศิริประภา พฤทธิกุล และคุณทิวาพร รัตนศักดิ์ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้บริหารและครูโรงเรียนเทศบาลนครทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลสำหรับทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นอย่างดียิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ปฐมวัยและคณาจารย์ท่านอื่นๆ ที่ได้กรุณาอบรมสั่งสอน ให้ผู้วิจัยมีโอกาสได้เรียนรู้ เข้าใจและเห็นคุณค่าของวิชาชีพครู ตลอดช่วงระยะเวลาของการศึกษา

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการสำนักประสานและพัฒนากิจการศึกษาท้องถิ่น ผู้อำนวยการส่วนส่งเสริมการศึกษานอกระบบและพัฒนากิจกรรมเยาวชน และพี่ๆ เจ้าหน้าที่สำนักประสานและพัฒนากิจการศึกษาท้องถิ่นทุกท่าน

ขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มอบทุนสนับสนุนการวิจัย

ขอขอบพระคุณ คุณสิทธิ จิตต์นิลวงศ์ เจ้าของสถานรับเลี้ยงเด็กสิทธิศาสตร์ที่ให้โอกาสผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลขณะทำงาน ขอขอบคุณนางสาววราภรณ์ อิมบุญ นางสาวดวงกมล จงเจริญ นางสาวปิยณัฐภา ชาวเนื้อดี นางสาวชุตินา ศิริกิ้น เพื่อนร่วมงานที่สิทธิศาสตร์ทุกท่าน และขอบคุณเพื่อน พี่ น้อง กัลยาณมิตรชาวสาขาศึกษาศาสตร์ปฐมวัยและชาวคณะครุศาสตร์ทุกท่าน ที่ให้กำลังใจ ตลอดจนคำแนะนำช่วยเหลือผู้วิจัยตลอดมา

เหนือสิ่งอื่นใด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ น้องและญาติมิตรทุกท่าน ผู้ให้ความรัก ความเอื้ออาทร และให้กำลังใจในการฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ ตลอดจนสนับสนุนทุนทรัพย์ให้แก่ผู้วิจัยตลอดช่วงระยะเวลาของการศึกษา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ณ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
คำถามการวิจัย.....	7
ขอบเขตการวิจัย.....	7
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	7
วิธีดำเนินการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
2.1 การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.....	12
ความเป็นมาของการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.....	12
เทศบาล.....	16
การจัดการศึกษาของเทศบาล.....	17
2.2 องค์ประกอบการทำงานในการจัดการศึกษาระดับอนุบาล.....	18
ด้านบริหารงานการศึกษา.....	18
ด้านครู.....	28
ด้านทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน.....	41
ด้านเด็ก.....	48
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	54
งานวิจัยในประเทศ.....	54
งานวิจัยต่างประเทศ.....	58

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	60
การศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน.....	60
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	60
เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	62
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	71
การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล.....	72
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ให้ข้อมูล.....	75
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษา.....	77
ระดับอนุบาล	
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงาน.....	121
การจัดการศึกษาระดับอนุบาล	
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	126
สรุปผลการวิจัย.....	127
อภิปรายผลการวิจัย.....	132
ข้อเสนอแนะ.....	136
รายการอ้างอิง.....	137
ภาคผนวก.....	142
ภาคผนวก ก รายงานผู้ทรงคุณวุฒิ.....	143
ภาคผนวก ข รายชื่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	145
ภาคผนวก ค ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	147
ภาคผนวก ง ภาพประกอบการสำรวจสภาพแวดล้อมและการสังเกต.....	176
พฤติกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	185

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนเทศบาลนครและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภาค.....	61
2	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	64
3	โครงสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา.....	66
4	โครงสร้างของแบบสอบถามผู้บริหาร และครูจำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา..... และประเด็นย่อยตามกรอบแนวคิด	67
5	โครงสร้างของแบบวิเคราะห์ผลการสังเกตจำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา..... และประเด็นย่อยตามกรอบแนวคิด	68
6	โครงสร้างของแบบสำรวจสภาพแวดล้อมจำแนกตามประเด็นหลัก..... และประเด็นย่อยตามกรอบแนวคิด	69
7	จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนและค่าร้อยละจำแนกตามครั้งที่ส่ง.....	71
8	วันที่ และเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต..... และแบบสำรวจ จำแนกตามโรงเรียนของแต่ละเทศบาลนคร	72
9	จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารจำแนกตามสถานภาพ.....	75
10	จำนวนและค่าร้อยละของครูจำแนกตามสถานภาพ.....	76
11	จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารจำแนกตามข้อมูลด้านการบริหารงาน..... ทางการศึกษา	77
12	จำนวนและค่าร้อยละของครูจำแนกตามข้อมูลด้านการบริหารงาน..... ทางการศึกษา	82
13	จำนวนและค่าร้อยละของโรงเรียนจำแนกตามการจัดสภาพแวดล้อม.....	87
14	จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารจำแนกตามข้อมูลด้านครู.....	91
15	จำนวนและค่าร้อยละของครูจำแนกตามข้อมูลด้านครู.....	96
16	จำนวนและค่าร้อยละของครูจำแนกตามพฤติกรรมการจัดประสบการณ์.....	102
17	จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารจำแนกตามข้อมูลด้านการทำงาน..... ร่วมกับครอบครัวและชุมชน	107
18	จำนวนและค่าร้อยละของครูจำแนกตามข้อมูลด้านการทำงานร่วมกับ..... ครอบครัวและชุมชน	110

ตารางที่	หน้า
19	จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารจำแนกตามข้อมูลด้านเด็ก..... 112
20	จำนวนและค่าร้อยละของครูจำแนกตามข้อมูลด้านเด็ก..... 114
21	จำนวนและค่าร้อยละของครูจำแนกตามพฤติกรรมการจัดประสบการณ์..... 119
22	จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารและครูจำแนกตามปัญหาและ..... 121 ข้อเสนอแนะด้านการบริหารงานทางการศึกษา
23	จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารและครูจำแนกตามปัญหาและ..... 122 ข้อเสนอแนะด้านครู
24	จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารและครูจำแนกตามปัญหาและ..... 123 ข้อเสนอแนะด้านการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน
25	จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารและครูจำแนกตามปัญหาและ..... 124 ข้อเสนอแนะด้านเด็ก
26	รายชื่อเทศบาลนคร รายชื่อเทศบาลนครที่สู่มได้ รายชื่อโรงเรียนที่สู่มได้..... 146 จำนวนผู้บริหาร และครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภาค

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทยมีหลายรูปแบบ ทั้งในแบบของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สถานรับเลี้ยงเด็ก โรงเรียนอนุบาล หรือเป็นการจัดการศึกษาระดับอนุบาลในโรงเรียนประถมศึกษา และ/หรือโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐและเอกชน จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) หมวด 1 มาตรา 9 (2) ระบุว่า การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จาก พระราชบัญญัตินี้ทำให้มีการกระจายอำนาจการจัดการศึกษา ไปสู่ท้องถิ่น การจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเจตนารมณ์ของรัฐบาลที่จะให้ประชาชนเข้ามา มีส่วนร่วมในการปกครอง ดูแล รับผิดชอบตนเอง เพื่อให้การแก้ไขปัญหาและการพัฒนาในพื้นที่ สอดคล้องกับความจำเป็นและเป็นไปตามความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 นับเป็นกฎหมายที่แสดงเจตนารมณ์ในการกระจายอำนาจให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากกว่ากฎหมายใดๆ ที่เคยมีมาก่อน และส่งผลให้พื้นที่ทุกตารางนิ้วของ ประเทศไทยอยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมี อิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง และการบริหารจัดการภารกิจในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ยังคงยืนยันเจตนารมณ์ในการกระจายอำนาจให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และเพิ่ม บทบัญญัติให้รัฐส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการ สาธารณะให้แก่ประชาชน บทบัญญัตินี้ทำให้นโยบายการกระจายอำนาจจากรัฐสู่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นมีความชัดเจนยิ่งขึ้น (อัฉรา วงษ์เอก, 2552)

จีระพันธุ์ พูลพัฒน์ (2514) ได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับพระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบ ราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2476 บัญญัติให้มีการแบ่งระบบการบริหาร ราชการประเทศเป็น 3 แบบ คือ ราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนภูมิภาค และราชการ บริหารส่วนท้องถิ่นจากพระราชบัญญัติให้มีราชการบริหารส่วนท้องถิ่นนี้เป็นผลทำให้มีการจัดตั้ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเวลาต่อมา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการแบ่งโครงสร้างการ บริหารงานออกเป็น องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาล องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนในท้องถิ่นอย่าง แท้จริง โดยเฉพาะเรื่องคุณภาพชีวิตของคนตั้งแต่เกิดจนตาย ซึ่งการจัดการศึกษาขององค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นจะเริ่มเตรียมความพร้อมแก่เด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจอารมณ์ สังคมและสติปัญญา

เทศบาล เป็นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่น การปกครองรูปแบบเทศบาลเป็นการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นดำเนินการปกครองตนเอง ตามระบอบประชาธิปไตย เทศบาลได้มีบทบาทเกี่ยวกับการศึกษาเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2478 (จีระพันธุ์ พูลพัฒน์, 2514) โดยกระทรวงธรรมการได้โอนโรงเรียนประชาบาลที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตลอดจนทรัพย์สินของโรงเรียนนั้นๆ ให้แก่เทศบาลบางจังหวัดไปจัดการศึกษาเองเท่าที่เทศบาลสามารถรับโอนไปได้ หน้าที่ของการจัดการศึกษาของเทศบาลคือ จัดการให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม ต่อมาในปี พ.ศ. 2497 รัฐบาลได้มีนโยบายให้โอนโรงเรียนประชาบาลในเขตเทศบาล ให้เทศบาลรับไปดำเนินการอีกโดยถือรายได้เป็นหลักในการพิจารณาคือ ให้โอนเฉพาะเทศบาลที่มีรายได้พอที่จะดำเนินการได้เท่านั้น ซึ่งเป็นการโอนเฉพาะโรงเรียนและทรัพย์สิน ส่วนครุรัฐบาลให้ยืมไปทำการสอนพลางก่อน ซึ่งเป็นการเริ่มให้ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอีกครั้ง โดยให้เทศบาลเป็นผู้บริหารและดำเนินการโดยตรง

พระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช 2496 แบ่งเทศบาลออกเป็น 3 ประเภท คือ เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร โดยเทศบาลตำบลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีการประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะเป็นเทศบาลตำบล เทศบาลเมืองเป็นท้องถิ่นชุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ 10,000 คนขึ้นไป และเทศบาลนครเป็นเทศบาลที่มีขนาดใหญ่กว่าเทศบาลประเภทอื่น มีความพร้อมในการพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลนครเป็นชุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ 50,000 คนขึ้นไป ทั้งมีรายได้ พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่ เนื่องจากเทศบาลมีการจัดเก็บรายได้และได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐ จึงทำให้เทศบาลสามารถจัดกิจกรรมที่จำเป็นเร่งด่วนตามความต้องการ และแก้ไขปัญหาได้ทันทีโดยไม่ต้องรอการตั้งงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาล

การสัมภาษณ์ อัจฉรา วงษ์เอก ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ณ วันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552 ได้ข้อมูลว่า การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันนั้น ถือได้ว่าเทศบาลดำเนินการได้ค่อนข้างเต็มรูปมากกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทอื่นๆ เนื่องจากเทศบาลมีความต่อเนื่องในการจัดการศึกษา มากกว่าองค์การบริหารส่วนตำบลและองค์การบริหารส่วนจังหวัด ทำให้การดำเนินงานทางการศึกษาของเทศบาลมีความเป็นระบบ แบบแผน มีการดำเนินงานที่ไม่ขาดตอน และในอนาคตแนวโน้มการจัดการศึกษาของเทศบาลจะมีเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเมื่อองค์การบริหารส่วนตำบลมีความพร้อมตามหลักเกณฑ์ที่ระบุใน พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 12 พ.ศ.2546 ก็

สามารถยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลได้ จากข้อมูลทีกล่าวมาข้างต้นทำให้การจัดการศึกษาของเทศบาลมีความน่าสนใจ

นอกจากนี้ อัจฉรา วงษ์เอก ได้ให้สัมภาษณ์เพิ่มเติมว่า การจัดการศึกษาของเทศบาลทั้งหมดนั้น เทศบาลนครถือได้ว่ามีศักยภาพมากที่สุดในหลายๆด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านการศึกษา เนื่องจากมีการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลได้มาก ทำให้มีงบประมาณในการจัดการศึกษามากกว่าเทศบาลในระดับอื่นจึงสามารถพัฒนางานการศึกษาได้อย่างเต็มที่ และเทศบาลนครได้แบ่งโครงสร้างหน่วยที่รับผิดชอบงานทางการศึกษาเป็น สำนักงานการศึกษา ซึ่งสำนักงานศึกษานี้มีหน้าที่โดยตรงในการดูแลเรื่องการศึกษา และในสำนักงานการศึกษาของเทศบาลนครนี้ก็ได้มีการแบ่งออกเป็นงานการศึกษาในด้านต่างๆ รวมไปถึงด้านการศึกษาปฐมวัยด้วยเช่นกัน จากการแบ่งเช่นนี้ทำให้มีผู้รับผิดชอบงานด้านการศึกษาปฐมวัยโดยตรง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของไทยเริ่มเน้นให้มีการพัฒนา “คน” ตั้งแต่ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2544 เป็นต้นมาจนกระทั่งปัจจุบัน โดยมีการกำหนดเป้าหมายให้มนุษย์เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ ในฐานะที่เป็นทรัพยากรที่สำคัญและมีค่ายิ่ง ซึ่งการจะพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพนั้นควรเริ่มตั้งแต่วัยเริ่มต้นของชีวิต ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ได้มีการระบุถึงเด็กปฐมวัยไว้ว่า “เด็กปฐมวัยทุกคนควรได้รับการเตรียมความพร้อมอย่างน้อย 1 ปี และเด็กวัย 3-5 ปี ได้เข้าเรียนระดับก่อนประถมศึกษาไม่ต่ำกว่าร้อยละ 90 ในปี พ.ศ. 2544” (สมนึก นนธิจันทร์, 2539) การพัฒนาเด็กเป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายในสังคมจะต้องร่วมกันดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่องไปตลอดชีวิตโดยเฉพาะอย่างยิ่งการอบรมเลี้ยงดูอย่างถูกต้อง และการให้การศึกษาแก่เด็กจะเป็นพื้นฐานอันมีค่ากับตัวเด็กโดยให้การศึกษาในระดับนี้ เป็นการศึกษาระยะต้นของชีวิตเป็นการจัดการศึกษาเพื่อปูพื้นฐานที่ดีให้กับเด็ก สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับแก้ไขปรับปรุง พ.ศ. 2545 ที่ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวระบุให้มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษารวมไปถึงการศึกษาปฐมวัยด้วยเช่นกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) ซึ่งสอดคล้องกับที่ Kauerz (2005) กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาในระดับอนุบาลที่ดีและเหมาะสมกับเด็กควรเป็นการจัดการศึกษาที่เน้นหนักในคุณภาพและประสิทธิผลมากกว่าการเน้นที่ปริมาณผลผลิตนั่นคือ จำนวนเด็กนั่นเอง ทั้งนี้ควรมีคุณภาพในเรื่องของการพัฒนามาตรฐานการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม สมควรให้มีการพัฒนาครู รวมไปถึงการประเมินเด็กเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงมีประสิทธิผล ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาระดับอนุบาลให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นในปัจจุบันสถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการ

การศึกษาด้วยตนเอง มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเอง จึงย่อมส่งผลกระทบถึงคุณภาพผู้เรียน และคุณภาพการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน จึงเป็นเหตุผลที่สมควรมีการกำหนดมาตรฐาน การศึกษาปฐมวัยเพื่อเป็นการประกันคุณภาพการศึกษา

สำหรับในประเทศไทยมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยขึ้นในหลายหน่วยงาน เป็น มาตรฐานที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพของการจัดการศึกษาโดยองค์รวม เป็นการกำหนดความ คาดหวังให้ชัดเจนสำหรับทั้งครู ผู้บริหาร พ่อแม่ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานต่างๆ ที่มีส่วน เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ถ้าไม่มีมาตรฐานสาธารณะนั้นก็ไม่น่าทราบว่า สาระสำคัญที่แท้จริงของ การจัดการศึกษาอยู่ที่ใด คุณภาพคนที่ชาติต้องการเป็นอย่างไร การจัดการเรียนการสอนปัจจุบันต้อง เป็นไปในทิศทางใด คุณภาพการการจัดการศึกษาแต่ละแห่งมีจุดเด่น จุดควรพัฒนาในเรื่องใดบ้าง เนื่องจากไม่มีอะไรเป็นเครื่องชี้วัดเทียบเคียง ทำให้ขาดการรับผิดชอบต่อสาธารณชน การกำหนด มาตรฐานทำให้สถานศึกษาต้องถือเป็นความรับผิดชอบต่อที่จะทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐาน คุณภาพครูที่จะต้องจัดการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐาน คุณภาพการบริหารจัดการตลอดจน คุณภาพด้านการจัดการสถานศึกษาให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน, 2550)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2545) ได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับมาตรฐานการจั ดการศึกษาว่าสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางให้สาธารณชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สนับสนุน ส่งเสริมการศึกษาในด้านต่างๆ เพื่อให้สถานศึกษานั้นจัดการศึกษาปฐมวัยมีคุณภาพสูง ขึ้นตามความคาดหวังของชุมชน โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้กำหนดมาตรฐานการจั ดการศึกษาปฐมวัยมีเนื้อหาครอบคลุม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้เรียน ด้านผู้บริหาร และด้านครูผู้สอน

กระทรวงศึกษาธิการกำหนดมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยโดยมีเนื้อหาครอบคลุมใน 4 ด้าน (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2539) ได้แก่ ด้านคุณภาพเด็ก ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้าน การบริหารและการจัดการศึกษา และด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้

กระทรวงมหาดไทย (2549) กำหนดมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยโดยมีเนื้อหาครอบคลุมใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต(ผู้เรียน)

นอกจากมาตรฐานการจัดการศึกษาปฐมวัยที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว สถานศึกษาปฐมวัย ควรมีการคำนึงถึงมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยในระดับสากลด้วย โดยสมาคมแห่งชาติเพื่อ การศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย (NAEYC: The National Association for the Education of Young Children) มีการประชุมคณะกรรมการเพื่อร่วมกันกำหนดมาตรฐานของโปรแกรมการศึกษา ปฐมวัย เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการดูแลและการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสม

และเป็นที่ยอมรับอย่างสากล (Simpson, 2005) โดยเนื้อหาครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเด็ก ด้านครู ด้านการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน และด้านการบริหารงาน

ถึงแม้ว่าหน่วยงานที่ดูแลการจัดการศึกษาปฐมวัยจะมีความหลากหลายแต่ทุกหน่วยงานมีจุดหมายเดียวกันคือ มุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

ทิสนา แคมมณี และคณะ (2536) ได้กล่าวถึงการพัฒนาเด็กในอนาคตให้มีคุณภาพ จำเป็นต้องอาศัยหลักการ วิธีการหรือรูปแบบต่างๆ ที่สามารถผสมผสานความรู้ตามหลักสากลกับ วิถีชีวิตและระบบคุณค่าของสังคมไทยเข้าด้วยกันอย่างเหมาะสมกลมกลืน ดังที่กล่าวมาทำให้เห็นได้ว่า มาตรฐานการศึกษาปฐมวัยไทยควรมีความเป็นตัวแทนที่สามารถผสมผสานกลมกลืนทั้งสากลและวิถีแห่งไทยได้อย่างเหมาะสม เพื่อเป็นการตอบสนองนโยบายตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับแก้ไขปรับปรุงพ.ศ. 2545 ที่ได้ระบุให้มีการกำหนดมาตรฐาน การศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา

พิชิต ฤทธิ์จัญญ และคณะ (2550) ได้ทำการวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายส่งเสริมการจัดการศึกษา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้วยการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นและศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการศึกษา ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ระบบและ โครงสร้างการบริหารองค์กรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่ชัดเจน การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ การศึกษายังขาดนโยบายและแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน ไม่สอดคล้องกับความต้องการของ ท้องถิ่น ยังไม่มีการนำแผนยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาไปปฏิบัติอย่างจริงจัง บุคลากรขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การศึกษา การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลยัง ดำเนินการได้ไม่ครอบคลุมและครบถ้วน จากข้อมูลข้างต้นทำให้ทราบว่า การจัดการศึกษาขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นยังต้องการการพัฒนาในด้านของการบริหารงานการศึกษา

สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาได้มีการจัดประเมินคุณภาพ การศึกษารอบที่ 2 พ.ศ. 2549-2553 ทั่วประเทศเพื่อเป็นการประกันคุณภาพการศึกษาไทยให้ได้ มาตรฐานและเพื่อปรับปรุงการศึกษาให้พัฒนาสูงขึ้น ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนเทศบาลนคร พบว่า ควรปรับปรุงในเรื่องของหลักสูตรให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนและ ท้องถิ่น พร้อมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร ควรเน้นเรื่องคุณธรรม จริยธรรมสำหรับเด็ก ครูปฐมวัยควรมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อจัดการเรียนการสอนให้เด็กได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อมูลการวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายส่งเสริมการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น (พิชิต ฤทธิ์จัญญและคณะ, 2550) ทำให้ทราบว่า การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นยังมีปัญหาในการจัดการศึกษาโดยรวมอยู่ ซึ่งก็มีความสอดคล้องกับผลการประเมิน

คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลนคร สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงมีความน่าสนใจที่จะศึกษาการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของเทศบาลนครว่าเป็นอย่างไร เนื่องจากเทศบาลนครเป็นเทศบาลที่มีศักยภาพมากที่สุด โดยเฉพาะการดำเนินงานการจัดการศึกษา เนื่องจากมีการจัดเก็บรายได้ทำให้มีงบประมาณสนับสนุนการศึกษามากกว่าหน่วยอื่นในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเทศบาลนครมีหน่วยงานและบุคลากรที่รับผิดชอบการศึกษาปฐมวัยโดยตรง ซึ่งจากผลการประเมินของสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา และผลการวิจัยของ พิชิต ฤทธิจรรยาและคณะ (2550) มีความสอดคล้องกันเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลนครยังมีข้อบกพร่องในหลายประเด็นดังที่กล่าวมาข้างต้น ทั้งที่การจัดการศึกษาของเทศบาลนครควรมีคุณภาพและมีศักยภาพ เนื่องจากมีงบประมาณสนับสนุนการศึกษามาก ควรจะมีการนำงบประมาณที่ได้เอื้อต่อการศึกษานี้มาพัฒนาการศึกษาของเทศบาลนครได้อย่างเต็มที่และคุ้มค่าเงิน คุณภาพการศึกษาก็สมควรจะมีมากด้วยเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์สูงสุดที่จะเกิดกับเด็กผู้ซึ่งเป็นอนาคตของชาติ อีกทั้งขณะนี้เทศบาลนครหลายแห่งกำลังดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนเทศบาลนครเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก

ปัจจุบันยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนครทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนคร เพื่อจะได้มีข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงพัฒนาการศึกษาปฐมวัยของเทศบาลที่มีอยู่เดิมให้ดียิ่งขึ้น และเพื่อเป็นแนวทางสำหรับเทศบาลนครหรือเทศบาลประเภทอื่นนำไปใช้ในการพัฒนาดำเนินการจัดการศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนครใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานทางการศึกษา ด้านครู ด้านการทำงานร่วมกับครอบครัว และชุมชน และด้านเด็ก
2. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนครใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานทางการศึกษา ด้านครู ด้านการทำงานร่วมกับครอบครัว และชุมชน และด้านเด็ก

คำถามการวิจัย

1. สภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนคร ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานทางการศึกษา ด้านครู ด้านการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน และด้านเด็ก เป็นอย่างไร

2. ปัญหาการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนคร ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานทางการศึกษา ด้านครู ด้านการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน และด้านเด็ก เป็นอย่างไร

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจที่มุ่งศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนคร ใน 4 ด้าน

2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครู ของเด็กในระดับอนุบาล จำนวน 700 คน จากโรงเรียนเทศบาลนครทั่วประเทศ

3. ตัวแปรที่ศึกษา คือ การดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนคร ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานทางการศึกษา ด้านครู ด้านการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน และด้านเด็ก

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

สภาพการดำเนินการจัดการศึกษา หมายถึง ลักษณะการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้กับเด็กวัยอนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนคร สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานทางการศึกษา ด้านครู ด้านการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน และด้านเด็ก

ด้านการบริหารงานทางการศึกษา หมายถึง การปฏิบัติงานทางการศึกษาในเรื่องนโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัย หลักสูตร และการจัดสภาพแวดล้อม

ด้านครู หมายถึง การปฏิบัติงานทางการศึกษาในเรื่องการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ คุณสมบัติของครู การพัฒนาครู การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ การดูแลสุขภาพและอนามัยของเด็ก

ด้านการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน หมายถึง การปฏิบัติงานทางการศึกษาในเรื่องการทำงานร่วมกับครอบครัว และการทำงานร่วมกับชุมชน

ด้านเด็ก หมายถึง การปฏิบัติงานทางการศึกษาในเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็ก ความสัมพันธ์ของเด็กกับเด็ก และเด็กกับบุคคลแวดล้อมตัวเด็ก

ปัญหาการดำเนินงานการจัดการศึกษา หมายถึง อุปสรรคหรือข้อขัดข้องที่ทำให้การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้กับเด็กวัยอนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนครไม่เป็นไปตามความมุ่งหมาย ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานทางการศึกษา ด้านครู ด้านการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน และด้านเด็ก

โรงเรียนเทศบาลนคร หมายถึง สถานศึกษาของเทศบาลนคร สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ที่มีการจัดการศึกษาระดับอนุบาลให้แก่เด็กอายุ 4-5 ปี

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ ผู้รักษาการในตำแหน่ง รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้าระดับอนุบาล หรือบุคคลอื่นที่มีตำแหน่งเทียบเท่าที่รับผิดชอบระดับอนุบาลในโรงเรียนเทศบาลนคร

ครู หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ในการดูแลและจัดการศึกษาให้แก่เด็กอายุ 4-5 ปี ในโรงเรียนเทศบาลนคร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

1.1 ศึกษา ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นจากตำราทางวิชาการ เอกสารต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาล และโรงเรียนเทศบาลนคร เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาและสร้างเครื่องมือ

1.2 สัมภาษณ์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนครจากผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการบริหารงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร และครู ในระดับอนุบาลโรงเรียนเทศบาลนคร จากทั่วประเทศ โดยเป็นผู้บริหาร 132 คน และครู 568 คน รวม 700 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และครู ในโรงเรียนเทศบาลนครทั่วประเทศ โดยเป็นผู้บริหาร 132 คน และครู 286 คน รวมได้ 418 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน

(Multi – Stage Random Sampling)

3. เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวน 6 ชุด ได้แก่ แบบสอบถามผู้บริหาร แบบสอบถามครู แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร แบบสัมภาษณ์ครู แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และแบบสำรวจสภาพแวดล้อม

3.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีขั้นตอนดังนี้

1 ศึกษาทฤษฎี หลักการ จากตำรา วารสาร งานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการจัดการศึกษาระดับอนุบาล

2 กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

3 กำหนดโครงสร้างของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4 ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดด้วยตนเอง ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยขอหนังสือขอความร่วมมือเก็บรวบรวมข้อมูล จากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการสำนักประสานและพัฒนากิจการศึกษาท้องถิ่น เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามโดยใช้บริการทางไปรษณีย์ไปยังโรงเรียนเทศบาลนครที่เป็นกลุ่มตัวอย่างถึงผู้บริหารโรงเรียน พร้อมแนบซองเปล่าติดแสตมป์เจ้าหน้าที่ของถึงผู้วิจัยเพื่อบรรจุแบบสอบถามที่ตอบแล้วส่งคืนผู้วิจัย

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู แบบสังเกตการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และแบบสำรวจสภาพแวดล้อม ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และแบบสำรวจสภาพแวดล้อมด้วยตนเอง

5. การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และแบบสำรวจสภาพแวดล้อม แล้วแยกวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

5.1 แบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่และคำนวณค่าร้อยละ โดยนำเสนอข้อมูลในรูปของตารางประกอบความเรียง

5.2 แบบสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำข้อมูลมาสรุปรวม เรียบเรียง แยกโดยการแจกแจงความถี่และนำเสนอข้อมูลเป็นความเรียงโดยระบุความถี่

5.3 แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่และคำนวณค่าร้อยละ และนำเสนอข้อมูลในรูปของตารางประกอบความเรียง ส่วน

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเพิ่มเติม นำมาจัดกลุ่มข้อมูลสรุปเป็นข้อมูลเชิงบรรยายตามประเด็นที่กำหนดโดยระบุความถี่

5.4 แบบสำรวจสภาพแวดล้อม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยโดยแจกแจงความถี่และคำนวณหาค่าร้อยละ และนำเสนอข้อมูลในรูปของตารางประกอบความเรียง ส่วนข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นเพิ่มเติม นำมาจัดกลุ่มข้อมูลสรุปเป็นความเรียงตามประเด็นที่กำหนดโดยระบุความถี่

ประโยชน์ที่ได้รับ

ได้แนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษาปฐมวัยของเทศบาลนครที่ดำเนินการอยู่ให้ดียิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนคร สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอเนื้อหาและสาระของข้อมูลดังต่อไปนี้

1. การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 1.1 ความเป็นมาของการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 1.2 เทศบาล
 - 1.3 การจัดการศึกษาของเทศบาล
2. องค์ประกอบการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาล
 - 2.1 ด้านบริหารงานการศึกษา
 - 2.2 ด้านครู
 - 2.3 ด้านทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน
 - 2.4 ด้านเด็ก
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 3.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 บัญญัติสิทธิของประชาชนในด้านการศึกษาและการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายและให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรมและฝึกอบรม ตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น ซึ่งรัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง ให้เป็นความอิสระแก่ท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น มีอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหาร การเงินและการคลัง มีอำนาจของตนเองโดยเฉพาะ (กระทรวงมหาดไทย, 2544)

1.1 ความเป็นมาของการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อันเนื่องมาจากนโยบายกระจายอำนาจการจัดการศึกษาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งได้กำหนดไว้ในกฎหมายสำคัญหลายฉบับ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาและเข้าไปมีส่วนร่วมจัดการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการกระจายอำนาจไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550)

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เป็นส่วนราชการที่แยกออกมาจากกรมการปกครอง สังกัดกระทรวงมหาดไทย โดยมีบทบาทภารกิจสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการพัฒนาและให้คำปรึกษา แนะนำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การบริหารงานบุคคล การเงินการคลัง และการบริหารจัดการ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความเข้มแข็ง และมีศักยภาพในการให้บริการสาธารณะ ทั้งนี้ อำนาจหน้าที่และโครงสร้างส่วนราชการ ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เป็นไปตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2545 ซึ่งกำหนดไว้ดังนี้

1. ดำเนินการพัฒนา ระบบ รูปแบบ และโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. ส่งเสริมและสนับสนุนในการจัดทำ ประสานและบูรณาการแผนพัฒนาท้องถิ่นและวางระบบในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น

3. ดำเนินการจัดทำ แก้ไข ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งให้คำปรึกษา แนะนำ และกำกับดูแลการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4. กำหนดแนวทางและจัดทำมาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น

5. ส่งเสริม สนับสนุน และประสานการดำเนินงานด้านการเงิน การคลัง การงบประมาณ การพัสดุการจัดเก็บรายได้ และการประกอบกิจการพาณิชย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งวางระบบตรวจสอบระบบการเงิน การบัญชี และการพัสดุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

6. ส่งเสริม สนับสนุนและประสานการจัดการบริการสาธารณะและการศึกษาในอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

7. กำหนดแนวทาง วางระบบ และสร้างตัวชี้วัดเพื่อเป็นมาตรฐานการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนกำกับดูแลให้เป็นไปตามมาตรฐาน

8. ส่งเสริมภาคประชาชนให้มีส่วนร่วมในการบริหารงานและตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

9. พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

10. พัฒนาบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและของกรม

11. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมหรือตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ต่อมาในปี พ.ศ. 2551 ได้มีการประกาศใช้กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2551 โดยกำหนดให้มีราชการบริหารส่วนภูมิภาค และจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดขึ้นในกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เพื่อทำหน้าที่ประสานงานและปฏิบัติหน้าที่ในฐานะตัวแทนของกรมในราชการส่วนภูมิภาค เพื่อให้การดำเนินการกำกับ ดูแล และสนับสนุนการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปอย่างคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ และจัดตั้งกลุ่มตรวจสอบภายในและกลุ่มพัฒนาระบบบริหารขึ้นในกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบการดำเนินงานภายในส่วนราชการ สนับสนุนการปฏิบัติงานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และพัฒนาการบริหารของส่วนราชการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ มีประสิทธิภาพ และคุ้มค่า

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจในการจัดกิจกรรมสาธารณะ ซึ่งรวมทั้ง

ด้านการศึกษาก่อนการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดบริการสาธารณะแก่ประชาชน ในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีบทบาทในการจัดการศึกษาอยู่แล้ว และมีแนวโน้มที่จะได้รับบทบาทนี้มากขึ้น

หน่วยงานที่รับผิดชอบในการกำกับดูแล ส่งเสริม สนับสนุน การบริหารการปกครองท้องถิ่น ได้จัดทำแนวนโยบายการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2545-2559 ขึ้น กระทรวงมหาดไทย (2544) ได้แนวนโยบายการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย เพื่อพัฒนาคุณภาพและศักยภาพคนในท้องถิ่นให้มีคุณลักษณะที่สามารถบูรณาการ วิถีชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการ ของสังคมและประเทศชาติ ตามหลักแห่งการปกครองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาความพร้อมแก่เด็กตั้งแต่แรกเกิดถึงก่อนการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ตามตามศักยภาพ และมีความพร้อมในการเข้าการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐาน วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาท้องถิ่นเพื่อให้เด็กปฐมวัยได้รับการส่งเสริมพัฒนาการและเตรียมความพร้อมทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้มีความพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน

การดี อนันต์นาวี (2551) นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงานต่างๆ ที่มีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษา ดังนี้

1. กำหนดหลักเกณฑ์ โดยรัฐมีหน้าที่กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น ซึ่งเป็นการดูแลเชิงมาตรฐาน ในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดที่ยังไม่ได้จัดการศึกษาต้องการจัดการศึกษาขึ้น เช่น ต้องการตั้งโรงเรียนในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบ รัฐก็ต้องดูแลว่าการจัดการศึกษานี้สอดคล้องกับความต้องการของคนในท้องถิ่นหรือไม่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อมเพียงใด ทั้งนี้เพื่อประกันว่าเมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาแล้ว ประชาชนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพได้มาตรฐานอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

2. การสนับสนุน รัฐมีหน้าที่ประสานส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาได้สอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐาน เป็นบทบาทช่วยเหลือส่งเสริม แต่รัฐจะไม่เข้าไปแทรกแซงและบังคับบัญชาในแง่นี้ รัฐมีหน้าที่ให้ข้อมูลให้แนวทางและให้คำแนะนำเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยกระดับการจัดการศึกษาของตน

3. เสนอแนะงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องคำนวณค่าใช้จ่ายต่อหัวผู้เรียนและเสนอแนะให้หน่วยจัดสรรงบประมาณพิจารณา การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ถึงแม้เป็นสิทธิหน้าที่ขององค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีงบประมาณของท้องถิ่นสนับสนุน แต่ต้องเป็นไปตามเกณฑ์และมาตรฐานที่รัฐกำหนด ต้องเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายการศึกษา ต้องมีระบบประกันคุณภาพ ครูและผู้บริหารการศึกษาต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพและต้องได้รับการประเมินคุณภาพจากภายนอกด้วย

ซึ่งหมายความว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้ดูแลสถานศึกษาก็ต้องรับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐานด้วย

การจัดตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเจตนารมณ์ของรัฐบาลที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครอง ดูแล รับผิดชอบตนเอง เพื่อให้การแก้ไขปัญหาและการพัฒนาในพื้นที่สอดคล้องกับความจำเป็นและเป็นไปตามความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 นับเป็นกฎหมายที่แสดงเจตนารมณ์ในการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากกว่ากฎหมายใดๆ ที่เคยมีมาก่อน และส่งผลให้พื้นที่ทุกตารางนิ้วของประเทศไทยอยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง และการบริหารจัดการภารกิจในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ยังคงยืนยันเจตนารมณ์ในการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และเพิ่มบทบัญญัติให้รัฐส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะให้แก่ประชาชน บทบัญญัตินี้ทำให้นโยบายการกระจายอำนาจจากรัฐสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความชัดเจนยิ่งขึ้น (อัจฉรา วงษ์เอก, 2552)

การจัดการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทยมีหลายรูปแบบ ทั้งในแบบของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สถานรับเลี้ยงเด็ก โรงเรียนอนุบาล หรือเป็นการจัดการศึกษาระดับอนุบาลในโรงเรียนประถมศึกษาและ/หรือโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐและเอกชน จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) หมวด 1 มาตรา 9 (2) ระบุว่า การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การปฏิรูปการศึกษาได้ผลักดันให้การศึกษามีการพัฒนาไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งมีบทบัญญัติที่ระบุสาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ดังนี้

มาตรา 69 กำหนดให้การศึกษานำหน้าของประชาชน บุคคลมีหน้าที่รับการศึกษาอบรม พัทฑกษั ปกป้องและสืบสานศิลปะ วัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่นและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มาตรา 289 ให้สิทธิขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษา อบรมและฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นและเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐไว้ด้วย (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 43 มีบัญญัติหลักการสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาของรัฐ ต้องคำนึงถึง การมีส่วนร่วม ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน

1.2 เทศบาล

การปกครองรูปแบบเทศบาลเป็นการกระจายอำนาจให้แก่ประชาชนดำเนินการปกครองตนเอง ตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเกิดขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยเริ่มจากการจัดตั้งสุขาภิบาลกรุงเทพมหานคร ร.ศ.116 (พ.ศ. 2440) โดยมีพระราชกำหนดสุขาภิบาลกรุงเทพฯ ร.ศ. 116 ในส่วนภูมิภาค มีการตราพระราชบัญญัติจัดการสุขาภิบาลท่าฉลอม ร.ศ. 124 (พ.ศ. 2448) ขึ้นมีวิวัฒนาการเรื่อยมา จนถึงปี พ.ศ. 2475 ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง และกระจายอำนาจการปกครองที่สมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น โดยมีการจัดตั้งเทศบาลขึ้นในปี พ.ศ. 2476 โดยมีการตราพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 มีการยกฐานะสุขาภิบาลขึ้นเป็นเทศบาลหลายแห่ง ต่อมาได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงยกเลิก กฎหมายเกี่ยวกับเทศบาลหลายครั้ง จนในที่สุดได้มีการตราพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ยกเลิกพระราชบัญญัติเดิม ทั้งหมดขณะนี้ยังมีผลบังคับใช้ซึ่งมีการแก้ไขครั้งสุดท้าย โดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2543 เทศบาลในปัจจุบันทั้งสิ้น จำนวน 1,164 แห่ง (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2553)

เทศบาลในประเทศไทยแบ่งออกเป็น 3 ประเภทตามจำนวนประชากรและรายได้ของเทศบาลนั้นๆ ในพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 9 10 และ 11 ได้กำหนดขนาดเทศบาลดังนี้

1) เทศบาลตำบล คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของเมืองที่มีขนาดเล็ก ซึ่งได้รับการประกาศในกระทรวงมหาดไทยยกฐานะให้เป็นเทศบาลตำบล

2) เทศบาลเมือง คือ ท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดหรือท้องถิ่นชุมนุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ 10,000 คนขึ้นไป มีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามพระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช 2496 และได้รับการยกฐานะให้เป็นเทศบาลเมือง

3) เทศบาลนคร คือ ท้องถิ่นชุมนุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ 50,000 คนขึ้นไป มีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และได้รับการยกฐานะให้เป็นเทศบาลนคร

1.3 การจัดการศึกษาของเทศบาล

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทเพิ่มมากขึ้นในการบริหาร และจัดการศึกษา โดยเฉพาะท้องถิ่นที่ยกฐานะจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาล และการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ทั้งนี้เพราะความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว รวมทั้งนโยบายการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นได้กำหนดเป็นนโยบายไว้อย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งได้กำหนดแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาได้ตามความเหมาะสมภายในท้องถิ่น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ โดยไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545 มาตรา 41 ที่บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับ ตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่น ซึ่งหมายความว่าถ้าท้องถิ่นมีความพร้อมก็สามารถจัดการศึกษาได้ทุกระดับ ตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงระดับอุดมศึกษา สุดแต่ความเหมาะสมและความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งในปัจจุบันมีโรงเรียนบางแห่งของเทศบาลสามารถเปิดสอนได้ถึงระดับอาชีวศึกษา (เมตต์ เมตต์การุณจิต, 2547)

เทศบาล เป็นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับการกระจายอำนาจให้ดำเนินการปกครองตนเอง ตามระบอบประชาธิปไตย เทศบาลได้มีบทบาทเกี่ยวกับการศึกษาเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2478 (จีระพันธุ์ พูลพัฒน์, 2514) โดยกระทรวงธรรมการได้อิโณโรงเรียนประชาบาลที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตลอดจนทรัพย์สินของโรงเรียนนั้นๆ ให้แก่เทศบาลบางจังหวัดไปจัดการศึกษาเอง เท่าที่เทศบาลสามารถรับโอนไปได้ หน้าที่ของการจัดการศึกษาของเทศบาลคือ จัดการให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม ต่อมาในปี พ.ศ. 2497 รัฐบาลได้มีนโยบายให้โอนโรงเรียนประชาบาลในเขตเทศบาล ให้เทศบาลรับไปดำเนินการอีกโดยถือรายได้เป็นหลักในการพิจารณา คือ ให้โอนเฉพาะเทศบาลที่มีรายได้พอที่จะดำเนินการได้เท่านั้น ซึ่งเป็นการโอนเฉพาะโรงเรียน และทรัพย์สิน ส่วนครุรัฐบาลให้ยืมไปทำการสอนพลางก่อน ซึ่งเป็นการเริ่มให้ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอีกครั้ง โดยให้เทศบาลเป็นผู้บริหารและดำเนินการโดยตรง

2. องค์ประกอบการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาล

การดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาลที่มีประสิทธิภาพ ควรคำนึงถึงองค์ประกอบด้านต่างๆ ดังนี้

2.1 ด้านการบริหารงานทางการศึกษา

การบริหารงานทางการศึกษานับเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา เปรียบเสมือนกองบัญชาการอันเป็นต้นกำเนิดการคิด วิเคราะห์ และกำเนตนโยบายต่างๆ ซึ่งจะนำไปสู่การขับเคลื่อนกิจกรรมทางการศึกษาที่หลากหลายที่สมบูรณ์ที่สุด เพื่อประโยชน์สูงสุดอันจะเกิดขึ้นกับเด็กผู้ซึ่งเป็นอนาคตของชาติ ได้มีผู้กล่าวถึงการบริหารงานทางการศึกษาไว้ ดังนี้

Certo (2003) ให้คำนิยาม การบริหาร ว่าเป็นกระบวนการในการดำเนินงานเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ โดยการทำงานร่วมกันกับบุคคลอื่น หรือผ่านบุคคลอื่น และทรัพยากรขององค์การ

ภารดี อนันต์นาวิ (2551) กล่าวว่า การบริหารเป็นกิจกรรมของคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีการร่วมมือกันทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยใช้เทคนิคและวิธีการต่างๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน

สมาน อัครภูมิ (2551) ให้คำนิยาม การบริหาร ไว้ว่า เป็นการใช้ภาวะผู้นำในการระดมและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานตามภารกิจขององค์การให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ กระบวนการและกิจกรรมในทางการบริหารต่างๆ สามารถใช้ในการบริหารงานได้ในทุกระบบขององค์การ

สุนทร โคตรบรรเทา (2551) กล่าวถึงการบริหารไว้ว่า คือ การทำให้คนตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันทำงานให้บรรลุเป้าหมาย หรือการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การบริหารงานทางการศึกษา หมายถึง กิจกรรมที่คนในสถานศึกษาทำร่วมกันทำงานให้บรรลุเป้าหมาย หรือการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษา การบริหารงานทางการศึกษานี้ประกอบด้วยองค์ประกอบหลายประการดังต่อไปนี้

1) นโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัย

ได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้นิยามคำว่า นโยบายการจัดการศึกษา ไว้หลายนิยามแตกต่างกันออกไปดังต่อไปนี้

เยาวพา เดชะคุปต์ (2542) ได้กล่าวถึงนโยบายการจัดการศึกษาไว้ว่า เป็นกระบวนการที่บุคคลต่างๆ ในสถานศึกษานั้นร่วมกันทำงานโดยมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายร่วมกัน ที่จะดำเนินงานด้านวิชาการ การเงิน พัสดุ และครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ กิจกรรมนักเรียน ตลอดจนความสัมพันธ์กับชุมชนให้ถูกต้องตามระเบียบแบบแผนที่กำหนดให้และบังเกิดผลดี

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2547) กล่าวว่า นโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึง แนวทางกว้างๆ ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า เพื่อใช้ในการตัดสินใจของสถานศึกษาปฐมวัย เป็นกรอบในการดำเนินการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

กล่าวโดยสรุปว่า นโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึง แผนงานที่กำหนดขึ้นล่วงหน้าโดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อใช้เป็นแนวทางที่การจัดการศึกษาปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพ

สมาคมแห่งชาติเพื่อการศึกษารูปเด็กปฐมวัย (NAEYC: The National Association for the Education of Young Children) ได้กำหนดมาตรฐานของโปรแกรมการศึกษาปฐมวัย ในประเด็นที่เกี่ยวกับนโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัย ว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยจะมีประสิทธิภาพนั้นต้องอาศัย การกำหนดนโยบายที่มีความชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ต้องมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบขั้นตอน (Simpson, 2005) ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2545) ที่ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย ว่า สถานศึกษาต้องมีการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ

การดำเนินกิจกรรมหรือการบริหารใดๆ ก็ตาม หากไม่มีการกำหนดแนวทางหรือกรอบในการดำเนินการไว้แล้ว จะทำให้การตัดสินใจในการปฏิบัติงานเป็นไปได้ยากและจะนำไปสู่ความยุ่งยาก ดังนั้นหากสถานศึกษาใดไม่มีการกำหนดนโยบายไว้ก็เสมือนกับคนหลงป่า เป็นการเดินทางที่ปราศจากเข็มทิศจึงยากที่จะเดินทางไปสู่จุดมุ่งหมายได้ สอดคล้องกับที่ Decker และ Decker (1997) กล่าวว่า สถานศึกษาที่มีการเตรียมความพร้อม วางแผนด้านนโยบายการจัดการศึกษาเป็นอย่างดีแล้ว ก็เปรียบเสมือนการมีรากฐานที่มั่นคง เนื่องจากนโยบายนั้นจะสะดวกและง่ายต่อการนำไปประยุกต์ใช้และก่อให้เกิดประโยชน์แก่สถานศึกษานั้นอย่างแท้จริง นอกจากนี้ เมตต์ เมตต์การุณจิต (2547) ได้กล่าวถึงความสำคัญของนโยบายไว้ว่านโยบายมีความสำคัญที่หน่วยงานทุกระดับจะต้องจัดทำขึ้นเพื่อบริหารงานภายในองค์กร เนื่องจากนโยบายทำหน้าที่เป็นแม่บทในการบริหาร เป็นกรอบในการปฏิบัติงานเพื่อมิให้การทำงานออกนอกกลุ่มนอกทางหรือผิดไปจากวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ นโยบายจะกำหนดขอบเขตให้แคบลงและเจาะลงไว้เป็นเรื่องราว และส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานมีความมั่นใจในการทำงานให้สอดคล้องกันไปตามนโยบาย นอกจากนี้ นโยบายยังเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้เกิดช่องทางในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่น

การดำเนินการจัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นการจัดการศึกษาในระดับใดทั้ง ระดับ ประถมศึกษา มัธยมศึกษา รวมถึงการจัดการศึกษาปฐมวัยด้วยเช่นกัน ทุกระดับจำเป็นจะต้องมีการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาให้ชัดเจนเพื่อให้มีเป้าหมายที่แน่นอนเป็นรูปธรรม สะดวก และง่ายต่อการปฏิบัติงานของทั้งผู้บริหารไปจนกระทั่งครู ในที่นี้จะกล่าวถึงนโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัยโดยนโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัยที่ดีนั้นจะต้องเกิดจากการประชุมร่วมกันระหว่างผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัยทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็น หน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู รวมไปถึงผู้ปกครอง และท้องถิ่นด้วยเช่นกัน

2) การประสานงานด้านนโยบายกับหน่วยงานอื่น

เมื่อมีนโยบายที่ชัดเจนก็เปรียบเสมือนการเริ่มต้นที่ดี ดังคำกล่าวที่ว่า “เริ่มต้นดี มีชัยไปกว่าครึ่ง” เมื่อมีนโยบายการจัดการศึกษาที่ชัดเจนแล้ว การจัดการศึกษาจะประสบความสำเร็จไม่ได้เลยหากไม่มีการดำเนินการปฏิบัติตามนโยบายที่กำหนดไว้ ขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติมีความสำคัญมาก เพราะแม้ว่านโยบายที่ได้ผ่านการวิเคราะห์พิจารณาดีเลิศแล้วหากแต่ไม่มีการนำไปปฏิบัติ นโยบายนั้นก็ไม่น่าจะเกิดผลแต่อย่างใด ในการร่วมกันดำเนินการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ย่อมต้องอาศัยความเข้าใจ ความร่วมมือประสานงาน ทั้งในองค์กร และหน่วยงานภายนอก เพื่อให้เกิดการร่วมมือกันในการปฏิบัติงานอันจะนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จดังที่ตั้งใจ ในที่นี้มีผู้ได้ให้ความหมายของคำว่า ประสานงานไว้หลายทฤษฎี ซึ่งขอ ยกตัวอย่างดังต่อไปนี้

สมพงษ์ เกษมสิน (2526) กล่าวว่า การประสานงานคือ ความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติจัดระเบียบงานให้เรียบร้อยและสอดคล้องกลมกลืนกันเพื่อให้งานสมดุล และสำเร็จ เป้าหมายในเวลาที่กำหนดไว้

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2534) กล่าวว่า การประสานงานเป็นกระบวนการเชื่อมสัมพันธ์เกี่ยวกับบุคคล วัสดุ และทรัพยากรอื่นๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของหน่วยงานโดยจะเกิดขึ้นระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับหน่วยงาน หรือระหว่างหน่วยงานหนึ่งกับอีกหน่วยงานหนึ่งซึ่งไม่จำเป็นว่าหน่วยงานนั้นจะต้องมีเป้าหมายอย่างเดียวกันหรือหวังผลอย่างเดียวกัน แต่การประสานงานจะช่วยให้รู้ซึ่งกันและกันว่าใครกำลังทำกิจกรรมอะไรอยู่ และเพื่อเร่งรัดการทำงานให้เสร็จพร้อมๆ กัน

ธร สุทธราษฎร์ (2551) ได้ให้ความหมายของคำว่า การประสานงาน (coordinate) ว่า หมายถึง การร่วมมือกันทำงานเพื่อให้กิจกรรมทุกอย่างดำเนินไปด้วยดี

ข้อความข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การประสานงาน หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับหน่วยงาน รวมไปถึงหน่วยงานกับหน่วยงานด้วยเช่นกัน เพื่อให้เกิดการดำเนินการปฏิบัติงานให้สอดคล้องสมดุกัน และบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

3) หลักสูตร

กระทรวงมหาดไทย (2544) ได้กำหนดนโยบายด้านหลักสูตร ไว้ใน แนวนโยบายการจัด ศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระยะ 15 ปี (พ.ศ.2545-2559) ไว้ว่า ให้สถานศึกษาจัดทำรายละเอียด สาระหลักสูตรแกนกลาง และสาระหลักสูตรท้องถิ่นที่เน้นเรื่องความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของสังคมและชาติ โดยคำนึงถึงความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ โดยมีเป้าหมาย ดังนี้

1. การจัดทำหลักสูตรและสาระการเรียนรู้จะต้องมีความหลากหลายและถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด
2. สถานศึกษาจัดทำสาระหลักสูตรแกนกลางของการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยคำนึงถึงความเป็นไทย และความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อศึกษาต่อในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและในสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ
3. สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นและสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางของรัฐ โดยคำนึงถึงสภาพปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมของแต่ละท้องถิ่น

Simpson (2005) ได้นำเสนอมาตรฐานโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยของสมาคมแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย ในประเด็นที่เกี่ยวกับหลักสูตร ว่า เมื่อเริ่มจัดตั้งสถานศึกษาปฐมวัยจำเป็นต้องมีหลักสูตรสถานศึกษาควบคู่กันด้วย เนื่องจากหลักสูตรจะเป็นแนวทางในการนำไปปฏิบัติ ในหลักสูตรจะกำหนดจุดมุ่งหมายให้เป็นไปตามปรัชญา และความเชื่อของสถานศึกษานั้นๆ หลักสูตรจะต้องสะท้อนถึงแนวการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กภายใต้กิจกรรมที่หลากหลายทั้งกิจกรรมกลุ่มและพัฒนาความเป็นปัจเจกของเด็กแต่ละคนให้มีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย นอกจากนี้หลักสูตรต้องสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนภายใต้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมด้วยเช่นกัน หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการจัดการศึกษาได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับปรัชญาที่

เป็นจุดเน้นของตนเอง ตลอดจนเกิดความเข้าใจที่ชัดเจนร่วมกันระหว่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทำให้สามารถดำเนินการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง และมีความเป็นเอกภาพ หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยมีบทบาทในการเป็นข้อกำหนดที่ทุกคนในสถานศึกษาต้องปฏิบัติตาม เพื่อพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดถึงความถนัด ความสนใจ และความ ต้องการของเด็ก ตลอดจนสภาพและความต้องการของสถานศึกษาและชุมชน ตลอดจนเป็น เอกสารที่มีไว้สำหรับให้บุคคลภายนอกหรือหน่วยงานต่างๆ ได้ทราบแนวทางในการจัดการศึกษา ของสถานศึกษาและเป็นเอกสารที่ใช้ประกอบการประเมินคุณภาพการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ มาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2545) ที่ระบุว่า สถานศึกษา ต้องมีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น และ สมาคมแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็ก ปฐมวัยได้ระบุข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรดังนี้

นภเนตร ธรรมบวร (2546) นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำเอกสารหลักสูตร ว่า เป็นกระบวนการที่เริ่มต้นจากการสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากร คณะกรรมการบริหาร สถานศึกษา บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อให้ทุกฝ่ายเห็นความสำคัญและความ จำเป็นที่ต้องร่วมมือกันบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย จากนั้นก็พัฒนาบุคลากรของ สถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฯ ดำเนินการแต่งตั้ง คณะกรรมการบริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการอื่นๆ จัดทำระบบสารสนเทศของสถานศึกษา โดยการรวบรวมข้อมูลด้านบุคลากร งบประมาณ อาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น และ ผู้ปกครอง จัดให้มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยให้กับผู้ปกครอง ชุมชน และ ผู้เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาได้รับทราบโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น ป้ายนิเทศ แผ่นพับ จดหมาย ข่าว สื่อมวลชนท้องถิ่น โฮมเพจ อินเทอร์เน็ต สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ นิทรรศการ รวมทั้งผู้บริหาร และคณะครูออกไปเยี่ยมพบปะประชาชนและผู้ปกครองศึกษาทำความเข้าใจเอกสารหลักสูตร การศึกษาปฐมวัยและเอกสารประกอบหลักสูตรอื่นๆ รวมทั้งศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กและ ครอบครัว สภาพปัจจุบันปัญหาความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น จากนั้นดำเนินการจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษา โดยระบุ ปรัชญา วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ เด็ก สาระการเรียนรู้รายปี/รายชั้น การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การประเมินพัฒนาการ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

การนำหลักสูตรไปใช้ เริ่มจากการวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ปฐมวัย โดยการวางแผนประชาสัมพันธ์หลักสูตรสถานศึกษา และวางแผนการอบรมบุคลากรใน การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ และศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติ กำหนดการ

จัดประสบการณ์ตลอดปีจากสาระการเรียนรู้รายปี/รายชั้น หน่วยการเรียนรู้ กำหนดตารางกิจกรรมประจำวัน ดำเนินการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ และนำไปสู่การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็ก (นภเนตร ธรรมบวร, 2546)

หลักจากที่มีการนำหลักสูตรไปใช้แล้วนั้นจำเป็นจะต้องมีการติดตามผลของการใช้ โดยกรณีพิเศษ กำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาโดยการแต่งตั้ง คณะกรรมการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ให้มีการประชุมชี้แจงให้บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้อง รับทราบระบบการนิเทศ กำกับ ติดตามผลการประเมินกำหนดตารางการนิเทศ กำกับ ติดตามผลการประเมิน กำหนดเครื่องมือในการนิเทศ กำกับติดตามผลการประเมิน และทำการบันทึกข้อมูล เกี่ยวกับการกำกับ ติดตามผลการประเมินการนำหลักสูตรสถานศึกษาการปฏิบัติอย่างละเอียด การสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา จากนั้นผลการดำเนินงานและเขียนรายงานที่สามารถ นำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมโดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล รายงานผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินงาน และข้อเสนอเพื่อปรับปรุงและพัฒนาโดยการนำผลการดำเนินงาน ปัญหาและข้อเสนอแนะต่างๆ มาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุง/พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นโดย ประสานความร่วมมือจากทุกฝ่าย (นภเนตร ธรรมบวร, 2546)

4) การจัดสภาพแวดล้อม

สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่ช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างสมบูรณ์ คือ การจัด สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับเด็ก เนื่องจากสภาพแวดล้อมรอบตัวสามารถสร้างความรู้สึกร ะระดีหรือรันท และจูงใจให้เด็กอยากรู้ อยากเห็น ในการจัดสภาพแวดล้อมจำเป็นจะต้องคำนึงถึง พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นสำคัญ Simpson (2005) ได้นำเสนอมาตรฐานโปรแกรม การศึกษาปฐมวัยของสมาคมแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย ในมาตรฐานที่ 9 ว่า สถานศึกษาปฐมวัยควรมีการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนให้มีความ เหมาะสมและปลอดภัย โดยสอดคล้องกับ กระทรวงมหาดไทย (2549) ที่กำหนดมาตรฐานการ คึกษาปฐมวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในมาตรฐานที่ 5 ว่า สถานศึกษาควรมีทรัพยากร และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และ มาตรฐานที่ 10 ว่า สถานศึกษาควรมีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติ เต็มศักยภาพ

สภาพแวดล้อมเป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจของเด็ก เป็นสถานที่ที่สร้าง ความ ประทับใจตั้งแต่แรกพบ การจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัยมีเป้าหมายเพื่อกระตุ้นให้เด็กมี

ความสนใจ อยากเรียนรู้ อยากทดลอง อยากสัมผัส สิ่งเหล่านี้จะนำเด็กไปสู่การเกิดกระบวนการเรียนรู้ เด็กจะได้รับประสบการณ์จากการอยู่ร่วมกัน การจัดสภาพแวดล้อมต้องมุ่งให้เด็กมีพัฒนาการทางร่างกายที่ดี อารมณ์แจ่มใส สนุกสนาน และมีความปลอดภัย สอดคล้องกับบทเนตรธรรมบวร (2546) กล่าวว่า เด็กจะเจริญเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมและประเทศชาติ สภาพแวดล้อมถือเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยเสริมพัฒนาการเด็ก โดยการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและมีคุณค่าจะช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงและเกิดการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับบุคคลรอบข้าง เด็กจะเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว ด้วยการสำรวจโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ดังนั้นการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ให้สูงขึ้น ฉะนั้นบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับเด็กควรให้ความสำคัญต่อการจัดสภาพแวดล้อม การจัดสภาพแวดล้อมมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็ก หากจัดได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมก็จะช่วยให้เด็กเจริญเติบโตอย่างมีพัฒนาการ มีผู้ให้ความหมายของการจัดสภาพแวดล้อมไว้ดังนี้

Click (2008) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การจัดสภาพแวดล้อม คือ การดำเนินการจัดการทางกายภาพและทางสังคมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้น โดยแบ่งออกเป็นภายนอกและภายในห้องเรียน

Decker และ Decker (1997) ได้แบ่งการจัดสภาพแวดล้อมออกเป็น 2 ลักษณะดังนี้

1. สภาพแวดล้อมภายใน คือ การจัดพื้นที่ส่วนใหญ่ในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้และการทำกิจกรรมของเด็ก ทั้งพื้นที่ทำกิจกรรม มุมประสบการณ์ พื้นที่สำหรับเก็บของใช้ส่วนตัวของเด็ก และพื้นที่สำหรับเก็บของใช้ของครู

2. สภาพแวดล้อมภายนอก คือ การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาณาบริเวณโดยรอบโรงเรียน รวมทั้งจัดเครื่องเล่นสนาม สนามเด็กเล่น ดูแลคำนึงถึงความปลอดภัย และความสะอาดในบริเวณโดยรอบ

พัชนี วัชยาฉิม (2545) ได้ให้ความหมายของการจัดสภาพแวดล้อม ไว้ว่า คือการจัดการใน 3 ด้านที่มีความสัมพันธ์กัน ได้แก่ ด้านกายภาพ จะรวมถึงสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในห้องเรียน ด้านกิจกรรมและด้านบุคคล เนื่องจากทั้ง 3 ด้านนี้เป็นองค์ประกอบสำคัญในการเรียนรู้และพัฒนาเด็กอย่างเต็มตามศักยภาพ

ความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การจัดสภาพแวดล้อม หมายถึง การดำเนินการจัดสภาพโดยรอบโรงเรียน ทั้งภายนอกและภายในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้และการปฏิบัติกิจกรรมของเด็ก อันจะนำไปสู่การเจริญเติบโตอย่างเต็มตามศักยภาพ

การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน มีความสำคัญไม่น้อยกว่าการจัดในห้องเรียน เนื่องจากเป็นสถานที่ที่เด็กสามารถได้รับประสบการณ์ตรงจากการลงมือกระทำ เด็ก

สามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างอิสระภายใต้ความปลอดภัยของสภาพแวดล้อมที่จัดขึ้น ที่สำคัญการเรียนรู้ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น

Brewer (1995) กล่าวว่า บริเวณพื้นที่ภายนอกควรมีรั้วที่มั่นคง และมีพื้นที่ในร่มสำหรับทำกิจกรรม พื้นดินประกอบด้วยพื้นผิวที่หลากหลาย มีเครื่องเล่นเด็กได้พัฒนาร่างกาย นอกจากนั้นควรเตรียมอุปกรณ์เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และควรมีบริเวณที่เป็นสวน มีบริเวณให้เด็กได้สามารถทำกิจกรรมศิลปะนอกห้องเรียนได้ ที่สำคัญควรมีที่เก็บเครื่องมือของเล่นเด็ก อุปกรณ์ทำสวน จักรยาน หรืออื่นๆ เพื่อป้องกันไม่ใช้อุปกรณ์เหล่านี้สูญหาย

อาคารสถานที่นับเป็นสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ดังนั้นการเลือกทำเลที่ตั้งของโรงเรียน การจัดห้องเรียน รวมทั้งการปลูกต้นไม้ในห้องเรียนและการเลือกวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่จะต้องพิจารณาให้เหมาะสม เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้และมีความสามารถมากขึ้น โดยควรจัดมุมสำหรับทำกิจกรรมกลุ่ม และมุมสำหรับกิจกรรมที่เด็กต้องการความสงบและความเป็นตัวของตัวเองไว้ให้เด็ก ห้องควรมีเนื้อที่กว้างพอที่จะให้เด็กได้เล่นอย่างสบายและเพียงพอ (เยาวพา เดชะคุปต์, 2542)

นอกจากนี้ของสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น กรมประชาสงเคราะห์ (2541) ได้กำหนดมาตรฐานการจัดบริการรับเลี้ยงเด็กและพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกไว้ดังนี้

1. ที่ตั้ง ต้องไม่อยู่ในบริเวณเสี่ยงอันตราย ได้แก่ บริเวณชนถ่ายแก๊ส น้ำมัน สารเคมีหรือสารพิษ มลภาวะทั้งทางอากาศ แสง และเสียงที่มีมากเกินไป หากจำเป็นที่จะต้องอยู่ใกล้บริเวณโรงงานควรจัดมาตรการป้องกันมลภาวะให้ เช่น ห้องเก็บเสียง ห้องปรับอากาศ เป็นต้น
2. ทางเข้า-ออกและประตูหน้าต่าง ทางเข้า-ออกอาคารจะต้องมีความสามารถเคลื่อนย้ายเด็กออกจากอาคารได้สะดวก หากเกิดอัคคีภัย หรือภัยพิบัติ อย่างน้อยต้องมีทางเข้าออก 2 ทาง แต่ละทางต้องกว้างไม่น้อยกว่า 80 เซนติเมตร หากมีทางเดียวต้องกว้างไม่น้อยกว่า 1 เมตร และควรมีรั้วกันบริเวณให้เป็นสัดส่วน
3. มลภาวะ ต้องดูแลและกำจัดเก็บสิ่งปฏิกูลให้เหมาะสม ไม่ปล่อยให้กลายเป็นแหล่งเพาะหรือแพร่เชื้อโรค ต้องมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะอนามัย และควรอยู่ห่างจากแหล่งอบายมุข ฝุ่นละออง กลิ่น หรือเสียงรบกวนเกินควร
4. ที่เล่นกลางแจ้ง ต้องมีพื้นที่เฉลี่ยไม่น้อยกว่า 2 ตารางเมตรต่อเด็ก 1 คนขณะที่เล่นโดยจัดให้มีเครื่องเล่นกลางแจ้งที่ปลอดภัยและมีจำนวนพอสมควรกับจำนวนเด็ก ในกรณีที่ไม่สามารถจัดให้มีที่เล่นกลางแจ้งเป็นการเฉพาะได้ อาจปรับใช้ที่ในร่มแทนได้ โดยมีพื้นที่ตามกำหนดหรืออาจจัดกิจกรรมกลางแจ้งในสถานที่อื่นที่เหมาะสม เช่น บริเวณวัด หรือสวนสาธารณะ เป็นต้น

5. จำนวนของชั้นไม่ควรเกิน 2 ชั้น นับจากพื้น หากมีความจำเป็นต้องสูงเกินกว่า 2 ชั้น ห้ามเกิน 4 ชั้น ต้องมีมาตรการป้องกันอัคคีภัย และอุบัติเหตุความสูงของห้องจากพื้นถึงเพดาน ต้องไม่น้อยกว่า 2.40 เมตร

6. ระเบียง หากมีระเบียงควรมีความกว้างไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร และหากมีม้านั่งด้วย ระเบียงต้องกว้างไม่น้อยกว่า 1.75 เมตร ขอบระเบียงต้องสูงจากม้านั่งไม่น้อยกว่า 70 เซนติเมตร

7. บันได ต้องมีความกว้างของบันไดแต่ละช่วงไม่น้อยกว่า 1 เมตร ขานพักของบันไดต้องไม่น้อยกว่าความกว้างของบันได ลูกตั้งของบันไดต้องไม่สูงกว่า 17.50 เซนติเมตร ลูกนอนต้องกว้างไม่น้อยกว่า 20 เซนติเมตร บันไดทุกชั้นต้องมีราวและลูกกรงสูงไม่น้อยกว่า 90 เซนติเมตร มีราวเดี่ยวเหมาะสำหรับเด็กเข้านับบันได และระยะห่างของลูกกรงต้องไม่เกิน 15 เซนติเมตร ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของเด็ก

8. บริเวณที่พักเด็กป่วย ต้องแยกเป็นสัดส่วน โดยมีอุปกรณ์ที่จำเป็นในการปฐมพยาบาล มีตู้ยาสามัญประจำบ้าน เครื่องเวชภัณฑ์ที่จำเป็น และเด็กต้องอยู่ในสายตาของผู้ดูแล หรือผู้รับผิดชอบตลอดเวลาที่เด็กเจ็บป่วย

9. ห้องส้วม ต้องจัดให้มีส้วมสำหรับเด็ก โดยจะต้องมีฐานส้วมที่เด็กสามารถก้าวขึ้นได้ง่าย หากมีประตูจะต้องไม่ใส่กลอนหรือกุญแจ และมีส่วนสูงที่สามารถมองเห็นได้จากภายนอก และไม่ควรไกลจากห้องเรียน หากห้องส้วมอยู่ภายนอกอาคารจะต้องไม่อยู่ในที่ลับตาคน

10. บริเวณที่ประกอบอาหาร ต้องแยกต่างหากจากบริเวณสำหรับพัฒนาเด็กพอสมควร มีเครื่องใช้ที่จำเป็น รวมทั้งที่ล้างและที่เก็บภาชนะและเครื่องใช้ต่างๆ ที่ถูกสุขลักษณะ โดยเน้นในเรื่องความสะอาดและความปลอดภัยเป็นหลัก

11. บริเวณที่รับประทานอาหาร ต้องคำนึงถึงความสะอาดเป็นหลัก และจัดให้มีการป้องกันแมลง ฝุ่นละอองและให้มีแสงสว่าง อุปกรณ์ เครื่องใช้เพียงพอกับจำนวนเด็ก

การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน การจัดพื้นที่ส่วนใหญ่ในห้องเรียน จำเป็นต้องเอื้อต่อการทำกิจกรรมและการเรียนรู้ของเด็กให้ได้มากที่สุด เนื่องจากเป็นสถานที่ที่เด็กใช้เวลาส่วนใหญ่ในการทำกิจกรรม ดังนั้นพื้นที่เหล่านี้จึงควรจัดสรรให้กับเด็กได้เรียนรู้จากสภาพแวดล้อมด้วยตนเองตามวัยที่เหมาะสม

Brewer (1995) ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนไว้ ดังนี้

1. พื้นที่ในห้องเรียนสามารถปรับใช้ได้หลายกิจกรรม เนื่องจากห้องเรียนบางแห่งมีพื้นที่จำกัด ดังนั้นพื้นที่ใช้สอยต้องสามารถจัดได้มากกว่าหนึ่งกิจกรรม

2. กิจกรรมที่ใช้น้ำควรจัดให้อยู่ใกล้กับแหล่งน้ำให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ซึ่งรวมถึง มุมศิลปะ มุมวิทยาศาสตร์ มุมน้ำ

3. กิจกรรมที่เจียบสงบควรตั้งอยู่ในบริเวณเดียวกัน เพื่อที่เด็กที่ต้องการทำงานเจียบๆ สามารถเข้ามาใช้ได้ แต่ความเจียบไม่ได้หมายถึงห้ามเด็กพูดคุยกัน แต่หมายถึงกิจกรรมในมุมนิทาน มุมการเขียน มุมฟัง ที่ใช้เสียงในการทำงานน้อยกว่ากิจกรรมในมุมอื่น

4. กิจกรรมที่มีเสียงดัง เช่น มุมบล็อก มุมบทบาทสมมติ ควรจัดให้อยู่บริเวณเดียวกันภายในอีกด้านหนึ่งของห้องเรียน ห่างจากกิจกรรมที่เจียบ

นอกจากนี้ของสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น กรมประชาสงเคราะห์ (2541) ได้กำหนดมาตรฐานการจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนสำหรับเด็กวัยอนุบาลไว้ ดังนี้

1. พื้นที่ใช้สอย ต้องจัดให้มีบริเวณพื้นที่ในอาคารที่สะอาดปลอดภัย เหมาะที่จะให้เด็กได้ทำกิจกรรมต่างๆ โดยเฉลี่ยพื้นที่สำหรับเด็กวัยอนุบาลต้องไม่น้อยกว่า 2 ตารางเมตรต่อเด็ก 1 คน

2. พื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมพัฒนาเด็ก อาจจัดแยกเป็นห้องเฉพาะหรือจัดรวมเป็นห้องอเนกประสงค์ที่ใช้สำหรับจัดกิจกรรมหลายๆ อย่างก็ได้ โดยใช้พื้นที่เดียวกันแต่ต่างเวลากัน และอาจปรับเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์และย้ายเครื่องเรือน ตามความเหมาะสมและข้อจำกัดของพื้นที่

3. บริเวณสำหรับนอน เด็กอายุ 2 ปี ขึ้นไป จะต้องมีพื้นที่โดยเฉลี่ย ไม่น้อยกว่า 2 ตารางเมตร ต่อเด็ก 1 คน และต้องมีการป้องกันยุงหรือแมลง

4. ภายในห้องเรียนต้องมีแสงสว่างเพียงพอโดยสม่ำเสมอทั่วทั้งห้อง มีอากาศถ่ายเทสะดวกโดยพื้นที่ของหน้าต่าง ประตู และช่องลมรวมกันแล้วต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของพื้นที่ห้อง ในกรณีที่เป็นกระจกหรืออยู่ในบริเวณโรงงานที่มีมลพิษ ต้องติดเครื่องปรับอากาศ และมีเครื่องฟอกอากาศอย่างเหมาะสม ในบริเวณที่มีเด็กอยู่ต้องไม่มีควันบุหรี่ สภาพพื้นภายในห้องต้องไม่ลื่น ควรเป็นพื้นไม้หรือวัสดุที่มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ

5. วัสดุอุปกรณ์ ตู้หรือชั้นวางสิ่งของต้องมีเพียงพอและอยู่ในสภาพที่ใช้การได้ เคลื่อนย้ายได้สะดวก อาจดัดแปลงจากที่มีอยู่แล้วใช้ได้ แต่ต้องมีความสูงที่พอเหมาะสำหรับเด็ก เครื่องใช้ในการนอนต้องมีเพียงพอ ถูกสุขลักษณะ สะอาด และไม่ใช้ร่วมกัน ภาชนะสำหรับเด็กใช้ในการบริโภคต้องมีจำนวนเพียงพอสำหรับเด็กทุกคน และทำจากวัสดุที่ถูกสุขลักษณะ ไม่เป็นพิษ ทนทาน ไม่แตกหักง่าย และทำความสะอาดได้ง่าย จุดบริการน้ำดื่มต้องจัดให้มีภาชนะใส่น้ำที่สะอาด มีฝาปิด น้ำดื่มที่สะอาดถูกสุขลักษณะ และต้องจัดให้มีแปรงสีฟันเฉพาะเด็กแต่ละคน เพื่อฝึกสุขนิสัยในการรักษาสุขภาพฟันและร่างกาย สำหรับโต๊ะ เก้าอี้ ควรมีขนาดหลากหลายเหมาะสมกับวัยของเด็กและมีความปลอดภัย สำหรับเด็กอายุ 3 ปีขึ้นไป โต๊ะควรมีความสูงจากพื้นประมาณ 45-50 เซนติเมตร เก้าอี้หรือม้านั่งควรมีความสูงประมาณ 25-30 เซนติเมตร ของเล่นและสื่อพัฒนาเด็กต้องจัดให้มีจำนวนเพียงพอทั้งในร่มและกลางแจ้ง ซึ่งอาจดัดแปลงประดิษฐ์ขึ้นจากวัสดุพื้นบ้าน วัสดุธรรมชาติ เศษวัสดุหรือสิ่งของเหลือใช้ที่มีความปลอดภัย มีความหลากหลายเหมาะสมกับวัยของเด็ก

2.2 ด้านครู

พระเทพวิสุทธิเมธี (พุทธทาสภิกขุ) ได้ให้ความหมายของครูไว้ในหนังสือธรรมะสำหรับครู ไว้ว่า ครู คือ ปุชนิยมบุคคล คือ บุคคลที่ควรเคารพ และผู้นำทางจิตวิญญาณของนักเรียน ในทางที่ดีงาม ครู เป็นผู้ทำให้เกิดการกระทำที่ถูกต้องทั้งฝ่ายวัตถุ และฝ่ายจิตใจ (จีระพันธุ์ พูลพัฒน์, 2552) ครูเป็นผู้นำศิษย์ไปสู่หนทางสว่าง หนทางที่ถูกที่ควร และกระบวนการนำศิษย์ไปสู่จุดหมายปลายทางนั้นมีหลายประการดังต่อไปนี้

1) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสพัฒนาทักษะด้านต่างๆ โรงเรียนและครูมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดย เยาวพา เดชะคุปต์ (2542) กล่าวว่า คนเราเรียนรู้ตลอดชีวิต ในการดำรงชีวิตคนเราจะต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นเราเรียนรู้ที่จะแก้ปัญหา นอกจากนี้คนเรายังเรียนรู้จากความผิดพลาด และจากประสบการณ์ ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ควรคำนึงถึงสิ่งต่างๆ หลายประการ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2545) ได้กำหนดในมาตรฐานการจัดการศึกษาปฐมวัย ว่า ครูต้องมีความสามารถในการจัดประสบการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดย สมาน อิศวภูมิ (2551) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนเป็นหัวใจของงานวิชาการ และเป็นกระบวนการสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรเพราะเป็นขั้นตอนในการนำหลักสูตรไปใช้ และได้มีนักวิชาการให้ความหมายของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ไว้ดังต่อไปนี้

Click (2008) กล่าวถึงการจัดประสบการณ์ ว่าเป็น กระบวนการในการได้รับความรู้ ทักษะโดยเกิดจากการกระทำและพบเห็นสิ่งต่างๆ หรือกระบวนการที่จิตสำนึกรับรู้ถึงความรู้ ทักษะ และทัศนคติ โดยเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ

เยาวนาถ เลหาบรรจง (2545) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การจัดประสบการณ์เป็นการจัดเตรียมสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ตลอดจนสื่ออุปกรณ์ ซึ่งพร้อมที่จะให้เด็กเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติโดยตรงกับสิ่งเหล่านั้น เพื่อให้เกิดการขยายประสบการณ์และการเรียนรู้ไปสู่การพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ให้เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ

เยาวพา เดชะคุปต์ (2542) กล่าวว่า ประสบการณ์ที่มีความหมายต่อตัวผู้เรียน คือ การให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์หรือมีส่วนร่วมในกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้มีโอกาสพัฒนาทักษะทางสังคม ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะของการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย และการเรียนรู้เนื้อหาวิชา ผล

ของการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนมีความต้องการที่จะเรียน มีทักษะของความเป็นผู้นำ รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม การแก้ปัญหา ตลอดจนสามารถประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองได้

ความหมายของการจัดประสบการณ์สรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์เป็นการจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนรู้ สภาพแวดล้อม และสื่อต่างๆที่มีความเหมาะสมเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้และพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา

กรมวิชาการ (2546) ได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยมีเป้าหมายเพื่อกระตุ้นให้เด็กได้เจริญเติบโตพัฒนาความพร้อมทั้ง 4 ด้าน ครูจึงควรมีความรู้ความเข้าใจถึงหลักการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กดังนี้

1. ประสบการณ์การเรียนรู้ควรให้สอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน
2. ประสบการณ์การเรียนรู้ควรให้เหมาะสมกับความสนใจและความต้องการของผู้เรียน
3. ประสบการณ์การเรียนรู้ควรจัดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสิ่งที่จะเรียน และควรให้ผู้เรียนได้มีโอกาสคิดเป็นทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และเป็นผู้ที่มีคุณธรรม
4. ประสบการณ์ที่จัดควรเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อตัวผู้เรียน กล่าวคือเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน เป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียน และใช้ได้ในชีวิตประจำวัน
5. กิจกรรมที่นำมาใช้ในการจัดประสบการณ์ควรมีวิธีใช้แรงงูใจ ได้รับความสนใจของผู้เรียนไม่ใช้ซ้ำซาก ควรให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกสนุกสนาน เน้นการปฏิบัติและได้ร่วมกิจกรรมให้มากที่สุด
6. ควรหาแนวทางในการประเมินผลที่เหมาะสม

กรมวิชาการ (2546) ได้เสนอแนะถึงแนวทางการจัดประสบการณ์ไว้ว่า ควรจัดประสบการณ์สอดคล้องกับเหมาะสมกับอายุวุฒิภาวะ และระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ ให้เด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้เคลื่อนไหวสำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ จัดประสบการณ์ให้เด็กได้ริเริ่มคิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำและนำเสนอ โดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน และกับผู้ใหญ่ ภายใต้อสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ บรรยากาศที่อบอุ่นมีความสุข และเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่าง ๆ กัน และให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และอยู่ในวิถีของเด็ก จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดี และทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่วางแผนไว้ล่วงหน้า และ

แผนที่เกิดขึ้นในสภาพจริง โดยไม่ได้คาดการณ์ไว้ ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัด ประสพการณ์ ทั้งการวางแผน สนับสนุน สื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมิน พัฒนาการ และจัดทำสารนิทัศน์ ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก เป็นรายบุคคล นำมาไตร่ตรอง และใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็ก และการวิจัยในชั้นเรียน

กรมวิชาการ (2546) ได้เสนอแนะถึงการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี สามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมประจำวันได้หลายรูปแบบซึ่งเป็นการช่วยให้ทั้งผู้สอนและเด็กทราบว่าแต่ละวันจะทำกิจกรรมอะไร เมื่อใดและอย่างไร การจัดกิจกรรมประจำวันมีหลักการจัดและ ขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน ดังนี้

1. กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก ในแต่ละวัน
2. กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิด ทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ไม่ควรรู้ใช้เวลาต่อเนื่อง นานเกินกว่า 20 นาที
3. กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง ฯลฯ ใช้เวลาประมาณ 40 - 60 นาที
4. กิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องและนอกห้องกิจกรรมที่ใช้ กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็ก เป็นผู้ริเริ่มและผู้สอนเป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลังจัดให้ครบทุกประเภท ทั้งนี้ กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกายควรจัดสลับกับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังมากนัก เพื่อเด็กจะได้ไม่ เหนื่อยเกินไป

กรมวิชาการ (2546) ได้เสนอแนะถึงขอบข่ายของการจัดกิจกรรมประจำวัน ไว้ดังนี้

1. การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ใหญ่ การเคลื่อนไหว และความคล่องแคล่วในการใช้วัยวะต่าง ๆ จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้ เล่นอิสระกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนาม เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะดนตรี
2. การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตา จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นเครื่องเล่นสัมผัส เล่น เกม ต่อภาพ ฝึกช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย หยิบจับช้อนส้อม ใช้อุปกรณ์ ศิลปะ เช่น สีเทียน กรรไกร พู่กัน ดินเหนียว ฯลฯ
3. การพัฒนาอารมณ์ จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เด็กมี ความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก มีวินัยในตนเอง รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ประหยัด เมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีมารยาทและปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยและศาสนาที่

นับถือ จึงควรจัดกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านการเล่นให้เด็กได้มีโอกาสตัดสินใจเลือก ได้รับการตอบสนองตามความต้องการ ได้ฝึกปฏิบัติโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ตลอดเวลาที่โอกาสเอื้ออำนวย

4. การพัฒนาสังคมนิสัย เพื่อให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดี แสดงออกอย่างเหมาะสม และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน มีนิสัยรักการทำงาน รู้จักระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น จึงควรจัดให้เด็กได้ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอ เช่น รับประทานอาหาร พักผ่อนนอนหลับ ขับถ่าย ทำความสะอาดร่างกาย เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎกติกาข้อตกลงของส่วนรวม เก็บของเข้าที่เมื่อเล่นหรือทำงานเสร็จ ฯลฯ

5. การพัฒนาการคิด เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดรวบยอด สังเกต จำแนก เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับเหตุการณ์ แก้ปัญหา จึงควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้สนทนาอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก ค้นคว้าจากแหล่ง ข้อมูลต่าง ๆ ทดลอง ศึกษานอกสถานที่ประกอบอาหาร หรือจัดให้เด็กได้เล่นเกมการศึกษาที่เหมาะสมกับวัยอย่างหลากหลาย ฝึกการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันและในการทำกิจกรรมทั้งที่เป็นกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ หรือรายบุคคล

6. การพัฒนาภาษา เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสใช้ภาษาสื่อสารถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กมีประสบการณ์ จึงควรจัดกิจกรรมทางภาษาให้มีความหลากหลายในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังให้เด็กรักการอ่านและบุคลากรที่แวดล้อมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรมทางภาษาที่เหมาะสมกับเด็กเป็นสำคัญ

7. การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและเห็นความสวยงามของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว โดยใช้กิจกรรมศิลปะและดนตรีเป็นสื่อ ใช้การเคลื่อนไหวและจังหวะตามจินตนาการ ให้ประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ อย่างอิสระตามความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็ก เล่นบทบาทสมมติในมุมเล่นต่าง ๆ เล่นน้ำ เล่นทราย เล่นก่อสร้างสิ่งต่าง ๆ เช่น แท่งไม้ รูปทรงต่าง ๆ ฯลฯ

จีระพันธุ์ พูลพัฒน์ (2548) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรือการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กในโรงเรียนก่อนการประถมศึกษา มีหลายรูปแบบ แต่โรงเรียนส่วนใหญ่จะจัดการเรียนการสอนโดยยึดหลักของการเล่นเสรี ให้เด็กได้เลือกกิจกรรมเอง และการจัดเป็นมุมหรือศูนย์การเรียน การจัดโปรแกรมในแต่ละวันจะออกมาในรูปแบบคล้ายๆ กัน กิจกรรมที่จะต้องนำมาพิจารณาจัดไว้ในตารางเวลาประจำวัน ควรมีดังนี้

1. การสนทนาตอนเช้า เมื่อเข้าเรียนตอนเช้า ครูและเด็กควรจะมีการพูดคุยถึงสิ่งที่ จะทำกันในวันนั้น ให้เด็กได้มีโอกาสพูดเล่าเรื่องราวต่างๆ ตอบคำถาม และอบรมทางด้าน จริยธรรม

2. กิจกรรมกลุ่ม เด็กรวมกลุ่มทำกิจกรรม เพื่อประสบการณ์ร่วมกัน เช่น ฟังเพลง นิทาน

3. มุม/ศูนย์การเรียนรู้ เพื่อเด็กจะได้มีโอกาสเลือกเสรีในการทำกิจกรรมจากการจัด มุม/ศูนย์การเรียนรู้ นั้น มีการกำหนดเอาไว้ว่าต้องการให้เด็กได้รับประโยชน์อะไร จะมีความคิดอะไร เกิดขึ้น ศูนย์การเรียนรู้ช่วยให้เด็กมีโอกาสรับผิดชอบในการเรียนของตนเอง ศูนย์การเรียนรู้ที่จัด ขึ้นมาต้องให้ตรงกับความสนใจและความต้องการของเด็ก เด็กควรมีส่วนในการจัด ดูแลและ ควบคุมพฤติกรรมของตนเองในการใช้อุปกรณ์

4. โครงการพิเศษ กิจกรรมที่จัดให้เด็กเป็นพิเศษเป็นครั้งคราว เช่น การไปทัศนศึกษา ทำครัว ดนตรี พลศึกษา กิจกรรมตามเทศกาล วันสำคัญต่างๆ

5. การใช้ห้องน้ำห้องส้วม และการทำความสะอาดร่างกาย เพื่อให้เด็กได้ฝึกสุข นิสัยที่ดีในการใช้ห้องน้ำ ห้องส้วม การแปรงฟันที่ถูกวิธี รู้จักทำความสะอาดมือทุกครั้งก่อนที่จะมี กิจกรรมเกี่ยวกับการหยิบอาหารหรือรับประทานอาหาร รู้จักทำความสะอาดร่างกายในการอาบน้ำ เด็กควรจะได้รับอนุญาตให้ใช้ห้องส้วมทุกครั้งเมื่อจำเป็น

6. กิจกรรมนอกห้องเรียน การเล่นข้างนอกไม่ว่ากลางแจ้งหรือที่ร่มควรจะเป็นเวลา สำหรับเรียนรู้ความคิดใหม่และทักษะต่างๆ ไม่ใช่การปล่อยให้เล่นโดยไม่มีจุดหมาย เด็กจะได้ฝึก ทักษะการไต่ กระโดด แกว่งโยนและรู้จักควบคุมร่างกาย กิจกรรมภายนอกห้องเรียนควรจะเป็น ส่วนเสริมพัฒนาการทางด้านกล้ามเนื้อให้แก่เด็ก

7. ของว่างและอาหารกลางวัน เป็นช่วงเวลาที่ครูจะได้ฝึกให้เด็กมีสุขนิสัยที่ดีใน การรับประทานอาหารเช้า ควรจะให้เด็กได้มีโอกาสช่วยในการยกอาหาร จัดโต๊ะ และช่วยในกิจกรรม ทำความสะอาดด้วยเท่าที่เด็กจะช่วยให้ในแต่ละวัย ผลงานด้านศิลปะที่เด็กทำควรนำมาใช้ในการ ตกแต่งโต๊ะอาหารได้ก็ควรจะทำ เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดความภูมิใจในผลงานของตนเอง

8. การนอน หลังอาหารกลางวัน เด็กควรได้พักผ่อน เด็กที่ต้องการพักหรือนอน ควรได้มีโอกาสพักผ่อน ในระหว่างที่เด็กนอนควรมีการเปิดเพลงหรือนิทานให้เด็กฟัง สำหรับเด็กที่ ไม่ต้องการนอนในบางวันควรมีการจัดกิจกรรมให้เด็กทำง่ายๆ

ทั้ง 8 ขั้นตอนนี้ เป็นกิจกรรมเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูในการจัด ประสบการณ์ในแต่ละวันให้แก่เด็กและนำไปสู่การบรรลุถึงจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาปฐมวัย

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2545) ได้เสนอแนะถึงการจัดตารางกิจกรรมสำหรับเด็กวัย 3-5 ปี สามารถนำมาจัดลงในตารางกิจกรรมประจำวันได้หลากหลายรูปแบบ เป็นการช่วยให้ทั้งครูและเด็กทราบว่าแต่ละวันจะทำกิจกรรมอะไร เมื่อใด และอย่างไร โดยมีหลักการจัดดังนี้

1. กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็กในแต่ละวัน
2. จัดกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียนในอัตราส่วนที่เหมาะสม
3. ในการจัดกิจกรรมที่ต้องใช้ความคิด ทั้งในกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ ให้คำนึงถึงระยะเวลาที่เหมาะสมกับความสนใจของเด็กในแต่ละช่วงวัย
4. กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง เด็กมักจะสนุกสนานเพลิดเพลิน ไม่เบื่อหน่ายง่าย อาจใช้เวลาประมาณ 40-60 นาที
5. กิจกรรมที่ควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่กับกล้ามเนื้อเล็ก และกิจกรรมที่ใช้กำลังกับไม่ใช้กำลัง จัดให้ครบทุกประเภท กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกาย ควรจัดสลับกับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังกายมากนักเพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยมากเกินไป
6. ลักษณะการจัดกิจกรรมควรมีความหลากหลาย เช่น กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสรี กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมกลางแจ้ง เกมการศึกษา ฯลฯ

2) คุณสมบัติของครูและการพัฒนาครู

ครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญมากต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็ก โดยให้การอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็ก ครูจึงควรที่จะเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติพร้อมสำหรับการจัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัย และเป็นผู้ที่มีใจรัก โอบอ้อมอารี มีพฤติกรรมและบุคลิกลักษณะอันควรแก่การเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2545) ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย ว่า ครูต้องมีคุณวุฒิ ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและครูต้องมีจำนวนเพียงพอต่อเด็ก สอดคล้องกับที่กระทรวงมหาดไทย (2549) ได้กำหนดว่า ครูต้องมีคุณธรรม จริยธรรม มีวุฒิ ความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ และหมั่นพัฒนาตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ มาตรฐานโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยของสมาคมแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย ที่ระบุว่า ครูต้องมีคุณสมบัติครบทั้งวุฒิการศึกษา ความรู้ ความชำนาญ และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน (Simpson, 2005)

Click (2008) ได้กล่าวว่า โรงเรียนที่สวยงาม เพียงพร้อมด้วยสื่อ อุปกรณ์ที่ดีเลิศเพียงใดก็ตามก็ไม่สามารถเป็นโรงเรียนที่ดีสำหรับเด็กได้หากปราศจากครูที่มีคุณภาพ ครูจะเป็นผู้

สร้างสรรคโรงเรียนให้มีชีวิตชีวาแม้จะอยู่ในโรงเรียนธรรมดาก็ตาม ฉะนั้นจึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ควรทำคัดเลือกครูที่มีความสามารถในการวางแผนและดำเนินการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กสามารถจัดสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ และสามารถวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายตามที่ตั้งไว้

เยาวพา เดชะคุปต์ (2542) กล่าวว่า ครูเปรียบเสมือนพ่อแม่ของเด็กขณะที่เด็กอยู่ในโรงเรียน ครูที่สอนในระดับปฐมวัยมีความสำคัญต่อเด็กมาก เพราะต้องมีพฤติกรรมโต้ตอบกับเด็กตลอดเวลาและมีอิทธิพลในการเสริมสร้างบุคลิกภาพและพัฒนาการของเด็ก ดังนั้นครูจำเป็นจะต้องมีลักษณะพิเศษบางประการ ผู้บริหารจึงต้องมีความเข้าใจในคุณสมบัติบางประการ และหน้าที่ของครูเพื่อพิจารณาเลือกครูให้มีคุณภาพและเหมาะสมกับเด็ก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2523) ได้เสนออัตราส่วนของครูระดับปฐมวัยต่อเด็ก ไว้ดังนี้

อายุ 0-1 ขวบ อัตราส่วนผู้ดูแลเด็กหรือครูต่อจำนวนเด็กควรเป็น 1 : 2-4

อายุ 1-2 ขวบ อัตราส่วนผู้ดูแลเด็กหรือครูต่อจำนวนเด็กควรเป็น 1 : 3-5

อายุ 2-3 ขวบ อัตราส่วนผู้ดูแลเด็กหรือครูต่อจำนวนเด็กควรเป็น 1 : 5-8

อายุ 3-4 ขวบ อัตราส่วนผู้ดูแลเด็กหรือครูต่อจำนวนเด็กควรเป็น 1 : 10-15

อายุ 4-6 ขวบ อัตราส่วนผู้ดูแลเด็กหรือครูต่อจำนวนเด็กควรเป็น 1 : 15-20

Decker และ Decker (1997) ได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานร่วมกับเด็กอายุ 3-5 ปี ว่า อัตราส่วนที่เหมาะสมสำหรับผู้ใหญ่ต่อเด็กควรจะเป็น 1:10

เยาวพา เดชะคุปต์ (2542) ได้กล่าวถึงการจัดหาครู ไว้ว่า ควรจัดบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ เหมาะสมมาปฏิบัติงาน การจัดคนเข้าทำงานเป็นงานที่ต่อเนื่องมิใช่จะทำครั้งเดียวเสร็จ เพราะคนทำงานย่อมต้องมีเปลี่ยนแปลงได้เสมอ ควรจัดหาคนเข้าทำงานให้เหมาะสมกับงาน การกระบวนการนี้อาจจัดแบ่งเป็นขั้นตอน ได้แก่ วางแผนกำลังคน (Planning) ผู้บริหารจะต้องคาดการณ์อนาคตว่าต้องการครูจำนวนเท่าใด ตำแหน่งใด และมีคุณสมบัติอย่างไร แสวงหาบุคคลเข้าทำงาน (Recruitment) เมื่อโรงเรียนมีความต้องการแล้วก็ดำเนินการแสวงหาครู โดยการประกาศรับสมัคร ติดต่อผู้พามา หรืออาจมีการจองตัวจากสถาบันการศึกษาต่างๆ การคัดเลือกครู (Selection) โรงเรียนจะทำการคัดเลือกบุคคลด้วยวิธีการต่างๆ ได้แก่ การสอบประวัติ ผู้สมัคร ทดสอบการปฏิบัติงานจริง สัมภาษณ์ เป็นต้น การโยกย้ายและเลื่อนขั้น (Transfers and Promotions) การโยกย้ายเป็นการสับเปลี่ยนจากตำแหน่งหนึ่งไปสู่อีกตำแหน่งที่อยู่ระดับเดียวกันโดยไม่เปลี่ยนสถานะและเงินเดือน ซึ่งการโยกย้ายอาจมีขั้นตอนและสาเหตุต่างๆ กัน สำหรับการเลื่อนขั้นอาจจะเปลี่ยนทั้งสถานะและเงินเดือนหรืออย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ การโยกย้ายตำแหน่ง

หรือเลื่อนขั้นนั้นจะต้องมีการประเมินผลเสียก่อนตามขั้นตอนหรือหลักเกณฑ์ที่หน่วยงานได้วางไว้ และการพัฒนาครู (Staff Development) คือ วิธีการต่างๆ ที่เพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญ ประสบการณ์ เพื่อให้ครูมีความรู้ความสามารถมากขึ้น เช่น การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน สถานศึกษาอื่น การสนับสนุนให้ครูศึกษาต่อทางสาขาการศึกษาปฐมวัย

3) การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้

นภเนตร ธรรมบวร (2544) กล่าวว่า การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอน กระทำเพื่อจะได้ทราบประสบการณ์และพัฒนาการ ของนักเรียน ทราบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนแต่ละขั้นตอน และเพื่อให้ครูใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการ ปรับปรุงการสอน ที่สำคัญยังช่วยให้ตัวเด็กเองตระหนักถึงพัฒนาการ การเรียนรู้ และ ความก้าวหน้าของตนเพื่อจะได้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโต ความสามารถและการแสดงออกอาจ เปลี่ยนแปลงตามสิ่งแวดล้อม การจัดกิจกรรมและการจัดประสบการณ์ การประเมินผลสำหรับเด็ก ปฐมวัยไม่ใช่เพื่อตัดสินว่าเด็กได้หรือตก แต่เป็นการประเมินในเรื่องของการวัดพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน เพื่อหาแนวทางส่งเสริมและแก้ไขลักษณะนิสัยต่างๆ หรือพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในทางที่ ไม่ดี เพราะถ้าเด็กแสดงออกนานเข้า จะเป็นนิสัยติดตัวเด็กไปจนโต จึงจำเป็นต้องประเมินผล ความพร้อมในการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยและควรมีการบันทึกพัฒนาการเด็กเป็นระยะเพื่อจะได้นำ ข้อมูลมาประกอบการพิจารณาหาแนวทาง และวิธีเสริมความพร้อมในการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการประยุกต์หลักสูตรให้ตอบสนองต่อความต้องการทางพัฒนาการและการ เรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อให้ทราบถึงปัญหาทางพัฒนาการ มีการสื่อสารกับผู้ปกครอง และมีการนำผลการประเมินไปใช้ในการประเมินประสิทธิภาพและคุณภาพของสถานศึกษา (Bredenkamp และ Copple, 1997) นักการศึกษาได้ให้ความหมายเกี่ยวกับ การประเมิน พัฒนาการและเรียนรู้ ไว้หลายทฤษฎีดังต่อไปนี้

กรมวิชาการ (2546) ให้ความหมายของการประเมินพัฒนาการเด็กอายุ 3-5 ปี ว่า เป็นการประเมินพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็ก โดยถือเป็นกระบวนการต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติที่จัดให้กับเด็กแต่ละวัน ทั้งนี้มุ่งนำ ข้อมูลการประเมินมาพิจารณาปรับปรุง วางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนได้รับการพัฒนาตามจุดหมายของหลักสูตร

Bracken (1991) ได้ให้ความหมายของการประเมินผลไว้ว่า หมายถึง กระบวนการพิจารณาตัดสินคุณภาพว่าเป็นตามจุดมุ่งหมายของการสอนหรือไม่ โดยการใช้เครื่องมือต่างๆ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

นงนตร ธรรมบวร (2544) กล่าวว่า การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอน กระทำเพื่อจะได้ทราบประสิทธิภาพและพัฒนาการของนักเรียน ทราบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนแต่ละชั้นตอน และเพื่อให้ครูใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงการสอน ที่สำคัญยังช่วยให้ตัวเด็กเองตระหนักถึงพัฒนาการ การเรียนรู้ และความก้าวหน้าของตนเพื่อจะเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การประเมินพัฒนาการ หมายถึง กระบวนการพิจารณาตัดสินที่จะนำไปสู่ความเข้าใจตัวเด็ก ทั้งในเรื่องของพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และการเรียนรู้ของเด็ก

Simpson (2005) นำเสนอข้อมูลของสมาคมแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งได้กำหนดมาตรฐานของโปรแกรมการศึกษาปฐมวัย ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน ดังนี้

1. การประเมินต้องมีการวางแผน กำหนดจุดมุ่งหมายของการประเมินและเลือกใช้วิธีการประเมินที่เหมาะสมกับเด็ก
2. ประเมินเพื่อทราบพัฒนาการของเด็กแต่ละคน
3. นำผลที่ได้รับจากการประเมินมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาเด็ก
4. สนับสนุนให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก

กรมวิชาการ (2546) ได้เสนอให้ยึดหลักในการประเมินพัฒนาการโดยประเมินพัฒนาการของเด็กให้ครบทุกด้านและนำผลมาพัฒนาเด็ก ประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่องตลอดปี สภาพการประเมินควรมีลักษณะเช่นเดียวกับการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน และประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน เลือกใช้เครื่องมือและจัดบันทึกไว้อย่างเป็นหลักฐาน สอดคล้องกับ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2545) ที่เสนอให้ยึดหลักในการประเมินพัฒนาการโดยต้องประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้าน ประเมินรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่องตลอดปี สภาพการประเมินต้องมีลักษณะเช่นเดียวกับการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันของเด็ก โดยจัดการประเมินให้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติ ตามตารางกิจกรรมประจำวัน จัดทำการประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน การเลือกใช้เครื่องมือ และการจัดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน ไม่ใช้การประเมินด้วยแบบทดสอบ เพราะไม่เหมาะสมกับวัย และระดับพัฒนาการของเด็กอายุ 3-6 ปี การประเมินเด็กควรจะขึ้นอยู่กับข้อมูลหลายๆด้าน มิใช่ขึ้นอยู่กับคะแนนการสอบ สำหรับวิธีการ

ประเมินที่เหมาะสม และควรใช้กับเด็กอายุ 3-6 ปี ได้แก่ การสังเกต การสนทนา การสัมภาษณ์ การรวบรวมผลงานหรือชิ้นงานที่แสดงออกถึงการทำงานอย่างเต็มความสามารถในพัฒนาการแต่ละด้านของเด็กเป็นรายบุคคล ทั้งนี้อาจมีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กโดยการจัดทำเป็นแฟ้มรายบุคคล

นภเนตร ธรรมบวร (2544) เสนอหลักการประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัยไว้ว่า ต้องประเมินทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ไม่ควรประเมินเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง การประเมินผลถือเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ครูจำเป็นต้องทำการประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อทราบถึงพัฒนาการ ความก้าวหน้าของเด็ก นอกจากนั้น ครูยังสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความสนใจและความต้องการของเด็กได้ตลอดเวลา ผลการประเมินเด็กแต่ละคนควรเก็บเป็นความลับไม่ควรนำไปเปิดเผยแก่ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้อง การเลือกวิธีการประเมินผลต้องเลือกให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของเรื่องที่จะประเมิน การเปรียบเทียบระดับพัฒนาการเด็กกับเกณฑ์ ต้องใช้เกณฑ์มาตรฐานซึ่งใช้กับเด็กวัยเดียวกัน หรือใช้เครื่องมือที่มีความยากง่าย ระดับเดียวกันกับเด็กวัยเดียวกัน ควรทำการประเมินหลายครั้งก่อนทำการสรุปผล การเลือกพฤติกรรมที่จะประเมิน ครูควรประเมินหลายครั้งก่อนที่จะสรุปผลประเมินให้สอดคล้องรับกัน เช่น เมื่อสังเกตเห็นว่า เด็กมีปัญหาเกิดขึ้นควรเฝ้าติดตามประเมินผลพฤติกรรมดังกล่าวไปสักระยะหนึ่ง โดยเน้นพฤติกรรมที่โดดเด่นซึ่งสังเกตเห็นเพียงพฤติกรรมเดียว

วิธีประเมินพัฒนาการของเด็กมีหลากหลายวิธีการ โดยเริ่มประเมินได้ตั้งแต่รับเด็กตอนเช้า จนกระทั่งผู้ปกครองมารับกลับบ้าน การเลือกวิธีการในการประเมิน อาจใช้วิธีใดวิธีหนึ่งหรือผสมผสานขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของเรื่องที่จะประเมิน โดย นภเนตร ธรรมบวร (2544) กล่าวถึงวิธีต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การสังเกตพฤติกรรมเด็ก เป็นวิธีการที่ใช้มากที่สุดในการศึกษาเด็ก การสังเกตอาจอยู่ในรูปแบบของการจดบันทึกหรือการให้ความสนใจไปยังสิ่งที่เด็กกำลังทำหรือพูดอยู่ การสังเกตอาจเกิดขึ้นเป็นกิจวัตรประจำวัน และไม่เป็นทางการก็ได้ โดยครูหรือผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กเป็นผู้ทำการสังเกตคอยเฝ้าดูพฤติกรรมของเด็ก พร้อมกับจดบันทึกพฤติกรรมของเด็กจากสถานการณ์จริงตามธรรมชาติโดยตรงไปตรงมา ทั้งนี้การสังเกตอาจกระทำโดยมีการจัดหรือสร้างสถานการณ์ขึ้นมาเฝ้าหรือกระตุ้นให้เด็กแสดงพฤติกรรมบางอย่างที่ครูต้องการประเมินผลเป็นกรณีไปได้ ในการสังเกตและจดบันทึกพัฒนาการเด็กสามารถใช้รูปแบบต่างๆ ได้แก่

1.1 ระเบียบพฤติกรรม เป็นการบันทึกเหตุการณ์หรือประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับเด็กโดยเฉพาะอย่าง โดยบรรยายพฤติกรรมของเด็กที่มองเห็นและได้ยินอย่างตรงไปตรงมาด้วย

ภาษาที่สั้นกระชับ และสะท้อนให้เห็นบรรยากาศและพฤติกรรมของเด็กที่ถูกสังเกตอย่างชัดเจน รวมทั้งมีการให้ข้อสังเกตหรือข้อคิดเห็นของครูเพิ่มเติม

1.2 แบบบันทึกพัฒนาการเด็ก เน้นการบันทึกพฤติกรรมของเด็กตามพัฒนาการด้านต่างๆ อาจเป็นการทำตารางที่บ่งบอกรายละเอียดของพฤติกรรมที่ต้องการศึกษา และแบ่งเป็นช่วงเวลาในการบันทึก เช่น เป็นรายวัน รายสัปดาห์ รายเดือน เพื่อใช้รวบรวมสรุปเมื่อสิ้นสุด

1.3 แบบบันทึกความสนใจต่อพฤติกรรมของเด็ก เป็นการบันทึกสิ่งที่เด็กเลือกปฏิบัติ กิจกรรมที่จัดให้หรือมุมเล่นต่างๆ โดยจดความถี่แสดงจำนวนครั้งที่เด็กเลือกกิจกรรม/มุมเล่นในแต่ละวันของสัปดาห์หรือในช่วงเวลาที่กำหนด

2. การสนทนา พูดคุย สัมภาษณ์ วิธีนี้ใช้ได้ตั้งแต่เริ่มต้นสอน ขณะสอน และหลังจากการสอนแล้ว โดยซักถามเรื่องราวและประสบการณ์ตามที่เด็กได้พบเห็น โดยครูสามารถประเมินในการใช้ภาษาและแสดงความคิดเห็นตามความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของเด็ก อาจกระทำเป็นกลุ่มหรือรายบุคคลก็ได้ โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้ตอบหรือแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระให้ได้มากที่สุด ทั้งนี้ในการใช้คำพูดกับเด็กควรใช้ภาษาที่เด็กเข้าใจได้ง่ายและเหมาะสมกับวัย ควรใช้คำถามปลายเปิดให้เด็กได้คิดและตอบคำถาม และให้ความสนใจ ตั้งใจฟังคำตอบจากเด็กอย่างจริงจัง

3. การรวบรวมผลงาน การเก็บรวบรวมผลงานของเด็กแต่ละด้านไว้ในแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมและจัดระบบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่แสดงออกถึงความก้าวหน้าของเด็กเป็นรายบุคคล การเลือกเก็บผลงานของเด็กอาจให้เด็กช่วยเลือกเก็บด้วยตนเอง หรือครูกับเด็กร่วมกันเลือกก็ได้ นอกจากนี้อาจเป็นข้อมูลจากแบบสอบถามผู้ปกครองหรือแบบบันทึกอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่เก็บรวบรวมไว้ในแฟ้มผลงานด้วยก็ได้

4. การทำแผนภาพสังคมมิติ การศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็ก โดยการทำสังคมมิติ เป็นวิธีการที่ทำให้ทราบความสัมพันธ์ในกลุ่มของเพื่อนเด็ก เพื่อดูว่าเด็กคนใดได้รับการยอมรับจากเพื่อนมากน้อยเพียงใด จากการถามเด็กด้วยคำถามง่าย เช่น ชอบเล่นกับใคร ชอบนั่งใกล้ใคร เป็นต้น และนำผลไปเขียนแผนภาพความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของเด็ก ข้อมูลนี้จะสะท้อนความสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาของเด็กบางคนที่ไม่ได้รับการยอมรับจากเพื่อน

5. การประเมินการเจริญเติบโตและภาวะสุขภาพ การชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง วัดเส้นรอบศีรษะ เส้นรอบอกของเด็ก ควรกระทำเป็นประจำอย่างน้อยเดือนละครั้ง โดยเฉพาะน้ำหนักและส่วนสูงสามารถนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ปกติของกราฟการเจริญเติบโตของเด็ก ของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ทำให้ประเมินได้ว่าการเจริญเติบโตของเด็กเป็นปกติตามวัยของเด็ก

หรือไม่และมีภาวะโภชนาการเป็นไปตามวัยเพียงใด นอกจากนี้ยังจำเป็นต้องมีการตรวจอวัยวะส่วนอื่นๆ ประกอบเพื่อประเมินภาวะสุขภาพ เช่น ความสะอาดช่องปากและฟัน ช่องหู ผิวหนัง เส้นผม เล็บมือ-เล็บเท้า เป็นต้น

สรุปได้ว่า การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย ทำให้ครูได้ทราบรายละเอียดของพัฒนาการเด็กและการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับเด็ก ทั้งในด้านความก้าวหน้าและปัญหาความบกพร่องต่างๆ ซึ่งผลการประเมินสามารถนำมาใช้ในการวางแผนส่งเสริมพัฒนาหรือปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการตามศักยภาพของเด็กอย่างเป็นรูปธรรม

4) การดูแลสุขภาพและอนามัยของเด็ก

การดูแลสุขภาพและอนามัยสำหรับเด็กวัยอนุบาลเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากช่วงเป็นวัยที่ร่างกายและสมองของเด็กมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กวัยอนุบาลควรตระหนักถึงความสำคัญ

1. โภชนาการ

Simpson (2005) ได้นำเสนอข้อมูลของสมาคมแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เกี่ยวกับมาตรฐานของโปรแกรมการศึกษาปฐมวัย ในมาตรฐานที่ 5 ว่า อาหาร เป็นปัจจัยสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการเจริญเติบโตทั้งทางร่างกายและสมอง ดังนั้นการจัดเตรียมอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ รวมทั้งวิธีการให้อาหารที่ถูกต้องและในปริมาณที่เหมาะสมกับความต้องการของเด็ก จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เด็กมีภาวะโภชนาการที่ดี เนื่องจากเด็กในวัยนี้จะมีกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งการเล่นมากขึ้น ทำให้อัตราการเผาผลาญอาหารสูงขึ้น การทำให้เด็กได้รับสารอาหารเพียงพอจึงจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อจะทำให้เด็กมีการเจริญเติบโตเต็มตามศักยภาพและมีสุขภาพดี

ลัดดา เหมาะสุวรรณ (2550) ได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการจัดอาหารมื้อกลางวันสำหรับเด็กวัยอนุบาล เพื่อให้เด็กได้รับสารอาหารครบถ้วน ควรจัดอาหารเป็นชุด ถ้าเป็นเมนูอาหารที่ผัดด้วยน้ำมันจะต้องจัดคู่กับผลไม้หรือของหวานที่ไม่มีกะทิ เนื่องจากได้ไขมันจากน้ำมันที่ผัดอาหารแล้ว และถ้าเป็นเมนูของแกงหรือก๋วยเตี๋ยวน้ำ ต้องจัดคู่กับขนมหวานที่มีกะทิ เพื่อให้ได้น้ำมันจากกะทิ เป็นต้น ดังนั้นการเลือกเมนูอาหารควรเลือกแบบใดแบบหนึ่งในแต่ละวัน โดยต้องพยายามจัดอาหารให้มีการสลับเปลี่ยนหมุนเวียนกันไป เพื่อไม่ให้เด็กเกิดความเบื่ออาหาร นอกจากนี้อาจจะเป็นวิธีหนึ่งในการที่จะทำให้เด็กได้รับสารอาหารครบถ้วน และเพียงพอกับความ

ต้องการของร่างกายด้วย การจัดหาอาหารมือว่างเด็กวัยนี้มีความต้องการสารอาหารในปริมาณสูง เมื่อเทียบกับขนาดร่างกาย นอกจากนี้กระเพาะอาหารของเด็กมีขนาดเล็ก การได้รับสารอาหารมือหลัก 3 มือ อาจจะได้รับสารอาหารไม่ครบถ้วนและเพียงพอ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องจัดหาอาหารมือว่างให้เด็ก โดยอาจจะเป็นอาหารมือว่างเช้าหรืออาหารมือว่างบ่าย หรือทั้งมือว่างเช้าและบ่ายก็ได้

การเลือกจัดหาอาหารมือกลางวันและอาหารมือว่าง ปริมาณและชนิดของอาหารที่เด็กต้องได้รับใน 1 วันนั้นมีผลต่อปริมาณการได้รับสารอาหารในแต่ละวัน ดังนั้นอาหารมือกลางวันและอาหารมือว่างที่เด็กจะต้องได้รับในแต่ละวันจึงมีความสำคัญต่อเด็กเป็นอย่างยิ่ง และเพื่อให้เด็กได้รับสารอาหารให้มีความหลากหลายครบ 5 หมู่และเพียงพอกับความต้องการของร่างกาย ควรจะต้องเลือกจัดหาอาหารมือกลางวันและอาหารมือว่าง

ลัดดา เหมาะสุวรรณ (2550) ได้นำเสนอการเลือกซื้อการเตรียมและการปรุงอาหารว่าเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญ เพราะถ้าเราเตรียมและปรุงอาหารได้ถูกต้อง เราก็จะได้อาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการและมีความปลอดภัยในการบริโภคอีกด้วย การเลือกซื้ออาหารบางชนิดที่จะนำมาปรุงอาหารควรเลือกซื้อตามฤดูกาลที่มีเพื่อจะได้ราคาถูก ควรเลือกซื้ออาหารที่สดใหม่และสะอาด สำหรับอาหารจำพวกผัก ควรเอาส่วนที่กินไม่ได้ออกแล้วนำมาล้างก่อนเพื่อหั่น การหั่นอาหารควรหั่นให้มีขนาดพอดีสำหรับเด็ก อาหารประเภทเนื้อสัตว์ต่างๆ ต้องล้างก่อนหั่น ผลไม้ควรล้างก่อนที่เด็กจะได้ทานทุกครั้ง การปรุงอาหารประเภทผัก ควรใส่ผักที่สุกยากก่อน และควรปรุงอาหารที่สุกใหม่ให้เด็ก อุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ควรสะอาดและถ้าเป็นอาหารที่ต้องทานร่วมกันต้องมีช้อนกลาง การปรุงอาหารควรใช้เกลือเสริมไอโอดีนในการปรุงอาหารทุกครั้ง

โรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาระดับอนุบาลนั้นมีเด็กจำนวนมาก เพื่อให้เด็กได้รับความรู้เรื่องอาหาร และเป็นการปลูกฝังพฤติกรรมมารยาทที่ถูกต้องให้กับเด็ก ครูควรจัดอาหารให้เด็กแต่ละคนโดยคำนึงถึงอายุของเด็ก และต้องตัดอาหารในปริมาณที่พอเหมาะกับเด็กแต่ละคน เพื่อจะได้รับสารอาหารในปริมาณที่พอเพียงกับความต้องการของร่างกาย ควรให้ความรู้ด้านโภชนาการกับเด็ก เกี่ยวกับอาหารที่รับประทานในแต่ละมื้อ และครูต้องเดินดูแลเด็กขณะรับประทานอาหาร และอาจจะต้องช่วยเด็กบางคนให้ได้ทานอาหารให้หมดตามปริมาณที่ได้รับ เพื่อให้เด็กได้รับสารอาหารครบถ้วนและเพียงพอกับความต้องการของร่างกาย

2) การดูแลสุขภาพ

Simpson (2005) นำเสนอข้อมูลของสมาคมแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เกี่ยวกับมาตรฐานของโปรแกรมการศึกษาปฐมวัย ในมาตรฐานที่ 5 ว่า เด็กจะเรียนรู้ได้ดี

ต้องประกอบด้วยควมมีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง เจริญเติบโตสมวัย โรงเรียนจำเป็นต้องดำเนินการดังต่อไปนี้ เพื่อให้เด็กมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์

1. ตรวจสอบสุขภาพเด็กภายใน 6 สัปดาห์ นับตั้งแต่เปิดภาคเรียน เพื่อทราบสภาวะทางด้านสุขภาพและอนามัยของเด็ก

2. จัดเก็บข้อมูลสุขภาพเด็กทุกคนอย่างเป็นระบบ

3. สอนวิธีปฐมพยาบาลเบื้องต้นให้กับเด็ก เพื่อให้เด็กรู้จักการปฐมพยาบาลตนเองเมื่อเกิดอันตรายขึ้น เช่น กรณีเกิดบาดแผลจากการหกล้ม ต้องรีบล้างแผลด้วยน้ำสะอาดทันที

Simpson (2005) ได้กล่าวถึงวิธีการส่งเสริมสุขภาพของเด็กวัยอนุบาล ดังนี้

1. ชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูงทุก 3 เดือน

2. ตรวจสอบสุขภาพฟันทุก 6 เดือน เน้นการจัดกิจกรรมการแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน การดูแลอาหารว่างของเด็กให้มีคุณค่า

3. สุขภาพจิตดี คือการที่เด็กได้รับความรักความอบอุ่น การได้รับการตอบสนองความต้องการอย่างเหมาะสม

4. การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรค เพื่อป้องกันการเกิดโรคติดต่อที่สามารถป้องกันด้วยวัคซีน

Click (2008) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการจัดบริการด้านสุขภาพของเด็ก เพื่อประเมินสภาพร่างกายของเด็กและเพื่อแจ้งข้อแนะนำในการดูแลสุขภาพของตนเองให้กับเด็ก ให้คำแนะนำในกรณีที่เกิดอุบัติเหตุหรือสถานการณ์ฉุกเฉิน เพื่อแนะนำการปฏิบัติตัวสำหรับสภาพการณ์ที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ และเพื่อจัดทำชี้แนะสำหรับการป้องกันความปลอดภัยจากเหตุการณ์รุนแรงที่อาจเกิดขึ้นกับเด็ก

2.3 ด้านการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน

Simpson (2005) นำเสนอข้อมูลของสมาคมแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เกี่ยวกับการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชนว่า ผู้บริหารและครูมีบทบาทสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน โรงเรียนและชุมชน บรรยากาศอบอุ่น เชื่อเชิญ ทำให้พ่อแม่ ผู้ปกครองรู้สึกสบายใจ และสะดวกใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ทั้งผู้บริหาร ครูและพ่อแม่ ผู้ปกครอง และคนในชุมชนควรตระหนักถึงความสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างกัน เพื่อช่วยกันพัฒนาให้เด็กเจริญเติบโตไปตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับ นกนต ธรรมบวร (2546) ที่กล่าวว่า การจัดการศึกษาจะประสบความสำเร็จได้นั้นส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับการสร้างความสัมพันธ์อันดี

ระหว่างโรงเรียนและบ้าน โดยพ่อ แม่ ผู้ปกครองและครูจะต้องร่วมมือกัน ทั้งนี้เพราะทุกฝ่ายล้วนเป็นส่วนสำคัญต่อชีวิตและการศึกษาของเด็ก

นภเนตร ธรรมบวร (2541) กล่าวว่า ครอบครัว โรงเรียนและชุมชนจำเป็นต้องร่วมมือกัน เพื่อผลประโยชน์ของเด็ก และพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา โดยแผนยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2541-2545 มีเป้าหมายในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในการจัดการศึกษา กล่าวคือ ทั้งครอบครัวและโรงเรียนมีหน้าที่ต้องทำงานร่วมกันเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กโดยมีดัชนีชี้วัดการปฏิบัติงาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540) ดังนี้

1. ร้อยละของนักเรียนที่มาโรงเรียน โดยเตรียมพร้อมสำหรับการเรียนรู้และทำการบ้าน แล้วเสร็จจะเพิ่มสูงขึ้นอย่างมากตลอดห้าปีข้างหน้า
2. ร้อยละของเด็กเล็กที่อ่านหนังสือกับผู้ปกครอง และอ่านด้วยตนเองที่บ้านอย่างสม่ำเสมอ (อย่างน้อยวันละ 15 นาที สัปดาห์ละ 5 วัน)
3. ร้อยละของผู้ปกครองซึ่งกล่าวว่าโรงเรียนกระตือรือร้นที่จะกระตุ้นและอำนวยความสะดวกให้ครอบครัวมีส่วนร่วม โดยเอาใจใส่และตอบสนองของความสนใจของผู้ปกครอง รวมตลอดถึงให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับบุตรหลานของตน มีอัตราสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

Gordon และ Williams (1995) กล่าวว่า พ่อแม่ ผู้ปกครองและครูล้วนมีมุมมอง หรือทัศนคติที่แตกต่างกันเกี่ยวกับตัวเด็กซึ่งล้วนแต่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาของเด็กทั้งสิ้น กล่าวคือ พ่อแม่ ผู้ปกครองมีความรู้เกี่ยวกับตัวเด็กในมุมมองที่แตกต่างจากครู โดยพ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นผู้ที่ทราบประวัติและภูมิหลังของเด็กเป็นอย่างดีไม่ว่าจะเป็นด้านสุขภาพ ทักษะการเข้าสังคม รวมตลอดถึงพัฒนาการทางการเรียนรู้ของเด็ก พ่อแม่ ผู้ปกครองรู้จักเด็กในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งซึ่งมีบทบาทในครอบครัว ด้วยสาเหตุนี้ การพูดคุยกับพ่อแม่ ผู้ปกครองจะช่วยให้ครูเรียนรู้และรับทราบเกี่ยวกับชีวิตในบ้านของเด็ก นอกจากนั้นพ่อแม่ ผู้ปกครองยังเป็นผู้ที่ทราบพัฒนาการของเด็กอย่างต่อเนื่องและสามารถให้ข้อมูลของเด็กแก่ครูเพื่อครูจะได้มีภาพรวมของเด็กแต่ละคน ในขณะที่ครูเพิ่งจะเริ่มเรียนรู้เกี่ยวกับตัวเด็ก พ่อแม่ผู้ปกครองได้ทราบมาก่อนแล้วว่า อะไรที่ทำให้เด็กมีความสุข และอะไรที่ทำให้เด็กซึมเศร้า หรือเสียใจ พ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นบุคคลที่มีความรู้อย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับตัวเด็กซึ่งครูจำเป็นต้องเรียนรู้

นภเนตร ธรรมบวร (2546) ได้กล่าวว่า ครูในฐานะที่เป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กมองเด็กในมุมมองที่แตกต่างจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูจะวิเคราะห์เด็กโดยสัมพันธ์กับความรู้ทางวิชาชีพของตน อาทิ ครูจะสังเกตว่า เด็กปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในกลุ่มอย่างไร และอะไรคือสิ่งที่ทำทนายให้เด็กเรียนรู้ ครูจะเรียนรู้เกี่ยวกับเด็กแต่ละคนในบริบทที่มีเด็กคนอื่นร่วมอยู่ด้วย โดยครูอาจสังเกตว่าเด็กมีพฤติกรรมหรือการแสดงออกเป็นอย่างไรเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ ในโรงเรียน

นอกจากนั้น ในเวลาที่พ่อแม่ ผู้ปกครองต้องการความช่วยเหลือหรือต้องการรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก ครูจะแหล่งทรัพยากรที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง โดยครูอาจจะให้คำแนะนำแก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ในกรณีที่เด็กต้องการความช่วยเหลือ สัมพันธภาพที่ดีงามระหว่างบ้านและโรงเรียนช่วยส่งเสริมสายใยของความสัมพันธ์ในครอบครัว และพัฒนาการของเด็ก เมื่อพ่อแม่ ผู้ปกครองมีสัมพันธภาพที่ดีกับครูของเด็กก็จะช่วยลดความวิตกกังวลในการดูแลเด็กของพ่อแม่ และเปิดโอกาสให้พ่อแม่ได้เรียนรู้บทบาทของการเป็นครูของลูก รวมถึงตระหนักในบทบาทความเป็นพ่อแม่ของตนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะพ่อแม่ได้โอกาสเรียนรู้เทคนิคการสอนต่างๆ ที่ครูใช้ในชั้นเรียน ได้รับรู้พฤติกรรม การแสดงออกต่างๆ ของเด็ก เมื่ออยู่ในกลุ่มเพื่อนซึ่งช่วยให้พ่อแม่ได้รู้จักและเข้าใจลูกของตนดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ พ่อแม่ ผู้ปกครองก็ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ปัญหาและความคับข้องใจ รวมตลอดถึงเรียนรู้วิธีการในการแก้ไขปัญหาจากกลุ่มผู้ปกครองด้วยกัน ซึ่งช่วยให้พ่อแม่ได้พัฒนาเครือข่ายทางสังคมและมีมิตรภาพในระหว่างกลุ่มพ่อแม่ ในทำนองเดียวกัน การที่ครูให้ความสำคัญและเปิดโอกาสให้พ่อแม่ ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่างๆ ที่มีผลต่อการจัดการศึกษาของเด็กก็ช่วยให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเข้าใจเกี่ยวกับบริบทของโรงเรียนและกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้นรวมถึงพัฒนาความรู้สึกของการเห็นคุณค่าในตนเองและเกิดความภูมิใจว่าตนมีส่วนร่วมในการช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ในชั้นเรียน

Simpson (2005) กล่าวว่า การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนจะประสบความสำเร็จได้ จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุน ความร่วมมือและการมีส่วนร่วมจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง การมีส่วนร่วมของครอบครัวของด้านการศึกษาจะเห็นได้อย่างชัดเจนในระดับปฐมวัย โดยเฉพาะในชั้นอนุบาล ซึ่งพ่อแม่ ผู้ปกครองมักจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นสม่ำเสมอ ซึ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการจัดศึกษาสามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

1. การเข้าร่วมในการกำหนดนโยบายหรือหลักสูตรของโรงเรียนโดยการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน ซึ่งจะมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรและนโยบายของโรงเรียนที่จะส่งผลกระทบต่อเด็ก หรือผู้เรียนโดยตรง
2. การเข้าร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ ในชั้นเรียนสำหรับเด็ก เช่น การช่วยจัดหาสื่อและวัสดุอุปกรณ์ในชั้นเรียน การเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่เด็กในชั้นเรียนในหัวข้อที่ตนสนใจ หรือมีความชำนาญ การอาสาสมัครเป็นผู้ช่วยครูในการทำงานร่วมกับเด็กในชั้นเรียน การมีส่วนร่วมในชั้นเรียนโดยการอ่านหนังสือให้เด็กฟัง หรือการฟังเด็กอ่านหนังสือตลอดถึงการเป็นอาสาสมัครสัปดาห์การทำอาหาร เล่านิทาน และร่วมพาเด็กไปทัศนศึกษา
3. การพบปะ สนทนา พูดคุย หรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เช่น การพูดคุยกับครูเป็นรายบุคคลเกี่ยวกับพัฒนาการการเรียนรู้อะไร และพฤติกรรมของเด็กที่บ้านซึ่งอาจเกิดขึ้นในช่วง

เข้าขณะที่มาส่งเด็กที่ชั้นเรียน หรือในช่วงเย็นขณะมารับเด็กกลับบ้าน การสนทนาพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการนี้ถือเป็นจุดเริ่มต้นของสัมพันธที่ดี เป็นการสร้างความรู้สึกประทับใจและวางใจซึ่งกันและกัน

4. การเข้าร่วมประชุมครู ผู้ปกครองซึ่งอาจมีรูปแบบต่างๆ กันไปทั้งนี้โดยขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการประชุมนั้นๆ เช่น การจัดประชุมเชิงบรรยาย และซักถามเพื่อให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะการประชุมนิเทศผู้ปกครอง เป็นต้น

5. การสื่อสารกับผู้ปกครองโดยผ่านสมุดบันทึกเกี่ยวกับตัวเด็กซึ่งเป็นการสื่อสาร 2 ทางระหว่างผู้ปกครองและครู โดยครูจะเขียนบอกเล่าเรื่องราว หรือพฤติกรรมต่างๆ เกี่ยวกับตัวเด็กให้ผู้ปกครองรับทราบและมีที่ว่างให้ผู้ปกครองได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับเด็กกลับมา การสื่อสารโดยผ่านสมุดบันทึกอาจเกิดขึ้นสัปดาห์ละ 1 ครั้ง หรือขึ้นกับที่ครูเป็นครูกำหนด การสื่อสารโดยผ่านสมุดบันทึกจะช่วยให้ครูและผู้ปกครองทราบข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กมากขึ้น ขณะเดียวกันก็เป็นการสร้างความรู้สึกใกล้ชิดกันระหว่างผู้ปกครองและครูได้แสดงออกถึงความเอาใจใส่ที่ครูมีต่อเด็กและผู้ปกครอง

6. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลเด็กโดยผ่านแฟ้มผลงาน การประเมินผลเด็กโดยการใส่แฟ้มผลงานเป็นรูปแบบหนึ่งของการประเมินผลที่เปิดโอกาสให้ครู เด็ก และผู้ปกครองได้ร่วมมือกันในการประเมินผลเด็กโดยผู้ปกครองสามารถนำผลงานที่เด็กทำที่บ้านมามอบให้ครูเพื่อเก็บใส่แฟ้มผลงานหรือผู้ปกครองอาจมีส่วนร่วมในการประเมินผลโดยเลือกงานที่เด็กทำที่โรงเรียนเก็บในแฟ้มผลงานก็ได้

7. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอาจอยู่ในรูปแบบต่างๆ เช่น การอ่านหนังสือให้เด็กฟังก่อนเข้านอน การดูแล และให้กำลังใจเด็กในขณะที่ทำการบ้าน การจำกัดระยะเวลาในการดูโทรทัศน์ของเด็ก ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เด็กดูโทรทัศน์นานเกินไป การเลือกรายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมกับวัยและประสบการณ์ของเด็ก การดูโทรทัศน์ร่วมกับเด็กตลอดถึงการสนทนา พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเด็กเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์

Brewer (1995) กล่าวถึงวิธีการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองไว้ ดังนี้

1. คู่มือนักเรียน ใช้ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลพื้นฐานต่างๆ เกี่ยวกับกิจกรรม ปฏิทินโรงเรียน ช่วงเวลาการทำกิจกรรมในแต่ละภาคเรียน นโยบายของโรงเรียน แนวทางปฏิบัติเมื่อเด็กป่วย รายชื่อเด็ก รายชื่อบุคลากร ปรัชญาของโรงเรียน หรืออาจจะมีรายละเอียดของเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ วิธีจัดการกับภาวะฉุกเฉิน หรือข้อมูลอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ปกครอง

2. การเยี่ยมบ้านเด็ก เป็นการสร้างความสัมพันธ์ให้แน่นแฟ้นระหว่างผู้ปกครองและครู ผู้ปกครองบางคนรู้สึกสบายใจเมื่ออยู่ที่บ้านมากกว่าอยู่ที่โรงเรียน ส่งผลให้ทางโรงเรียนได้ข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก ผู้ปกครองและสภาพแวดล้อมที่บ้าน

3. ผู้ปกครองมาโรงเรียน สามารถจัดโอกาสให้ผู้ปกครองมาโรงเรียนได้ในช่วงของการเรียนหรือการจัดกิจกรรม เพื่อสังเกตการณ์ทำกิจกรรมของเด็ก และผู้ปกครองควรที่จะเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เมื่อมีโอกาส

4. จุดหมายและสมุดบันทึก ผู้ปกครองบางคนพึงพอใจที่ได้รับจดหมายเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน และข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับเด็ก ครูบางคนชอบที่จะส่งจดหมายเพื่อเสนอแนะกิจกรรมให้ผู้ปกครองทำที่บ้านร่วมกับเด็ก รวมถึงแจ้งสิ่งที่เด็กเรียนรู้ที่โรงเรียน ความรู้สึกเกี่ยวกับเด็ก ข้อความสั้นๆ ที่จะสื่อสารเกี่ยวกับเด็ก ทำให้ผู้ปกครองได้ทราบว่าครูได้เห็นความสำคัญของเด็ก

5. การติดต่อสื่อสารด้วยวิทยาการสมัยใหม่ การใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร

Morrison (2009) กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ว่ามี 3 ประการด้วยกัน ประการแรก คือ การทำงาน วิธีที่ใช้กันโดยปกติ เพื่อให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมก็คือ การทำงานที่กำหนดให้สำเร็จ เช่น วิทยากรพิเศษ ผู้ช่วยครู จัดหาทุน จัดการศึกษาออกสถานที่ ประการที่สอง กระบวนการ พ่อแม่มีส่วนร่วมในการกระบวนการทางการศึกษา เช่น วางแผนหลักสูตร ตรวจสอบและเลือกแบบเรียน เป็นกรรมการในกิจการต่างๆ เป็นต้น และประการที่สาม คือ การพัฒนาพ่อแม่มีโอกาสพัฒนาทักษะซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ต่อโรงเรียน ต่อครูและต่อครอบครัว

Berger (2006) ได้เสนอแนะแนวทางและวิธีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน เพื่อให้พ่อแม่เข้าใจในเจตนารมณ์ของโรงเรียน โดยใช้วิธีการดังต่อไปนี้

1. การสื่อสารทางเดียว ในระดับชั้นอนุบาล ครูอาจออกจดหมายข่าวง่ายๆ ไปยังพ่อแม่ของเด็กเป็นประจำ หัวข้อและเรื่องราวในจดหมายข่าวอาจเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียน เกร็ดความรู้เกี่ยวกับด้านโภชนาการและพัฒนาการเด็ก เรื่องราวเกี่ยวกับเด็กแต่ละคนภายในชั้นเรียน เป็นต้น นอกจากจดหมายข่าวแล้ว เอกสารสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่จะขาดเสียไม่ได้ก็คือ คู่มือผู้ปกครอง ในคู่มืออาจประกอบด้วยขั้นตอนการสมัครเข้าเรียน การเชิญให้มีการเยี่ยมเยียนโรงเรียน รายงานการประชุม เหตุการณ์หรือวันพิเศษ กระบวนการวัดผล สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และโปรแกรมพิเศษ เป็นต้น

2. การสื่อสารสองทาง โรงเรียนควรมีนโยบายให้ผู้ปกครองมาพบครูได้ตลอดเวลา โดยไม่ต้องมีการนัดหมายล่วงหน้า ครูและพ่อแม่ผู้ปกครองควรมีเจตคติที่ดีต่อการทำงานร่วมกัน เพื่อประโยชน์อันจะเกิดขึ้นแก่เด็กเป็นสำคัญ ในระยะแรกที่โรงเรียนเปิดภาคเรียนใหม่ควรจัดการปฐมนิเทศผู้ปกครอง เพื่อสร้างความคุ้นเคยและทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติให้ตรงกัน ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศให้พ่อแม่เกิดความรู้สึกเป็นมิตรและกระตุ้นให้เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน

นอกจากการประชุมพิเศษแล้ว บุคลากรของโรงเรียนอาจใช้วิธีการสื่อสารสองทาง โดยการไปเยี่ยมเยียนถึงบ้าน การรับประทานอาหารร่วมกัน การโทรศัพท์ติดต่อเพื่อแจ้งข้อมูลต่างๆ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีการเสนอแนะเพิ่มเติมถึงวิธีการสื่อสารที่ควรใช้ตลอดทั้งปีดังนี้

1. การเยี่ยมเยียนชั้นเรียน ครูอาจเชิญผู้ปกครองมาเยี่ยมเยียนชั้นเรียนในโอกาสพิเศษหรือในเวลาปกติ ครูควรจัดแผนป้ายสำหรับแจ้งข่าวสารถึงผู้ปกครองและอาจนำผลงานของเด็กไปติดแสดงไว้ด้วยก็ได้ นอกจากนี้ ครูอาจนำแผนงานต่างๆ ที่ต้องการความร่วมมือจากผู้ปกครองมาประกาศตามวาระ ในกรณีที่คุณต้องการให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชั้นเรียน จะต้องมีแนวทางปฏิบัติตนให้ชัดเจนและไม่ต้องการชักจูงล่วงหน้า ไม่ควรบังคับให้ผู้ปกครองต้องทำกิจกรรม ถ้าหากเขาไม่เต็มใจ ผู้ปกครองบางคนอาจพอใจที่ได้นั่งสังเกตเงียบๆ บางคนอาจช่วยเหลือเด็กเป็นรายคน และถ้าหากครูต้องการเชิญพ่อแม่ ผู้ปกครองมาร่วมกิจกรรมเป็นพิเศษตามหัวข้อที่ครูเตรียมไว้ ก็อาจทำได้โดยวางแผนล่วงหน้า มีการติดต่อเชิญด้วยหนังสือหรือวาจา หลังจากเสร็จกิจกรรมแล้วอาจมีการรับประทานอาหารร่วมกัน

2. การประชุม โดยเป็นการประชุมระหว่างครู ผู้ปกครอง หรือการประชุมระหว่างครู ผู้ปกครองและเด็ก ควรจัดขึ้นปีละ 2-3 ครั้ง เพื่อทุกคนจะได้มีโอกาสพบปะ พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตอบคำถามหรือวางแผนร่วมกัน ควรมีการวางแผนนัดประชุมที่เกิดผลทางสร้างสรรค์ มิใช่ก่อให้เกิดความวิตก กังวล หรือหวาดหวั่น ทั้งครู ผู้ปกครองและนักเรียน การกำหนดวันและเวลาควรให้สอดคล้องกับความสะดวกของทั้งสองฝ่ายและมีการแจ้งล่วงหน้า

การบริหารสถานศึกษา ทั้งโรงเรียน วิทยาลัย สถาบัน และมหาวิทยาลัย ซึ่งครอบคลุมงานทั้ง 5 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานธุรการ การบริหารงานบุคคล การบริหารกิจการนักเรียน และ การบริหารงานด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน สำหรับการบริหารงานด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนนั้น เป็นงาน 1 ใน 5 ของการบริหารในสถานศึกษา เนื่องจากสถานศึกษาย่อมสัมพันธ์กับชุมชน เพราะผู้เรียนในสถานศึกษามาจากครอบครัวที่อยู่ในชุมชน สถานศึกษาให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนหรือจัดการศึกษา ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ยังได้กำหนดให้สถานศึกษามีความสัมพันธ์กับชุมชนด้วย ซึ่งกำหนดไว้หลายมาตราด้วยกัน

หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 29 กล่าวว่า "ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันทางสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับ

สภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการเปลี่ยนแปลงประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน"

หมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา มาตรา 58 กล่าวว่า "ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงิน และทรัพย์สิน ทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชนเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่นและต่างประเทศมาใช้จัดการศึกษา..."

Simpson (2005) ได้นำเสนอข้อมูลการดำเนินงานในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนไว้ดังนี้

1. การสอนให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ในครอบครัวและชุมชน เช่น การช่วยเหลือตนเองในเบื้องต้น การเชื่อฟังคำสอนของพ่อแม่และครู การรักษารวมชาติสิ่งแวดล้อม ฯลฯ เนื้อหาวิชาเหล่านี้เมื่อผู้เรียนได้เรียนในสถานศึกษาแล้ว ผู้สอนจะย้าให้ผู้เรียนนำไปใช้ในครอบครัวและชุมชน และติดต่อประสานงานกับผู้ปกครองให้อบรมดูแลว่าผู้เรียนว่านำความรู้ไปใช้หรือไม่อย่างไรอีกด้วย

2. สถานศึกษาขอความร่วมมือจากชุมชน ซึ่งจะขอความร่วมมือจากชุมชนในด้านต่างๆได้ คือ ขอความร่วมมือในด้านการเป็นวิทยากรหรือเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ เช่น ในชุมชนมีภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ศิลปินพื้นบ้าน ช่างทอผ้า ช่างจักสาน ช่างแกะสลัก ช่างปั้น และช่างตัดผม เป็นต้น ซึ่งเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ที่ดียิ่ง จะดำเนินการได้โดยเชิญมาเป็นวิทยากร หรือให้ผู้เรียนไปศึกษาไปฝึกงานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเหล่านี้ และ ขอความร่วมมือในด้านทุนทรัพย์ วัสดุ ครุภัณฑ์จากชุมชน เช่น ขอบริจาคเงินจากธนาคาร บริษัทห้างร้าน ในชุมชนเพื่อนำมาใช้จ่ายในสถานศึกษา หรือเป็นเงินทุนสำหรับผู้เรียนที่ยากจน ขอบริจาคหนังสือเครื่องเขียนจากสำนักพิมพ์ โรงพิมพ์ ร้านจำหน่ายเครื่องเขียนแบบเรียน ขอบริจาคข้าวสาร ผัก ผลไม้ ไข่ไก่ จากประชาชนในชุมชนเพื่อนำมาทำอาหารกลางวันแก่ผู้เรียนในสถานศึกษา เป็นต้น

หรรษา นิลวิเชียร (2535) กล่าวว่า นอกจากพ่อแม่ ผู้ปกครองจะเข้ามามีบทบาทในการศึกษาของเด็กแล้ว บุคคลอื่นในชุมชนที่ครูสามารถเชิญมามีส่วนร่วมและทำประโยชน์ให้แก่โรงเรียนได้แก่บุคคลดังต่อไปนี้

1. ผู้ช่วยครู ในห้องเรียนที่มีนักเรียนจำนวนมากและมีครูจำนวนไม่เหมาะสมกับจำนวนเด็ก ควรมีผู้ช่วยครูเพื่อทำหน้าที่ดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กที่ควบคุมอารมณ์ไม่ได้ หรือเด็กปัญญาเลิศ โรงเรียนอาจจ้างผู้ช่วยครูหรือรับอาสาสมัคร โดยมากการปฐมนิเทศแนวทางการปฏิบัติก่อนทำงาน

2. ผู้เชี่ยวชาญ ครูอาจเชิญผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาช่วยครูเป็นครั้งคราว เช่น ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเด็กที่มีปัญหาและความต้องการพิเศษ ผู้เชี่ยวชาญการสอนเด็กที่พูดสองภาษา ผู้เชี่ยวชาญทางศิลปะ ดนตรี พลศึกษา เป็นต้น

3. อาสาสมัคร บุคคลในชุมชนที่อาสาสมัครมาช่วยงานในโรงเรียน อาจเป็นบุคลากรจากสมาคมต่างๆ เช่น ผู้สูงวัย หรือวัยรุ่น ครูควรคัดเลือกและฝึกอาสาสมัครอย่างดี ควรคำนึงถึงสุขภาพและโรคประจำตัวที่อาจติดต่อเด็กได้ อาสาสมัครควรเป็นผู้ที่สนใจและรักเด็กอย่างจริงใจ รวมทั้งมีความรู้ความสามารถพิเศษต่างๆ ที่จะนำมาพูดคุยกับเด็กหรือครูได้

4. บุคคลอื่นในชุมชน ครูมีหน้าที่สำรวจแหล่งวิทยากรในชุมชน ทั้งวัสดุ สิ่งของและบุคคล การพัฒนาโปรแกรมที่ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ช่วยเสริมประสบการณ์ตรงให้แก่เด็ก และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาโรงเรียนอีกด้วย บุคคลในชุมชน ได้แก่ คบขั้บรด บุรุษไปรษณีย์ ตำรวจ แพทย์ พยาบาล เป็นต้น

2.4 ด้านเด็ก

เด็กวัยอนุบาลเป็นช่วงเวลาที่มีสำคัญอย่างยิ่งของชีวิต เพราะเป็นช่วงเวลาพัฒนาการทุกด้านเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา การพัฒนาเด็กในช่วงวัยนี้จะเป็นการวางรากฐานทางด้านต่างๆ ให้กับเด็กได้เป็นอย่างดี และจะส่งผลต่อเด็กในอนาคตด้วย

1) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาล

คุณลักษณะตามวัยเป็นความสามารถตามวัยหรือพัฒนาการตามธรรมชาติ เมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้นๆ ครูจำเป็นต้องทำความเข้าใจคุณลักษณะตามวัยของเด็ก เพื่อนำไปพิจารณาจัดประสบการณ์ให้เด็กแต่ละวัยได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ขณะเดียวกันจะต้องสังเกตเด็กแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อนำข้อมูลไปช่วยในการพัฒนาเด็กให้เต็มตามความสามารถและศักยภาพ (กรมวิชาการ, 2546) ได้มีนักวิชาการให้ความหมายของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ไว้หลากหลายดังต่อไปนี้

กวี วงศ์พุ่ม (2539) กล่าวว่า คุณลักษณะเป็นการแสดงการกระทำตามคุณสมบัติของตนเองออกมาให้เห็น

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2531) ได้ให้ความหมายของคำว่าลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ดังนี้

ลักษณะ หมายถึง คุณภาพ ประเภท เครื่องแสดงว่าต่างสิ่งอื่น

พึงประสงค์ หมายถึง ต้องประสงค์ ต้องการ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะอันเป็นยอมรับของคนในสังคม

กรมวิชาการ (2540) ได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัย 3-5 ปีไว้ในหลักสูตรก่อนประถมศึกษา 2540 ได้แก่ สุขภาพที่ดี เจริญเติบโตตามวัย และมีพฤติกรรมอนามัยที่เหมาะสม ใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็กได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน ำรงแจ่มใส มีความสุข และความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น คุณธรรมและจริยธรรม มีวินัยในตนเอง และมีความรับผิดชอบ ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับสภาพวัย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมในท้องถิ่น และความเป็นไทย ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย ความสามารถในการคิด การแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้สิ่งต่างๆ มีจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์และคณะ (2550) ได้ระบุไว้ว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนสำหรับสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ สังคมไทยต้องการบุคคลที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนแบบ 4ร. ดังนี้

1. รู้ทันรู้นำโลก (Smart Consumer)

1.1 ทักษะในการแสวงหา คัดสรร สร้างความรู้ เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ การแสวงหาประสบการณ์ใหม่ๆ อยู่เสมอ การแยกแยะการรับรู้ได้อย่างละเอียดรอบคอบ สังเกตสิ่งต่างๆ และมองเห็นปัญหา เพื่อป้องกันข้อผิดพลาดและหาแนวทางในการแก้ไข ใจกว้าง ยอมรับและเรียนรู้สิ่งใหม่ คัดสรรการเรียนรู้อย่างมีวิจารณญาณ

1.2 ทักษะการใช้และการจัดการความรู้ การนำสิ่งที่เรียนรู้มาประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมโดยใช้ไหวพริบ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ไตร่ตรอง พิจารณาและประมวลความรู้รอบคอบถึงผลดีผลเสียก่อนที่จะตัดสินใจ เป็นผู้ช่างสังเกต มีความสามารถในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว การจัดระบบข้อมูลและการนำข้อมูลที่ได้นั้นมาประกอบการตัดสินใจ เป็นผู้รู้เท่าทันสถานการณ์โลก มีกระบวนการคิดที่ถ่วงรอนข้อมูลข่าวสารต่างๆ ก่อนนำมาประยุกต์ใช้ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เผชิญอย่างทันที่

1.3 ทักษะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีความสามารถในการสังเกต ตั้งคำถามเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัว และสามารถตั้งสมมติฐานอันนำไปสู่การค้นหารวบรวมหลักฐานหรือข้อมูล เป็นบุคคลที่มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม

คล่องแคล่ว รู้จักใช้แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากร โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ อย่างคุ้มค่าและเป็นประโยชน์

1.4 ทักษะในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา มีความสามารถในการจำแนก แยกแยะความคิดและความรู้สึก ใช้เหตุผลในการประเมินและตัดสินใจปัญหา มีความสามารถในการปฏิบัติตนได้ถูกต้องเหมาะสมตามกาลเทศะ และตระหนักถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น ตลอดจนสามารถยอมรับข้อผิดพลาดหรือผลของการกระทำของตนเองอย่างมีสติ

1.5 ทักษะทางภาษาและการสื่อสาร มีความสามารถในการใช้ภาษาและมีทักษะในการฟัง พูด อ่าน เขียนที่คล่องแคล่ว บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และมีประสิทธิภาพทั้งภาษาแม่และภาษาต่างประเทศ นั่นคือสามารถฟังอย่างตั้งใจและจับใจความได้ สามารถพูดและอ่านได้อย่างชัดเจน สามารถเขียนเพื่อแสดงความคิดได้หลากหลายรูปแบบและใช้คำศัพท์สื่อความหมายได้อย่างกระชับและสร้างสรรค์ มีความสามารถในการคาดเดาภาษาท่าทางและสามารถแสดงออกซึ่งท่าทางและสีหน้าได้เหมาะสมกับสถานการณ์ การเป็นบุคคลที่มีมารยาทที่ดีในการเป็นผู้ฟังและผู้พูด

2. เรียนรู้ชำนาญ เชี่ยวชาญปฏิบัติ (Breakthrough Thinker)

2.1 การคิดใหม่ การคิดสร้างสรรค์ การคิดแย้งแทงตลอด คิดนอกกรอบโดยไม่มีติดติดอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์หรือความคุ้นเคยเดิม มองเห็นสิ่งต่างๆ ในแง่มุมใหม่ๆ มีกระบวนการคิดที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม การนำความรู้เดิมมาปรับเข้ากับความรู้ใหม่ หรือผสมผสานกับความคิดวิเคราะห์

2.2 จิตมุ่งคุณภาพ มาตรฐาน และความเป็นเลิศ เป็นผู้มีความพากเพียร ตั้งใจ และมุ่งมั่นในการทำงานให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ อีกทั้งยังมีความสามารถในการถ่วงถ่วงผลงานและยินดีปรับแก้เพื่อให้ผลงานนั้นมีมาตรฐานหรือมีความเป็นเลิศยิ่งขึ้นกว่าเดิม ซึ่งต้องใช้ความตั้งใจและเจตคติที่ดีต่อการสร้างงาน การแก้ไขปัญหาและอุปสรรค เพื่อรักษาคุณภาพของงานอย่างสม่ำเสมอ

3. รวมพลังสร้างสรรค์สังคม (Social Concern)

3.1 การทำงานแบบร่วมมือเป็นทีมและสร้างเครือข่าย มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีอัธยาศัยไมตรีจิตคิดถึงใจเขาใจเรา มีการประนีประนอมความคิด ยืดหยุ่นและอดทน เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วง และดำรงไว้ซึ่งสัมพันธภาพที่ดี

3.2 การบริหารจัดการ ความสามารถในการจัดระบบและวางแผนการทำงาน ให้บรรลุผลได้ดีเยี่ยมต่งเป้าประสงค์ การจัดการกับอารมณ์ ความโกรธ และการลดความขัดแย้งระหว่างบุคคล ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ตนเอง

3.3 การแข่งขัน อุดหนุน ผู้ซึ่งยาก สังคมในปัจจุบันมีการแข่งขันสูง การสนับสนุนให้บุคคลมีน้ำใจนักกีฬาเป็นสิ่งจำเป็น เรียนรู้ถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน รู้แพ้ รู้ชนะ รู้ภัย บุคคลที่ผู้งานคือบุคคลที่มีความตั้งใจในการทำงาน เป็นผู้มีความอดทน อดกลั้น รับผิดชอบ และมุ่งมั่นในการทำงานทำงานด้วยความหนักเอาเบาสู้ และมีเจตคติที่ดีต่องานที่ทำ

3.4 การเห็นแก่ส่วนรวม เป็นธรรมและยั่งยืน บุคคลที่มีจิตสาธารณะ หมายถึง บุคคลที่มีจิตสำนึกต่อประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ การร่วมแรงร่วมใจที่จะยอมเสียสละประโยชน์เล็กน้อยส่วนบุคคลเป็นสิ่งที่สมควรต่อการปฏิบัติอย่างยิ่ง บุคคลที่มองเห็นคุณค่าของตนเป็นสำคัญ รู้จักตนเองดี มั่นใจในความสามารถของตนเองสูง กล่าวที่จะยอมรับผลของการตัดสินใจหรือผลของการกระทำนั้นๆ โดยไม่บิดเบือนหรือกล่าวโทษผู้อื่นในผลของการตัดสินใจ ขณะเดียวกันก็มองเห็นคุณค่าของผู้อื่น และมีใจเปิดกว้างเปิดรับความถูกต้อง ผิดถูก มีคุณธรรมในการดำเนินชีวิต ซึ่งประกอบด้วย วินัย สติ กตัญญู เมตตา อดทน ซื่อสัตย์ ประหยัด ขยัน และไม่เห็นแก่ตัว เป็นผู้ที่เป็นที่รัก เคารพ และศรัทธาของสมาชิกในกลุ่ม

4. รักวัฒนธรรมไทย ใฝ่สันติ (Thai Pride)

4.1 รักความเป็นไทย ยึดมั่นในสันติธรรม บุคคลที่รักษาความเป็นไทยไว้ด้วยความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ไทย รู้จักใช้และเข้าถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างชาญฉลาดและเห็นคุณค่า โดยเฉพาะท้องถิ่นตนเอง สามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง สร้างผลผลิตที่มีมูลค่า และคงความเป็นไทยไว้อย่างสมบูรณ์

4.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับเด็กวัยอนุบาล หมายถึง การมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงและเจริญเติบโตตามวัย ว่างแจ่มใส สุขภาพจิตดี การสามารถช่วยเหลือตนเองและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีคุณธรรม จริยธรรมประจำใจ และรักความเป็นไทย

2) ความสัมพันธ์ของเด็กกับเด็ก และความสัมพันธ์ของเด็กกับบุคคลแวดล้อมตัวเด็ก

การเรียนรู้ทางสังคมหรือการขัดเกลาทางสังคมเป็นวิธีการที่จะช่วยให้เด็กปรับตัวให้เข้ากับสังคม และสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยกระบวนการสร้างความสัมพันธ์นั้นมีมาตั้งแต่เริ่มคลอดจากครรภ์มารดา เมื่อโตขึ้นมีการสังสรรค์กับเด็กอื่นและบุคคลแวดล้อมเด็กต่อไป (พรรณเพ็ญ เครือไทย, 2551)

ชไมพร ศรีสุรักษ์ (2552) ได้กล่าวถึง แนวทางการจัดประสบการณ์ที่สร้างเสริมให้เด็กเรียนรู้และมีความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็ก ว่าควรจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ควบคู่

การเรียนรู้ทางสังคม ที่ส่งเสริมให้เด็กปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างสมดุล ควรเปิดโอกาสให้เด็กมีโอกาสพูดคุยกันในช่วงเวลาที่เหมาะสม และจัดกลุ่มย่อยให้เด็กทำกิจกรรมและเปิดโอกาสให้เด็กจัดกลุ่มกันเอง สอดคล้องกับ ปิยะรัตน์ นุชผ่องใส (2544) ที่กล่าวถึง บทบาทของครูในการสนับสนุนหรือพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสมให้กับเด็ก ดังนี้

1. รู้จักการชมเชย ให้กำลังใจเด็ก เข้าใจการแสดงออกถึงความรู้สึกของเด็ก สอนให้เด็กแสดงความคิดเห็นเพื่อน สอนให้เด็กเข้าใจความโกรธ ซึ่งความโกรธนี้มักจะขึ้นอยู่กับประสบการณ์ความรู้สึกที่เด็กเคยประสบ เด็กวัย 3-8 ขวบ จะเริ่มเรียนรู้เกี่ยวกับความรู้สึกในแต่ละช่วงอายุ เด็ก อายุ 3 ขวบครึ่ง จะรู้สึกถึงความสุข เด็กอายุ 3 ขวบครึ่งถึง 4 ขวบ จะมีความกลัว เด็กวัย 3-8 ขวบจะรู้สึกโกรธและเสียใจ ดังนั้น ผู้ดูแลเด็กต้องช่วยเด็กแสดงความรู้สึกผ่านทางคำพูด และเข้าใจความรู้สึกนั้น

2. สนับสนุนให้เข้าใจผู้อื่น ช่วยเด็กสังเกตและตอบสนองความรู้สึกของคนอื่นเช่น เด็กขับรถเด็กเล่นไปชนเพื่อน ครูอาจบอกว่า “เพื่อนเขาเสียใจและเจ็บ” เราจะทำอะไรเพื่อช่วยให้เขารู้สึกดีขึ้นไหม ครูควรสังเกตหน้าเด็ก อาจแนะนำเด็กให้รถจักรยานเพื่อนที่ร้องไห้ขับ ความสามารถของเด็กที่จะแยกแยะอารมณ์ต่างๆ กับความสามารถในการแสดงความคิดเห็นอกเห็นใจเป็นพฤติกรรมทางสังคมที่ควรฝึกให้เด็ก เทคนิคที่ช่วยให้เด็กเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นคือการแสดงบทบาทสมมุติ (role play)

3. การให้เด็กที่ถูกกระทำเป็นตัวอย่าง เน้นผลของการทำร้ายและมีพฤติกรรมต่อต้านสังคม เช่น การชกต่อย ชี้ให้เห็นถึงสิ่งที่เกิดขึ้นตามมาหลังจากแสดงพฤติกรรมนั้นแล้ว เช่น คูชิ นั้นทำให้เขาเจ็บ เขาร้องไห้ ฉันไม่สามารถปล่อยให้เธอทำร้ายเด็กอื่นและฉันไม่ต้องการให้ใครทำเธอเจ็บด้วย เราต้องช่วยให้ทุกคนมีความสุขและปลอดภัยในห้องนี้

4. ช่วยให้ได้กล้าแสดงออกกับพฤติกรรมทางสังคม ถ้าเด็กขี้อายจะไม่กล้าแสดงพฤติกรรมทางสังคม และยังส่งผลต่อความเชื่อมั่นในตนเอง เพราะความเชื่อมั่นของเด็กมักจะเพิ่มขึ้นเมื่อมีการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

5. สนับสนุนวิธีการและทางเลือกในการแก้ปัญหาและทางเลือกในการแก้ไขสถานการณ์ขัดแย้ง วางแผนการมีพฤติกรรมทางสังคม ช่วยเด็กคิดที่ละขั้น เหตุผลในการตอบสนองเมื่อเขามีปัญหาทางสังคมกับเพื่อน ขึ้นตอนอะไรที่จะเน้นการแก้ไขความขัดแย้งอย่างสงบ เด็กมีความรู้สึกเหมือนหรือต่างจากเด็กคนอื่น ครูจะต้องช่วยเด็กคิด จินตนาการถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในแต่ละพฤติกรรม ครูควรช่วยเด็กที่ก้าวร้าวและ ขี้อายให้มีพฤติกรรมทางสังคมที่ดีขึ้นภายในสามเดือน

6. ใช้ปัญหาถาม เมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่รบกวนคนอื่น ควรถามเรื่อยๆ ว่า "สิ่งที่เธอทำช่วยเธอได้อย่างไร" จะทำให้กลุ่มตระหนักว่าการกระทำของเด็กนั้นช่วยกลุ่มได้อย่างไรด้วย จะช่วยให้เด็กจำและรับผิดชอบต่อการกระทำของตน

7. แสดงรูปของการช่วยเหลือคนอื่น การมีความสุขที่ได้ช่วยผู้อื่นและถามเด็กให้สร้างภาพโดยคำพูด การให้เด็กดูรูปเด็กที่ช่วยคนอื่น ให้ความร่วมมือ แบ่งปัน การทำงานเป็นกลุ่ม และแต่งเรื่องราว จะช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ดี ครูควรใช้คำถาม "เธอคิดว่าเกิดอะไรขึ้นที่นี่"

8. ฝึกทักษะทางสังคมให้เด็ก เช่น การฟัง การพูดเพราะ การขอบคุณ การขอความช่วยเหลือ การแสดงความยินดี การคอย การเสนอตัวช่วยเหลือ การขอให้เล่นด้วย การสร้างมิตรภาพ ทักษะอื่นที่ช่วยให้เด็กสัมผัสกับความรู้สึก เด็กที่ได้รับการฝึกจะไม่เสียกำลังใจในการใช้คำสุภาพ รู้จักฟังผู้อื่นพูด เข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อน แบ่งปัน รู้จักรอคอย เข้าคิว ผลัดกัน รู้จักช่วยผู้อื่น ใช้หลักทางบวกในการสนับสนุนพฤติกรรมทางสังคมและลดความก้าวร้าว

9. การใช้เหตุผล การรับฟังอย่างเห็นใจและขั้นตอนการใช้อำนาจ ความรัก การทำข้อตกลงจะช่วยให้เด็กเข้าใจกฎ รู้จักฟัง การอธิบายจะทำให้เด็กมีพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสม การใช้อำนาจและการลงโทษจะน้อยลง เด็กก็จะมีระดับของเหตุผลมากขึ้น

10. ป้องกันสื่อที่รุนแรง โปรแกรมทีวีที่เป็นพฤติกรรมไม่ดี จะเป็นแบบของพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและมีส่วนสนับสนุนให้เด็กพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมไปในทางที่ไม่เหมาะสมได้ การที่พ่อแม่ใช้เหตุผลและอธิบายให้เด็กเข้าใจอาจจะช่วยลดผลจากรายการทีวีที่มีพฤติกรรมไม่ดีได้บ้าง

11. การตอบสนองและเตรียมทางเลือกต่อพฤติกรรมก้าวร้าว ผู้ดูแลเด็กไม่ควรเพิกเฉยต่อพฤติกรรมก้าวร้าว หรือยอมให้เด็กแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว เช่น รังแกเพื่อน ควรสอนถึงวิธีการทำให้เพื่อนรู้สึกดีขึ้น ครูควรรู้จักนำพฤติกรรมที่ไม่ดีมาใช้ในทางที่ยอมรับ เช่น เด็กขว้างลูกบอลไปที่เพื่อนคนหนึ่งอาจถูกฟาดกลับโดยเพื่อนคนอื่นได้ สอนการโกรธ การใช้คำแสดงความรู้สึก โกรธ ใช้คำแทนการกระทำ เช่น "ฉันรู้สึกหัวเสียเมื่อเกมถูกรบกวน" "ฉันไม่สามารถสร้างเสร็จถ้าเขาเอาบอลออกไป" "ฉันใช้อันนี้ก่อน และฉันต้องการเล่นต่อให้เสร็จ"

นอกจากนี้เบญจพร ปัญญา (2542) ได้กล่าวถึง ความสัมพันธ์ของเด็กกับบุคคลแวดล้อม หมายถึง การที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยส่งเสริมให้เด็กสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและสภาพแวดล้อม ยอมรับค่านิยมและกฎเกณฑ์ของสังคม มีความรับผิดชอบและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข และการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลแวดล้อม ว่าควรเปิดโอกาสที่ให้เด็กปรับตัวอยู่ร่วมกันกับเด็กอื่นวัยเดียวกันหรือต่างวัยอย่างสม่ำเสมอ เปิดโอกาสให้เด็กและผู้ปกครองทำงานร่วมกัน เปิดโอกาสให้เด็กทำงานร่วมกับบุคลากรในโรงเรียน โดยมอบหมายงาน

ให้เด็กซักถาม พูดคุย ขอข้อมูลจาก บุคลากรในโรงเรียน (แม่บ้าน แม่ครัว ภารโรง) เปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้จากชุมชน โดยมอบหมายงานให้เด็กสืบค้นข้อมูลจากบุคคลในชุมชนรอบตัวเด็ก

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 งานวิจัยในประเทศ

วรรณภู สุคนธ์รัตน์ (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการดำเนินงานเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะของผู้บริหารและผู้เลี้ยงดูเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็ก ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านนโยบายของสถานรับเลี้ยงเด็ก มีการคัดเลือกผู้เลี้ยงดูเด็กที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับเด็กมาก่อน และเป็นผู้ที่มีบุคลิกลักษณะที่อบอุ่น ใจดี อุดหนุนและรักเด็ก มีการกำหนดอัตราส่วนระหว่างผู้เลี้ยงดูเด็ก 1 คน ต่อเด็กวัยทารก ไม่เกิน 3 คน และผู้เลี้ยงดู 1 คน ต่อเด็กวัยเตาะแตะไม่เกิน 10 คน การประสานงานกับหน่วยงานภายนอก คือ กรมประชาสงเคราะห์ สถานีอนามัยและโรงพยาบาล ไม่มีการนิเทศผู้เลี้ยงดูเด็กอย่างเป็นทางการ นอกจากใช้การสังเกต และมีส่วนร่วมในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก แนะนำ และให้แก้ไขทันทีถ้าเห็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม มีการส่งเสริมผู้เลี้ยงดูเด็ก ด้านจัดการอบรมเลี้ยงดูด้วยการจัดหาหนังสือให้อ่าน และจัดส่งไปอบรม 2) ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม มีการปรับจากแนวหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือประสบการณ์ในการทำงาน การเลี้ยงดูเด็กและจากการอบรมต่างๆ 3) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ด้านลักษณะของอาคารส่วนใหญ่มีชั้นเดียว ภายในห้องเลี้ยงดูเด็ก มีผู้เลี้ยงดูเด็กเป็นผู้จัดเอง เพื่อให้สะดวกกับการใช้งานของผู้เลี้ยงดูเด็ก และเน้นความปลอดภัยของเด็กเป็นสิ่งสำคัญ 4) ด้านการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก มีวัตถุประสงค์เพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กมีพัฒนาการทุกด้านตามวัย ฝึกให้เด็กปฏิบัติกิจวัตรประจำวันและทักษะการช่วยเหลือตนเองได้ 5) ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ใช้การสังเกตและบันทึกเกี่ยวกับการเจริญเติบโต พัฒนาการของเด็กและพฤติกรรมของเด็กแต่ละวัน ด้วยแบบประเมินที่สถานรับเลี้ยงเด็กจัดทำขึ้นเอง และรายงานให้ผู้ปกครองทราบด้วยการพูดคุยกับผู้ปกครองโดยตรง 6) ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ใช้การพูดคุย ให้คำปรึกษาและแนะนำความรู้ต่างๆ เกี่ยวกับเด็กแก่ผู้ปกครองในช่วงที่ผู้ปกครองมารับ-ส่งเด็ก

วรรณพร กาญจนามา (2544) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในสถานรับเลี้ยงเด็กของกระทรวงกลาโหม ผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมภายนอกอาคารเรียนจัดให้มีสนามและเครื่องเล่นสำหรับเด็ก อาคารเรียนเป็นอาคารชั้นเดียว ภายในห้องเรียนได้ให้บุคลากรในแต่ละห้องจัดตกแต่งเอง สถานรับเลี้ยงเด็กจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นสวัสดิการของข้าราชการทหารภายในหน่วยงาน มีการบริหารงานตามนโยบายของ

หน่วยงานสวัสดิการกองทัพ และดำเนินงานโดยคณะกรรมการบริหารและผู้บริหาร งบประมาณในการดำเนินงานได้มาจากค่าธรรมเนียมที่เก็บจากผู้ปกครอง การนิเทศการสอนบุคลากรใช้วิธีการอบรมสัมมนา ในการจัดการเรียนการสอนมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีทักษะทางสังคมและการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น โดยใช้หลักสูตรและตารางกิจกรรมที่จัดทำขึ้นเอง กิจกรรมที่ใช้ได้แก่การเล่านิทานหรือเรื่องราวต่างๆ และเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนจากธรรมชาติ ประเภทของสื่อที่ใช้คือ เพลงหรือดนตรี วัสดุและประเมินผลเด็กโดยใช้การสังเกต มีการคัดเลือกบุคลากรที่มีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์ บุคลากรมีหน้าที่จัดการเรียนการสอนและเลี้ยงดูเด็ก การประเมินผลบุคลากรจะใช้การสังเกตความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรกับเด็ก อาหารหรือของว่างจัดเตรียมโดยบุคลากรภายใน สถานรับเลี้ยงเด็กได้มอบหมายให้บุคลากรเป็นผู้ประสานงานกับผู้ปกครองโดยการพบปะพูดคุยในขณะที่มารับและส่งเด็ก และทางสถานรับเลี้ยงเด็กได้ให้คำปรึกษา สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้ปกครองและคนในชุมชนเรื่องการจัดการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่ถูกต้อง

ดวงพร หัวเมืองแก้ว (2544) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนสังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ด้านการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อม ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ 1) มีการวางนโยบายการจัดสภาพแวดล้อมทั้งด้านกายภาพ และด้านสังคม ปรับอัตราส่วนระหว่างพี่เลี้ยงเด็กกับเด็กให้เหมาะสม กำหนดให้พี่เลี้ยงเด็กมีหน้าที่หลักคือ การอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างเหมาะสม และสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง 2) มีการส่งเสริมบุคลากร โดยการส่งพี่เลี้ยงเด็กเข้ารับการอบรม สัมมนา ประชุมเชิงปฏิบัติการ สร้างขวัญและกำลังใจโดยการยกย่องชมเชยผลงานที่ทำ 3) การจัดบริการสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ ใช้หลักในการเลือกให้เหมาะสมกับความสนใจ และวุฒิภาวะของเด็ก โดยมีการส่งพี่เลี้ยงเด็กเข้ารับการอบรม สัมมนาในการใช้สื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ 4) มีการติดตามผลการจัดสภาพแวดล้อมโดยการเข้าเยี่ยมชมและซักถามปัญหา พร้อมให้ข้อเสนอแนะ โดยไม่มีการกำหนดเวลาที่แน่นอน 5) การสนับสนุนจากภายนอกคือมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาให้ความรู้ ส่วนในด้านการจัดสภาพแวดล้อมพี่เลี้ยงเด็กส่วนใหญ่เห็นว่าสถานรับเลี้ยงเด็กของตนมี ดังนี้ การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ คือ มีบริเวณรับประทานอาหารที่สะอาดถูกสุขลักษณะ ภายในอาคารมีระบบถ่ายเทอากาศได้ดี มีของเล่น สื่อพัฒนาเด็กที่เพียงพอ และมีความปลอดภัย ส่วนด้านการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม โดยจัดให้เหมาะสมกับพัฒนาการด้านร่างกาย สังคมและอารมณ์ สติปัญญาและภาษาของเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 ½ ปี คือ มีการดูแลสุขภาพ ความปลอดภัย และความสะอาดของวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้กับเด็ก มีปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับเด็ก เล่นกับเด็กอย่างสม่ำเสมอ ส่วนในเด็กอายุ 1 ½ ปี ถึง 3 ปี คือจัดให้เด็กเล่นของเล่นที่หลากหลาย ปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรัก ไม่ลงโทษเด็กด้วยความรุนแรง ร้องเพลง ท่องบทกลอนให้เด็กฟังและเล่นเกมต่างๆ กับเด็ก

โดยมีอัตราส่วนระหว่างพี่เลี้ยงเด็กกับเด็ก คือ มีพี่เลี้ยงเด็ก 1 คน ดูแลเด็กวัยแรกเกิดถึง 1 ½ ปี ไม่เกิน 5 คน พี่เลี้ยงเด็ก 1 คน ดูแลเด็กอายุ 1 ½ ปี ถึง 3 ปี ไม่เกิน 10 คน พี่เลี้ยงเด็กมีหน้าที่หลักคือ การอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างเหมาะสม และมีการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง โดยการพูดคุยกันอย่างสม่ำเสมอ ทำการปรึกษา และแก้ไขปัญหาพร้อมกัน

สุทธิชา มาลีเลิศ (2551) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์ สำหรับเด็กวัยอนุบาลในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล ในภาคใต้ ผลการวิจัย พบว่า 1) การจัดการเรียนการสอน ผู้ดูแลเด็กใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการรอบด้าน คือ กิจกรรมเข้าจังหวะ การร้องเพลง การเล่นและการ ทำงานร่วมกับผู้อื่น และการเล่านิทาน 2) การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ส่วนใหญ่มีห้องเรียนชั้นอนุบาลแยกเป็นเอกเทศ ทั้งนี้เน้นที่ความปลอดภัย อากาศถ่ายเท แสงสว่าง การจัดตกแต่งห้องเรียนด้วยป้ายนิเทศ ผลงานของเด็ก และของใช้ส่วนตัวสำหรับเด็กแต่ละคน มีบริเวณของสนามเด็กเล่นและเครื่องเล่นสนาม 3) สื่อการเรียนการสอน ผู้ดูแลเด็กใช้สื่อและ ชื่อมแซมสื่อที่ผลิตขึ้นเองร่วมกับเด็ก โดยเลือกสื่อที่มีราคาถูก และหาง่ายในห้องถิ่น 4) การ ประเมินพัฒนาการผู้ดูแลเด็กใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรม สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ในการประเมิน พัฒนาการเด็ก 5) ปัญหาที่พบผู้ดูแลเด็กมีจำนวนไม่เพียงพอและขาดความรู้ในการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้แก่เด็ก ขาดแคลนงบประมาณในการจัดซื้อสื่อ-อุปกรณ์ประกอบการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีพื้นที่จำกัด การจัดสนามเด็กเล่นและเครื่องเล่น สนามมีไม่เพียงพอและไม่เหมาะสมกับวัยของเด็ก และขาดเครื่องมือ-อุปกรณ์ในการประเมิน พัฒนาการและการเรียนรู้

รสสุคนธ์ วัฒนรุทซ์ (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการส่งเสริมสุขภาพ อนามัยเด็กวัยอนุบาลของโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านการจัด สิ่งแวดล้อมทางสุขภาพ ครูประจำชั้นอนุบาลส่วนใหญ่จัดบรรยากาศในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริม สุขภาพจิตให้กับเด็ก รองลงมาคือ ครูดูแลกำจัดขยะภายในและภายนอกห้องเรียน และดูแลความ ปลอดภัยในอาคารเรียน ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ โรงเรียนขาดงบประมาณในการปรับปรุง สภาพแวดล้อม และห้องเรียนมีพื้นที่ไม่เพียงพอกับจำนวนเด็ก 2) ด้านการจัดบริการสุขภาพ ครู ประจำชั้นอนุบาลและผู้ให้บริการด้านสุขภาพมีการประเมินสุขภาพเด็กโดยการตรวจสุขภาพเด็ก มากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนจัดอาหารและโภชนาการโดยเน้นคุณค่าและปริมาณของอาหารที่ เหมาะสมกับเด็ก ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ มีแพทย์มาตรวจสุขภาพเด็กไม่สม่ำเสมอ และครูไม่สามารถติดตามเยี่ยมเด็กที่ป่วยได้ 3) ด้านการสอนสอดแทรกสุขศึกษา และการแนะนำเกี่ยวกับ สุขภาพ ครูประจำชั้นอนุบาลส่วนใหญ่สอนสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับสุขภาพไปกับประสบการณ์

จริงในชีวิตประจำวัน เรื่องที่ครูแนะนำมากที่สุด ได้แก่ การให้เด็กล้างมือก่อนรับประทานอาหาร และการให้เด็กแปรงฟันหลังรับประทานอาหาร ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ครูส่วนน้อยไม่ได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับสอนสอดแทรกสุขศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ และผู้ปกครองบางคนไม่ให้ความร่วมมือ

นิภาพรรณ หงษ์ชูเกียรติ (2544) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาล ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับการปฏิบัติบ้างไม่ปฏิบัติบ้างใน 3 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาเด็ก ด้านกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง และด้านการติดต่อสื่อสาร ส่วนด้านการช่วยเหลือและสนับสนุนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับการปฏิบัติเป็นประจำ ได้แก่ การรับบริจาคสิ่งของวัสดุเหลือใช้และเงินทุน การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาสภาพแวดล้อม ตกแต่งอาคารสถานที่ เข้าร่วมและช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์ฯ การเป็นผู้ช่วยผู้ดูแลเด็กในชั้นเรียน และการจัดหาสื่อประกอบการเรียนรู้ สำหรับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก คือ ด้านกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง และด้านการติดต่อสื่อสาร นอกนั้นมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางในด้านการพัฒนาเด็ก และระดับมากที่สุดในด้านการช่วยเหลือและสนับสนุน ได้แก่ การร่วมบริจาควัสดุสิ่งของเหลือใช้และเงินทุน การช่วยเหลือผู้ดูแลเด็กและกิจกรรมต่างๆ การจัดหาสื่อประกอบการเรียนรู้ การร่วมเป็นกรรมการและประเมินผลการจัดกิจกรรมของศูนย์ฯ การร่วมเป็นกรรมการประสานงานการทำงานระหว่างบ้านกับศูนย์ฯ การให้ข้อเสนอแนะในการกำหนดอัตราค่าใช้จ่ายการใช้บริการของศูนย์ฯ การร่วมพัฒนาสภาพแวดล้อม ตกแต่งอาคารสถานที่ และจัดงานพิเศษเพื่อหารายได้บำรุงศูนย์ฯ ผู้บริหารและผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่พบปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในด้านการพัฒนาเด็ก ด้านกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง และด้านการติดต่อสื่อสาร คือ ผู้ปกครองไม่มีเวลาและไม่ให้ความสำคัญในการพัฒนาเด็ก ส่วนปัญหาด้านการช่วยเหลือและสนับสนุน คือ ผู้ปกครองฐานะยากจน สำหรับปัญหาของผู้ปกครองส่วนใหญ่ที่พบในด้านการพัฒนาเด็ก คือ การขาดสื่ออุปกรณ์และการที่ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญในการพัฒนาเด็ก ด้านกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง คือ ผู้ปกครองไม่มีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรม และด้านการช่วยเหลือสนับสนุน คือ การขาดงบประมาณ

ยุวรัตน์ จงใจรักษ์ (2547) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมระหว่าง บ้าน โรงเรียนและชุมชนในการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านการติดต่อสื่อสาร ในการวางแผน โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดทำนโยบาย การจัดตั้งบุคลากร ผู้รับผิดชอบและมีการจัดสรรงบประมาณ ในวิธีการปฏิบัติ สิ่งที่เป็นประจำคือ การจัดทำป้ายประกาศข่าวสาร การประชุมผู้ปกครอง การจัดทำสมุดรายงาน

ประจำตัวเด็ก และการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีของครู 2) ด้านการเป็นผู้ประสานงานในการระดมทรัพยากร ในการวางแผน โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดทำนโยบาย การจัดตั้งบุคลากรผู้รับผิดชอบ และมีการจัดสรรงบประมาณ ในวิธีการปฏิบัติสิ่งที่เป็นประจำคือ การเข้าร่วมในกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ ภายในชุมชน 3) ด้านการอาสาสมัครเพื่อพัฒนาการศึกษา ในการวางแผน โรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่มีจัดทำนโยบาย การจัดตั้งบุคลากรและการจัดสรรงบประมาณ ในวิธีการปฏิบัติ โรงเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปฏิบัติบ้างไม่ปฏิบัติบ้าง 4.) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของโรงเรียน ในการวางแผน โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดทำนโยบาย การจัดตั้งบุคลากรผู้รับผิดชอบและมีการจัดสรรงบประมาณ ในวิธีการปฏิบัติ โรงเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปฏิบัติบ้างไม่ปฏิบัติบ้าง ส่วนการประเมินผลของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปฏิบัติบ้างไม่ปฏิบัติบ้างทั้ง 4 ด้าน

ทิพวรรณ วรณภักดี (2551) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการของชุมชนที่มีต่อลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาลในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า คนในชุมชนส่วนมากต้องการให้เด็กวัยอนุบาลมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านวัฒนธรรมและประเพณี คือ การมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาลในแต่ละด้านสามารถลำดับความต้องการของชุมชนได้ดังนี้ 1) ด้านวัฒนธรรมและประเพณี คือ การมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ 2) ด้านทักษะในการดำเนินชีวิตและทักษะทางสังคม คือ การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง 3) ด้านสุขภาพกายและสุขภาพะทางกาย คือ การมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ 4) ด้านการใฝ่รู้ใฝ่เรียน คือ การแสดงพฤติกรรมอยากรู้ อยากรลอง โดยการฟัง การถาม จับต้องและลงมือกระทำ 5) ด้านสุขภาพจิตและอารมณ์ คือ การเป็นคนที่มีความร่าเริง ยิ้มแย้มและทักทายเมื่อพบเจอผู้คนที่รู้จัก 6) ด้านการคิดและสติปัญญา คือ การเป็นคนช่างสังเกตและตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ 7) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม คือ การมีความรับผิดชอบและปฏิบัติตนได้ตามคำสั่งสอนของผู้ใหญ่

3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Becerra (1974) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารการศึกษาและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ในการตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาใดๆ ผู้บริหารและผู้แทนชุมชนต้องร่วมมือกันและทำความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการตามบทบาทหน้าที่และนโยบายที่ได้ตกลงกันไว้ และผู้บริหารจะต้องเข้าใจ ตลอดจนต้องสนใจเกี่ยวกับความแตกต่างของชุมชนด้วย

Webb (1989) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณภาพของสถานรับเลี้ยงเด็ก และความทุ่มเทของพี่เลี้ยงเด็ก โดยศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผู้ดูแลเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็ก ผลการวิจัยพบว่า 1) การทุ่มเทและการรับรู้ในงานของผู้ดูแลเด็ก ไม่แปรผันกับคุณภาพของสถานรับเลี้ยงเด็ก 2) ผู้ดูแลเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีคุณภาพสูงมีความพอใจในค่าจ้างขั้นต่ำต่ำกว่าผู้ดูแลเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีคุณภาพต่ำอย่างมีนัยสำคัญ 3) ผู้ดูแลเด็กที่ทุ่มเทกับงานจะมีความพอใจกับงานและทำงานด้วยความกระตือรือร้น 4) ผู้ดูแลเด็กที่ยังทำงานที่มีความหมายและมีความสำคัญมาก ๆ จะยังมีความพอใจในงาน 5) การทุ่มเทในงานจะเพิ่มขึ้นตามอายุและเงินเดือน 6) ความรับผิดชอบของผู้ดูแลเด็กสามารถทำนายได้จากความพอใจในงาน บุคลิกลักษณะของผู้ดูแลเด็ก และการรับรู้ลักษณะของงาน จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าความพอใจในงานมีผลต่อการทุ่มเทในงาน โดยสรุปแล้ว วิธีการที่จะทำให้ผู้ดูแลเด็กมีความรับผิดชอบ ต้องเพิ่มความพึงพอใจในงาน พัฒนาการรับรู้ในแง่บวกของงาน และเพิ่มเงินเดือน อีกทั้งยังสนับสนุนให้ผู้วิจัย และผู้ออกกฎหมายต้องตระหนักถึงวิธีการที่จะวัดและประเมินคุณภาพของสิ่งอำนวยความสะดวกในการดูแลเด็ก

Wethen (1994) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการติดต่อประสานงาน และทัศนคติการติดต่อประสานงานระหว่างผู้ปกครองเด็กและผู้ดูแลเด็ก เพื่อศึกษาความถี่และเนื้อหาในการติดต่อสื่อสาร ความพอใจในระดับของการติดต่อสื่อสารและทัศนคติระหว่างผู้ปกครองและผู้ดูแลเด็ก ผลการวิจัยพบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างผู้ปกครองและบุคลากรในหลายด้าน ที่มีผลต่อการติดต่อสื่อสารและความสัมพันธ์ระหว่างสถานรับเลี้ยงเด็กและผู้ปกครอง ผลการวิจัยว่า ในด้านอุปสรรคที่มีผลต่อการติดต่อสื่อสารถูกระบุว่ายังมีในทั้ง 2 ระบบ โดยเกี่ยวข้องกับนโยบายของสถานรับเลี้ยงเด็ก การวิจัยและการฝึกอบรมบุคลากรทางการศึกษา ปฐมวัยที่ถูกอภิปรายถึง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนคร สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานทางการศึกษา ด้านครู ด้านการทำงานร่วมกับครอบครัว และชุมชน และด้านเด็ก โดยมีรายละเอียดของวิธีดำเนินการวิจัย คือ

1. การศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน

1. ศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูลเบื้องต้นจากตำรา หนังสือ วารสาร เอกสาร บทความ และงานวิจัย สัมภาษณ์ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย และสอบถามข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการดำเนินการจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลนคร จากผู้ดูแลเด็กจากเทศบาลนครราชสีมา จำนวน 2 คน ผู้ดูแลเด็กจากเทศบาลเมืองสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 2 คน และผู้ดูแลเด็กจากเทศบาลเมืองจันทบุรี จำนวน 2 คน ในโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปี 2552 รุ่นที่ 10 ระหว่างวันที่ 18 - 23 พฤษภาคม 2552 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาล
2. ศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และเอกสาร สิ่งพิมพ์ต่างๆ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานทางการศึกษา ครู การทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน และเด็ก
3. นำข้อมูลเบื้องต้นมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร และครู ในระดับอนุบาลโรงเรียนเทศบาลนคร จากทั่วประเทศ โดยเป็นผู้บริหาร 132 คน และครู 568 คน รวม 700 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และครู จากโรงเรียนเทศบาลนครทั่วประเทศ โดยเป็นผู้บริหาร 132 คน และครู 286 คน รวม 418 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi – Stage Random Sampling) ดังนี้

2.1 กลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลหลักด้วยแบบสอบถาม มีขั้นตอนการเลือกดังนี้

การกำหนดผู้บริหาร ผู้วิจัยทำการกำหนดผู้บริหารจากโรงเรียนเทศบาลนคร 132 แห่ง โดยกำหนดโรงเรียนละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 132 คน

การสุ่มครู ผู้วิจัยสุ่มครูที่ใช้เป็นตัวแทนในการตอบแบบสอบถาม โดยการสุ่มอย่างง่ายด้วยการจับสลากในอัตราส่วนร้อยละ 30 ของจำนวนประชากร (จุมพล สวัสดิ์วิทยากร, 2529) ได้จำนวนครูจากทั่วประเทศทั้งสิ้น 170 คน แต่เพื่อให้งานวิจัยมีความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยจึงใช้ครูจำนวน 286 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ การสังเกตและการสำรวจ มีขั้นตอนดังนี้

การสุ่มเทศบาลนคร ผู้วิจัยสุ่มเทศบาลนครแยกตามภูมิภาค 4 ภาค โดยการสุ่มอย่างง่ายด้วยการจับสลากในอัตราส่วนร้อยละ 30 ของแต่ละภูมิภาค (จุมพล สวัสดิ์วิทยากร, 2529) ได้จำนวนเทศบาลนคร 6 แห่ง

การสุ่มโรงเรียน ผู้วิจัยสุ่มโรงเรียนจากเทศบาลนครที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มอย่างง่ายด้วยการจับสลากในอัตราส่วนร้อยละ 30 ของแต่ละเทศบาลนคร (จุมพล สวัสดิ์วิทยากร, 2529) ได้จำนวนทั้งสิ้น 11 โรงเรียน

การกำหนดผู้บริหาร และครู ผู้วิจัยกำหนดผู้บริหารที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม 11 คน และครูที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม 22 คน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนเทศบาลนคร และกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภาค

ภาค	จำนวน	กลุ่มตัวอย่าง			
		เทศบาลนคร	โรงเรียน	ผู้บริหาร	ครู
เหนือ	4	1	1	1	2
กลาง	7	2	4	4	8
ตะวันออกเฉียงเหนือ	4	1	2	2	4
ใต้	7	2	4	4	8
รวม	22	6	11	11	22

เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมด 6 ชุด ดังนี้

1. ลักษณะของเครื่องมือ

1.1 แบบสอบถามผู้บริหาร แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วยประเด็นคำถามทั้งหมด 34 ข้อ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ เกี่ยวกับเพศ อายุ การศึกษา ประสบการณ์การบริหารโรงเรียน และความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนคร สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ โดยเลือกตอบในข้อที่ตรงกับการปฏิบัติของผู้ตอบแบบสอบถาม ครอบคลุมด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านการบริหารงานทางการศึกษา จำนวน 15 ข้อ
2. ด้านครู จำนวน 8 ข้อ
3. ด้านการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน จำนวน 3 ข้อ
4. ด้านเด็ก จำนวน 2 ข้อ

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

1.2 แบบสอบถามครู แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วยประเด็นคำถามทั้งหมด 35 ข้อ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ เกี่ยวกับเพศ อายุ การศึกษา ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย ประสบการณ์ในการให้การดูแลเด็กระดับปฐมวัย ระดับชั้นที่รับผิดชอบ ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กในความดูแล และการอบรมที่เกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย จำนวน 9 ข้อ

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนคร สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ โดยเลือกตอบในข้อที่ตรงกับการปฏิบัติของผู้ตอบแบบสอบถาม ครอบคลุมด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านการบริหารงานทางการศึกษา จำนวน 7 ข้อ
2. ด้านครู จำนวน 9 ข้อ
3. ด้านการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน จำนวน 3 ข้อ
4. ด้านเด็ก จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

1.3 แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วยประเด็นคำถามทั้งหมด 15 ข้อ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สัมภาษณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนคร สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครอบคลุมด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านการบริหารงานทางการศึกษา	จำนวน 6 ข้อ
2. ด้านครู	จำนวน 5 ข้อ
3. ด้านการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน	จำนวน 2 ข้อ
4. ด้านเด็ก	จำนวน 2 ข้อ

1.4 แบบสัมภาษณ์ครู แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 16 ข้อ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์ตอนที่ 2 สัมภาษณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนคร สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครอบคลุมด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านการบริหารงานทางการศึกษา	จำนวน 2 ข้อ
2. ด้านครู	จำนวน 7 ข้อ
3. ด้านการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน	จำนวน 3 ข้อ
4. ด้านเด็ก	จำนวน 4 ข้อ

1.5 แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการสังเกต ลักษณะคำถามเป็นการสอบถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ชื่อ ตำแหน่ง โรงเรียน

ตอนที่ 2 แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครู ความสัมพันธ์ของเด็กกับเด็ก และเด็กกับบุคคลแวดล้อมตัวเด็ก เป็นการจดบันทึกพฤติกรรมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็ก

ตอนที่ 3 แบบวิเคราะห์ผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูความสัมพันธ์ของเด็กกับเด็ก และเด็กกับบุคคลแวดล้อมตัวเด็กโดยใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่อง “ปฏิบัติ” และ “ไม่ปฏิบัติ” และทำการบันทึกรายละเอียดที่พบเพิ่มเติม โดยแบบวิเคราะห์ผลครอบคลุมประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้	จำนวน 5 ประเด็น
2. ความสัมพันธ์ของเด็กกับเด็ก และเด็กกับบุคคลแวดล้อมตัวเด็ก	จำนวน 3 ประเด็น

1.6 แบบสำรวจสภาพแวดล้อม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการสำรวจ

ตอนที่ 2 แบบบันทึกการสำรวจสภาพแวดล้อม ลักษณะรายการเป็นตารางให้ได้เครื่องหมาย ✓ ในช่อง “มี” เมื่อทำการสำรวจพบ และใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่อง “ไม่มี” เมื่อทำการสำรวจไม่พบ และทำการบันทึกรายละเอียดที่พบเพิ่มเติม ครอบคลุมประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมภายนอก	จำนวน 8 ประเด็น
2. สภาพแวดล้อมภายใน	จำนวน 2 ประเด็น

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยเครื่องมือออกเป็น 6 ชุด โดยดำเนินการสร้างเครื่องมือในแต่ละชุด ดังนี้

2.1 ศึกษาทฤษฎี หลักการ จากตำรา วารสาร งานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน การจัดการศึกษาระดับอนุบาล เพื่อนำข้อมูลที่ได้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนคร สังกัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

2.2 กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยตามองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงาน การศึกษา ด้านครู ด้านการทำงานร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน และด้านเด็ก

2.3 กำหนดตัวแปรที่ศึกษาตามกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา	ประเด็นย่อย
1.ด้านการบริหารงาน	1.1 นโยบายการจัดการศึกษา
ทางการศึกษา	1.1.1 การวางแผนนโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัย
	1.1.2 การประสานงานด้านนโยบายกับหน่วยงานอื่น
	1.2 หลักสูตร
	1.2.1 การจัดทำเอกสารหลักสูตร
	1.2.2 การนำหลักสูตรไปใช้
	1.2.3 การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร
	1.3 การจัดสภาพแวดล้อม
	1.3.1 การจัดสภาพแวดล้อมภายนอก
	1.3.2 การจัดสภาพแวดล้อมภายใน

ตารางที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย (ต่อ)

ตัวแปรที่ศึกษา	ประเด็นย่อย
2.ด้านครู	2.1 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ <ul style="list-style-type: none"> 2.1.1 การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ 2.1.2 การดำเนินการจัดประสบการณ์ 2.2 คุณสมบัติของครู <ul style="list-style-type: none"> 2.2.1 การศึกษา 2.2.2 ประสบการณ์ทำงาน 2.3 การพัฒนาครู <ul style="list-style-type: none"> 2.3.1 การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม 2.3.2 การเข้ารับการอบรม 2.3.3 ศึกษาดูงานสถานศึกษาอื่น 2.3.4 การศึกษาต่อ 2.4 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ <ul style="list-style-type: none"> 2.4.1 การจัดทำแผนการประเมิน 2.4.2 วิธี และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน 2.4.3 การนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินมาพัฒนาเด็ก 2.5 การดูแลสุขภาพและอนามัยเด็ก <ul style="list-style-type: none"> 2.5.1 โภชนาการ 2.5.2 การดูแลสุขภาพ
3.ด้านการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน	3.1 การทำงานร่วมกับครอบครัว <ul style="list-style-type: none"> 3.1.1 การแลกเปลี่ยนข้อมูลกันระหว่างครอบครัวและโรงเรียน 3.1.2 การร่วมมือกันในการพัฒนาการเรียนรู้ให้แก่เด็ก 3.2 การทำงานร่วมกับชุมชน <ul style="list-style-type: none"> 3.2.1 การใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน 3.2.2 การเชิญวิทยากรจากชุมชนมาให้ความรู้แก่เด็ก
4.ด้านเด็ก	4.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็ก <ul style="list-style-type: none"> 4.1.1 ด้านร่างกาย 4.1.2 ด้านอารมณ์-จิตใจ

ตารางที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย (ต่อ)

ตัวแปรที่ศึกษา	ประเด็นย่อย
	4.1.3 ด้านสังคม
	4.1.4 ด้านสติปัญญา
	4.1.5 ด้านใฝ่รู้ ใฝ่เรียน
	4.1.6 ด้านคุณธรรม จริยธรรม
	4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็ก และเด็กกับบุคคลแวดล้อมตัวเด็ก
	4.2.1 การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็ก
	4.2.2 การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครู
	4.2.3 การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับบุคคล แวดล้อมตัวเด็ก

2.4 กำหนดโครงสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามกรอบแนวคิดและตัวแปรที่ศึกษา ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 โครงสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล			
	แบบสอบถาม		แบบสัมภาษณ์	
	ผู้บริหาร	ครู	ผู้บริหาร	ครู
1. ด้านการบริหารงานทางการศึกษา				
1.1 นโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัย	✓		✓	
1.2 หลักสูตร	✓	✓	✓	✓
1.3 การจัดสภาพแวดล้อม	✓	✓	✓	✓
2. ด้านครู				
2.1 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้	✓	✓	✓	✓
2.2 คุณสมบัติของครู	✓	✓	✓	✓
2.3 การพัฒนาครู	✓	✓	✓	✓
2.4 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้	✓	✓	✓	✓
2.5 การดูแลสุขภาพและอนามัยของเด็ก	✓	✓	✓	✓

ตารางที่ 3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา (ต่อ)

ตัวแปรที่ศึกษา	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล			
	แบบสอบถาม		แบบสัมภาษณ์	
	ผู้บริหาร	ครู	ผู้บริหาร	ครู
3. ด้านการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน				
3.1 การทำงานร่วมกับครอบครัว	✓	✓	✓	✓
3.2 การทำงานร่วมกับชุมชน	✓	✓	✓	✓
4. ด้านเด็ก				
4.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็ก	✓	✓	✓	✓
4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่	✓	✓	✓	✓

2.5 สร้างแบบสอบถามผู้บริหารและครู ตามขอบข่ายเนื้อหา และกรอบแนวคิด โดยมีการกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถามจำแนกตามประเด็น ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 โครงสร้างของแบบสอบถามผู้บริหารและครู จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษาและประเด็นย่อยตามกรอบแนวคิด

ตัวแปรที่ศึกษา	ประเด็นย่อย	ผู้บริหาร	ครู
		ข้อที่	ข้อที่
1. ด้านการบริหารงานทางการศึกษา	1.1 นโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัย	1-5	-
	1.2 หลักสูตร	6-9	1-3
	1.3 การจัดสภาพแวดล้อม	10-15	4-7
2. ด้านครู	2.1 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้	16-17	8-11
	2.2 คุณสมบัติของครู	18	-
	2.3 การพัฒนาครู	19	12
	2.4 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้	20-21	13-14
	2.5 การดูแลสุขภาพและอนามัยเด็ก	22-23	15-16
3. ด้านการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน	3.1 การทำงานร่วมกับครอบครัว	24-25	17-18
	3.2 การทำงานร่วมกับชุมชน	26	19

ตารางที่ 4 โครงสร้างของแบบสอบถามผู้บริหารและครู จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษาและ ประเด็นย่อยตามกรอบแนวคิด (ต่อ)

ตัวแปรที่ศึกษา	ประเด็นย่อย	ผู้บริหาร	ครู
		ข้อที่	ข้อที่
4. ด้านเด็ก	4.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็ก	27	20-25
	4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็กและเด็กกับบุคคลแวดล้อมตัวเด็ก	28	26

2.6 สร้างแบบสัมภาษณ์การดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของผู้บริหารและครู โดยการกำหนดลักษณะของการสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์รายบุคคลตามประเด็นคำถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนคร และปัญหาที่พบพร้อมทั้งแนวทางการแก้ไขปัญหาให้ผู้ให้สัมภาษณ์ปฏิบัติ โดยเป็นคำถามสัมภาษณ์ผู้บริหาร 15 ข้อ และคำถามสัมภาษณ์ครู 16 ข้อ

2.7 สร้างแบบสังเกตการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยการกำหนดลักษณะของการบันทึกในแบบสังเกต เป็นการบันทึกจากการปฏิบัติงานจริง และมีแบบวิเคราะห์ผลการสังเกต เป็นประเด็นต่างๆ ที่ได้จากการสังเคราะห์จากทฤษฎีในตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ จำแนกตามประเด็น ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 โครงสร้างของแบบวิเคราะห์ผลการสังเกตจำแนกตามตัวแปรที่ศึกษาและประเด็นย่อยตามกรอบแนวคิด

ตัวแปรที่ศึกษา	ประเด็นย่อย	ข้อที่
1. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้	1.1 การวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	1.1.1 - 1.1.4
	1.2 การจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้	1.2.1 - 1.2.13
	1.3 การใช้สื่อ อุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	1.3.1 - 1.3.6
	1.4 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้	1.4.1 - 1.4.12
	1.5 การทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน	1.5.1 - 1.5.6

ตารางที่ 5 โครงสร้างของแบบวิเคราะห์ผลการสังเกตจำแนกตามประเด็นหลักและประเด็นย่อยตามกรอบแนวคิด (ต่อ)

ตัวแปรที่ศึกษา	ประเด็นย่อย	ข้อที่
2. ความสัมพันธ์ของ	2.1 การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็ก	2.1.1 - 2.1.2
เด็กกับเด็ก และเด็ก	2.2 การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครู	2.2.1 - 2.2.8
กับบุคคลแวดล้อมตัว	2.3 การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับบุคคล	2.3.1 - 2.3.5
เด็ก	แวดล้อมตัวเด็ก	

2.8 สร้างแบบสำรวจสภาพแวดล้อม โดยศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนอนุบาลจากทฤษฎี ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสำรวจสภาพแวดล้อมจำแนกตามประเด็น ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 โครงสร้างของแบบสำรวจสภาพแวดล้อมจำแนกตามประเด็นหลักและประเด็นย่อยตามกรอบแนวคิด

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	ข้อที่
1. สภาพแวดล้อมภายนอก	1.1 สถานที่ตั้ง	1.1.1 - 1.1.2
	1.2 บริเวณภายนอกอาคาร	1.2.1 - 1.2.6
	1.3 การจัดเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องเล่นต่างๆ	1.3.1 - 1.3.4
	1.4 อาคารเรียน	1.4.1 - 1.4.7
	1.5 บริเวณรับประทานอาหาร	1.5.1 - 1.5.9
	1.6 ห้องน้ำ ห้องส้วม	1.6.1 - 1.6.6
	1.7 ห้องพยาบาล	1.7.1 - 1.7.6
	1.8 สิ่งจำเป็นสำหรับการดูแลสุขภาพอนามัย และ ความปลอดภัย	1.8.1 - 1.8.4
2. สภาพแวดล้อมภายใน	2.1 ห้องเรียน	2.1.1 - 2.1.15
	2.2 บริเวณสำหรับนอน	2.2.1 - 2.2.5

2.9 นำเครื่องมือทั้ง 6 ชุด ส่งผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบเที่ยงตรง (Validity) และความเหมาะสมในการใช้ภาษาของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งได้ข้อเสนอแนะต่างๆ ดังนี้

2.9.1 แบบสอบถามผู้บริหาร ควรมีการเพิ่มประเด็นในเรื่องของการระบุรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ และเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กให้ชัดเจน เพื่อช่วยให้ได้ข้อมูลตรงตามประเด็นยิ่งขึ้น

2.9.2 แบบสอบถามครู ควรมีการเพิ่มรายละเอียดเกี่ยวกับดำเนินการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ การนำผลการดำเนินงานการใช้หลักสูตรและเขียนรายงานที่สามารถนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม เพิ่มรายละเอียดเรื่องสุขอนามัยและความปลอดภัยของการจัดสภาพแวดล้อมภายนอก เพื่อให้ได้รายละเอียดที่ครบถ้วนสมบูรณ์

2.9.3 แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร ควรตัดประเด็นที่ซ้ำซ้อนกับข้อคำถามในแบบสอบถาม และควรเพิ่มประเด็นเกี่ยวกับกิจกรรมหรือโครงการพิเศษที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นสำหรับเด็ก

2.9.4 แบบสัมภาษณ์ครู ควรตัดประเด็นที่ซ้ำซ้อนกับข้อคำถามในแบบสอบถาม เพื่อเป็นการย่นระยะเวลาในการสัมภาษณ์

2.9.5 แบบสังเกตการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ควรปรับปรุงการลำดับประเด็นการสังเกต

2.9.6 แบบสำรวจการจัดสภาพแวดล้อม ควรตัดแผนผังการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในห้องเรียนออก เนื่องจากไม่มีผลต่อการวิเคราะห์ข้อมูล

2.10 นำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ

2.11 นำเครื่องมือที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) โดยแบบสอบถามผู้บริหารนำไปทดลองใช้กับผู้บริหารในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองของภาคกลาง และภาคตะวันออก ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 60 ชุด และนำแบบสอบถามครูไปทดลองใช้กับครูโรงเรียนเทศบาลเมืองจันทบุรี และโรงเรียนเทศบาลเมืองชลบุรี ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 60 ชุด สำหรับแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตฯ และแบบสำรวจสภาพแวดล้อม นำไปทดลองใช้ (Try out) ที่โรงเรียนเทศบาลตำบลบึงยี่โถ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

2.12 ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ และจัดทำเป็นเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล จากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการสำนักประสานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามโดยใช้บริการทางไปรษณีย์ไปยังโรงเรียนเทศบาลที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในครั้งแรกวันที่ 5 มกราคม พ.ศ.2553 และครั้งที่ 2 ในวันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2553 พร้อมแนบซองเปล่าติดแสตมป์เจ้าหน้าที่ผู้วิจัย เพื่อส่งกลับคืน โดยส่งแบบสอบถามผู้บริหาร จำนวน 418 ชุด และได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 393 ชุด คิดเป็นร้อยละ 94.02 ดังรายละเอียดในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน และค่าร้อยละจำแนกตามครั้งที่ส่ง

ครั้งที่	แบบสอบถาม		รวม รับกลับคืน(ชุด)	ร้อยละ
	ผู้บริหาร	ครู		
1	94	216	310	74.16
2	29	54	83	19.86
รวม	123	270	393	94.02

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบสำรวจ ผู้วิจัยขอหนังสือเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงโรงเรียนเทศบาลนครที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจากนั้นผู้วิจัยโทรศัพท์ติดต่อกับผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลนครที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบสำรวจ จำนวน 11 โรงเรียน เพื่อนัดวันในการเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบสำรวจ โดยทำตารางกำหนดวันที่และเวลาเข้าเก็บรวบรวมข้อมูล ดังรายละเอียดตารางที่ 8

ตารางที่ 8 วันที่ และเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบสำรวจ จำแนกตามโรงเรียนของแต่ละเทศบาลนคร

ลำดับ	โรงเรียน	เทศบาลนคร	วันที่	เวลา			
				สังเกต	สัมภาษณ์		สำรวจ
					ผู้บริหาร	ครู	
1	ท.5 วัดกลางวรวิหาร	สมุทรปราการ	15 ธ.ค.2552	07.30-14.30 น.	14.30-14.50 น.	15.00-15.20 น.	15.30-15.50 น.
2	ท.1 เขียมเกษสุวรรณ	สมุทรปราการ	16 ธ.ค. 2552	07.30-14.30 น.	14.30-14.50 น.	15.00-15.20 น.	15.30-15.50 น.
3	ท.4 เพาะขำ	นครราชสีมา	28 ธ.ค. 2552	07.30-14.30 น.	14.30-14.50 น.	15.00-15.20 น.	15.30-15.50 น.
4	ท.5 วัดป่าจิตตสามัคคี	นครราชสีมา	29 ธ.ค. 2552	07.30-14.30 น.	14.30-14.50 น.	15.00-15.20 น.	15.30-15.50 น.
5	ท.3 วัดพรหมจริยวาส	นครสวรรค์	11 ม.ค.2553	07.30-14.30 น.	14.30-14.50 น.	15.00-15.20 น.	15.30-15.50 น.
6	ท.4 วัดวรรณถาวรพรต	นครสวรรค์	12 ม.ค.2553	07.30-14.30 น.	14.30-14.50 น.	15.00-15.20 น.	15.30-15.50 น.
7	ท.3 วัดท่ามะปราง	พิษณุโลก	13 ม.ค.2553	07.30-14.30 น.	14.30-14.50 น.	15.00-15.20 น.	15.30-15.50 น.
8	ท.5 วัดหาดใหญ่	หาดใหญ่	18 ม.ค.2553	07.30-14.30 น.	14.30-14.50 น.	15.00-15.20 น.	15.30-15.50 น.
9	ท.1 เข้มเสียงสามัคคี	หาดใหญ่	19 ม.ค.2553	07.30-14.30 น.	14.30-14.50 น.	15.00-15.20 น.	15.30-15.50 น.
10	ท.4 วัดมิ่งมิถุนิ	ตรัง	20 ม.ค.2553	07.30-14.30 น.	14.30-14.50 น.	15.00-15.20 น.	15.30-15.50 น.
11	ท.5 ควนขัน	ตรัง	21 ม.ค.2553	07.30-14.30 น.	14.30-14.50 น.	15.00-15.20 น.	15.30-15.50 น.

การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต พฤติกรรมการจัดประการณ์การเรียนรู้ และแบบสำรวจสภาพแวดล้อม มาวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. แบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่และคำนวณค่าร้อยละ โดยนำเสนอข้อมูลในรูปของตารางประกอบความเรียง

2. แบบสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำข้อมูลมาสรุปรวม เรียบเรียง แยกโดยการแจกแจงความถี่และนำเสนอข้อมูลเป็นความเรียงโดยระบุความถี่

3. แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่และคำนวณค่าร้อยละ และนำเสนอข้อมูลในรูปของตารางประกอบความเรียง ส่วนผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเพิ่มเติม นำมาจัดกลุ่มข้อมูลสรุปเป็นข้อมูลเชิงบรรยายตามประเด็นที่กำหนดโดยระบุความถี่

4. แบบสำรวจสภาพแวดล้อม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่และคำนวณหาค่าร้อยละ และนำเสนอข้อมูลในรูปของตารางประกอบความเรียง ส่วนข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นเพิ่มเติม นำมาจัดกลุ่มข้อมูลสรุปเป็นความเรียงตามประเด็นที่กำหนดโดยระบุความถี่

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนคร สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตและแบบสำรวจ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหาร และครู โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ให้ข้อมูล

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้บริหาร (ตารางที่ 9)

1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของครู (ตารางที่ 10)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาล

2.1 ด้านการบริหารงานทางการศึกษา (ตารางที่ 11-13)

2.2 ด้านครู (ตารางที่ 14-16)

2.3 ด้านการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน (ตารางที่ 17-18)

2.4 ด้านเด็ก (ตารางที่ 19-21)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาล

3.1 ด้านการบริหารงานทางการศึกษา (ตารางที่ 22)

3.2 ด้านครู (ตารางที่ 23)

3.3 ด้านการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน (ตารางที่ 24)

3.4 ด้านเด็ก (ตารางที่ 25)

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ให้ข้อมูล

1.1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้บริหาร

ตารางที่ 9 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารจำแนกตามสถานภาพ

รายการ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
	N = 123	
1. เพศ		
หญิง	68	55.28
ชาย	55	44.72
2. อายุ		
30-39 ปี	17	13.82
40-49 ปี	29	23.57
50 ปีขึ้นไป	77	62.60
3. ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	8	6.50
ปริญญาโท	107	86.99
อื่นๆ	8	6.50
4. ประสบการณ์การบริหารโรงเรียน		
น้อยกว่า 5 ปี	33	26.83
5-10 ปี	35	28.45
10-20 ปี	26	21.14
50 ปีขึ้นไป	29	23.57
5. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย		
มี	97	78.86
ไม่มี	26	21.14
6. การได้รับความรู้เกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย		
จบสาขาการศึกษาปฐมวัย	6	4.87
เคยเข้ารับการอบรม หรือสัมมนา	83	67.5
ศึกษาด้วยตนเองจากการอ่าน	89	72.35

จากตารางที่ 9 แสดงว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 55.28 และมีอายุ 50 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 62.60 จบการศึกษาระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 86.99 มี

ประสบการณ์การบริหารโรงเรียนมากที่สุด 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.45 ส่วนใหญ่มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย คิดเป็นร้อยละ 78.86 โดยได้รับความรู้จากการศึกษาด้วยตนเองจากการอ่าน คิดเป็นร้อยละ 72.35

1.2 ผลการวิเคราะห์สถานภาพของครู

ตารางที่ 10 จำนวนและค่าร้อยละของครูจำแนกตามสถานภาพ

รายการ	ครูประจำชั้นเด็กอายุ4ปี		ครูประจำชั้นเด็กอายุ5ปี		รวม	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
	N=135		N=135		N=270	
1. เพศ						
หญิง	135	100	135	100	270	100
ชาย	-	-	-	-	-	-
2. อายุ						
20-29 ปี	10	7.41	10	7.41	20	7.41
30-39 ปี	47	34.81	57	42.22	104	38.51
40-49 ปี	69	51.11	59	43.70	128	47.40
50 ปีขึ้นไป	9	6.67	9	6.67	18	6.67
3. ระดับการศึกษา						
ปริญญาตรี	117	86.67	110	81.48	227	84.07
ปริญญาโท	16	11.85	24	17.78	40	14.81
อื่นๆ	2	1.48	1	0.74	3	1.11
4. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย						
มี	130	96.29	129	95.56	259	95.92
ไม่มี	5	3.70	6	4.44	11	4.07
5. ประสบการณ์ทำงานกับเด็กปฐมวัย						
น้อยกว่า 1 ปี	2	1.48	1	0.74	3	1.11
1-5 ปี	22	16.30	21	15.56	43	15.92
6-10 ปี	27	20.00	32	23.70	59	21.85
มากกว่า 10 ปี	84	62.22	81	60.00	165	61.11

ตารางที่ 10 จำนวนและค่าร้อยละของครูจำแนกตามสถานภาพ (ต่อ)

รายการ	ครูประจำชั้นเด็กอายุ4ปี		ครูประจำชั้นเด็กอายุ5ปี		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)		(คน)		(คน)	
	N=135		N=135		N=270	
6. จำนวนเด็กในความดูแล						
น้อยกว่า 20 คน	22	16.30	13	9.63	35	12.96
21-30 คน	57	42.22	49	36.30	106	39.25
31-40คน	39	28.89	51	37.78	90	33.33
41 คนขึ้นไป	17	12.59	22	16.30	39	14.44
7. การอบรมเกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย						
เคยเข้ารับการอบรม	117	86.67	100	74.07	217	80.37
ไม่เคยเข้ารับการอบรม	18	13.33	35	25.92	53	19.62

จากตารางที่ 10 แสดงว่า ครูทุกคนเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 100 โดยช่วงอายุที่มีมากที่สุดคือ อายุ 40-49 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.40 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 84.07 มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย คิดเป็นร้อยละ 95.92 มีประสบการณ์ทำงานเกี่ยวกับเด็กปฐมวัยมากกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 61.11 และมีเด็กในความดูแลมากที่สุดจำนวน 21-30 คน คิดเป็นร้อยละ 39.25 และผ่านการอบรมเกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย คิดเป็นร้อยละ 80.37

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาล

2.1 ด้านการบริหารงานทางการศึกษา

ผลการวิเคราะห์จากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสำรวจสภาพแวดล้อม ผลวิเคราะห์การสอบถามผู้บริหาร ด้านการบริหารงานทางการศึกษา ซึ่งมีข้อมูลต่างๆ นำเสนอดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารจำแนกตามข้อมูลด้านการบริหารงานทางการศึกษา

รายการ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
	N=123	
1. นโยบายการจัดการศึกษา		
จำนวนระดับชั้นอนุบาล		
อนุบาล 3 ระดับ	56	45.53

ตารางที่ 11 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารจำแนกตามข้อมูลด้านการบริหารงานทางการศึกษา (ต่อ)

รายการ	จำนวน(คน) N=123	ร้อยละ
อนุบาล 2 ระดับ	64	52.03
อื่นๆ ได้แก่ อนุบาล 2 ระดับ และมีอนุบาล 3 ขวบ	3	2.44
วางแผนนโยบายการบริหารงาน		
บริหารงานตามนโยบายของเทศบาลนครต้นสังกัด	71	57.72
บริหารงานตามนโยบายของคณะกรรมการสถานศึกษา	30	24.39
อื่นๆ ได้แก่ บริหารงานตามนโยบายของคณะกรรมการระดับอนุบาล	3	2.44
ร่วมวางแผนนโยบาย		
ร่วมวางแผนนโยบายกับเทศบาลนครต้นสังกัด	100	81.30
ร่วมวางแผนนโยบายกับคณะกรรมการสถานศึกษา	78	63.41
ร่วมวางแผนนโยบายกับระดับอนุบาลในโรงเรียน	103	83.74
อื่นๆ ได้แก่ ร่วมวางแผนนโยบายกับระดับอนุบาลของโรงเรียน ในจังหวัดเดียวกัน	3	2.44
การทำหน้าที่ของผู้บริหาร		
ดูแลการจัดการศึกษาระดับอนุบาลให้เป็นไปตามนโยบาย	122	99.19
ดำเนินแก้ไขปัญหาของระดับอนุบาล	123	100
ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของบุคลากร	119	96.75
ประชาสัมพันธ์รณรงค์ระดับอนุบาลของโรงเรียน	119	96.75
ชักชวนให้ชุมชนร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น	111	90.24
อื่นๆ ได้แก่ จัดประสบการณ์ให้กับเด็กอนุบาล	8	6.50
การประสานงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาล		
ประสานงานกับระดับอนุบาลในโรงเรียน	109	88.62
ประสานงานกับระดับชั้นอื่นในโรงเรียน	101	82.11
ประสานงานกับระดับอนุบาลของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล นครเดียวกัน	116	94.31
ประสานงานกับระดับอนุบาลในสังกัดองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น เช่น อบจ. อบต. เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล	73	59.35
ประสานงานกับระดับอนุบาลในสังกัดอื่น	64	52.03
2. หลักสูตร		
หลักสูตร		
มีหลักสูตร	108	87.80
ไม่มีหลักสูตร	15	12.20

ตารางที่ 11 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารจำแนกตามข้อมูลด้านการบริหารงานทางการศึกษา (ต่อ)

รายการ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
N=123		
ในกรณีไม่มีหลักสูตร โรงเรียนใช้เอกสารอื่น		
แผนการจัดประสบการณ์ของกรมส่งเสริมการปกครอง ท้องถิ่น	16	13.01
แผนการจัดประสบการณ์ของเทศบาลนครต้นสังกัด	5	4.07
ผู้จัดทำหลักสูตร		
คณะกรรมการจัดทำหลักสูตรที่โรงเรียนแต่งตั้ง	65	52.85
คณะกรรมการระดับอนุบาลโดยมีผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษา อื่นๆ ได้แก่ คณะครูระดับอนุบาลจัดทำด้วยตนเอง	77	62.60
3	3	2.44
การจัดทำหลักสูตร		
จัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้เรื่องหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ให้ทุกฝ่ายรับทราบ	73	59.35
ประชุมชี้แจงเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษาปฐมวัย	104	84.55
ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และคู่มือการใช้หลักสูตร	102	82.93
ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของบุคลากร ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงาน วิชาการของสถานศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้บริหาร ครู บุคลากรภายในโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน	100	81.30
รวบรวมข้อมูลต่างๆของสถานศึกษาเช่น บุคลากร งบประมาณ อาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งข้อมูลผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น ผู้ปกครอง และนำข้อมูลมาจัดทำระบบ	93	75.61
ดำเนินการจัดทำเอกสารหลักสูตร	93	75.61
นำหลักสูตรสถานศึกษาสู่การปฏิบัติ	96	78.05
ดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้ หลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ	89	72.36
นำผลการดำเนินงานและเขียนรายงานที่สามารถนำไปสู่การ ปรับปรุงและพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม	78	63.41

ตารางที่ 11 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารจำแนกตามข้อมูลด้านการบริหารงานทางการศึกษา (ต่อ)

รายการ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
	N=123	
นำผลการดำเนินงาน ปัญหาและข้อเสนอแนะต่างๆ มาใช้เป็น ข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น	86	69.92
3. การจัดสภาพแวดล้อม		
อาคารเรียนสำหรับอนุบาล		
มี	70	56.91
ไม่มี	53	43.09
ลักษณะอาคารเรียนระดับอนุบาล		
อาคารชั้นเดียว	19	15.45
อาคาร 2 ชั้น	47	38.21
มากกว่า 2 ชั้น	57	46.34
สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน		
สนามเด็กเล่นและเครื่องเล่นสำหรับเด็กอนุบาล		
มีกิจกรรมต่างๆภายในสนาม เช่น กระบะน้ำ กระบะทรายสนามวิ่ง เล่น	100	81.30
พื้นผิวหลายแบบ เช่น ดิน หญ้า เนิน ที่ราบ ซีเมนต์	76	61.79
ต้นไม้ใหญ่ สวนหย่อม	86	69.92
พื้นที่ในร่มสำหรับกิจกรรมนอกห้องเรียน	88	71.54
บริเวณให้ผู้ปกครองนั่งรอ สังเกตเด็กขณะเล่น	82	66.67
บริเวณเลี้ยงสัตว์	94	76.42
บริเวณเพาะปลูก	33	26.83
ห้องน้ำสำหรับเด็กอนุบาล		
จัดไว้ในห้องเรียน	56	45.53
จัดไว้ในส่วนหนึ่งของอาคาร โดยใช้ร่วมกันหลายห้อง	39	31.70
จัดไว้เป็นสัดส่วนแยกจากห้องเรียน	65	52.85
จัดไว้ระหว่างห้องเรียน	42	34.15
จัดไว้ระหว่างห้องเรียน	14	11.38
นโยบายการจัดสภาพแวดล้อมในห้อง		
รูปแบบเดียวกันทุกห้อง	17	13.82
ครูแต่ละห้องจัดเองตามความเหมาะสม	106	86.17

ตารางที่ 11 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารจำแนกตามข้อมูลด้านการบริหารงานทางการศึกษา (ต่อ)

รายการ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
	N=123	
นโยบายการจัดหาสื่อ อุปกรณ์		
ครูผลิตสื่อด้วยตนเองจากวัสดุธรรมชาติ	105	85.37
ครูผลิตสื่อจากวัสดุเหลือใช้	108	87.80
กำหนดให้มีการใช้สื่อ อุปกรณ์ที่เหมาะสมกับเด็ก	116	94.31
ความเพียงพอต่อจำนวนเด็ก	109	88.62
สะอาด ปลอดภัย	115	93.50
จัดซื้อสื่อ อุปกรณ์	112	91.01

จากตารางที่ 11 แสดงว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีการจัดการศึกษาระดับอนุบาลเป็น 2 ระดับ คิดเป็นร้อยละ 52.03 บริหารงานตามนโยบายของเทศบาลนคร คิดเป็นร้อยละ 57.72 ร่วมวางแผนนโยบายกับระดับอนุบาลของโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 83.74 โดยผู้บริหาร ดำเนินแก้ไขปัญหของระดับอนุบาล คิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนใหญ่ประสานงานกับระดับอนุบาลของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 94.31 มีหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย คิดเป็นร้อยละ 87.80 จัดทำหลักสูตรโดยคณะครูในระดับอนุบาลซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำ คิดเป็นร้อยละ 62.60 โดยมีการประชุมชี้แจงเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย คิดเป็นร้อยละ 84.55 มีอาคารเรียนของระดับชั้นอนุบาล คิดเป็นร้อยละ 56.91 อาคารสูงมากกว่า 2 ชั้นมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.34 ส่วนใหญ่จัดให้มีสนามและเครื่องเล่นสนาม คิดเป็นร้อยละ 81.30 มีการจัดห้องน้ำไว้ภายนอกอาคาร โดยใช้ร่วมกันหลายห้อง คิดเป็นร้อยละ 52.85 ครูจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเองตามความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 86.18 กำหนดให้มีการใช้สื่อ อุปกรณ์ที่เหมาะสมกับเด็ก คิดเป็นร้อยละ 94.31

ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหาร 11 คน ด้านการบริหารงานทางการศึกษา พบว่า

โรงเรียนมีนโยบาย/วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาระดับอนุบาลเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนโดยรอบ ลดภาระค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง และเพื่อพัฒนาเด็กให้เจริญเติบโตสมวัย มีความพร้อมทั้ง 4 ด้าน (11 คน) แบ่งโครงสร้างการบริหารงานเป็น 4 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายธุรการ และฝ่ายกิจการนักเรียน (7 คน) ผู้บริหารทำการติดต่อประสานงานกับระดับอนุบาลภายในโรงเรียน เนื่องจากต้องติดต่อ ประชุม ชี้แจง และติดตามผลการดำเนินงานเป็นประจำ และผู้บริหารทำการติดต่อประสานงานกับเทศบาลนครต้นสังกัด

(11 คน) เนื่องจากเป็นหน่วยงานต้นสังกัดโดยตรง โรงเรียนต้องรับนโยบายด้านการจัดการศึกษาจากสำนักงานการศึกษา เพื่อนำมาจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายที่สำนักงานการศึกษาตั้งไว้ และรายงานผลการดำเนินงานให้เทศบาลนครต้นสังกัดรับทราบ โรงเรียนได้รับงบประมาณอุดหนุนการศึกษาทั้งหมดจากเทศบาลนครต้นสังกัด และจัดสรรงบประมาณตามมติคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียน (11 คน) เนื่องจากโรงเรียนจัดตั้งขึ้นภายใต้นโยบายของสำนักงานการศึกษา เทศบาลนคร และได้รับงบประมาณอุดหนุนการศึกษาจากเทศบาลนครต้นสังกัด โดยเทศบาลนครต้นสังกัดให้สิทธิ์ขาดการจัดงบประมาณกับคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน (4 คน) และจัดสรรงบประมาณตามที่คณะกรรมการระดับอนุบาลเสนอ โดยพิจารณาตามความเหมาะสม (3 คน) ประเมินภายนอกโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.) ทุก 5 ปี และจัดประเมินภายในทุกปีการศึกษา และมีการรายงานผลการประเมินต่อเทศบาลนครต้นสังกัด และนำผลการประเมินการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษาระดับอนุบาล (11 คน) ผู้บริหารเห็นความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อม (11 คน) เนื่องจากสภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในห้องเรียนล้วนส่งผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาเด็กทั้งสิ้น กระตุ้นให้เด็กใฝ่รู้ใฝ่เรียน และส่งผลโดยตรงต่อพัฒนาการทางร่างกายของเด็ก ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูแต่ละห้องดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเองตามความเหมาะสม (5 คน) เนื่องจากครูเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุด

ผลวิเคราะห์การสอบถามครูเกี่ยวกับข้อมูลด้านการบริหารงานทางการศึกษา ซึ่งมีข้อมูลต่างๆ ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 จำนวนและค่าร้อยละของครูจำแนกตามข้อมูลด้านการบริหารงานทางการศึกษา

รายการ	ครูประจำชั้นเด็กอายุ4ปี		ครูประจำชั้นเด็กอายุ5ปี		รวม	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
	N=135		N=135		N=270	
1. หลักสูตร						
หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย						
มีหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย	127	94.08	129	95.55	256	94.81
ไม่มีหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย	8	5.93	6	4.65	14	5.18
มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร	118	87.41	115	85.81	233	86.29

ตารางที่ 12 จำนวนและค่าร้อยละของครูจำแนกตามข้อมูลด้านการบริหารงานทางการศึกษา (ต่อ)

รายการ	ครูประจำชั้นเด็กอายุ4ปี		ครูประจำชั้นเด็กอายุ5ปี		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)		(คน)		(คน)	
	N=135		N=135		N=270	
การดำเนินการจัดทำหลักสูตร						
จัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้เรื่อง						
หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย						
พุทธศักราช 2546 ให้ทุกฝ่าย						
รับทราบ	64	47.41	66	48.88	130	48.14
ประชุมชี้แจงเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับ						
การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา						
ปฐมวัย	89	65.93	101	74.81	190	70.37
ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษา						
ปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และคู่มือ						
การใช้หลักสูตร	106	78.52	108	80	214	79.25
ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและ						
ความต้องการของบุคลากร	68	50.37	74	54.81	142	52.59
ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการ						
บริหารหลักสูตรและงานวิชาการ						
ของสถานศึกษาซึ่งประกอบไป						
ด้วยผู้บริหาร ครู บุคลากรภายใน						
โรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน	81	60	79	58.51	160	59.25
รวบรวมข้อมูลต่างๆของสถานศึกษา						
เช่น บุคลากร อาคาร สถานที่ วัสดุ						
อุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวก						
ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งการ						
เรียนรู้ รวมทั้งผู้เรียนชุมชนท้องถิ่น						
และนำข้อมูลมาจัดทำให้เป็นระบบ	83	61.49	78	57.77	161	59.62
ดำเนินการจัดทำเอกสารหลักสูตร	93	68.89	87	64.44	180	66.66
นำหลักสูตรสถานศึกษาสู่การปฏิบัติ	106	78.52	104	77.03	210	77.77
ดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตามและ						
ประเมินผลการใช้หลักสูตรสถาน						
ศึกษาอย่างเป็นระบบ	71	52.60	67	49.62	138	51.11

ตารางที่ 12 จำนวนและค่าร้อยละของครูจำแนกตามข้อมูลด้านการบริหารงานทางการศึกษา (ต่อ)

รายการ	ครูประจำชั้นเด็กอายุ4ปี		ครูประจำชั้นเด็กอายุ5ปี		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)		(คน)		(คน)	
	N=135		N=135		N=270	
นำผลการดำเนินงาน ปัญหาและข้อเสนอแนะต่างๆ มาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น	68	50.37	67	49.62	135	50
ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยของโรงเรียน และจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ฯ	92	68.15	103	76.29	195	72.22
2. การจัดสภาพแวดล้อม						
จัดพื้นที่สำหรับเด็กเรียนรู้นอกห้องเรียน	131	97.04	69	51.11	200	74.07
รายละเอียดพื้นที่สำหรับเด็กเรียนรู้นอกห้องเรียน						
ลานกิจกรรมนอกประสงค์	100	74.08	49	36.29	149	55.18
พื้นที่สำหรับอ่านหนังสือนอกห้องเรียน	79	58.52	36	26.66	115	42.59
พื้นที่สำหรับเด็กออกกำลังกาย	118	87.41	63	46.66	181	67.03
ก๊อคน้ำในบริเวณสำหรับล้างมือหลังทำกิจกรรมนอกห้องเรียน	116	85.93	63	46.66	179	66.29
อื่นๆ ได้แก่ พื้นที่สำหรับเพาะปลูก						
พื้นที่สำหรับเลี้ยงสัตว์	18	13.34	10	7.41	28	10.37
ส่วนร่วมในการดูแลสภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน						
จัดป้ายนิเทศ	116	85.93	61	45.19	177	65.55
ดูแลรักษาความสะอาดเรียบร้อยและ						
ความปลอดภัยของเครื่องเล่นสนาม	108	80	59	43.70	167	61.85
ดูแลรักษาความสะอาดเรียบร้อยและ						
ความปลอดภัยของบริเวณอาคารสถานที่	117	86.67	66	48.88	183	67.77

ตารางที่ 12 จำนวนและค่าร้อยละของครูจำแนกตามข้อมูลด้านการบริหารงานทางการศึกษา (ต่อ)

รายการ	ครูประจำชั้นเด็กอายุ4ปี		ครูประจำชั้นเด็กอายุ5ปี		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)		(คน)		(คน)	
	N=135		N=135		N=270	
การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน						
มุมประสบการณ์	104	77.04	64	47.40	168	62.22
จัดพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมเป็นรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่	88	65.19	48	35.55	136	50.37
จัดให้มีโต๊ะเรียนและเก้าอี้สำหรับเด็ก	92	68.15	51	37.77	143	52.96
จัดชั้นวางหรือมุมสำหรับเก็บของใช้ส่วนตัวของเด็ก	124	91.86	66	48.88	190	70.37
จัดพื้นที่แสดงผลงานเด็ก	119	88.15	63	46.66	182	67.40
จัดตกแต่งป้ายนิเทศตามหน่วยการเรียนรู้	113	83.71	54	40.00	167	61.85
สื่อ วัสดุ อุปกรณ์อยู่ในสภาพดี ไม่ชำรุด	107	79.26	57	42.22	164	60.74
จัดให้มีตู้สำหรับเก็บสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอน	111	82.23	62	45.92	173	64.07
จัดวัสดุ อุปกรณ์ให้อยู่ในระดับที่เด็กหยิบได้เอง	111	82.23	59	43.70	170	62.96
จัดให้มีถังทิ้งขยะวางไว้บริเวณที่จะมีการทิ้งขยะเป็นประจำ	131	97.04	69	51.11	200	74.07
ติดป้ายชื่อบอกมุม อุปกรณ์ สิ่งของต่างๆ	105	77.78	50	37.03	155	57.40
การจัดมุมประสบการณ์						
มุมบทบาทสมมติ	85	62.97	36	26.66	121	44.81
มุมประสาทสัมผัส	86	63.71	38	28.14	124	45.92
มุมธรรมชาติ/วิทยาศาสตร์	61	45.19	28	20.74	89	32.96
มุมดนตรี	97	71.86	55	40.74	152	56.29
มุมหนังสือ	123	91.12	74	54.81	197	72.96
มุมประกอบอาหาร	21	15.56	12	8.88	33	12.22
มุมบล็อก	129	95.56	72	53.33	201	74.44
มุมศิลปะ/สร้างสรรค์	104	77.04	65	48.14	169	62.59

ตารางที่ 12 จำนวนและค่าร้อยละของครูจำแนกตามข้อมูลด้านการบริหารงานทางการศึกษา (ต่อ)

รายการ	ครูประจำชั้นเด็กอายุ4ปี		ครูประจำชั้นเด็กอายุ5ปี		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)		(คน)		(คน)	
	N=135		N=135		N=270	
มุมมองภาษา	41	30.37	23	17.03	64	23.70
มุมมองคอมพิวเตอร์/เทคโนโลยี	25	18.52	12	8.88	37	13.70
มุมมองนิเทศศาสตร์	50	37.04	27	20.00	77	28.51

จากตารางที่ 12 ข้อมูลของครู แสดงว่า ส่วนใหญ่มีหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย คิดเป็นร้อยละ 94.81 ครูมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 86.28 ครูมีส่วนร่วมในการศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และศึกษาคู่มือการใช้หลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 79.25 จัดพื้นที่สำหรับเด็กเรียนรู้นอกห้องเรียน คิดเป็นร้อยละ 74.07 จัดพื้นที่นอกห้องเรียนสำหรับออกกำลังกาย คิดเป็นร้อยละ 67.03 ช่วยดูแลรักษาความสะอาดเรียบร้อยและความปลอดภัยของบริเวณอาคารสถานที่ คิดเป็นร้อยละ 67.77 ภายในห้องจัดให้มีถังขยะวางไว้บริเวณที่จะมีการทิ้งขยะเป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 74.07 จัดมุมบลิ๊ก คิดเป็นร้อยละ 74.44

ผลการสัมภาษณ์ครู จำนวน 22 คน เกี่ยวกับข้อมูลด้านการบริหารงานทางการศึกษา พบว่า

ครูมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย โดยศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และร่วมกันประชุม (10 คน) เพื่อหาแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยของโรงเรียน และนำหลักสูตรที่ได้จัดทำขึ้นไปสู่การปฏิบัติ (15 คน) ครูจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนโดยแบ่งพื้นที่ภายในห้องออกเป็นสัดส่วนได้แก่ จัดมุมประสบการณ์ได้แก่ มุมบทบาทสมมติ มุมบลิ๊ก มุมศิลปะ มุมหนังสือ และพื้นที่เก็บของใช้ส่วนตัวของเด็ก โดยเด็กแต่ละคนจะมีช่องสำหรับใส่ของใช้ส่วนตัวของตนเอง เช่น กระเป๋า เครื่องนอน แก้วน้ำ แปรงสีฟัน เป็นต้น และจัดพื้นที่แสดงผลงานเด็ก (22 คน)

ผลวิเคราะห์การสำรวจสภาพแวดล้อม แบ่งเป็นสภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน ซึ่งมีข้อมูลต่างๆ นำเสนอในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 จำนวนและค่าร้อยละของโรงเรียนจำแนกตามการจัดสภาพแวดล้อม

รายการ	จำนวน(รร)	ร้อยละ
N=11		
1. สภาพแวดล้อมภายนอก		
สถานที่		
ไม่ตั้งอยู่ในบริเวณที่เสี่ยงอันตราย ที่มีมลภาวะทั้งทางอากาศ แสงเสียงมากเกินไป เช่น บริเวณขนถ่ายน้ำมัน สารเคมี หรือสารพิษ	11	100
โรงเรียนอยู่ท่าเลที่มีกรคมนาคมสะดวก	11	100
บริเวณภายนอกอาคาร		
มีรั้วกั้นบริเวณเป็นสัดส่วน	10	90.91
พื้นที่นอกอาคารมีพื้นผิวหลายประเภท เช่น ดิน ทราย หญ้า เนิน ที่ราบ และบริเวณที่ปลูกต้นไม้ ดอกไม้	11	100
มีพื้นที่ว่างภายนอกตัวอาคาร เพื่อเป็นที่วิ่งเล่นหรือทำเป็น สนามเด็กเล่น	10	90.91
มีความร่มรื่น มีร่มเงาแดดไม่ร้อน	11	100
มีความปลอดภัยสูง	11	100
มีความสะอาดเรียบร้อย	11	100
การจัดเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องเล่นต่างๆ		
เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องเล่นต่างๆ มีความหลากหลาย	9	81.82
เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องเล่นต่างๆ เพียงพอและ เหมาะสมสำหรับกิจกรรมต่างๆ	9	81.82
จัดเก็บวัสดุอุปกรณ์อย่างเป็นระเบียบ สามารถหยิบจับได้ สะดวก	10	90.91
เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์มีความปลอดภัย เครื่องเล่นสนามไม้ ชำรุด	8	72.73
อาคารเรียน		
อาคารเรียนมีความสูงไม่เกินสองชั้น แต่หากมีความ จำเป็นต้องสูงเกิน ก็กำหนดให้ไม่เกิน 4 ชั้น	11	100
ภายในอาคารมีแสงสว่างเพียงพอสำหรับการทำกิจกรรม	10	90.91
มีพื้นที่บริเวณระเบียงหน้าห้องเพื่อใช้ทำกิจกรรม	11	100
หากเป็นอาคารหลายชั้น บันไดขึ้นลงควรมีราวเตี้ยสำหรับเด็ก เกาะขึ้น ลง	9	81.82

ตารางที่ 13 จำนวนและค่าร้อยละของโรงเรียนจำแนกตามการจัดสภาพแวดล้อม (ต่อ)

รายการ	จำนวน(รร)	ร้อยละ
	N=11	
ติดตั้งปลั๊กไฟสูงจากพื้นอย่างน้อย 1.50 ม. ถ้าต่ำกว่านั้นต้องมีที่ปิดปลั๊กไฟให้ปลอดภัย	10	90.91
ภายในอาคารมีความสะอาด ปลอดภัย เหมาะแก่การทำกิจกรรม	11	100
ประตู หน้าต่างอยู่ในสภาพสมบูรณ์ ปลอดภัย	11	100
บริเวณสำหรับรับประทานอาหาร		
บริเวณสำหรับประกอบอาหารแยกเป็นสัดส่วนจากพื้นที่สำหรับทำกิจกรรม มีเครื่องใช้จำเป็น	11	100
บริเวณสำหรับล้าง จัดเก็บภาชนะ เครื่องใช้ต่างๆ มีความสะอาดถูกสุขลักษณะ ปลอดภัย	11	100
บริเวณสำหรับรับประทานอาหารสะอาด มีการป้องกันแมลง ฝุ่น มีแสงสว่างทั่วถึง	11	100
โต๊ะ เก้าอี้ขนาดเหมาะสมกับวัยของเด็ก	7	63.64
โต๊ะ เก้าอี้เพียงพอต่อจำนวนเด็ก	10	90.91
ภาชนะสำหรับรับประทานอาหารเพียงพอต่อจำนวนของเด็ก	11	100
ภาชนะสำหรับรับประทานอาหารมีความสะอาด ถูกสุขลักษณะได้มาตรฐาน ไม่แตกหักง่าย	11	100
บริเวณสำหรับเติมน้ำอยู่ใกล้กับห้องเรียน	11	100
น้ำดื่มสะอาดถูกสุขลักษณะ ภาชนะสำหรับใส่น้ำดื่มสะอาด มีฝาปิดมิดชิด	11	100
ห้องน้ำ ห้องส้วม		
ห้องน้ำ ห้องส้วมอยู่ใกล้กับห้องเรียน	4	36.36
อุปกรณ์ในห้องน้ำ ห้องส้วม มีขนาดเหมาะสมกับวัยของเด็ก	3	27.27
ห้องน้ำ ห้องส้วมมีความสะอาด ถูกสุขลักษณะ อากาศถ่ายเทสะดวก มีแสงสว่างทั่วทั้งห้อง	6	54.55
พื้นห้องน้ำ ห้องส้วมแห้งอยู่เสมอ มีการติดตั้งแผ่นกันลื่น	2	18.18
มีอ่างล้างมือ	9	81.82
ประตูห้องส้วมสำหรับเด็กจะต้องไม่ใส่กลอน และมีระดับส่วนสูงที่สามารถมองเห็นได้จากภายนอก	5	45.45

ตารางที่ 13 จำนวนและค่าร้อยละของโรงเรียนจำแนกตามการจัดสภาพแวดล้อม (ต่อ)

รายการ	จำนวน(รร) N=11	ร้อยละ
ห้องพยาบาล		
มีความสงบ สะอาด ปลอดภัย อากาศถ่ายเทสะดวก	6	54.55
มีอุปกรณ์สำหรับปฐมพยาบาลเบื้องต้น	10	90.91
มียาสามัญประจำบ้าน	9	81.82
มีเตียงนอนสำหรับเด็กป่วย	5	45.45
มีครู/เจ้าหน้าที่ประจำห้องพยาบาล	6	54.55
จัดให้มีเครื่องชั่งน้ำหนัก วัดสวนสูง	10	90.91
สิ่งจำเป็นสำหรับดูแลสุขอนามัย และความปลอดภัย		
มีเครื่องตัดไฟอย่างน้อย 1 เครื่องในแต่ละอาคาร	11	100
มีเครื่องดับเพลิงมือถืออย่างน้อย 1 เครื่องในแต่ละชั้นของอาคาร	10	90.91
จัดให้มีที่เก็บสิ่งปฏิกูลทั้งภายใน และภายนอกอาคารอย่างถูกสุขลักษณะ	11	100
กำจัดสิ่งปฏิกูลทุกวัน	11	100
2. สภาพแวดล้อมภายใน		
ห้องเรียน		
อากาศภายในห้องเรียนถ่ายเทสะดวก	11	100
แสงสว่างเพียงพอทั่วทั้งห้อง	11	100
ภายในห้องเรียนมีการจัดมุมประสบการณ์ และติดป้ายบอกชื่อมุม	7	63.64
สื่อ อุปกรณ์ ตู้ ชั้นวางของมีเพียงพอ	11	100
ตู้หรือชั้นวางของมีความสูงที่พอเหมาะสำหรับเด็กหยิบได้ถึง	11	100
มีพื้นที่สำหรับเก็บของใช้ส่วนตัวของเด็กในระดับที่เด็กสามารถหยิบได้ด้วยตนเอง	11	100
มีพื้นที่สำหรับเก็บของใช้สื่ออุปกรณ์ของครูในบริเวณที่พื้นมีเด็ก	9	81.82
มีพื้นที่เพียงพอให้เด็กทำกิจกรรมกลุ่มย่อย/กลุ่มใหญ่	11	100
โต๊ะ เก้าอี้ เพียงพอต่อจำนวนเด็ก	9	81.82
โต๊ะ เก้าอี้มีขนาดเหมาะสมกับวัยของเด็ก	10	90.91
มีพื้นที่สำหรับแสดงผลงานเด็ก	11	100
มีการจัดตกแต่งป้ายนิเทศ	8	72.73

ตารางที่ 13 จำนวนและค่าร้อยละของโรงเรียนจำแนกตามการจัดสภาพแวดล้อม (ต่อ)

รายการ	จำนวน(รร)	ร้อยละ
	N=11	
มีถึงขยะ ไม่กวาด ที่ตัดผงขนาดสำหรับเด็ก อยู่ภายในห้อง	11	100
ห้องเรียนมีความสะอาด	11	100
ประตู หน้าต่างอยู่ในสภาพสมบูรณ์ ปลอดภัย	11	100
บริเวณสำหรับนอน		
อากาศถ่ายเทสะดวก	11	100
สงบ สะอาด ปลอดภัย	11	100
อุปกรณ์เครื่องนอนสะอาด ถูกสุขลักษณะ และไม่ใช้ร่วมกัน	11	100
อุปกรณ์เครื่องนอนเพียงพอต่อจำนวนเด็ก	11	100
มีบริเวณสำหรับเก็บเครื่องนอนเป็นสัดส่วน เด็กสามารถหยิบ ได้ด้วยตนเอง	11	100

จากตารางที่ 13 แสดงว่า โรงเรียนตั้งอยู่ในบริเวณที่ปลอดภัย ไม่มีมลภาวะทั้งทางอากาศ แสงเสียงมากเกินไป เช่น บริเวณชนถ่ายน้ำมัน สารเคมี หรือสารพิษ มีการคมนาคมสะดวก คิดเป็นร้อยละ 100 บริเวณภายนอกอาคาร พบว่า พื้นที่นอกอาคารมีพื้นผิวหลายประเภท เช่น ดิน ทราฟฟ์ หญ้า เนินที่ราบ และบริเวณที่ปลูกต้นไม้ ดอกไม้ มีความร่มรื่น มีร่มเงาแดดไม่ร้อน มีความปลอดภัยสูงและมีความสะอาดเรียบร้อย คิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนใหญ่มีการจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์อย่างเป็นระเบียบ สามารถหยิบจับได้สะดวก คิดเป็นร้อยละ 90.91 อาคารเรียนสูงไม่เกินสองชั้น แต่หากมีความจำเป็นต้องสูงเกิน ก็กำหนดให้ไม่เกิน 4 ชั้น มีพื้นที่บริเวณระเบียงหน้าห้องเพื่อใช้ทำกิจกรรม ภายในอาคารมีความสะอาด ปลอดภัย เหมาะแก่การทำกิจกรรมและประตู หน้าต่างอยู่ในสภาพสมบูรณ์ ปลอดภัย คิดเป็นร้อยละ 100 บริเวณสำหรับประกอบอาหารแยกเป็นสัดส่วน จากพื้นที่สำหรับทำกิจกรรม มีเครื่องใช้จำเป็น บริเวณสำหรับล้าง จัดเก็บภาชนะ เครื่องใช้ต่างๆ มีความสะอาด ถูกสุขลักษณะ ปลอดภัย บริเวณสำหรับรับประทานอาหารสะอาด มีการป้องกันแมลง ฝุ่น มีแสงสว่างทั่วถึง ภาชนะสำหรับรับประทานอาหารเพียงพอต่อจำนวนของเด็กและมีความสะอาด ถูกสุขลักษณะได้มาตรฐาน ไม่แตกหักง่าย บริเวณสำหรับต้มน้ำอยู่ใกล้กับห้องเรียน และน้ำดื่มสะอาดถูกสุขลักษณะ ภาชนะสำหรับใส่น้ำดื่มสะอาด มีฝาปิดมิดชิด ส่วนใหญ่จัดห้องน้ำ ห้องส้วมให้มีอ่างล้างมือ คิดเป็นร้อยละ 81.82 มีอุปกรณ์สำหรับปฐมพยาบาลเบื้องต้น จัดให้มีเครื่องชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง คิดเป็นร้อยละ 90.91 ทุกโรงเรียนมีเครื่องตัดไฟอย่างน้อย 1

เครื่องในแต่ละอาคาร จัดให้มีที่เก็บสิ่งปฏิกูลทั้งภายใน และภายนอกอาคารอย่างถูกสุขลักษณะ และกำจัดสิ่งปฏิกูลทุกวัน คิดเป็นร้อยละ 100

การจัดสภาพแวดล้อมภายใน ด้านห้องเรียน พบว่า อากาศภายในห้องเรียนถ่ายเทสะดวก แสงสว่างเพียงพอทั่วทั้งห้อง สี อุปกรณ์ ตู้ ชั้นวางของมีเพียงพอ ตู้หรือชั้นวางของมีความสูงที่พอเหมาะสำหรับเด็กหยิบได้ถึง มีพื้นที่สำหรับเก็บของใช้ส่วนตัวของเด็กในระดับที่เด็กสามารถหยิบได้ด้วยตนเอง มีพื้นที่เพียงพอให้เด็กทำกิจกรรมกลุ่มย่อย/กลุ่มใหญ่ มีพื้นที่สำหรับแสดงผลงานเด็ก มีถังขยะ ไม้กวาด ที่ตัดผงขนาดสำหรับเด็ก อยู่ภายในห้อง ห้องเรียนมีความสะอาด และประตู หน้าต่างอยู่ในสภาพสมบูรณ์ ปลอดภัย คิดเป็นร้อยละ 100 บริเวณสำหรับนอนมีอากาศถ่ายเทสะดวกสงบ สะอาด ปลอดภัย อุปกรณ์เครื่องนอนสะอาด ถูกสุขลักษณะ และไม่ใช้ร่วมกัน อุปกรณ์เครื่องนอนเพียงพอต่อจำนวนเด็ก และมีบริเวณสำหรับเก็บเครื่องนอนเป็นสัดส่วน เด็กสามารถหยิบได้ด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 100

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบันทึกรายละเอียดเพิ่มเติมจากแบบสำรวจ พบว่า

เครื่องเล่นสนามสำหรับเด็กอนุบาลมีการชำรุด และขาดการซ่อมแซม เนื่องจากมีบุคคลภายนอกเข้ามาใช้ในเวลากลางเลิกเรียน (2 โรง) อาคารเรียนสูง 4 ชั้น (1 โรง) และมีแสงสว่างในตัวอาคารไม่เพียงพอ เนื่องจากถูกตึกสูงด้านนอกบริเวณโรงเรียนบดบังแสง (1 โรง) ภายในห้องเรียนติดตั้งปลั๊กไฟต่ำกว่า 1.50 เมตร และไม่มีที่ปิดปลั๊กไฟ (1 โรง) ไม่มีโต๊ะ เก้าอี้ที่ใช้สำหรับรับประทานอาหาร เวลาเด็กรับประทานอาหารจะนั่งบนพื้นในห้อง (1 โรง) และห้องน้ำ ห้องส้วม อยู่ภายในมุมเดียวของอาคาร (4 โรง)

2.2 ด้านครู

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต

ผลวิเคราะห์การสอบถามผู้บริหาร ด้านครูซึ่งมีข้อมูลต่างๆนำเสนอตั้งตารางที่ 14

ตารางที่ 14 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารจำแนกตามข้อมูลด้านครู

รายการ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
N=123		
1. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้		
นโยบายการวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้		
ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าระดับอนุบาลและครูร่วมกันประชุมจัดทำ		
แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็ก	112	91.05

ตารางที่ 14 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารจำแนกตามข้อมูลด้านครู (ต่อ)

รายการ	จำนวน(คน) N=123	ร้อยละ
หัวหน้าระดับอนุบาลและครูร่วมกันประชุมจัดทำแผนการจัด		
ประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็ก	96	78.04
คณะครูร่วมกันประชุมจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้		
สำหรับเด็ก	77	62.60
การสนับสนุนให้ครูจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็ก		
สนับสนุนให้ครูจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยคำนึงถึงความ		
แตกต่างของเด็กแต่ละคน	119	96.74
สนับสนุนให้ครูจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยคำนึงถึงความ		
เหมาะสมกับพัฒนาการตามวัย	121	98.37
สนับสนุนให้ครูจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยให้เด็กเรียนรู้ผ่าน		
ประสาทสัมผัสทั้ง5	116	94.30
สนับสนุนให้ครูเปิดโอกาสให้เด็กได้วางแผนและเลือกทำกิจกรรมต่างๆ		
ด้วยตนเอง	100	81.30
สนับสนุนให้ครูเปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้ผ่านการลงมือกระทำจากการมี		
ปฏิสัมพันธ์กับสื่ออุปกรณ์ บุคลากรและสิ่งแวดล้อม	111	90.24
สนับสนุนให้ครูเปิดโอกาสให้เด็กทำกิจกรรมกลุ่ม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่ง		
กันและกันรวมทั้งได้อธิบายถึงผลงานของตนเอง	101	82.11
2. คุณสมบัติของครู		
เกณฑ์การพิจารณารับครู		
ไม่ต้องมีประสบการณ์	-	-
ประสบการณ์ทำงานอย่างน้อย 1 ปี	-	-
อื่นๆ ได้แก่ เทศบาลนครต้นสังกัดพิจารณารับครูด้วยตนเอง	135	100
การพัฒนาครู		
จัดเตรียมเอกสาร ตำรา วารสารวิชาการ ให้ครูได้ศึกษาค้นคว้า	110	89.43
จัดการอบรมให้ความรู้ครูภายในโรงเรียน	114	92.68
จัดให้ครูเข้ารับการอบรมกับโรงเรียนอื่นในสังกัดองค์กรปกครองส่วน		
ท้องถิ่น	121	98.37
จัดให้ครูเข้ารับการอบรมกับหน่วยงานภายนอก	115	93.49
จัดให้ครูศึกษาดูงานสถานศึกษาอื่น	114	92.68
ให้โอกาสครูศึกษาต่อด้านการศึกษาปฐมวัยโดยยังคงได้รับเงินเดือน	70	56.91

ตารางที่ 14 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารจำแนกตามข้อมูลด้านครู (ต่อ)

รายการ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
	N=123	
ให้โอกาสครูลาเพื่อไปศึกษาต่อ	64	52.03
3. การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้		
แนวทางการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้		
กำหนดให้ครูจัดทำแผนการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก	114	92.68
จัดประชุมเพื่อหาแนวทางเลือกใช้วิธีการประเมินที่สอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์	106	86.17
กำหนดให้มีการจัดเก็บข้อมูลพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กในทุกภาคการศึกษา	115	93.49
จัดให้มีการนำข้อมูลพื้นฐานจากการประเมินมาวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	104	84.55
หลักการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้		
ประเมินครบทุกด้านทั้งร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา	123	100
ประเมินหลายครั้งก่อนสรุปผล	111	90.24
ประเมินด้วยการใช้แบบทดสอบ	93	75.60
ประเมินตามสภาพจริง	117	95.12
ประเมินด้วยการสังเกตและบันทึกรายละเอียด	118	95.93
ประเมินจากการสัมภาษณ์	99	80.48
แปลผลการประเมินอย่างรอบคอบ และนำเสนอผลการประเมินในรูปแบบของรายงานที่มีความละเอียดชัดเจน	72	58.53
4. การดูแลสุขภาพและอนามัยของเด็ก		
แนวทางการดูแลโภชนาการของเด็ก		
กำหนดรายการอาหารกลางวันและของว่างแยกจากระดับชั้นอื่นของโรงเรียน	96	78.04
กำหนดให้มีรายการอาหารกลางวันและของว่างสำหรับเด็ก โดยให้เด็กได้รับสารอาหารครบตามหลักอาหาร 5 หมู่	121	98.37
วัดดูดิบในการปรุงอาหารต้องสด และสะอาด เลือกรับประทานของที่เชื่อถือได้	110	89.43
จัดให้มีครูประจำชั้น/ครูเวร เป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับเมนูอาหาร	91	73.98
กำหนดให้ครูให้ความรู้เรื่องอาหารกับเด็ก ก่อนที่เด็กจะเริ่มรับประทานอาหาร	102	82.92
คัดเลือกแม่ครัวที่มีความรู้ ทักษะทางคหกรรม และรู้จักรักษาความสะอาดของร่างกายตนเอง	92	74.79

ตารางที่ 14 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารจำแนกตามข้อมูลด้านครู (ต่อ)

รายการ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
	N=123	
ภาชนะที่ใช้บรรจุอาหาร เครื่องดื่มมีความสะอาดและได้มาตรฐานด้าน		
คุณภาพ	113	91.86
หมั่นตรวจตราความสะอาด เรียบร้อยของบริเวณที่รับประทานอาหาร	112	91.05
แนวทางในการดูแลสุขภาพและอนามัยของเด็ก		
จัดให้มีห้องพยาบาลของระดับอนุบาล	45	36.58
จัดให้มีเวชภัณฑ์ อุปกรณ์ปฐมพยาบาลเบื้องต้น	118	95.93
เจ้าหน้าที่/ครูประจำห้องพยาบาล มีความรู้เกี่ยวกับการปฐมพยาบาล		
เบื้องต้น	93	75.60
กำหนดให้ครูกระตุ้นให้เด็กรักษาความสะอาดของร่างกายตนเอง	116	94.30
กำหนดให้มีกิจกรรมแปรงฟันหลังรับประทานอาหารกลางวัน	115	93.49
กำหนดให้ครูตรวจความสะอาดของช่องปากอย่างน้อยอาทิตย์ละ		
ครั้งและตรวจฟันผุทุก 6 เดือน	105	85.36
กำหนดให้ครูจัดทำบันทึกข้อมูลสุขภาพของเด็กในชั้นเรียน	113	91.86
กำหนดให้ครูทำการชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงเด็ก ทุก 3 เดือน		
พร้อมทั้งบันทึกข้อมูล	113	91.86
จัดให้มีการตรวจสุขภาพประจำปี	92	74.79
ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานด้านสาธารณสุขในการฉีดวัคซีนป้องกัน		
โรค	119	96.74

จากตารางที่ 13 แสดงว่า ส่วนใหญ่ผู้บริหาร หัวหน้าระดับอนุบาลและครูร่วมกันประชุมจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็ก คิดเป็นร้อยละ 91.05 โดยผู้บริหารสนับสนุนให้ครูจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับพัฒนาการตามวัย คิดเป็นร้อยละ 98.37 เทศบาลนครพิจารณาปรับครูด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนใหญ่ผู้บริหารมีวิธีการพัฒนาครูโดยจัดให้ครูเข้ารับการอบรมกับโรงเรียนอื่นในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 98.37 ผู้บริหารกำหนดให้มีการจัดเก็บข้อมูลพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กในทุกภาคการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 93.49 โดยใช้หลักวิธีการประเมินครบทุกด้านทั้งร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา คิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนใหญ่มีการกำหนดให้มีรายการอาหารกลางวันและของว่างสำหรับเด็ก โดยให้เด็กได้รับสารอาหารครบตามหลักอาหาร 5 หมู่ คิดเป็นร้อยละ 98.37 มีแนวทางการดูแลสุขภาพ

และอนามัยของเด็กโดยติดต่อประสานงานกับหน่วยงานด้านสาธารณสุขในการฉีดวัคซีนป้องกันโรค คิดเป็นร้อยละ 96.74

ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหาร 11 คน ด้านครู พบว่า

กำหนดให้ครูเตรียมแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในช่วงปิดเทอม (10 คน) โดยกำหนดให้ครูใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ทำมาจากของเหลือใช้ เพื่อการประหยัดพลังงาน (3 คน) เช่น ใช้ในกิจกรรมสร้างสรรค์ ของใช้ในห้องเรียนและที่บ้านของเด็ก เป็นต้น นอกจากนี้ยังกำหนดให้ครูจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กโดยคำนึงถึงความเหมาะสมและสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กเป็นสำคัญ (11 คน) ความสอดคล้องของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูกับนโยบายที่โรงเรียนตั้งไว้ ครูสามารถจัดประสบการณ์เรียนรู้ได้สอดคล้องกับนโยบายที่โรงเรียนตั้งไว้ โดยดูจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กเห็นได้ชัดว่า เด็กเจริญเติบโตสมวัยมีพัฒนาการทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา (11 คน) หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยได้กำหนดให้มีการนำบริบทในท้องถิ่นเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาระดับอนุบาล (7 คน) สำนักการศึกษาดำเนินการสรรหา และคัดเลือกครูด้วยตนเอง โดยโรงเรียนจะทำหนังสือแจ้งความจำนงต้องการรับครูเพิ่มไปยังเทศบาลนคร และเทศบาลนครจะส่งเรื่องไปยังสำนักการศึกษาเพื่อจัดหาครูให้ตามความต้องการ โดยทำการประกาศรับสมัคร และเปิดสอบ หรือขอใช้บัญชีรายชื่อจากหน่วยงานใกล้เคียง (11 คน) สำหรับการพัฒนาครู โรงเรียนมีงบประมาณเพื่อพัฒนาครูโดยเฉพาะ โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการมาให้ความรู้แก่ครู (6 คน) และส่งตัวแทนครูในโรงเรียนไปอบรม/สัมมนาตามโครงการที่เทศบาลนครจัดขึ้น (5 คน) โรงเรียนจัดเตรียมอาหารกลางวันและอาหารว่างโดยคำนึงถึงคุณค่าทางอาหารเป็นสำคัญ เด็กจะต้องได้รับสารอาหารครบทั้ง 5 หมู่ ได้แก่ คาร์โบไฮเดรต โปรตีน ไขมัน วิตามิน และเกลือแร่ (11 คน) สำหรับการดูแลสุขภาพอนามัย ครูประจำชั้นทุกห้องมีหน้าที่ตรวจสุขภาพ และบันทึกผลเป็นประจำอย่างน้อยปีการศึกษาละ 3 ครั้ง (11 คน) และหน่วยงานสาธารณสุขสังกัดเทศบาลนครเข้าตรวจสุขภาพให้กับเด็กในโรงเรียนเป็นประจำ อย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง (11 คน)

ผลวิเคราะห์การสอบถามครู ในด้านครู ซึ่งมีข้อมูลต่างๆ นำเสนอตั้ง
ตารางที่ 15

ตารางที่ 15 จำนวนและค่าร้อยละของครูจำแนกตามข้อมูลด้านครู

รายการ	ครูประจำชั้นเด็กอายุ4ปี		ครูประจำชั้นเด็กอายุ5ปี		รวม	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
	N=135		N=135		N=270	
1. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้						
การเตรียมการสอน						
ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และคู่มือการ ใช้หลักสูตร	107	79.25	110	81.48	217	80.37
ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย	100	74.07	95	70.37	195	72.22
กำหนดหน่วยการเรียนรู้	108	80	111	82.22	219	81.11
ศึกษาหาความรู้จากเอกสาร ตำรา ต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องที่สอน	116	85.92	107	79.26	223	82.59
ศึกษาบริบทในท้องถิ่น (วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา ภาษา อาหาร)	82	60.74	85	62.96	167	61.85
จัดทำแผนการจัดประสบการณ์การ เรียนรู้	125	92.59	125	92.59	250	92.59
จัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์ สภาพแวดล้อม ให้สอดคล้องกับเรื่องที่สอน	118	87.40	130	96.30	248	91.85
กำหนดวิธีในการประเมินพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็ก	111	82.22	106	78.52	217	80.37
กิจกรรมที่ใช้ในการจัดประสบการณ์การ เรียนรู้						
กิจกรรมเคลื่อนไหวจังหวะ	133	98.51	130	96.30	263	97.40
กิจกรรมสร้างสรรค์	131	97.03	134	99.26	265	98.14
กิจกรรมเกมการศึกษา	128	94.81	121	89.63	249	92.22
ศูนย์การเรียนรู้	80	59.25	70	51.85	150	55.55
สาธิต	106	78.51	89	65.93	195	72.22
เชงูวิทยากร	60	44.44	46	34.07	106	39.25

ตารางที่ 15 จำนวนและค่าร้อยละของครูจำแนกตามข้อมูลด้านครู (ต่อ)

รายการ	ครูประจำชั้นเด็กอายุ4ปี		ครูประจำชั้นเด็กอายุ5ปี		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)		(คน)		(คน)	
	N=135		N=135		N=270	
กิจกรรมเสริมประสบการณ์	127	94.07	131	97.04	258	95.55
กิจกรรมกลางแจ้ง	131	97.03	130	96.30	261	96.66
กิจกรรมเสรี	131	97.03	126	93.33	257	95.18
ทัศนศึกษา	113	83.70	115	85.19	228	84.44
ทดลอง	87	64.44	96	71.11	183	67.77
อื่นๆ ได้แก่ สำรวจ และบรรยาย	8	5.92	-	-	8	2.96
หลักการจัดประสบการณ์การเรียนรู้						
คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก	116	85.92	106	78.52	222	82.22
คำนึงถึงความเหมาะสมกับพัฒนาการตามวัยของเด็ก	133	98.51	125	92.59	258	95.55
เปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกทำกิจกรรมที่หลากหลาย	107	79.25	112	82.96	219	81.11
ให้เด็กเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5	121	89.62	126	93.33	247	91.48
เปิดโอกาสให้เด็กได้วางแผนและเลือกกิจกรรมด้วยตนเองความสนใจ	87	64.44	99	73.33	186	68.88
เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์สื่อ บุคลากรและสิ่งแวดล้อม	97	71.85	98	72.59	195	72.22
เปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมกลุ่มแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน	108	80	111	82.22	219	81.11
มุ่งเน้นให้เด็กมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อ รู้จักการแบ่งปัน และกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ	131	97.03	121	89.63	252	93.33
คำนึงถึงความสมดุลและลักษณะของการจัดประสบการณ์ฯทั้งในและนอกห้องเรียน	91	67.40	79	58.52	170	62.96

ตารางที่ 15 จำนวนและค่าร้อยละของครูจำแนกตามข้อมูลด้านครู (ต่อ)

รายการ	ครูประจำชั้นเด็กอายุ4ปี		ครูประจำชั้นเด็กอายุ5ปี		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)		(คน)		(คน)	
	N=135		N=135		N=270	
หลักในการเลือกสื่อ อุปกรณ์						
ใช้สื่อที่หลากหลาย และส่งเสริม						
พัฒนาการตามวัย	124	91.85	125	92.59	249	92.22
ใช้สื่อที่มีความคงทน แข็งแรง	106	78.51	100	74.07	206	76.29
ใช้สื่อ อุปกรณ์ที่ผลิตขึ้นเอง	111	82.22	101	74.81	212	78.51
ใช้สื่อ อุปกรณ์ที่ผลิตจากวัสดุ						
ธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่น	89	65.92	84	62.22	173	64.07
ใช้สื่อ อุปกรณ์ที่เหมาะสมกับวัยและ						
พัฒนาการของเด็ก	116	85.92	126	93.33	242	89.62
จำนวนของสื่อ อุปกรณ์เพียงพอกับ						
จำนวนของเด็ก	81	60	88	65.19	169	62.59
สื่อ และอุปกรณ์มีความปลอดภัย	118	87.40	116	85.93	234	86.66
อื่นๆ ได้แก่ สื่อ อุปกรณ์มีความสะอาด	4	2.96	3	2.22	7	2.59
2. การพัฒนาครู						
วิธีการพัฒนาตนเอง						
ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง						
จากตำรา เอกสารต่างๆ	123	91.11	127	94.07	250	92.59
เข้ารับการอบรมต่างๆ ที่จัดขึ้นภายใน						
โรงเรียน	114	84.44	116	85.93	230	85.18
เข้ารับการอบรมกับโรงเรียนอื่นใน						
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	123	91.11	122	90.37	245	90.47
เข้ารับการอบรมกับหน่วยงาน						
ภายนอก	103	76.29	109	80.74	212	78.51
ศึกษาดูงานสถานศึกษาอื่น	105	77.77	116	85.93	221	81.85
ศึกษาต่อทางด้านการศึกษาปฐมวัย	22	16.29	29	21.48	51	18.88
ศึกษาต่อยังสาขาอื่น	24	17.77	29	21.48	53	19.62

ตารางที่ 15 จำนวนและค่าร้อยละของครูจำแนกตามข้อมูลด้านครู (ต่อ)

รายการ	ครูประจำชั้นเด็กอายุ4ปี		ครูประจำชั้นเด็กอายุ5ปี		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)		(คน)		(คน)	
	N=135		N=135		N=270	
3. การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้						
หลักการ วัตถุประสงค์ของการประเมิน						
พัฒนาการและการเรียนรู้						
จัดทำแผนการประเมินฯ เพื่อให้						
สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของ						
การจัดประสบการณ์การเรียนรู้	120	88.88	116	85.93	236	87.40
เพื่อให้ทราบถึงพัฒนาการของเด็ก	124	91.85	128	94.81	252	93.33
เพื่อรวบรวมข้อมูลพัฒนาการและการ						
เรียนรู้ของเด็ก รายงานต่อ						
ผู้ปกครองของเด็ก	119	88.14	116	85.93	235	87.03
เพื่อทราบว่าเด็กคนใดต้องการความ						
ช่วยเหลือพิเศษ	106	78.51	107	79.26	213	78.88
เพื่อนำผลการประเมินมาเป็นข้อมูล						
พื้นฐานในการวางแผนการจัด						
ประสบการณ์ฯ	111	82.22	112	82.96	223	82.59
วิธีการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้						
ของเด็ก						
การสังเกตพฤติกรรม	135	100	135	100	270	100
การสัมภาษณ์	124	91.85	120	88.89	244	90.37
การใช้แบบประเมินพัฒนาการและการ						
เรียนรู้	114	84.44	116	85.93	230	85.18
การบันทึกพฤติกรรม	111	82.22	111	82.22	222	82.22
การตรวจผลงาน	131	97.03	133	98.52	264	97.77
การทำแฟ้มสะสมผลงาน	112	82.96	109	80.74	221	81.85
การใช้แบบสำรวจรายการ	28	20.74	27	20.00	55	20.37
การใช้แบบทดสอบ	86	63.70	76	56.30	162	60
การใช้ข้อสอบปากเปล่า	75	55.55	56	41.48	131	48.51

ตารางที่ 15 จำนวนและค่าร้อยละของครูจำแนกตามข้อมูลด้านครู (ต่อ)

รายการ	ครูประจำชั้นเด็กอายุ4ปี		ครูประจำชั้นเด็กอายุ5ปี		รวม	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
	N=135		N=135		N=270	
4. การดูแลสุขภาพและอนามัยของเด็ก						
การดูแลโภชนาการของเด็ก						
มีส่วนร่วมในการกำหนดรายการอาหาร						
กลางวันและของว่าง ในแต่ละมื้อโดย						
คำนึงถึงคุณประโยชน์ที่เด็กจะได้รับ						
ครบทั้ง 5 หมู่	68	50.37	59	43.70	127	47.03
ตั้งอาหารให้กับเด็กโดยคำนึงถึงความ						
แตกต่างทางความต้องการของ						
ร่างกายเด็กแต่ละคน	103	76.29	95	70.37	198	73.33
ให้ความรู้เรื่องอาหารกับเด็ก ก่อนที่						
เด็กจะเริ่มรับประทานอาหาร	127	94.07	118	87.41	245	90.74
เดินตรวจตราดูเด็กระหว่างเด็ก						
รับประทานอาหาร	129	95.55	128	94.81	257	95.18
หมั่นตรวจตราภาชนะใส่อาหาร และ						
เครื่องดื่มให้มีความสะอาดถูก						
สุขลักษณะ	113	83.70	111	82.22	224	82.96
อื่นๆ ร่วมปรุงอาหาร	4	2.96	4	2.96	8	2.96
การดูแลสุขภาพและอนามัยของเด็ก						
ตรวจความสะอาดของร่างกายเด็กใน						
ตอนเช้า	129	96.29	133	98.52	262	97.03
ซักรีดผ้าเช็ดหน้าเช็ดมือและล้างมือ						
ทุก 3 เดือน	131	97.03	133	98.52	264	97.77
ตรวจความสะอาดช่องปากของเด็ก						
อาทิตย์ละ 1 ครั้ง	94	69.62	101	74.81	195	72.22
สอนให้เด็กรู้จักรักษาความสะอาด						
ของร่างกายตนเอง	128	95.55	134	99.26	262	97.03
ให้เด็กล้างมือทุกครั้งหลังปฏิบัติ						
กิจกรรมและรับประทานอาหาร	132	97.77	131	97.04	263	97.40

ตารางที่ 15 จำนวนและค่าร้อยละของครูจำแนกตามข้อมูลด้านครู (ต่อ)

รายการ	ครูประจำชั้นเด็กอายุ4ปี		ครูประจำชั้นเด็กอายุ5ปี		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)		(คน)		(คน)	
	N=135		N=135		N=270	
ให้เด็กแปรงฟันหลังจากรับประทานอาหาร						
อาหารกลางวัน	111	82.22	127	94.07	238	88.14
จัดทำบันทึกข้อมูลสุขภาพของเด็ก	111	82.22	118	87.41	229	84.81
แจ้งผู้ปกครองและผู้บริหารทุกครั้งที่มี						
สิ่งผิดปกติหรืออุบัติเหตุเกิดขึ้นกับเด็ก	127	94.07	117	86.67	244	90.37

จากตารางที่ 15 แสดงว่า ครูส่วนใหญ่จัดทำแผนการจัดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 92.59 จัดกิจกรรมสร้างสรรค์ คิดเป็นร้อยละ 98.14 จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับพัฒนาการตามวัยของเด็ก คิดเป็นร้อยละ 95.55 เลือกใช้สื่อที่หลากหลาย และส่งเสริมพัฒนาการตามวัย คิดเป็นร้อยละ 92.22 ครูค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองจากตำรา เอกสารต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 92.59 ส่วนใหญ่กำหนดหลักการ วัตถุประสงค์ การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้เพื่อให้ทราบถึงพัฒนาการของเด็ก คิดเป็นร้อยละ 93.33 โดยใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรม คิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนใหญ่เดินตรวจตราดูเด็กระหว่างเด็กรับประทานอาหาร คิดเป็นร้อยละ 95.18 ครูให้เด็กล้างมือทุกครั้งหลังปฏิบัติกิจกรรมและรับประทานอาหาร คิดเป็นร้อยละ 97.40

ผลการสัมภาษณ์ครู 22 คน เกี่ยวกับด้านครู พบว่า

ครูสามารถดูแลเด็กได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากจำนวนเด็กนักเรียนในห้องเรียนมีความเหมาะสม (10 คน) ครูดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กตามแผนที่กำหนดไว้โดยใช้ 6 กิจกรรมหลัก ได้แก่ เคลื่อนไหวและจังหวะ เสริมประสบการณ์ สร้างสรรค์ กลางแจ้ง เสรี และเกมการศึกษา โดยเปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งคำนึงถึงพัฒนาการทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นสำคัญ (22 คน) ครูจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กโดยสอนเด็กให้รู้จักชุมชนโดยรอบโรงเรียน (22 คน) เช่น วัด ตลาด สถานีตำรวจ ที่ทำการไปรษณีย์ ห้องสมุดประชาชน และสวนสาธารณะ โดยให้เด็กรู้ถึงวิถีชีวิตของคนในชุมชน ครูคิดว่าแบบฝึกหัดมีความสำคัญมากสำหรับการจัดการเรียนรู้ให้กับเด็ก หากไม่มีแบบฝึกหัดเด็กจะไม่ได้รับการฝึกฝนทางวิชาการ ส่งผลให้เขียนได้ช้ากว่าเด็กที่ผ่านการเรียนโดยใช้แบบฝึกหัดเพราะเด็กได้ฝึกกล้ามมือและทักษะทางการคิด ซึ่งเป็นความต้องการของผู้ปกครองที่

จะให้เด็กทำแบบฝึกหัด (16 คน) ผู้บริหารสนับสนุนด้านงบประมาณในการจัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กตามความเหมาะสม (16 คน) ครูได้ร่วมอบรม/สัมมนาในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัยทั้งจากที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น/เทศบาลนครจัดขึ้น (22 คน) และในช่วงแรกของปีการศึกษาครูจะมีการสอนให้เด็กรู้จักทำความสะอาดร่างกายของตนเองหลังจากขับถ่าย และแจ้กับผู้ปกครองให้ช่วยฝึกเด็กในช่วงที่อยู่ที่บ้าน จากนั้นจะให้เด็กดูแลตัวเองเนื่องจากที่โรงเรียนมีเด็กหลายคน ครูประจำชั้นคนเดียวไม่สามารถดูแลเด็กได้อย่างทั่วถึง กำหนดให้เด็กล้างมือทุกครั้งก่อนและหลังรับประทานอาหารเพื่อความสะอาด และเป็น การฝึกให้เด็กมีสุขนิสัยที่ดี (22 คน)

ผลวิเคราะห์การสังเกตพฤติกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครู ในด้านครู ซึ่งมีข้อมูลต่างๆ นำเสนอดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 จำนวนและค่าร้อยละของครูจำแนกตามพฤติกรรมการจัดประสบการณ์

รายการ	ครูประจำชั้นเด็กอายุ4ปี		ครูประจำชั้นเด็กอายุ5ปี		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)		(คน)		(คน)	
	N=11		N=11		N=22	
1. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้						
การวางแผนการจัดประสบการณ์การ						
เรียนรู้						
มีแผนการจัดประสบการณ์ที่ชัดเจน	11	100	11	100	22	100
กำหนดกิจกรรมตามแผนฯ	11	100	10	90.91	21	95.45
จัดโอกาสให้เด็กได้วางแผนและเลือก						
ทำกิจกรรมที่สนใจและเหมาะสม						
กับวัยของเด็ก	9	81.82	10	90.91	19	86.36
นำบริบทในท้องถิ่น(วัฒนธรรม						
ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา						
ภาษา อาหาร) มาเป็นส่วนหนึ่งใน						
การจัดทำแผนฯ	11	100	10	90.91	21	95.45
การจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริม						
พัฒนาการและการเรียนรู้						
จัดกิจกรรมให้เด็กเรียนเรียนรู้ผ่านการ						
ลงมือกระทำด้วยตนเอง	11	100	11	100	22	100

ตารางที่ 16 จำนวนและค่าร้อยละของครูจำแนกตามพฤติกรรมการจัดประสบการณ์ (ต่อ)

รายการ	ครูประจำชั้นเด็กอายุ4ปี		ครูประจำชั้นเด็กอายุ5ปี		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)		(คน)		(คน)	
	N=11		N=11		N=22	
จัดกิจกรรมให้เด็กเรียนรู้ผ่าน						
ประสาทสัมผัสทั้ง 5	11	100	11	100	22	100
จัดกิจกรรมให้เด็กเรียนรู้ด้วยวิธีการ						
ที่หลากหลายอย่างเป็นรูปธรรม						
ให้เด็กเข้าใจและมีส่วนร่วมได้						
เช่น การสำรวจ สังเกต ทดลอง						
สืบสอบ	7	63.64	11	100	18	81.81
อ่านหนังสือ/เล่านิทาน ร้องเพลง						
ท่องคำคล้องจอง คำซ้ำให้เด็ก						
ฟัง	7	63.64	10	90.91	17	77.27
จัดกิจกรรมปลายเปิด ให้โอกาสเด็ก						
คิดและเลือกกิจกรรม	11	100	11	100	22	100
จัดกิจกรรมที่ท้าทายความสามารถ						
ของเด็ก มีความยากขึ้น						
ตามลำดับ และมีโอกาสประสบ						
ผลสำเร็จ	11	100	11	100	22	100
สอดแทรกเรื่องคุณธรรม-จริยธรรม						
(แบ่งปัน ไม่รังแกผู้อื่น กตัญญู)	11	100	11	100	22	100
จัดกิจกรรมให้มีช่วงสลับกันระหว่าง						
การทำกิจกรรมที่ใช้พลัง/						
กิจกรรมสงบ กิจกรรม						
รายบุคคล/กลุ่มย่อย/กลุ่มใหญ่						
กิจกรรมในห้องเรียน/						
นอกห้องเรียน กิจกรรมใช้						
กล้ำเนื้อเล็ก/กล้ำเนื้อใหญ่	11	100	11	100	22	100
ยืดหยุ่นเวลาในการทำกิจกรรมตาม						
ความเหมาะสม	11	100	11	100	22	100
สังเกต แนะนำเด็กในการใช้สื่อ						
อุปกรณ์ได้อย่างถูกต้องปลอดภัย	11	100	11	100	22	100

ตารางที่ 16 จำนวนและค่าร้อยละของครูจำแนกตามพฤติกรรมการจัดประสบการณ์ (ต่อ)

รายการ	ครูประจำชั้นเด็กอายุ4ปี		ครูประจำชั้นเด็กอายุ5ปี		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)		(คน)		(คน)	
	N=11		N=11		N=22	
ตอบสนองการแสดงออกทาง						
อารมณ์ของเด็ก เช่น สบตา ยิ้ม						
พูดด้วยเสียง เบา สงบ ลูบตัว โอบ						
กอด	11	100	11	100	22	100
ให้แรงเสริม ให้กำลังใจเมื่อเด็กทำ						
พลาด และยอมรับการทำงาน						
ของเด็ก	11	100	10	90.91	21	95.45
ใช้คำพูดสุภาพ ไม่พูดโกหก	11	100	9	81.82	19	86.36
การใช้สื่อ อุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมที่						
เอื้อต่อการเรียนรู้						
สื่อ อุปกรณ์มีความหลากหลาย และ						
เหมาะสมกับวัยของเด็ก	11	100	11	100	22	100
สื่อ อุปกรณ์มีความสอดคล้องกับ						
เรื่องที่เกิดกิจกรรม	11	100	11	100	22	100
สื่อ อุปกรณ์มีความปลอดภัย	11	100	11	100	22	100
จัดเก็บสื่อ อุปกรณ์เป็นระเบียบ จัด						
วาง ในที่เด็กสามารถหยิบได้ถึง	11	100	11	100	22	100
จัดพื้นที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมกลุ่ม						
ย่อย/กลุ่มใหญ่	11	100	11	100	22	100
จัดพื้นที่เพียงพอให้เด็กทุกคนมีส่วนร่วม						
ร่วมในกิจกรรม	11	100	11	100	22	100
การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้						
ประเมินฯ เด็กเป็นรายบุคคลตาม						
สภาพจริงและครบทุกด้าน	11	100	11	100	22	100
ประเมินฯ อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน						
ชัดเจน	11	100	11	100	22	100
ประเมินฯ โดยวิธีสังเกต และจด						
บันทึกพฤติกรรม	11	100	11	100	22	100

ตารางที่ 16 จำนวนและค่าร้อยละของครูจำแนกตามพฤติกรรมการจัดประสบการณ์ (ต่อ)

รายการ	ครูประจำชั้นเด็กอายุ4ปี		ครูประจำชั้นเด็กอายุ5ปี		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)		(คน)		(คน)	
	N=11		N=11		N=22	
ประเมินฯ โดยวิธีการสนทนา พูดคุย						
สัมภาษณ์	11	100	11	100	22	100
ประเมินฯ โดยวิธีการตรวจผลงาน/						
แบบฝึกหัด	11	100	11	100	22	100
ประเมินฯ โดยวิธีการจัดทำแฟ้ม						
สะสมผลงาน	11	100	11	100	22	100
ประเมินฯ โดยวิธีการทำแผนภาพ						
สังคมมิติ	2	18.18	2	18.18	4	18.18
ประเมินฯ โดยใช้แบบสำรวจรายการ	11	100	11	100	22	100
ประเมินฯ การเจริญเติบโต และภาวะ						
สุขภาพ	11	100	11	100	22	100
นำข้อมูลที่ได้จากการประเมินมา						
วิเคราะห์	11	100	11	100	22	100
รายงานผลการประเมินฯ ต่อ						
ผู้ปกครอง	11	100	11	100	22	100
นำผลการประเมินฯ มาวางแผนการ						
เรียนรู้ให้กับเด็ก	11	100	11	100	22	100
การทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน						
ให้การต้อนรับพูดคุย แลกเปลี่ยน						
และรับฟังความคิดเห็นของ						
ผู้ปกครองเกี่ยวกับเด็ก	11	100	11	100	22	100
ติดต่อกับผู้ปกครอง (สนทนา						
จดหมายข่าว บันทึกประจำวัน						
ของเด็ก สมุดรายงานผล						
การศึกษา)	11	100	10	90.91	21	95.45
ให้ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมวางแผนการ						
เรียนรู้ให้กับเด็ก	7	63.64	5	45.45	12	54.54
ให้ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมให้						
ความรู้แก่เด็ก (วิทยากร)	9	81.82	10	90.91	19	86.36

ตารางที่ 16 จำนวนและค่าร้อยละของครูจำแนกตามพฤติกรรมการจัดประสบการณ์ (ต่อ)

รายการ	ครูประจำชั้นเด็กอายุ4ปี		ครูประจำชั้นเด็กอายุ5ปี		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)		(คน)		(คน)	
	N=11		N=11		N=22	
ติดต่อ สื่อสารกับชุมชน(เอกสาร เผยแพร่ข้อมูลโรงเรียน เชิญให้ เข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียน)	9	81.82	10	90.91	19	86.36
พาเด็กออกไปเรียนรู้นอกสถานที่	11	100	11	100	22	100

จากตารางที่ 15 แสดงว่า ครูมีการวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ชัดเจน ครูจัดกิจกรรมให้เด็กเรียนเรียนรู้ผ่านการลงมือกระทำด้วยตนเอง ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 เปิดโอกาสให้เด็กคิดและเลือกกิจกรรม จัดกิจกรรมที่ท้าทายความสามารถของเด็ก มีความยากขึ้นตามลำดับ และมีโอกาสประสบผลสำเร็จ สอดแทรกเรื่องคุณธรรม-จริยธรรม(แบ่งปัน ไม่รังแกผู้อื่น กตัญญู) จัดกิจกรรมให้มีช่วงสลับกันระหว่างการทำ เช่น กิจกรรมที่ใช้พลัง/กิจกรรมสงบ กิจกรรมรายบุคคล/กลุ่มย่อย/กลุ่มใหญ่ กิจกรรมในห้องเรียน/นอกห้องเรียน กิจกรรมใช้กล้ามเนื้อเล็ก/กล้ามเนื้อใหญ่ ยืดหยุ่นเวลาในการทำกิจกรรมตามความเหมาะสม สังเกต แนะนำเด็กในการใช้สื่อ อุปกรณ์ได้อย่างถูกต้อง ปลอดภัย ตอบสนองการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็ก เช่น สบตา ยิ้ม พูดด้วยเสียงเบา สงบ ลุกตัว โอบกอด ให้แรงเสริม ให้กำลังใจเมื่อเด็กทำพลาด และยอมรับการทำงานของเด็ก และใช้คำพูดสุภาพ ไม่พูดโกหก ครูใช้สื่อ อุปกรณ์ที่มีความหลากหลาย และเหมาะสมกับวัยของเด็ก สอดคล้องกับเรื่องที่จัดกิจกรรม มีความปลอดภัย จัดเก็บสื่อ อุปกรณ์เป็นระเบียบ จัดวางในที่เด็กสามารถหยิบได้ถึง จัดพื้นที่เพื่อการจัดกิจกรรมกลุ่มย่อย/กลุ่มใหญ่ และจัดพื้นที่เพียงพอให้เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ครูประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้เด็กเป็นรายบุคคลตามสภาพจริงและครบทุกด้าน อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนชัดเจน โดยวิธีสังเกต และจดบันทึกพฤติกรรม การสนทนา พูดคุย สัมภาษณ์ การตรวจผลงาน/แบบฝึกหัด การจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน ใช้แบบสำรวจรายการ การเจริญเติบโต และภาวะสุขภาพ นำข้อมูลที่ได้จากการประเมินมาวิเคราะห์ รายการผลการประเมินฯ ต่อผู้ปกครอง และนำผลการประเมินฯ มาวางแผนการเรียนรู้ให้กับเด็ก ครูให้การต้อนรับ พูดคุย แลกเปลี่ยน และรับฟังความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับเด็ก มีการติดต่อกับผู้ปกครอง (สนทนา จดหมายข่าว บันทึกประจำวันของเด็ก สมุดรายงาน ผลการศึกษา) และพาเด็กออกไปเรียนรู้นอกสถานที่ คิดเป็นร้อยละ 100

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติมจากแบบสังเกต พบว่า

ครูจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กด้วยความตั้งใจจริง มีการเตรียมการสอนก่อนจัดกิจกรรม และใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่สอดคล้องกับเรื่องที่สอน จัดกิจกรรมโดยผ่าน 6 กิจกรรมหลัก ได้แก่ เคลื่อนไหวและจังหวะ เสริมประสบการณ์ สร้างสรรค์ กลางแจ้ง และเสรี (22 คน) มีการใช้นิทาน เพลง และคำคล้องจองในชั้นนำ ก่อนการจัดประสบการณ์เพื่อเป็นการดึงดูดความสนใจของเด็ก เมื่อเด็กได้ยินเพลงเด็กสามารถร้องเพลงตามได้ (17 คน) รูปแบบของกิจกรรมจะมีการสลับกันระหว่างกิจกรรมที่ต้องใช้พลังและกิจกรรมสงบ ซึ่งโดยหลังจากที่มีการร้องเพลงและแสดงท่าทางตามเพลงแล้ว ครูจะให้เด็กร้องเพลงโดยการนั่งสมาธิ (4 คน) และมีการพาเด็กออกไปเรียนรู้นอกห้องเรียนเมื่อถึงกิจกรรมกลางแจ้ง โดยสอนให้เด็กสังเกตทิศทางของลมจากใบไม้ที่ร่วงหล่นจากต้นไม้ ทำให้แสดงความตื่นตัว และกระตือรือร้นเป็นอย่างมาก (1 คน) ครูมีการยืดระยะเวลาของกิจกรรมออกไปเมื่อเห็นว่าเด็กยังสนใจและสนุกสนานกับกิจกรรมนั้นอยู่ (6 คน) และยืดระยะเวลาให้เด็กที่ทำงานช้ากว่าเด็กคนอื่น โดยที่ครูไม่ได้เร่งรัด แต่กลับให้กำลังใจด้วยคำพูดทำให้เด็กแสดงสีหน้าพอใจเมื่อได้ยินคำชมของครู (3 คน) ครูใช้น้ำเสียงที่นุ่มนวล (19 คน) ขณะจัดกิจกรรมให้กับเด็กครูมีการจดบันทึกข้อมูลที่เด็กเล่าถึงกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่เด็กๆ ทำลงในกระดาษ (9 คน) และมีการตรวจ วัตน์น้ำหนักส่วนสูง เพื่อบันทึกข้อมูลสุขภาพทุก 3 เดือนและมีการรายงานผลให้ผู้ปกครองรับทราบในตอนเย็น (17 คน) มีการทำสมุดบันทึกประจำวันเพื่อรายงานข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กในแต่ละวันให้ผู้ปกครองรับทราบ และให้ผู้ปกครองแสดงความคิดเห็นกลับมาทุกวัน (2 คน)

2.3 ด้านการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน

ข้อมูลนี้เป็นข้อมูลที่วิเคราะห์จากแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

ผลการสอบถามผู้บริหาร ด้านครู ซึ่งมีข้อมูลต่างๆ นำเสนอดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารจำแนกตามข้อมูลด้านการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน

รายการ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
N=123		
1. การทำงานร่วมกับครอบครัว		
การติดต่อประสานงานกับผู้ปกครอง		
ปฐมนิเทศ	94	76.42

ตารางที่ 17 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารจำแนกตามข้อมูลด้านการทำงานร่วมกับครอบครัว และชุมชน (ต่อ)

รายการ	จำนวน(คน) N=123	ร้อยละ
จดหมายข่าว	103	83.74
พูดคุยแบบไม่เป็นทางการ	102	82.93
จัดประชุม/สัมมนาผู้ปกครอง	93	75.61
จัดกิจกรรมให้ความรู้ผู้ปกครอง	48	39.02
เสียงตามสาย	33	26.83
ป้ายนิเทศ	86	69.92
สมุดรายงานผลการศึกษาประจำตัวเด็ก	110	89.43
เยี่ยมเยียนผู้ปกครองที่บ้าน	93	75.61
เชิญผู้ปกครองมาร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น	117	95.12
แนวทางการทำงานร่วมกับผู้ปกครอง		
ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เด็กยึดถือและปฏิบัติ ตามธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น เช่น ให้ผู้ปกครองพา เด็กเข้าร่วมงานประเพณีท้องถิ่น	121	98.37
ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการให้เด็กปฏิบัติตามหลักธรรม คำสอนเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ เช่น พาเด็กไป ทำบุญตักบาตรในศาสนาพุทธ	120	97.56
ขอความร่วมมือผู้ปกครองในการเป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อให้ เด็กเป็น ตัวอย่าง เช่น การใช้ถ้อยคำสุภาพ การรักษา ความสะอาด	107	86.99
เชิญวิทยากรพิเศษหรือหน่วยงานอื่นมาให้ความรู้ผู้ปกครอง เช่น เรื่องการดูแลสุขภาพอนามัย โภชนาการสำหรับเด็ก และเรื่องอื่นๆ ที่ผู้ปกครองสนใจ	71	57.72
ขอความร่วมมือให้ผู้ปกครองช่วยเหลือและสนับสนุนด้านสื่อ การเรียนการสอน เช่น บริจาคของเล่น โต๊ะ อุปกรณ์การ เรียน	-	-
ขอความร่วมมือให้ผู้ปกครองช่วยเหลือและสนับสนุนด้าน กำลังทรัพย์ โดยจัดหาเงินทุนสำหรับเด็กที่ต้องการความ ช่วยเหลือด้านทุนการศึกษา	-	-

ตารางที่ 17 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารจำแนกตามข้อมูลด้านการทำงานร่วมกับครอบครัว และชุมชน (ต่อ)

รายการ	จำนวน(คน) N=123	ร้อยละ
ขอความร่วมมือโดยให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาสภาพแวดล้อมของโรงเรียน เช่น การทาสีรั้ว การทำสนามเด็กเล่น	44	35.77
มีการรายงานผลการดำเนินงานของโรงเรียนโดยจัดทำเอกสารสรุปผลการดำเนินงานในรอบปีให้ผู้ปกครองรับทราบ	82	66.67
2. การทำงานร่วมกับชุมชน		
การติดต่อประสานงานกับชุมชน		
จัดตั้งคณะกรรมการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข่าวสารของโรงเรียนแก่ชุมชนและหน่วยงานอื่น	86	69.92
จัดให้เด็กได้เรียนรู้นอกสถานที่โดยใช้แหล่งการเรียนรู้ภายในชุมชน	111	90.24
เชิญผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านต่างๆ ภายในชุมชนมาถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็ก	88	71.54
ขอความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น	109	88.62
โรงเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน	116	94.31
เชิญเข้าร่วมในชมรม / สมาคมผู้ปกครอง	59	47.97

จากตารางที่ 17 แสดงว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่ติดต่อประสานงานกับผู้ปกครองโดยเชิญผู้ปกครองมาร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น คิดเป็นร้อยละ 95.12 ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เด็กยึดถือและปฏิบัติตามธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น เช่น ให้ผู้ปกครองพาเด็กเข้าร่วมงานประเพณีท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 98.37 ติดต่อประสานงานกับชุมชนโดยโรงเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน คิดเป็นร้อยละ 94.31

ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหาร 11 คน เกี่ยวกับด้านการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน พบว่า ช่วงต้นปีการศึกษามีการจัดปฐมนิเทศแก่ผู้ปกครองของระดับชั้นอนุบาล 1 เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียน ผู้บริหารกำหนดให้ครูรับส่งเด็กทั้งเช้าและเย็นเพื่อให้สนทนาพูดคุยกับผู้ปกครอง และมีการจัดกิจกรรมให้

ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกับทางโรงเรียน ได้แก่ การประชุมผู้ปกครอง และกีฬา เป็นต้น (11 คน) โรงเรียนมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมต่างๆ ที่ชุมชนจัดขึ้นเป็นประจำเนื่องจาก กิจกรรมส่วนใหญ่ นั้นถูกจัดขึ้นโดยเทศบาลนคร ทำให้โรงเรียนมีหน้าที่หลักในการช่วยเหลือกิจกรรมของชุมชน ไม่ว่าจะ เป็น ทำบุญตักบาตร เทศกาลสำคัญต่างๆ รวมไปถึงงานรื่นเริงที่ทางชุมชนจัดขึ้น ส่งผลให้ โรงเรียนกับชุมชนมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เช่น เวลาที่โรงเรียนมีการจัดเลี้ยงก็จะมี การยืม อุปกรณ์ ข้าวของ เครื่องใช้จากวัดในชุมชน และเวลาที่ชุมชนต้องการพื้นที่จัดงานสำคัญต่างๆ ก็จะใช้สถานที่ของโรงเรียนเช่นกัน (11 คน)

ผลวิเคราะห์การสอบถามครู ในด้านครูซึ่งมีข้อมูลต่างๆ นำเสนอ ดังตารางที่ 18

ตารางที่ 18 จำนวนและค่าร้อยละของครูจำแนกตามข้อมูลด้านการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน

รายการ	ครูประจำชั้นเด็กอายุ4ปี		ครูประจำชั้นเด็กอายุ5ปี		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)		(คน)		(คน)	
	N=135		N=135		N=270	
1. การทำงานร่วมกับครอบครัว						
การติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครอง						
พูดคุยแบบไม่เป็นทางการในตอน						
เช้า-เย็น ขณะรับ-ส่งเด็ก	132	97.78	135	100	267	98.88
จดหมายข่าว	88	65.19	90	66.67	178	65.92
ป้ายนิเทศ	89	65.93	91	67.41	180	66.66
เยี่ยมเยียนผู้ปกครองที่บ้าน	97	71.85	104	77.04	201	74.44
ประชุม/สัมมนาผู้ปกครอง	108	80.00	112	82.96	220	81.48
สมุดรายงานผลการศึกษาประจำตัว						
เด็ก	127	94.07	129	95.56	256	94.81
อื่นๆ ได้แก่ การใช้โทรศัพท์	11	8.15	8	5.93	19	7.03
การมีส่วนร่วมทางการศึกษาของ						
ผู้ปกครอง						
ร่วมแสดงความคิดเห็นและวาง						
แผนการจัดประสบการณ์การ						
เรียนรู้ร่วมกับครู	47	34.81	59	43.70	106	39.25

ตารางที่ 18 จำนวนและค่าร้อยละของครูจำแนกตามข้อมูลด้านการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน (ต่อ)

รายการ	ครูประจำชั้นเด็กอายุ4ปี		ครูประจำชั้นเด็กอายุ5ปี		รวม	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
	N=135		N=135		N=270	
ร่วมเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่เด็ก	62	45.93	51	37.78	113	41.85
ช่วยเหลือในเรื่องการประกอบอาหาร สำหรับเด็ก	22	16.30	29	21.48	51	18.88
ช่วยเหลือในกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น	130	96.30	129	95.56	259	95.92
เข้าร่วมชมรม/สมาคมผู้ปกครอง	75	55.56	72	53.33	147	54.44
ร่วมในการส่งเสริมให้เด็กยึดถือและ ปฏิบัติตามธรรมเนียมประเพณี ท้องถิ่น เช่น ผู้ปกครองพาเด็กเข้า ร่วมงานประเพณีท้องถิ่น	103	76.30	110	81.48	213	78.88
ร่วมในการให้เด็กปฏิบัติตาม หลักธรรมคำสอนเบื้องต้นของ ศาสนาที่ตนนับถือ เช่น พาเด็กไป ทำบุญตักบาตรในศาสนาพุทธ	112	82.96	114	84.44	226	83.70
ขอความร่วมมือผู้ปกครองในการเป็น แบบอย่างที่ดีเพื่อให้เด็กเป็น ตัวอย่าง เช่น การใช้ถ้อยคำสุภาพ การรักษาความสะอาด	94	69.63	89	65.93	183	67.77
2. การทำงานร่วมกับชุมชน						
การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน						
พาเด็กเรียนรู้นอกสถานที่ โดยใช้ แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน	112	82.96	121	89.63	233	86.29
เชิญผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญใน ชุมชนมาถ่ายทอดความรู้ให้กับ เด็ก	68	50.37	74	54.81	142	52.59
ขอความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ ที่ โรงเรียนจัดขึ้น	128	94.81	126	93.33	254	94.07
เชิญเข้าร่วมในชมรม/สมาคม ผู้ปกครอง	76	56.30	75	55.56	151	55.92

จากตารางที่ 18 แสดงว่า ครูส่วนใหญ่ติดต่อกับสื่อสารกับผู้ปกครองโดยการพูดคุยแบบไม่เป็นทางการในตอนเช้า เย็น ขณะรับ ส่งเด็ก คิดเป็นร้อยละ 98.88 ผู้ปกครองมีส่วนร่วมทางการศึกษาโดยช่วยเหลือในกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น คิดเป็นร้อยละ 95.92 ครูสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนโดยขอความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น คิดเป็นร้อยละ 94.07

ผลการสัมภาษณ์ครู 22 คน ในด้านการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน พบว่า

ครูรับ-ส่งเด็กทั้งในตอนเช้าและเย็นเพื่อสนทนาพูดคุยกับผู้ปกครองในเรื่องข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก มีการรายงานพฤติกรรม พัฒนาการ และผลการเรียนรู้ให้ผู้ปกครองทราบ หากมีเหตุการณ์เร่งด่วนครูจะติดต่อกับผู้ปกครองทางโทรศัพท์ นอกจากนี้ยังมีการรายงานผลการประเมินพัฒนาการเด็กโดยบันทึกในสมุดรายงานผลการศึกษาประจำตัวเด็ก (22 คน) บริเวณในเขตพื้นที่รับผิดชอบของเทศบาลนครมีแหล่งการเรียนรู้เป็นจำนวนมาก และครูได้พาเด็กออกไปเรียนรู้นอกสถานที่ตามโอกาส และหน่วยการเรียนรู้สอดคล้องกับสถานที่สำคัญที่มีอยู่ เช่น วัด ห้องสมุดประชาชน ตลาด สวนสาธารณะ และที่ทำการไปรษณีย์ เป็นต้น (22 คน) เพื่อเปิดโอกาสทางการเรียนรู้ให้กับเด็ก และเด็กจะได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความกระตือรือร้น และใฝ่รู้ใฝ่เรียน ครูเห็นความสำคัญของการเชิญผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกับการเรียนรู้ของเด็ก โดยครูได้เชิญผู้ปกครองมาให้ความรู้แก่เด็ก ดังนี้ ผู้ปกครองที่มีอาชีพเป็นแม่ค้าขายขนมก็จะอาสาสาธิตวิธีการทำขนมให้เด็กๆ ดู และผู้ปกครองที่มีความสามารถทางด้านการประดิษฐ์ก็จะมาสอนให้เด็กๆ ประดิษฐ์ของเล่นนานาชนิด (10 คน)

2.4 ด้านเด็ก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต

ผลการสอบถามผู้บริหาร ด้านการบริหารงานทางการศึกษา ซึ่งมีข้อมูลต่างๆ นำเสนอ ดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารจำแนกตามข้อมูลด้านเด็ก

รายการ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
N=123		
1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็ก		
ความคาดหวังเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็ก		
เจริญเติบโตสมวัย ร่างกายแข็งแรง	123	100

ตารางที่ 19 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารจำแนกตามข้อมูลด้านเด็ก (ต่อ)

รายการ	จำนวน(คน) N=123	ร้อยละ
ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย	123	100
ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย	119	96.75
มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้	116	94.31
มีคุณธรรมจริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม	123	100
สุขภาพจิตดี เบิกบานแจ่มใส มีความสุข	123	100
อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข	119	96.75
มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์	119	96.75
มีทักษะในการแสวงหาความรู้	110	89.43
อื่นๆ ได้แก่ มีความรู้ ความสามารถสำหรับการสอบแข่งขัน ชั้นประถมศึกษา	6	4.88
2. ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็ก และเด็กกับบุคคล		
แวดล้อมตัวเด็ก		
การดำเนินการสนับสนุนความสัมพันธ์ของเด็กกับเด็ก และเด็กกับบุคคลแวดล้อมตัวเด็ก		
ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกันทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่	118	95.93
ส่งเสริมให้ครูเข้าไปพูดคุย ชักถามเด็กระหว่างที่เด็กปฏิบัติกิจกรรม	116	94.30
ส่งเสริมให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครูในขณะปฏิบัติกิจกรรม	115	93.50
ท่านหาโอกาสเข้าไปพูดคุย ชักถามกับเด็กๆ	117	95.12
ส่งเสริมให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนระดับชั้นอื่นในโรงเรียน	102	82.93
ส่งเสริมให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับครูท่านอื่นในโรงเรียน	110	89.43
ส่งเสริมให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครอง	106	86.18
ส่งเสริมให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคลากรในโรงเรียน เช่น แม่ครัว แม่บ้าน ภารโรง	96	78.05
ส่งเสริมให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในชุมชนรอบตัวเด็ก	94	76.42

จากตารางที่ 19 แสดงว่า ผู้บริหารมีความคาดหวังให้เด็กเจริญเติบโตสมวัย ร่างกายแข็งแรง ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย มีคุณธรรมจริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม และสุขภาพจิตดี เบิก

บานแจ่มใส มีความสุข คิดเป็นร้อยละ 100 ผู้บริหารส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกันทั้งกลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 95.93

ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหาร 11 คน ในด้านเด็ก พบว่า

โรงเรียนมีการจัดกิจกรรม/โครงการพิเศษต่างๆ เป็นประจำทุกปี โดยมีทั้งกิจกรรมที่จัดร่วมกันทั้งโรงเรียน และกิจกรรมที่จัดเฉพาะระดับอนุบาล กิจกรรมที่มีการจัดเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง คือ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนา และวัด เนื่องจากโรงเรียนตั้งอยู่ใกล้วัด และมีการช่วยเหลือกันมาตลอด เป็นโครงการฝึกคุณธรรม จริยธรรมให้กับเด็กโดยจะนิมนต์พระจากวัดประจำชุมชนมาให้ความรู้แก่เด็ก เพื่อให้เด็กซึมซับถึงวิถีชีวิตของพุทธศาสนิกชน และโรงเรียนจะมีการประชุมกันเป็นประจำทุกเดือนเพื่อให้ครูรายงานผลการดำเนินงาน และปัญหาที่พบจากการจัดการศึกษา หากพบปัญหาเกี่ยวกับเด็กที่มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม คณะครูจะร่วมกันหารือเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมเหล่านั้น โดยยึดหลักการแก้ที่ต้นเหตุ เช่น หากพบเด็กพูดคำหยาบ โดยเป็นการเลียนแบบจากที่บ้านหรือรุ่นพี่ที่โรงเรียน ครูจะมีการดำเนินการติดต่อขอความร่วมมือกับผู้ปกครองและครูในระดับชั้นสูงกว่า เพื่อให้คอยกำกับดูแล และเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก เนื่องจากเด็กในวัยอนุบาลมีพฤติกรรมเลียนแบบ (11 คน)

ผลวิเคราะห์การสอบถามครู ในด้านเด็ก ซึ่งมีข้อมูลต่างๆ นำเสนอตั้ง
ตารางที่ 20

ตารางที่ 20 จำนวนและค่าร้อยละของครูจำแนกตามข้อมูลด้านเด็ก

รายการ	ครูประจำชั้นเด็กอายุ 4 ปี		ครูประจำชั้นเด็กอายุ 5 ปี		รวม	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
	N=135		N=135		N=270	
1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็ก						
ด้านร่างกาย						
มีน้ำหนักส่วนสูงตามเกณฑ์						
มาตรฐาน	125	92.59	121	89.63	246	91.11
มีสุขภาพร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง	131	97.04	126	93.33	264	97.77
สามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่าง						
คล่องแคล่วและสมดุล	133	98.52	133	98.52	266	98.52

ตารางที่ 20 จำนวนและค่าร้อยละของครูจำแนกตามข้อมูลด้านเด็ก (ต่อ)

รายการ	ครูประจำชั้นเด็กอายุ4ปี		ครูประจำชั้นเด็กอายุ5ปี		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)		(คน)		(คน)	
	N=135		N=135		N=270	
สามารถใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กได้อย่าง						
สอดคล้องสัมพันธ์กัน	130	96.30	127	94.07	257	95.18
ด้านอารมณ์-จิตใจ						
แสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสม						
กับวัยและสถานการณ์	130	96.30	129	95.56	259	95.92
เข้าใจและบอกอารมณ์ความรู้สึก						
ของตนเองได้	131	97.04	125	92.59	256	94.81
รู้จักชื่นชมความสามารถ และ						
ผลงานของตนเองและผู้อื่น	128	94.81	125	92.59	253	93.70
ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง ไม่						
เอาแต่ใจตนเอง	104	77.04	86	63.70	190	70.37
ว่าเรื่อง ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นมิตรกับ						
บุคคลและสิ่งต่างๆรอบตัว	133	98.52	131	97.04	264	97.77
มีความมั่นใจในตนเองขณะปฏิบัติ						
กิจกรรม	115	85.19	119	88.15	234	86.66
ด้านสังคม						
สามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้						
ด้วยตนเอง	131	97.04	131	97.04	262	97.04
รู้จักไหว้ ทำความเคารพเมื่อพบ						
ผู้ใหญ่	130	96.30	128	94.81	258	95.55
รู้จักแบ่งปันของเล่นให้ผู้อื่น	129	95.56	125	92.59	254	94.07
เล่นร่วมกับผู้อื่นได้	135	100	127	94.07	262	97.03
รู้จักการรอคอยตามลำดับ						
ก่อน-หลัง	125	92.59	124	91.85	249	92.22
สามารถปฏิบัติตามคำสั่ง และ						
ข้อตกลงได้	129	95.56	130	96.30	259	95.92
ด้านสติปัญญา						
รู้จักสังเกต และตั้งคำถามในสิ่งที่พบ	127	94.07	128	94.81	255	94.44

ตารางที่ 20 จำนวนและค่าร้อยละของครูจำแนกตามข้อมูลด้านเด็ก (ต่อ)

รายการ	ครูประจำชั้นเด็กอายุ4ปี		ครูประจำชั้นเด็กอายุ5ปี		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)		(คน)		(คน)	
	N=135		N=135		N=270	
พุดจาเป็นเหตุเป็นผล สื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจได้	134	99.26	122	90.37	256	94.81
มีความสามารถในการเปรียบเทียบ						
จำแนกและลำดับเหตุการณ์	124	91.85	129	95.56	253	93.70
มีความสามารถอ่านเขียนได้						
เหมาะสมกับวัย	118	87.41	131	97.04	249	92.22
มีความพยายามหาวิธีแก้ปัญหา						
ด้วยตนเอง	100	74.07	109	80.74	209	77.40
ด้านการใฝ่รู้ใฝ่เรียน						
มีความอยากรู้ อยากรู้อะไร อยากรู้อะไร						
และมีทักษะในการแสวงหา						
ความรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย	127	94.07	128	94.81	255	94.44
มุ่งมั่นทำงานที่ได้รับมอบหมายจน						
สำเร็จ ลุล่วงด้วยความตั้งใจ	121	89.63	124	91.85	245	90.74
มีความอดทนและไม่ย่อท้อต่อ						
อุปสรรคปัญหา	92	68.15	95	70.37	187	69.25
ด้านคุณธรรมจริยธรรม						
รู้จักช่วยเหลือพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู						
และบุคคลแวดล้อมตัวเด็กทำงาน						
ตาม ความสามารถของตน	131	97.04	125	92.59	256	94.81
มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อ รู้จักแบ่งปันสิ่งของให้						
ผู้อื่นด้วยความเต็มใจ	133	98.52	131	97.04	264	97.77
ไม่รังแกผู้อื่น ให้ได้รับความเดือดร้อน	118	87.41	120	88.89	238	88.14
ใช้คำพูดสุภาพ ไม่พูดโกหก	111	82.22	117	86.67	228	84.44

ตารางที่ 20 จำนวนและค่าร้อยละของครูจำแนกตามข้อมูลด้านเด็ก (ต่อ)

รายการ	ครูประจำชั้นเด็กอายุ4ปี		ครูประจำชั้นเด็กอายุ5ปี		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)		(คน)		(คน)	
	N=135		N=135		N=270	
2. ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็ก และ						
เด็กกับบุคคลแวดล้อมตัวเด็ก						
การสนับสนุนเรื่องความสัมพันธ์ของเด็ก						
กับเด็ก และเด็กกับบุคคลแวดล้อมตัวเด็ก						
ทักทายเด็ก และผู้ปกครองในตอนเช้า						
เย็น	133	98.52	133	98.52	133	98.52
ให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกันทั้งกลุ่ม						
ย่อยและกลุ่มใหญ่	126	93.33	126	93.33	252	93.33
ร่วมพูดคุย ชักถามขณะเด็กปฏิบัติ						
กิจกรรม	132	97.78	125	92.59	257	95.18
ตั้งใจรับฟังเมื่อเด็กถามคำถาม						
	125	92.59	123	91.11	248	91.85
เปิดโอกาสให้เด็กอธิบายผลงานของ						
ตนเองรู้จักรับฟังและชื่นชมผู้อื่น	123	91.11	130	96.29	253	93.70
ดูแลการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของ						
เด็ก	130	96.29	131	97.04	261	96.66
ดูแล พูดคุยระหว่างที่เด็กรับประทาน						
อาหารว่าง และอาหารกลางวัน	127	94.07	120	88.89	247	91.48
ดูแลระหว่างที่เด็กพักผ่อนนอนหลับ						
	128	94.81	124	91.85	252	93.33
ดูแลระหว่างที่เด็กเล่นกลางแจ้ง						
	128	94.81	124	91.85	252	93.33
เปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับ						
เด็กในระดับชั้นอื่นในโรงเรียน	124	91.85	125	92.59	249	92.22
เปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับ						
ครูท่านอื่นในโรงเรียน	120	88.88	119	88.14	239	88.51
เปิดโอกาสให้เด็กได้ปฏิสัมพันธ์กับ						
ผู้ปกครอง	118	87.40	115	85.18	233	86.29
เปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับ						
บุคลากรในโรงเรียน เช่น แม่ครัว						
แม่บ้าน ภารโรง	114	84.44	126	93.33	240	88.88

ตารางที่ 20 จำนวนและค่าร้อยละของครูจำแนกตามข้อมูลด้านเด็ก (ต่อ)

รายการ	ครูประจำชั้นเด็กอายุ4ปี		ครูประจำชั้นเด็กอายุ5ปี		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)		(คน)		(คน)	
	N=135		N=135		N=270	
เปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับ						
บุคคลในชุมชนรอบตัวเด็ก	94	69.62	107	79.25	201	74.44

จากตารางที่ 20 แสดงว่า ครูส่วนใหญ่คาดหวังให้เด็กสามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างคล่องแคล่วและสมดุลง คิดเป็นร้อยละ 98.52 คาดหวังให้เด็กกล้าเรียง ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นมิตรกับบุคคลและสิ่งต่างๆ รอบตัว คิดเป็นร้อยละ 97.77 สามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง และมีความสามารถอ่านเขียนได้เหมาะสมกับวัย คิดเป็นร้อยละ 97.04 คาดหวังให้เด็กพูดจาเป็นเหตุเป็นผลสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจได้ คิดเป็นร้อยละ 94.81 คาดหวังให้เด็กอยากรู้ อยากรู้อยากเห็น อยากรู้อยากลองและมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย คิดเป็นร้อยละ 94.44 มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อ รู้จักแบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่นด้วยความเต็มใจ คิดเป็นร้อยละ 97.77 ครูมีการทักทายเด็ก และผู้ปกครองในตอนเช้า-เย็น คิดเป็นร้อยละ 98.52

ผลการสัมภาษณ์ครู 22 คน ในด้านเด็ก พบว่า

ครูมีความคาดหวังให้เด็กของตนมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง เจริญเติบโตสมวัย ว่างใจแจ่มใส เรียนรู้อย่างมีความสุข สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข มีความรู้ความสามารถด้านวิชาการที่เหมาะสม และสอดคล้องกับพัฒนาการ (22 คน) ครูจัดกิจกรรมโดยมีการพูดคุย สนทนากับเด็กอยู่เสมอ และหมั่นเรียกชื่อเด็กทุกคนสลับกัน หมั่นโอบ กอดกันเป็นประจำ ทั้งในเวลาที่เด็กดีใจ และปลอบประโลมในเวลาเด็กเศร้าเสียใจเพราะเป็นการสร้างความอบอุ่น และทำให้เด็กรู้สึกมั่นคงทางจิตใจ ในที่สุดเด็กจะไว้วางใจครูมากขึ้น ส่งผลให้มีความกล้าแสดงออก (22 คน) ครูเข้าไปพูดคุยซักถามเด็กขณะที่เด็กปฏิบัติกิจกรรม โดยใช้คำถามปลายเปิด เพราะเด็กมีความคิด และจินตนาการที่กว้างไกล ครูจะได้รับคำตอบที่ไม่คาดคิดอยู่เสมอ สำหรับกิจกรรมเสริมประสบการณ์ครูจะมีการเรียกชื่อเด็กทุกคนสลับกัน เพื่อให้เด็กรู้สึกว่าคุณครูมีความสำคัญ ขณะที่เด็กทำกิจกรรมกลุ่มครูจะเข้าไปพูดคุยซักถามเกี่ยวกับกิจกรรมที่เด็กกำลังปฏิบัติ (22 คน) ครูจัดกิจกรรมให้เด็กได้มีโอกาสสลับสับเปลี่ยนสมาชิกในกลุ่ม เพราะเด็กจะได้ทำ ความคุ้นเคยกับเพื่อนร่วมชั้นครบทุกคน และทุกต้นปีการศึกษาครูจะมีการแนะนำให้เด็กรู้จักกับบุคคลสำคัญในโรงเรียน ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ครูท่านอื่น และแม่ครัว (22 คน)

ผลวิเคราะห์การสังเกตพฤติกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของ
ครู ในด้านเด็ก ซึ่งมีข้อมูลต่างๆ นำเสนอดังตารางที่ 21

ตารางที่ 21 จำนวนและค่าร้อยละของครูจำแนกตามพฤติกรรมการจัดประสบการณ์

รายการ	ครูประจำชั้นเด็กอายุ4ปี		ครูประจำชั้นเด็กอายุ5ปี		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)		(คน)		(คน)	
	N=11		N=11		N=22	
ความสัมพันธ์ของเด็กกับเด็ก และเด็กกับ						
บุคคลแวดล้อมตัวเด็ก						
การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับ						
เด็ก						
เปิดโอกาสให้เด็กมีโอกาสพูดคุยกัน						
ในช่วงเวลาที่เหมาะสม	11	100	11	100	22	100
จัดกลุ่มย่อยให้เด็กทำกิจกรรมและ						
เปิดโอกาสให้เด็กจัดกลุ่มกันเอง						
	8	72.73	11	100	19	86.36
การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่าง						
เด็กกับครู						
สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก						
	11	100	10	90.91	21	95.45
ตอบคำถาม และตอบสนองต่อคำถาม						
ของเด็ก	11	100	11	100	22	100
เรียกชื่อเด็กแต่ละคนอย่างสม่ำเสมอ						
	11	100	11	100	22	100
ชมเชยเมื่อเด็กทำในสิ่งที่เหมาะสม						
และให้กำลังใจเมื่อเด็กทำไม่						
สำเร็จ	11	100	11	100	22	100
เปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกและทำ						
ในสิ่งที่ตนเองชอบ						
ตั้งใจฟังในสิ่งที่เด็กพูด แสดงออก	11	100	11	100	22	100
และ มีการโต้ตอบกับเด็ก						
	11	100	11	100	22	100
พูดคุยกับเด็กด้วยความสุภาพ ใช้						
น้ำเสียงนุ่มนวล	11	100	9	81.82	20	90.90
ให้ความสนใจ ดูแลกิจวัตร						
ประจำวันของเด็ก	11	100	11	100	22	100

ตารางที่ 21 จำนวนและค่าร้อยละของครูจำแนกตามพฤติกรรมการจัดประสบการณ์

รายการ	ครูประจำชั้นเด็กอายุ4ปี		ครูประจำชั้นเด็กอายุ5ปี		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)		(คน)		(คน)	
	N=11		N=11		N=22	
การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับบุคคลแวดล้อมตัวเด็ก						
จัดโอกาสให้เด็กเรียนรู้ร่วมกับเด็กห้องอื่น	11	100	10	90.91	21	95.45
จัดโอกาสให้เด็กเรียนรู้ร่วมกับเด็กในระดับอายุต่างกัน	11	100	10	90.91	21	95.45
มอบหมายงานให้เด็กได้คิด ปรึกษา ร่วมกับผู้ปกครอง	11	100	10	90.91	21	95.45
มอบหมายงานให้เด็กซักถาม พุดคุย ขอข้อมูลจาก บุคลากรในโรงเรียน (แม่บ้าน แม่ครัว ภารโรง)	11	100	10	90.91	21	95.45
มอบหมายงานให้เด็กสืบค้นข้อมูลจากบุคคลในชุมชนรอบตัวเด็ก	11	100	11	100	22	95.45

จากตารางที่ 21 แสดงว่า ครูส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็กโดยเปิดโอกาสให้เด็กมีโอกาสพูดคุยกันในช่วงเวลาที่เหมาะสม ครูสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กโดยตอบคำถาม และตอบสนองต่อคำถามของเด็ก เรียกชื่อเด็กแต่ละคนอย่างสม่ำเสมอ ชมเชยเมื่อเด็กทำในสิ่งที่เหมาะสม และให้กำลังใจเมื่อเด็กทำไม่สำเร็จเปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกและทำในสิ่งที่ตนเองชอบ ตั้งใจฟังในสิ่งที่เด็กพูด แสดงออก และมีการโต้ตอบกับเด็ก พุดคุยกับเด็กด้วยความสุภาพ ใช้น้ำเสียงนุ่มนวล และให้ความสนใจ ดูแลกิจวัตรประจำวันของเด็ก คิดเป็นร้อยละ 100 ครูส่วนใหญ่จัดโอกาสให้เด็กเรียนรู้ร่วมกับเด็กห้องอื่น ให้เด็กเรียนรู้ร่วมกับเด็กในระดับอายุต่างกัน มอบหมายงานให้เด็กได้คิด ปรึกษาร่วมกับผู้ปกครอง มอบหมายงานให้เด็กซักถาม พุดคุย ขอข้อมูลจากบุคลากรในโรงเรียน (แม่บ้าน แม่ครัว ภารโรง) และมอบหมายงานให้เด็กสืบค้นข้อมูลจากบุคคลในชุมชนรอบตัวเด็ก คิดเป็นร้อยละ 95.45

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบันทึกรายละเอียดเพิ่มเติมจากแบบสังเกต พบว่า ครูมีการเปิดโอกาสให้เด็กได้มีการเลือกกลุ่มด้วยตนเองตามความสมัครใจ (19 คน) ในการทำกิจกรรมกลุ่ม ขณะที่ครูให้เด็กจับกลุ่มเองตามความสมัครใจเด็กแสดงท่าทางตื่นเต้นและตั้งใจที่จะได้รวมกลุ่มกับ

เพื่อน เป็นการจับกลุ่มที่แสดงออกถึงความสนุกสนาน ขณะที่ครูจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ครู จะมีการเรียกชื่อเด็กด้วยน้ำเสียงที่นุ่มนวลเพื่อให้เด็กแสดงความคิด และตอบคำถาม มีการชื่นชม ให้กำลังใจเมื่อเห็นเด็กกำลังพยายามและตั้งใจในกิจกรรมตรงหน้า (18 คน)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาและข้อเสนอการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับ อนุบาล

3.1 ด้านการบริหารงานทางการศึกษา

ตารางที่ 22 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารและครูจำแนกตามข้อมูลปัญหาและข้อเสนอแนะ
ด้านการบริหารงานทางการศึกษา

รายการ	ผู้บริหาร		ครู	
	จำนวน(คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
	N=123		N=270	
ปัญหา				
งบประมาณไม่เพียงพอ	34	27.64	-	-
เครื่องเล่นสนามไม่เพียงพอ	22	17.88	-	-
ครูขาดความรู้ในการจัดทำหลักสูตรฯ	9	7.31	42	15.55
หลักสูตรไม่ถูกนำมาใช้	-	-	68	25.18
หลักสูตรไม่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน	-	-	25	9.25
ข้อเสนอแนะ				
เทศบาลนครควรเร่งพิจารณางบประมาณด้าน				
การศึกษา	23	18.69	-	-
ควรจัดหาเครื่องเล่นสนามให้เพียงพอ	22	17.88	-	-
จัดอบรมให้ความรู้ครูในเรื่องการจัดทำหลักสูตร	12	9.75	23	8.51
ปรับปรุงหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับบริบท ของโรงเรียน	-	-	36	13.33

จากตารางที่ 22 แสดงว่า ผลการสอบถามผู้บริหาร พบปัญหาด้านการบริหารงาน
ทางการศึกษาคืองบประมาณไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 27.64 เครื่องเล่นสนามไม่เพียงพอ คิด
เป็นร้อยละ 17.88 ครูขาดความรู้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย คิดเป็นร้อยละ 7.31

ข้อเสนอแนะที่ผู้บริหารเสนอ คือ เทศบาลนครต้นสังกัดควรเร่งพิจารณางบประมาณด้านการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 18.69 ควรจัดหาเครื่องเล่นสนามให้เพียงพอต่อความต้องการ คิดเป็นร้อยละ 17.88 และจัดการอบรมให้ความรู้ครูในเรื่องการจัดทำหลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 9.75

ผลการสอบถามครู พบปัญหาด้านการบริหารงานทางการศึกษาคือ ครูขาดความรู้ในการจัดทำหลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 15.55 หลักสูตรไม่ถูกนำมาใช้ คิดเป็นร้อยละ 25.18 และหลักสูตรไม่มีความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 9.25

ข้อเสนอแนะที่ครูเสนอ คือ จัดอบรมครูเรื่องการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย คิดเป็นร้อยละ 8.51 ปรับปรุงหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 13.33

3.2 ด้านครู

ตารางที่ 23 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารและครูจำแนกตามข้อมูลปัญหาและข้อเสนอแนะด้านครู

รายการ	ผู้บริหาร		ครู	
	จำนวน(คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
	N=123		N=270	
ปัญหา				
ครูไม่เพียงพอ	45	36.58	101	37.40
สื่อ อุปกรณ์การเรียนไม่เพียงพอต่อจำนวนเด็ก	-	-	66	24.44
เด็กขาดโอกาสในการทัศนศึกษา	-	-	35	12.96
ข้อเสนอแนะ				
เทศบาลนครควรรับครูเพิ่ม	40	32.52	81	30
จัดหาสื่อ อุปกรณ์ให้เพียงพอต่อจำนวนเด็ก	-	-	57	21.11
ควรจัดกิจกรรมทัศนศึกษาสำหรับเด็กอนุบาล	-	-	20	7.40

จากตารางที่ 23 แสดงว่า ผลการสอบถามผู้บริหาร พบปัญหาด้านครู คือ ครูไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 36.58

ข้อเสนอแนะที่ผู้บริหารเสนอ คือ เทศบาลนครควรรับครูเพิ่ม คิดเป็นร้อยละ 32.52

ผลการสอบถามครู พบปัญหาด้านครู คือ ครูไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 37.40 สื่ออุปกรณ์การเรียนไม่เพียงพอต่อจำนวนเด็ก คิดเป็นร้อยละ 24.44 และเด็กขาดโอกาสในการทัศนศึกษา คิดเป็นร้อยละ 12.96

ข้อเสนอแนะที่ครูเสนอ คือ ควรรับครูเพิ่ม คิดเป็นร้อยละ 30 จัดหาสื่อ อุปกรณ์ให้เพียงพอต่อจำนวนเด็ก คิดเป็นร้อยละ 21.11 และควรจัดกิจกรรมทัศนศึกษาสำหรับเด็กอนุบาล คิดเป็นร้อยละ 7.40

3.3 ด้านการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน

ตารางที่ 24 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารและครูจำแนกตามข้อมูลปัญหาและข้อเสนอแนะ ด้านการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน

รายการ	ผู้บริหาร		ครู	
	จำนวน(คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
	N=123		N=270	
ปัญหา				
ผู้ปกครองไม่มีเวลาให้บุตรหลาน	67	54.47	75	27.77
ผู้ปกครองขาดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น	23	18.69	-	-
ข้อเสนอแนะ				
จัดกิจกรรมเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับบ้านในช่วงวันหยุด	43	34.95	39	14.44

จากตารางที่ 24 แสดงว่า ผลการสอบถามผู้บริหาร พบปัญหาด้านการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน คือ ผู้ปกครองไม่มีเวลาให้บุตรหลาน คิดเป็นร้อยละ 54.47 และผู้ปกครองขาดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น คิดเป็นร้อยละ 18.69

ข้อเสนอแนะที่ผู้บริหารเสนอ คือ ควรจัดกิจกรรมเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับบ้านในช่วงวันหยุด คิดเป็นร้อยละ 34.95

ผลการสอบถามครู พบปัญหาด้านการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน คือ ผู้ปกครองไม่มีเวลาให้บุตรหลาน คิดเป็นร้อยละ 27.77

ข้อเสนอแนะที่ครูเสนอ คือ ควรจัดกิจกรรมเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับบ้านในช่วงวันหยุด คิดเป็นร้อยละ 14.44

3.4 ด้านเด็ก

ตารางที่ 25 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารและครูจำแนกตามข้อมูลปัญหาและข้อเสนอแนะ ด้านเด็ก

รายการ	ผู้บริหาร		ครู	
	จำนวน(คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
	N=123		N=270	
ปัญหา				
เด็กมีน้ำหนักเกินเกณฑ์มาตรฐาน	43	34.95	-	-
เด็กมีพฤติกรรมกำหนัดพูดคำหยาบ	23	18.69	130	48.14
เด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าว	12	9.75	79	29.25
เด็กมีอายุต่ำกว่าเกณฑ์ มีพัฒนาการที่ช้ากว่าเพื่อนร่วมชั้น	-	-	53	19.62
ข้อเสนอแนะ				
ควบคุมโภชนาการเด็ก	43	34.95	-	-
กำชับให้ครูตั้งกฎประจำห้อง ห้ามพูดคำหยาบ	23	18.69	-	-
ขอความร่วมมือผู้ปกครองให้ช่วยดูแลเรื่องพฤติกรรมกำหนัดพูดคำหยาบขณะอยู่ที่บ้าน	-	-	95	35.18
กำหนดให้ครูระดับประถมกำชับให้รุ่นพี่ประถมเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับน้อง	19	15.44	-	-
ครูใช้นิทานเป็นสื่อกลางให้เด็กลดพฤติกรรมก้าวร้าว	-	-	54	20
ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายให้ชัดเจนเรื่องอายุในรับเด็กเข้าเรียน	-	-	53	19.62

จากตารางที่ 25 แสดงว่า ผลการสอบถามผู้บริหาร พบปัญหาด้านเด็ก คือ เด็กมีน้ำหนักเกินเกณฑ์มาตรฐาน คิดเป็นร้อยละ 34.95 เด็กมีพฤติกรรมกำหนัดพูดคำหยาบ คิดเป็นร้อยละ 18.69 และเด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าว คิดเป็นร้อยละ 9.75

ข้อเสนอแนะที่ผู้บริหารเสนอ คือ ควบคุมโภชนาการเด็ก คิดเป็นร้อยละ 34.95 กำชับให้ครูตั้งกฎประจำห้อง ห้ามพูดคำหยาบ คิดเป็นร้อยละ 18.69 และกำหนดให้ครูระดับประถมกำชับให้รุ่นพี่ประถมเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับน้อง 15.44

ผลการสอบถามครู พบปัญหาด้านเด็ก คือ เด็กมีพฤติกรรมกำหนัด คิดเป็นร้อยละ 48.14 เด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าว คิดเป็นร้อยละ 29.25 และเด็กที่มีอายุต่ำกว่าเกณฑ์ มีพัฒนาการที่ช้ากว่าเพื่อนร่วมชั้น คิดเป็นร้อยละ 19.62

ข้อเสนอแนะที่ครูเสนอ คือ ขอความร่วมมือกับผู้ปกครองให้ช่วยดูแลเรื่องพฤติกรรมกำหนัดขณะอยู่ที่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 35.18 ครูใช้นิทานเป็นสื่อกลางให้เด็กลดพฤติกรรมก้าวร้าว คิดเป็นร้อยละ 20 ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายให้ชัดเจนเรื่องอายุในการรับเด็กเข้าเรียน คิดเป็นร้อยละ 19.62

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนคร สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนครใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานทางการศึกษา ด้านครู ด้านการทำงานร่วมกับครอบครัว และชุมชน และด้านเด็ก
2. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนครใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานทางการศึกษา ด้านครู ด้านการทำงานร่วมกับครอบครัว และชุมชน และด้านเด็ก

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร และครู ในระดับอนุบาลโรงเรียนเทศบาลนคร จากทั่วประเทศ โดยเป็นผู้บริหาร 132 คน และครู 568 คน รวม 700 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และครู ในโรงเรียนเทศบาลนครทั่วประเทศ โดยเป็นผู้บริหาร 132 คน และครู 286 คน รวมได้ 418 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi - Stage Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวน 6 ชุด ได้แก่ แบบสอบถามผู้บริหาร และแบบสอบถามครู แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร และแบบสัมภาษณ์ครู แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และแบบสำรวจสภาพแวดล้อม

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามโดยใช้บริการทางไปรษณีย์ไปยังโรงเรียนเทศบาลนครที่เป็นกลุ่มตัวอย่างถึงผู้บริหารโรงเรียน พร้อมแนบซองเปล่าติดแสตมป์เจ้าหน้าที่ของผู้วิจัยเพื่อบรรจุแบบสอบถามที่ตอบแล้วส่งคืนผู้วิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และแบบสำรวจ

สภาพแวดล้อม ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์ สังเกตพฤติกรรมการจัด
ประสบการณ์การเรียนรู้ และสำรวจสภาพด้วยตนเองทั้งหมด

การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล แบบสอบถาม แบบสังเกตพฤติกรรมการจัด
ประสบการณ์เรียนรู้ และแบบสำรวจสภาพแวดล้อม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และ
คำนวณหาค่าร้อยละ นำเสนอข้อมูลในรูปของตารางประกอบความเรียง แบบสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์
ข้อมูลโดยการนำข้อมูลมาสรุปรวม เรียบเรียง แยกคำตอบให้เป็นหมวดหมู่ตามกรอบแนวคิดในแต่ละ
ด้าน และนำเสนอข้อมูลเป็นความเรียงโดยระบุนามถี่

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของ
โรงเรียนเทศบาลนคร สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สรุปผลการวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จากการตอบแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตฯ และแบบสำรวจสภาพแวดล้อม

1.1 สถานภาพของผู้บริหาร

ผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 50 ปีขึ้นไป จบการศึกษาระดับ
ปริญญาโทสาขาบริหารการศึกษา มีประสบการณ์การบริหารโรงเรียน 5-10 ปี และมีความรู้
พื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัยโดยได้รับความรู้จากการศึกษาด้วยตนเองจากการอ่าน

1.2 สถานภาพของครู

ครูทุกคนเป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 40-49 ปี จบการศึกษาระดับ
ปริญญาตรี มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย และมีประสบการณ์ทำงานเกี่ยวกับเด็ก
ปฐมวัยมากกว่า 10 ปี มีเด็กในในความดูแลจำนวน 21-30 คน และครูทุกคนผ่านการอบรมเกี่ยว
การศึกษาปฐมวัย

ตอนที่ 2 สภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนคร สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการตอบแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และแบบสำรวจสภาพแวดล้อม

2.1 ด้านการบริหารงานทางการศึกษา

ผลจากการสอบถาม พบว่า โรงเรียนเทศบาลนครส่วนใหญ่มีกาจัดการศึกษาระดับอนุบาลเป็น 2 ระดับ คือสำหรับเด็กอายุ 4 ปี และ 5 ปี บริหารงานตามนโยบายของเทศบาลนคร ผู้บริหารร่วมวางแผนกับคณะครูระดับอนุบาลของโรงเรียนและแก้ไขปัญหาของระดับอนุบาล ดูแลการจัดการศึกษาระดับอนุบาลให้เป็นไปตามนโยบาย มีการประสานงานกับระดับอนุบาลของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเดียวกัน โรงเรียนส่วนใหญ่มีหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย มีการจัดทำหลักสูตรโดยคณะครูในระดับอนุบาลโดยมีผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำ จัดให้มีสนามเด็กเล่น เครื่องเล่นสนาม และจัดห้องน้ำไว้ภายนอกอาคาร โดยใช้ร่วมกันหลายห้องครูมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาความสะอาดเรียบร้อย และความปลอดภัยของบริเวณอาคาร สถานที่ ครูจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเองตามความเหมาะสม และกำหนดให้มีการใช้สื่อ อุปกรณ์ที่เหมาะสมกับเด็ก

ผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีนโยบาย/วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาระดับอนุบาลเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนโดยรอบ ลดภาระค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง และเพื่อพัฒนาเด็กให้เจริญเติบโตสมวัย มีความพร้อมทั้ง 4 ด้าน เนื่องจากระดับอนุบาลเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนเทศบาล โครงสร้างการบริหารงานจึงเป็นโครงสร้างเดียวกับการบริหารของโรงเรียน ซึ่งแบ่งเป็น ฝ่ายบริหาร ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายธุรการ และฝ่ายกิจการนักเรียน โรงเรียนได้รับงบประมาณอุดหนุนการศึกษาทั้งหมดจากเทศบาลนครต้นสังกัด ได้รับการประเมินภายนอกโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.) ทุก 5 ปี และได้รับการประเมินภายในโดยคณะกรรมการที่ได้รับการจัดตั้งขึ้น ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าระดับอนุบาล และผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานการศึกษา โดยมีการจัดการประเมินคุณภาพภายในเป็นประจำทุกปี และมีการรายงานผลการประเมินต่อเทศบาลนครต้นสังกัดแล้วนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษาระดับอนุบาล

ผลจากการสำรวจสภาพแวดล้อม พบว่า ทุกโรงเรียนตั้งอยู่ในบริเวณที่ปลอดภัย มีการคมนาคมสะดวก และส่วนใหญ่มีการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารให้มีพื้นที่หลายประเภท มีความร่มรื่น มีการจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์อย่างเป็นระเบียบ อาคารเรียนมีความสูงไม่

เกินสองชั้น โดยระดับชั้นอนุบาลอยู่ชั้นล่างของอาคาร ภายในอาคารมีความสะอาด ปลอดภัย เหมาะแก่การทำกิจกรรม บริเวณสำหรับประกอบอาหารและรับประทานอาหารแยกเป็นสัดส่วนจาก พื้นที่สำหรับทำกิจกรรม มีความสะอาด ถูกสุขลักษณะ บริเวณสำหรับต้มน้ำอยู่ใกล้กับห้องเรียน และน้ำดื่มสะอาดถูกสุขลักษณะ การจัดห้องน้ำ ห้องส้วมมีความสะอาดถูกสุขลักษณะ จัดให้มี อุปกรณ์สำหรับปฐมพยาบาลเบื้องต้น และจัดเก็บสิ่งปฏิกูลทุกวัน การจัดสภาพแวดล้อมภายใน ห้องเรียน พบว่า ห้องเรียนมีความสะอาด ปลอดภัย มีอากาศภายในห้องเรียนถ่ายเทสะดวก แสงสว่างเพียงพอทั่วทั้งห้อง สื่อ อุปกรณ์ ตู้ ชั้นวางของมีเพียงพอและมีขนาดพอเหมาะสำหรับเด็ก มีพื้นที่เพียงพอ บริเวณสำหรับนอนมีอากาศถ่ายเทสะดวก สงบ สะอาด ปลอดภัย อุปกรณ์เครื่องนอนสะอาด ถูกสุขลักษณะ และไม่ใช้ร่วมกัน อุปกรณ์เครื่องนอนเพียงพอต่อจำนวนเด็ก

2.2 ด้านครู

ผลจากการสอบถาม พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าระดับอนุบาลและ ครูร่วมกันประชุมจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็ก โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับพัฒนาการตามวัย เลือกใช้สื่อที่หลากหลาย ครูทุกคนจบการศึกษาระดับปริญญาตรี เนื่องจากการจัดการศึกษาระดับอนุบาลในโรงเรียนเทศบาล ข้าราชการครูจำเป็นต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูทุกคน เพราะฉะนั้นครูต้องจบการศึกษาระดับปริญญาตรีทุกคน เทศบาลนคร พิจารณารับครูด้วยตนเอง ครูส่วนใหญ่เข้ารับการอบรมกับโรงเรียนอื่นในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีจัดเก็บข้อมูลพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กในทุกภาคการศึกษา โดยใช้หลักวิธีการประเมินครบทุกด้าน กำหนดรายการอาหารกลางวันและของว่างสำหรับเด็กให้เด็กได้รับสารอาหารครบตามหลักอาหาร 5 หมู่ และมีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานด้านสาธารณสุขเพื่อดูแลสุขภาพและอนามัยของเด็ก

ผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ครูทุกคนจัดเตรียมแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ล่วงหน้า และจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กโดยคำนึงถึงความเหมาะสมและสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กเป็นสำคัญ ครูจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็ก โดยสอนเด็กให้รู้จักชุมชนโดยรอบโรงเรียน ผู้บริหารส่วนใหญ่สนับสนุนด้านงบประมาณในการจัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กตามความเหมาะสม ครูได้ร่วมอบรม/สัมมนาในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัยทั้งจากที่กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น/เทศบาลนครจัดขึ้น

ผลจากการสังเกตพฤติกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ พบว่า ครูมีการวางแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่ชัดเจน กำหนดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์ และ

นำบริบทในท้องถิ่นมาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ ครูจัดกิจกรรมให้เด็กเรียน เรียนรู้ผ่านการลงมือกระทำด้วยตนเอง ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 สอดแทรกเรื่องคุณธรรม- จริยธรรม ยืดหยุ่นเวลาในการทำกิจกรรมตามความเหมาะสม สังเกต แนะนำเด็กในการใช้สื่อ อุปกรณ์ได้อย่างถูกต้อง ปลอดภัย ใช้สื่อ อุปกรณ์ที่หลากหลาย และเหมาะสมกับวัยของเด็ก สอดคล้องกับเรื่องที่จัดกิจกรรม ครูประเมินเด็กเป็นรายบุคคลตามสภาพจริงและครบทุกด้าน อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนชัดเจน โดยใช้วิธีการหลากหลาย นำข้อมูลที่ได้จากการประเมินมาวิเคราะห์ รายการผลการประเมินต่อผู้ปกครอง และนำผลการประเมินมาวางแผนการเรียนรู้ให้กับเด็ก ครูให้การต้อนรับพูดคุย แลกเปลี่ยน และรับฟังความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับเด็ก มีการทำสมุด บันทึกรายงานประจำวันเพื่อรายงานข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กในแต่ละวันให้ผู้ปกครองรับทราบ และให้ผู้ปกครองแสดงความคิดเห็นกลับมาทุกวัน

2.3 ด้านการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน

ผลจากการสอบถาม พบว่า ครูส่วนใหญ่ติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองโดยการ พูดคุยแบบไม่เป็นทางการในตอนเช้า-เย็น ขณะรับ-ส่งเด็ก ผู้ปกครองมีส่วนร่วมทางการศึกษาโดย ช่วยเหลือในกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น ครูสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนโดย ขอความร่วมมือใน กิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น

ผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้บริหารทุกคนมีการปฐมนิเทศแก่ ผู้ปกครองของระดับชั้นอนุบาล 1 ในช่วงต้นปีการศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียน ส่วนใหญ่มีการจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครองเข้ามามี ส่วนร่วมกับทางโรงเรียน ผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ชุมชนจัดขึ้นเป็นประจำ เนื่องจาก กิจกรรมส่วนใหญ่นั้นถูกจัดขึ้นโดยเทศบาลนคร ทำให้โรงเรียนมีหน้าที่หลักในการ ช่วยเหลือกิจกรรมของชุมชน

2.4 ด้านเด็ก

ผลจากการสอบถาม พบว่า ผู้บริหารและครูทุกคนมีความคาดหวังให้เด็ก เจริญเติบโตสมวัย ร่างกายแข็งแรง ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย มีคุณธรรมจริยธรรม และมี จิตใจที่ดีงาม และสุขภาพจิตดี เบิกบานแจ่มใส มีความสุข

ผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้บริหารจัดกิจกรรม/โครงการพิเศษ ต่างๆ เป็นประจำทุกปี โดยมีทั้งกิจกรรมที่จัดร่วมกันทั้งโรงเรียน และกิจกรรมที่จัดเฉพาะระดับ

อนุญาต ในขณะที่จัดประสบการณ์ให้กับเด็ก ครูมีการพูดคุย สนทนากับเด็กอยู่เสมอ และหมั่นเรียกชื่อเด็กทุกคนสลับกัน หมั่นโอบกอดกันเป็นประจำ

ผลจากการสังเกตพฤติกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ พบว่า ครูทุกคนเปิดโอกาสให้เด็กมีโอกาสพูดคุยกันในช่วงเวลาที่เหมาะสม ครูตอบคำถาม และตอบสนองต่อคำถามของเด็ก เรียกชื่อเด็กแต่ละคนอย่างสม่ำเสมอ ชมเชยเมื่อเด็กทำในสิ่งที่เหมาะสม และให้กำลังใจเมื่อเด็กทำไม่สำเร็จเปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกและทำในสิ่งที่ตนเองชอบ ตั้งใจฟังในสิ่งที่เด็กพูด แสดงออก และมีการโต้ตอบกับเด็ก พูดคุยกับเด็กด้วยความสุภาพ ใช้น้ำเสียงนุ่มนวล และให้ความสนใจ ดูแลกิจวัตรประจำวันของเด็ก ครูให้เด็กเรียนรู้ร่วมกับเด็กห้องอื่น และมอบหมายงานให้เด็กได้คิด กระทำร่วมกับบุคคลต่างๆ แวดล้อมตัวเด็ก

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนคร สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

3.1 ด้านการบริหารงานทางการศึกษา

ผลจากการสอบถามและสัมภาษณ์ พบปัญหาคือ งบประมาณไม่เพียงพอ เครื่องเล่นสนามไม่เพียงพอ หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยที่มีอยู่ไม่ถูกนำมาใช้ และหลักสูตรที่มีอยู่ขาดการปรับปรุงให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะคือ เทศบาลนครต้นสังกัดควรเร่งพิจารณางบประมาณด้านการศึกษา ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และต้องมีการนำหลักสูตรที่มีอยู่มาใช้เป็นแนวทางจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก

3.2 ด้านครู

ผลจากการสอบถามและสัมภาษณ์ พบปัญหาคือ ครูมีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอ ข้อเสนอแนะคือ เทศบาลนครควรรับครูเพิ่ม

3.3 ด้านการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน

ผลจากการสอบถามและสัมภาษณ์ พบปัญหาคือ ผู้ปกครองไม่มีเวลาให้กับบุตรหลาน และผู้ปกครองไม่มีส่วนร่วมกับกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น

ข้อเสนอแนะคือ ควรจัดกิจกรรมเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับบ้านในช่วงวันหยุด

3.4 ด้านเด็ก

ผลจากการสอบถามและสัมภาษณ์ พบปัญหาคือ มีน้ำหนักเกินเกณฑ์ เด็กพูดคำหยาบ และเด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าว

ข้อเสนอแนะคือ ควรควบคุมโภชนาการของเด็ก ตั้งกฎประจำห้อง ห้ามพูดคำหยาบ ครูระดับประถมกำชับให้รุ่นพี่ประถมเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับน้อง และใช้นิทานช่วยกล่อมเกลาคจิตใจ ให้เด็กลดพฤติกรรมก้าวร้าว

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนคร สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้วิจัยได้แบ่งการอภิปรายผลออกเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

1. การบริหารงานทางการศึกษา

นโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัย โรงเรียนส่วนใหญ่บริหารงานทางการศึกษาตามนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยรับนโยบายและนำมาประชุมปรึกษาหารือระหว่างผู้บริหารและคณะครูระดับอนุบาล เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาให้สอดคล้อง และเกิดประโยชน์สูงสุดกับตัวเด็ก สอดคล้องกับที่ Decker และ Decker (1997) นำเสนอไว้ว่า สถานศึกษาที่มีการเตรียมความพร้อม วางแผนด้านนโยบายการจัดการศึกษาเป็นอย่างดีแล้ว ก็เปรียบเสมือนการมีรากฐานที่มั่นคง เนื่องจากนโยบายนั้นจะสะดวกและง่ายต่อการนำไปประยุกต์ใช้และก่อให้เกิดประโยชน์แก่สถานศึกษานั้นอย่างแท้จริง

หลักสูตร โรงเรียนส่วนใหญ่มีหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย โดยมีการจัดทำหลักสูตรโดยคณะครูในโรงเรียน และครูนำหลักสูตรไปใช้เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็ก เป็นไปตามที่ กรมวิชาการ (2546) ได้กำหนดในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 โดยให้สถานศึกษาจัดทำรายละเอียด สาระหลักสูตรแกนกลางและสาระหลักสูตรท้องถิ่นที่เน้นเรื่องความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา โดยให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของสังคมและชาติ

แต่ผลการวิจัย พบปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร คือ หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ที่จัดทำขึ้นไม่ได้ถูกนำมาใช้ในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เพื่อเกิดประโยชน์แก่ตัวเด็กมากที่สุด ควรมีการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับท้องถิ่น และสามารถนำมาใช้ได้จริง

การจัดสภาพแวดล้อม โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายนอก และภายในที่เหมาะสมกับเด็ก นภเนตร ธรรมบวร (2546) กล่าวว่า เด็กจะเจริญเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมและประเทศชาติสภาพแวดล้อมถือเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยเสริมพัฒนาการเด็ก โดยการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและมีคุณค่าจะช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงและเกิดการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับบุคคลรอบข้าง

2. ด้านครู

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ครูส่วนใหญ่มีการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้กับเด็กและดำเนินการจัดประสบการณ์ได้สอดคล้องกับแผนที่วางไว้ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของพัฒนาการเด็กเป็นหลัก เยาวพา เดชะคุปต์ (2542) กล่าวว่า ประสบการณ์ที่มีความหมายต่อตัวผู้เรียน คือการให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์หรือมีส่วนร่วมในกลุ่ม ซึ่งจะทำให้มีโอกาสพัฒนาทักษะทางสังคม ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะของการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย และการเรียนรู้เนื้อหาวิชา ผลของการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนมีความต้องการที่จะเรียน มีทักษะของความเป็นผู้นำ รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม การแก้ปัญหา ตลอดจนสามารถประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองได้

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ คือ ครูมีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอต่อจำนวนเด็ก ผลการสังเกตพบว่า จำนวนเด็กในห้องเฉลี่ยประมาณห้องละ 30 คน ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2523) ได้เสนออัตราส่วนของครูระดับปฐมวัยต่อเด็ก ไว้ว่าเด็กอายุ 4-6 ขวบ อัตราส่วนผู้ดูแลเด็กหรือครูต่อจำนวนเด็กควรเป็น 1 : 15-20 และ Decker และ Decker (1997) ได้นำเสนอข้อมูลการทำงานร่วมกับเด็กอายุ 3-5 ปี ว่า อัตราส่วนที่เหมาะสมระหว่างผู้ใหญ่กับเด็กควรจะเป็น 1:10 ในกรณีของโรงเรียนเทศบาล เนื่องจากว่าอัตราครูเป็นอัตราข้าราชการ ซึ่งได้รับการจัดสรรอัตราจากรัฐ โดยการคำนวณอัตราครูเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของคณะกรรมการกลางพนักงานเทศบาล ซึ่งสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ จำนวนครู = $\frac{\text{ห้อง} \times 30 + \text{น.ร.ทั้งหมด}}{50}$ ฉะนั้น ในทางปฏิบัติหากต้องการให้อัตราครูต่อนักเรียนเป็นไปตามความเหมาะสมด้านวิชาการ ควรจะต้องพิจารณาแก้ไขหลักเกณฑ์ดังกล่าวตามความเหมาะสมต่อไป

คุณสมบัติครู ครูส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการศึกษาปฐมวัย นับว่าเป็นสิ่งที่ดีและสอดคล้องกับการนำเสนอของ Click (2008) ที่ว่า โรงเรียนที่สวองามเพียงพร้อมด้วยสื่อ อุปกรณ์ที่ดีเลิศเพียงใดก็ตามก็ไม่สามารถเป็นโรงเรียนที่ดีสำหรับเด็กได้หากปราศจากครูที่มีคุณภาพ ครูจะเป็นผู้สร้างสรรคโรงเรียนให้มีชีวิตชีวาแม้จะอยู่ในโรงเรียนธรรมดาก็ตาม ฉะนั้นจึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ควรทำคัดเลือกครูที่มีความสามารถในการวางแผนและดำเนินการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก สามารถจัดสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ และสามารถวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายตามที่ตั้งไว้

การพัฒนาครู โรงเรียนส่วนใหญ่จัดให้ครูร่วมอบรม/สัมมนาในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัยทั้งจากที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น/เทศบาลนครจัดขึ้นเป็นสิ่งที่ดีตรงกับเยาวพา เดชะคุปต์ (2542) ได้กล่าวว่า ครูควรเพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญประสบการณ์ เพื่อให้มีความรู้ความสามารถมากขึ้น เช่น การฝึกอบรม การศึกษาดูงานสถานศึกษาอื่น การสนับสนุนให้ครูศึกษาต่อทางสาขาการศึกษาปฐมวัย

การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ ส่วนใหญ่กำหนดให้มีการจัดเก็บข้อมูลพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กในทุกภาคการศึกษา และทำการประเมินเพื่อทราบข้อมูลพัฒนาการของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับที่ นภเนตร ธรรมบวร (2544) กล่าวว่า การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อให้ทราบประสบการณ์และพัฒนาการของนักเรียน ทราบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนแต่ละขั้นตอน และเพื่อให้ครูใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงการสอน ที่สำคัญยังช่วยให้ตัวเด็กเองตระหนักถึงพัฒนาการ การเรียนรู้ และความก้าวหน้าของตนเพื่อจะได้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง และกรมวิชาการ (2546) ได้เสนอข้อมูลว่า การประเมินนั้นควรจัดทำเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องตลอดปี

การดูแลสุขภาพและอนามัยของเด็ก ส่วนใหญ่กำหนดให้มีรายการอาหารกลางวันและของว่างสำหรับเด็ก โดยให้เด็กได้รับสารอาหารครบตามหลักอาหาร 5 หมู่ ว่างเด็กรับประทานอาหารครูมีการเดินตรวจตราดูแล และสอนให้เด็กรักษาความสะอาดของร่างกาย ซึ่งสอดคล้องกับกรมอนามัย (2542) ที่ระบุว่า การจัดเตรียมอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการจะช่วยให้เด็กมีภาวะโภชนาการที่ดี และครูต้องเดินดูดูแลเด็กขณะรับประทานอาหาร และอาจจะต้องช่วยเด็กบางคนให้ได้ทานอาหารให้หมดตามปริมาณที่ได้รับ เพื่อให้เด็กได้รับสารอาหารครบถ้วนและเพียงพอกับความต้องการของร่างกาย

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับ การดูแลสุขภาพและอนามัยของเด็ก คือ พบเด็กมีภาวะโรคอ้วน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ควรมีการควบคุมดูแลในเรื่องของเมนูอาหารทั้งที่บ้านและที่โรงเรียนควบคู่กัน

3. ด้านการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน

การทำงานร่วมกับครอบครัว โรงเรียนส่วนใหญ่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครองโดยครูรับ-ส่งเด็กทั้งในเวลาเช้าและเย็น เพื่อสนทนาพูดคุยและรายงานผลของพฤติกรรมการเรียนรู้ให้ผู้ปกครองทราบ นับว่าเป็นสิ่งที่เหมาะสมตามที่ นกเนตร ธรรมบวร (2546) ได้กล่าวไว้ว่า การสนทนาพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการนับถือเป็นจุดเริ่มต้นของสัมพันธที่ดี เป็นการสร้างความรู้สึกประทับใจและวางใจซึ่งกันและกัน

การทำงานร่วมกับชุมชน โรงเรียนและชุมชนมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันเป็นประจำส่งผลให้มีความสัมพันธ์ในทางบวก ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดในหมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 29 กล่าวไว้ว่า "ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันทางสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการเปลี่ยนแปลงประสพการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน"

4. ด้านเด็ก

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็ก ผู้บริหารและครูทุกคนมีความคาดหวังให้เด็กเจริญเติบโตสมวัย ร่างกายแข็งแรง ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย มีคุณธรรมจริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม และสุขภาพจิตดี เบิกบานแจ่มใส มีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของกระทรวงศึกษาธิการ (2546) ระบุว่าคุณลักษณะตามวัยเป็นความสามารถตามวัยหรือพัฒนาการตามธรรมชาติ เมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้นๆ ครูจำเป็นต้องทำความเข้าใจคุณลักษณะตามวัยของเด็ก เพื่อนำไปพิจารณาจัดประสบการณ์ให้เด็กแต่ละวัยได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ขณะเดียวกันจะต้องสังเกตเด็กแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อนำข้อมูลไปช่วยในการพัฒนาเด็กให้เต็มตามความสามารถและศักยภาพ

ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็ก และเด็กกับบุคคลแวดล้อมตัวเด็ก ครูจัดกิจกรรมโดยมีการพูดคุย สนทนากับเด็กอยู่เสมอ และหมั่นเรียกชื่อเด็กทุกคนสลับกัน หมั่นโอบ กอดกันเป็นประจำ ทั้งในเวลาที่ดีใจ และปลอบประโลมในเวลาที่ได้เศร้าเสียใจเพราะเป็นการสร้างความอบอุ่น และทำให้เด็กรู้สึกมั่นคงทางจิตใจ ในที่สุดเด็กจะไว้วางใจครูมากขึ้น ส่งผลให้มีความกล้าแสดงออก โดย พรพรรณเพ็ญ เครือไทย (2551) กล่าวว่า การเรียนรู้ทางสังคมหรือการขัดเกลาทาง

สังคมเป็นวิธีการที่จะช่วยให้เด็กปรับตัวให้เข้ากับสังคม และสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยกระบวนการสร้างความสัมพันธ์นั้นมีมาตั้งแต่เริ่มคลอดจากครรภ์มารดา เมื่อโตขึ้นมีการสังสรรค์กับเด็กอื่นและบุคคลแวดล้อมเด็กต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 สำหรับผู้บริหาร

1.1.1 ควรเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับอนุบาล เนื่องจากผู้บริหารมีหน้าที่หลักในการควบคุมดูแลการดำเนินงานจัดการศึกษาระดับอนุบาล

1.1.2 ควรเปิดโอกาสให้ครูได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับสถานศึกษาที่มีการนำนวัตกรรมมาใช้ในการจัดการศึกษาระดับอนุบาล เนื่องจากเทศบาลนครมีศักยภาพด้านงบประมาณอยู่แล้ว

1.1.3 ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้กับบุตรหลาน เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียน บ้าน และชุมชน

1.2 สำหรับครู

ช่วงเวลาปิดภาคเรียนครูควรมีการปรับปรุง พัฒนาและเตรียมความพร้อมด้านวิชาการให้พร้อมก่อนการเปิดภาคเรียนทุกครั้ง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการทำศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินงานจัดการศึกษาระดับอนุบาล ของโรงเรียนสังกัดเทศบาล และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีการจัดการศึกษาให้กับเด็กอายุ 4-5 ปี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กวี วงศ์พุดม. 2539. **การพัฒนาบุคลิกภาพ**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ตำราอาจารย์นิมิตร
จิระสันติการ.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. 2523. **การจัดบริการศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน**.
กรุงเทพมหานคร: เอร่าวัฒนธรรมพิมพ์.

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. 2540. **คู่มือการจัดการศึกษาระดับก่อน
ประถมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ศรีเมืองการพิมพ์.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. 2542. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. 2545. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.
2542 ฉบับแก้ไขปรับปรุง พ.ศ.2545**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาแห่งชาติ.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. 2550. **แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษา
ปฐมวัยสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.

จีระพันธุ์ พูลพัฒน์. 2514. **พัฒนาการของการบริหารการศึกษาไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต. แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย.
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จีระพันธุ์ พูลพัฒน์. 2548. **ความเข้าใจสำคัญเพื่อการทำงานกับเด็กปฐมวัย**.
กรุงเทพมหานคร : พัฒนาคุณภาพวิชาการ.

จีระพันธุ์ พูลพัฒน์. 2552. งานของครูปฐมวัย ทำอย่างไรให้ทั้งครูและเด็กมีความสุขในการเรียนรู้.
**ใน เอกสารประกอบการอบรมโครงการอบรมพัฒนาการจัดประสบการณ์การจัด
การศึกษาปฐมวัยผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ประจำปี 2552. หน้า 1. (อัดสำเนา)**

ชไมพร ศรีสุรักษ์. 2552. **สังคมวิทยากับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เชียงใหม่.

ทิพวรรณ วรรณภักดี. 2551. **การศึกษาความต้องการของชุมชนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึง
ประสงค์ของเด็กวัยอนุบาลในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ทิตินา เขมมณี และคณะ. 2536. **หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดร.สุนทรายุทธ. 2551. **การบริหารจัดการเชิงปฏิรูป ทฤษฎี วิจัย และปฏิบัติการทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: เนติกุลการพิมพ์.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. 2534. **การบริหาร: หลักการแนวคิดและการประยุกต์ทางการศึกษา**, เอกสารคำสอน ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภเนตร ธรรมบวร. 2541. **รายงานการวิจัยประกอบการร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ประเด็นบทบาทของครอบครัวกับการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- นภเนตร ธรรมบวร. 2544. **การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภเนตร ธรรมบวร. 2546. **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เบญจพร ปัญญาียง. 2542. **ปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่/ผู้ปกครองกับเด็กและการอบรมเลี้ยงดูเด็ก**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ปฏิรูปการศึกษา, สำนักงาน. 2545. **สังคมได้อะไร..จากการปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงาน. 2539. **การประกันคุณภาพการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ปิยะรัตน์ นุชผ่องใส. 2544. **การพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็ก**. วารสารข้าราชการ 46(4): 43-46.
- ประชาสงเคราะห์, กรม. 2541. **มาตรฐานขั้นพื้นฐานการจัดบริการรับเลี้ยงและพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-6 ปี) และมาตรฐานหลักสูตรการฝึกอบรมผู้ดูแลเด็กปฐมวัย (0-6 ปี)**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ และคณะ. 2550. **การวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายส่งเสริมการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- พัชนี วัชยาฉิม. 2545. **การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับเด็กวัยอนุบาลในโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในภาคกลาง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัย. สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พรรณเพ็ญ เครือไทย. 2551. **ครอบครัวสบายสไตล์ล้านนา วิถีชีวิตและการดูแลสุขภาพเด็ก**. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์และคณะ. 2550. **การเปลี่ยนผ่านการศึกษาเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจฐานความรู้**. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภาวดี อนันต์นาวิ. 2551. **หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา**. ชลบุรี: สำนักพิมพ์มนตรี.
- มหาดไทย, กระทรวง. 2544. **แนวนโยบายการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระยะ 15 ปี (พ.ศ.2545-2559)**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อาสารักษาดินแดน.
- มหาดไทย, กระทรวง. 2549. **มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักประสานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. 2547. **การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและราชการ**. กรุงเทพมหานคร: บู้ค พอยท์.
- เยาวนาถ เลหาบรรจง. 2545. **ผลการจัดกิจกรรมการสอนแบบจิตปัญญาที่มีต่อความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กปฐมวัย**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เยาวพา เดชะคุปต์. 2542. **การจัดการศึกษาปฐมวัย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แม็ค.
- เยาวพา เดชะคุปต์. 2542. **การบริหารและการนิเทศการศึกษาปฐมวัย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แม็ค.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2531. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วรรณิก.
- ลัดดา เหมาะสุวรรณ. 2550. **โภชนาการในเด็ก ความรู้สู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร: ชมรมโภชนาการเด็กแห่งประเทศไทย.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. 2550. **การบริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. 2545. **ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินระดับปฐมวัย 3-5 ปี ตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- วิชากร, กรม. 2540. **หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540**. กรุงเทพมหานคร: คู่มือสภาลาดพร้าว.

- วิชาการ, กรม. 2546. **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546**. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สมาน อัครภูมิ. 2551. **การบริหารการศึกษาสมัยใหม่: แนวคิด ทฤษฎี และการปฏิบัติ**.
พิมพ์ครั้งที่ 3. อุบลราชธานี: อุบลออฟเซตการพิมพ์.
- เสถียร วิชัยลักษณ์ และสืบวงศ์ วิชัยลักษณ์. 2525. **พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ.2496**.
กรุงเทพมหานคร: นิติเวช.
- สุนทร โคตรบรรเทา. 2551. **หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์ปัญญาชน.
- ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, กรม. 2553. **ความเป็นมาการปกครองไทย เทศบาล**[Online].
แหล่งที่มา: <http://www.tambol.com/municipal>[3 มีนาคม 2553]
- ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, กรม. 2553. **โครงสร้างเทศบาลนคร**[Online].
แหล่งที่มา: <http://www.tambol.com/municipal>[3 มีนาคม 2553]
- สมนึก นนธิจันทร์. 2539. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8**.
กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สมพงษ์ เกษมสิน. 2526. **การบริหาร**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- หรรษา นิลวิเชียร. 2535. **ปฐมวัยศึกษา: หลักสูตรและแนวปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร:
โอเดียนสโตร์.
- อัจฉรา วงษ์เอก. 2552. **การกระจายอำนาจทางการศึกษาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. (อัด
สำเนา)
- อัจฉรา วงษ์เอก. **ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**.
สัมภาษณ์, 10 กุมภาพันธ์ 2552.

ภาษาอังกฤษ

- Berger, E. 2006. **Parents as partners in education**. 6th ed. Ohio: Merrill Publishing.
- Bracken, B. A. 1991. Limitations of preschool: instruments and standards for minimal
levels of technical adequacy. **Journal of Psychoeducational Assessment**.
5(4): 313-326.
- Bredenkamp, S. and Copple, A. 1997. NAEYC issues revised position statement on
developmentally appropriate practice in early childhood programs. **Young
Children** January: 34-40.

- Brewer, J. A. 1995. **Introduction to early childhood education: Preschool through primary grades.** Boston: Allyn and Bacon.
- Certo, S. C. 2003. **Modern Management.** 9thed. New Jersey: Pearson Education.
- Click, P. M. 2008. **Administration of schools for young children.** 7thed. NY: Delmar Thomson Learning.
- Decker, C. A. and Decker, J. R. 1997. **Planning and administering early childhood program.** 6th ed. New Jersey: Prentice-hall.
- Gordon, A. M. and William, K. 1995. **Beginning & beyond.** 4thed. New York: Delmar Publishers.
- Morrison, G. S. 2009. **Early childhood education.** 10th ed. New Jersey: Merrill Publishing.
- Kauerz, K. 2005. State kindergarten policies straddling early learning and early elementary school. *Young Children* 60(2): 1-9.
- Simpson, A. 2005. **NAEYC board approves new standards for early childhood programs**[Online]. WA: National Association for the Education of Young Children. Available from: http://www.naeyc.org/accreditation/next_era.asp. [2008, June 25]

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศรี แสงเจริญ
โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. ดร.ศิริประภา พฤทธิกุล
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
3. คุณทิวพร รัตนศักดิ์
ผู้อำนวยการสำนักการศึกษา เทศบาลนครเชียงใหม่

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

รายชื่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 26 รายชื่อเทศบาลนคร รายชื่อเทศบาลนครที่สู่มได้ รายชื่อโรงเรียนที่สู่มได้ จำนวนผู้บริหาร และครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภาค

ภาค	เทศบาลนคร ทั่วประเทศ	เทศบาลนคร ที่สู่มได้	โรงเรียนเทศบาล นครที่สู่มได้	กลุ่มตัวอย่าง	
				ผู้บริหาร	ครู
เหนือ	พิษณุโลก เชียงใหม่ ลำปาง	พิษณุโลก	ท.3 วัดท่ามะปราง	1	2
			ท.5 วนาถนบรพต	1	2
			ท.1 เขียมเกษสุวรรณ	1	2
			ท.5 วัดกลางวรวิหาร	1	2
กลาง	นครสวรรค์ สมุทรปราการ สมุทรสาคร นครปฐม พระนครศรีอยุธยา ระยอง นนทบุรี	นครสวรรค์	ท.3 วัดพรหมจริยวาส	1	2
			ท.5 วนาถนบรพต	1	2
			ท.1 เขียมเกษสุวรรณ	1	2
			ท.5 วัดกลางวรวิหาร	1	2
			ท.1 บูรพาวิทยากร	1	2
			ท.2 วัดสมอราย	1	2
			ท.1 เถิงเสียงสามัคคี	1	2
ใต้	หาดใหญ่ ตรัง สงขลา สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ภูเก็ต ยะลา	หาดใหญ่	ท.5 วัดหาดใหญ่	1	2
			ท.4 วัดมัชฌิมนุภา	1	2
			ท.5 ควนขัน	1	2
			ท.1 เถิงเสียงสามัคคี	1	2
			ท.5 วัดหาดใหญ่	1	2
รวม	22	6	11	11	22

ภาคผนวก ค

ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ชุดที่ 1 แบบสอบถามผู้บริหาร

ชุดที่ 2 แบบสอบถามครู

ชุดที่ 3 แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร

ชุดที่ 4 แบบสัมภาษณ์ครู

ชุดที่ 5 แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

ชุดที่ 6 แบบสำรวจสภาพแวดล้อม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชุดที่ 1 แบบสอบถามผู้บริหาร
เรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนคร
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

คำชี้แจง

1. ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหาร

2. ลักษณะของแบบสอบถาม

รายละเอียดของแบบสอบถามผู้บริหารเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินงาน
การจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนคร สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)
เกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การบริหารโรงเรียน ประสบการณ์ทำงานก่อนจะ
เป็นผู้บริหารโรงเรียน ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย รางวัลที่โรงเรียนเคยได้รับ

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับ
อนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนคร สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใน 4 ด้าน คือ ด้านการ
บริหารงานทางการศึกษา ด้านครู ด้านการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน และด้านเด็ก มี
ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ โดยเลือกตอบในข้อที่ตรงกับการปฏิบัติของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

3. ข้อมูลในแบบสอบถามฉบับนี้ใช้สำหรับการวิจัยเท่านั้น จะไม่มีผลกระทบต่อหน้าที่
และการงานที่ท่านปฏิบัติอยู่แต่อย่างใด

4. ขอความกรุณาท่านโปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ ทุกตอนตามความเป็นจริง
เพราะคำตอบของท่านทุกคำตอบมีประโยชน์และมีคุณค่าอย่างมากสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

☺ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณที่ท่านได้กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี ☺

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความในแต่ละข้อขีดเครื่องหมาย X ลงใน และเติมข้อความลงในช่องว่าง

1. เพศ

หญิง ชาย

2. อายุ

น้อยกว่า 30 ปี 30-39 ปี 40-49 ปี 50 ปีขึ้นไป

3. การศึกษาสูงสุด (โปรดระบุ)

ปริญญาตรี สาขา.....

ปริญญาโท สาขา.....

ปริญญาเอก สาขา.....

อื่นๆ โปรดระบุ

4. ประสบการณ์การบริหารโรงเรียน

น้อยกว่า 5 ปี 5-10 ปี 10-20 ปี มากกว่า 20 ปี

6. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย

มี ไม่มี

ถ้ามี ท่านเคยได้รับความรู้จากแหล่งใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

จบการศึกษาในสาขาการศึกษาปฐมวัย

เข้ารับการอบรม หรือสัมมนาเกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย

ศึกษาด้วยตนเอง จากการอ่านหนังสือ ดูรายการโทรทัศน์การศึกษา ฯลฯ

อื่นๆ โปรดระบุ

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 สภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนคร
คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความในแต่ละข้อ ชี้เครื่องหมาย ✓ ลงใน และเติมข้อความลงใน
 ช่องว่าง

ด้านการบริหารงานทางการศึกษา

นโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัย

1. ในฐานะผู้บริหารท่านทำหน้าที่ใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ดูแลการดำเนินงานการจัดการศึกษาของระดับอนุบาลให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนด
- ดำเนินการแก้ไขปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานการจัดการศึกษาของระดับอนุบาล
- ความคุมดูแลการปฏิบัติงานของบุคลากร
- ประชาสัมพันธ์และชักชวนให้ชุมชนเข้าใจในแนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับ
 อนุบาลของโรงเรียน และไว้วางใจนำบุตรหลานมาเข้ารับการศึกษา
- ชักชวนให้ชุมชนร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น
- อื่น ๆ โปรดระบุ.....

หลักสูตร

2. โรงเรียนของท่านมีหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนหรือไม่ (โดยแยกจากระดับอื่น)

- มี
- ไม่มี

การจัดสภาพแวดล้อม

3. โรงเรียนของท่านมีอาคารสำหรับระดับอนุบาล แยกออกจากระดับอื่นหรือไม่

- มี ไม่มี

ด้านครู

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้

4. ท่านมีนโยบายการวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กอย่างไร(ตอบได้มากกว่า1
 ข้อ)

- ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าระดับอนุบาลและครูร่วมกันประชุมจัดทำแผนการจัดประสบการณ์
 การเรียนรู้สำหรับเด็ก
- หัวหน้าระดับอนุบาลและครูร่วมกันประชุมจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับ
 เด็ก
- คณะครูร่วมกันประชุมจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็ก
- อื่นๆ โปรดระบุ.....

คุณสมบัติของครู

5. ท่านมีเกณฑ์ในการพิจารณาประสิทธิภาพทางการสอนของครูอย่างไร

- ไม่ต้องมีประสิทธิภาพในการทำงาน แต่จบตรงตามสาขาวิชาที่กำหนด
- ประสิทธิภาพทำงานอย่างน้อย 1 ปี
- อื่นๆ โปรดระบุ.....

การพัฒนาครู

6. ท่านมีวิธีในการพัฒนาครูในโรงเรียนของท่านอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- จัดเตรียมเอกสาร ตำรา วารสารวิชาการ ให้ครูได้ศึกษาค้นคว้า
- จัดการอบรมให้ความรู้ครูภายในโรงเรียน
- จัดให้ครูเข้ารับการอบรมกับโรงเรียนอื่นในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- จัดให้ครูเข้ารับการอบรมกับหน่วยงานภายนอก
- จัดให้ครูศึกษาดูงานสถานศึกษาอื่น
- ให้โอกาสครูศึกษาต่อด้านการศึกษาปฐมวัยโดยยังคงได้รับเงินเดือน
- ให้โอกาสครูลาเพื่อไปศึกษาต่อ
- อื่นๆ โปรดระบุ.....

การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้

7. ท่านมีแนวทางการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- กำหนดให้ครูจัดทำแผนการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก
- จัดประชุมเพื่อหาแนวทางเลือกใช้วิธีการประเมินที่สอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์
- กำหนดให้มีการจัดเก็บข้อมูลพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กในทุกภาคการศึกษา
- จัดให้มีการนำข้อมูลพื้นฐานจากการประเมินมาวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
- อื่นๆ โปรดระบุ.....

การดูแลสุขภาพและอนามัยของเด็ก

8. ท่านมีแนวทางในการดูแลสุขภาพการของเด็กอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- กำหนดรายการอาหารกลางวันและของว่างแยกจากระดับชั้นอื่นของโรงเรียน
- กำหนดให้มีรายการอาหารกลางวันและของว่างสำหรับเด็ก โดยให้เด็กได้รับสารอาหารครบตามหลักอาหาร 5 หมู่
- วัตถุประสงค์ในการปรุงอาหารต้องสด และสะอาด เลือกซื้อจากแหล่งที่เชื่อถือได้
- จัดให้มีครูประจำชั้น/ครูเวร เป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับเมนูอาหาร

- กำหนดให้ครูให้ความรู้เรื่องอาหารกับเด็ก ก่อนที่เด็กจะเริ่มรับประทานอาหาร
- คัดเลือกแม่ครัวที่มีความรู้ ทักษะทางคหกรรมและรักษาความสะอาดของร่างกายตนเอง
- ภาชนะที่ใช้บรรจุอาหาร เครื่องดื่มมีความสะอาดและได้มาตรฐานด้านคุณภาพ
- หมั่นตรวจตราความสะอาด เรียบร้อยของบริเวณที่รับประทานอาหาร

ด้านการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน

การทำงานร่วมกับครอบครัว

9. ท่านติดต่อประสานงานกับผู้ปกครองโดยวิธีการใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ ปฐมนิเทศ	☐ เสียตามสาย
☐ จดหมายข่าว/จุลสาร/วารสาร	☐ บ่ายนิเทศ
☐ พูดคุยแบบไม่เป็นทางการ	☐ สมุดรายงานผลการศึกษาประจำตัวเด็ก
☐ จัดประชุม / สัมมนาผู้ปกครอง	☐ เยี่ยมเยียนผู้ปกครองที่บ้าน
☐ จัดกิจกรรมให้ความรู้ผู้ปกครอง	☐ เชิญผู้ปกครองมาร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น
☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....	

การทำงานร่วมกับชุมชน

10. ท่านมีการติดต่อประสานงานกับชุมชนในท้องถิ่นของท่านอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- จัดตั้งคณะกรรมการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข่าวสารของโรงเรียนแก่ชุมชนและหน่วยงานอื่น
- จัดให้เด็กได้เรียนรู้นอกสถานที่โดยใช้แหล่งการเรียนรู้ภายในชุมชน
- เชิญผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านต่างๆ ภายในชุมชนมาถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็ก
- ขอความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น
- โรงเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน
- เชิญเข้าร่วมในชมรม / สมาคมผู้ปกครอง
- อื่นๆ โปรดระบุ.....

ศูนย์วิจัยเพื่อพัฒนาระบบสุขภาพ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ด้านเด็ก

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็ก

11. ท่านคาดหวังให้เด็กวัยอนุบาลมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในเรื่องใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- เจริญเติบโตสมวัย ร่างกายแข็งแรง สุขภาพจิตดี เบิกบานแจ่มใส มีความสุข
- ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
- ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
- มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ มีทักษะในการแสวงหาความรู้
- มีคุณธรรมจริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
- อื่นๆ โปรดระบุ.....

ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็ก และเด็กกับบุคคลแวดล้อมตัวเด็ก

12. ท่านดำเนินการอย่างไรในการสนับสนุนเรื่องความสัมพันธ์ของเด็กกับเด็ก และเด็กกับบุคคลแวดล้อมตัวเด็ก

- ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกันทั้งกลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่
- ส่งเสริมให้ครูเข้าไปพูดคุย ชักถามเด็กระหว่างที่เด็กปฏิบัติกิจกรรม
- ส่งเสริมให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครูในขณะปฏิบัติกิจกรรม
- ท่านหาโอกาสเข้าไปพูดคุย ชักถามกับเด็กๆ
- ส่งเสริมให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนระดับชั้นอื่นในโรงเรียน
- ส่งเสริมให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับครูท่านอื่นในโรงเรียน
- ส่งเสริมให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครอง
- ส่งเสริมให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคลากรในโรงเรียน เช่น แม่ครัว แม่บ้าน ภารโรง
- ส่งเสริมให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในชุมชนรอบตัวเด็ก
- อื่นๆ โปรดระบุ.....

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา

คำชี้แจงเขียนปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา โดยเขียนสิ่งที่เป็นปัญหาสำคัญ

ด้านการบริหารทางการศึกษา

ปัญหาและสาเหตุของปัญหา

.....

.....

ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา

.....

.....

ด้านครู

ปัญหาและสาเหตุของปัญหา

.....

.....

ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา

.....

.....

ด้านการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน

ปัญหาและสาเหตุของปัญหา

.....

.....

ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา

.....

.....

ด้านเด็ก

ปัญหาและสาเหตุของปัญหา

.....

.....

ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา

.....

.....

ชุดที่ 2 แบบสอบถามครู

เรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนคร
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

คำชี้แจง

1. ผู้ให้ข้อมูล คือ ครู

2. ลักษณะของแบบสอบถาม

รายละเอียดของแบบสอบถามครูเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนคร สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) เกี่ยวกับเพศ อายุ การศึกษา ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย ประสบการณ์ในการให้การดูแลเด็ก ระดับชั้นที่รับผิดชอบ และการอบรมที่เกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนคร สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานทางการศึกษา ด้านครู ด้านการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน และด้านเด็ก มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ โดยเลือกตอบในข้อที่ตรงกับการปฏิบัติของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

3. ข้อมูลในแบบสอบถามฉบับนี้ใช้สำหรับการวิจัยเท่านั้น จะไม่มีผลกระทบต่อหน้าที่และการงานที่ท่านปฏิบัติอยู่แต่อย่างใด

4. ขอความกรุณาท่านโปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ ทุกตอนตามความเป็นจริง เพราะคำตอบของท่านทุกคำตอบมีประโยชน์และมีคุณค่าอย่างมากสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

☺ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณที่ท่านได้กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี ☺

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความในแต่ละข้อขีดเครื่องหมาย ✕ ลงใน และเติมข้อความลงในช่องว่าง

1. เพศ

หญิง ชาย

2. อายุ ปี

3. การศึกษาสูงสุด

ปริญญาตรี สาขาวิชา.....

ปริญญาโท สาขาวิชา.....

อื่นๆ โปรดระบุ.....

4. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย

มี ไม่มี

5. ประสบการณ์ในการให้การดูแลเด็กระดับปฐมวัย

น้อยกว่า 1 ปี 1-5 ปี 6-10 ปี มากกว่า 10 ปี

6. ระดับชั้นที่รับผิดชอบ

ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3

7. ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กในความดูแลของท่าน

7.1 อายุของเด็ก.....ปี

7.2 จำนวนเด็กในห้องของท่าน.....คน

8. การอบรมที่เกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย

ไม่เคย เคย

9. จำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรมทั้งหมด / ปี

.....

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 สภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนคร
คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความในแต่ละข้อ ชี้เครื่องหมาย ✓ ลงใน และเติมข้อความลงในช่องว่าง

ด้านการบริหารงาน

หลักสูตร

1. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา หรือเอกสารประกอบหลักสูตรหรือไม่
- มีส่วนร่วม
- ไม่มีส่วนร่วม

การจัดสภาพแวดล้อม

2. ในกรณีที่มีมุมประสบการณ์ในห้องของท่านจัดมุมประสบการณ์ใดบ้าง(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- มุมบทบาทสมมติ มุมหนังสือ มุมภาษา
- มุมประสาทสัมผัส มุมประกอบอาหาร มุมคอมพิวเตอร์/เทคโนโลยี
- มุมธรรมชาติ/วิทยาศาสตร์ มุมบล็อก มุมคณิตศาสตร์
- มุมดนตรี มุมศิลปะ/สร้างสรรค์ อื่นๆ โปรดระบุ.....

ด้านครู

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้

3. ท่านเลือกใช้กิจกรรมใดบ้าง ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็ก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- กิจกรรมเคลื่อนไหวจังหวะ กิจกรรมเสริมประสบการณ์
- กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมกลางแจ้ง
- กิจกรรมเกมการศึกษา กิจกรรมเสรี
- ศูนย์การเรียนรู้ ทักษะศึกษา
- สภาเด็ก ทดลอง
- เชิญวิทยากร อื่นๆ โปรดระบุ.....
4. ท่านมีหลักการในการเลือกสื่อ อุปกรณ์สำหรับจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กอย่างไร
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- ใช้สื่อที่หลากหลาย และส่งเสริมพัฒนาการตามวัย
- ใช้สื่อที่มีความคงทน แข็งแรง
- ใช้สื่อ อุปกรณ์ที่ผลิตขึ้นเอง
- ใช้สื่อ อุปกรณ์ที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่น
- ใช้สื่อ อุปกรณ์ที่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก
- อื่นๆ โปรดระบุ.....

การพัฒนาครู

5. ท่านมีการพัฒนาตนเองอย่างไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองจากตำรา เอกสารต่างๆ
- เข้าร่วมการอบรมต่างๆ ที่จัดขึ้นภายในโรงเรียน
- เข้าร่วมการอบรมกับโรงเรียนอื่นในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- เข้าร่วมการอบรมกับหน่วยงานภายนอก
- ศึกษาดูงานสถานศึกษาอื่น
- ศึกษาต่อทางด้านการศึกษาปริญญาตรี
- ศึกษาต่อยังสาขาอื่น โปรดระบุ.....
- อื่นๆ โปรดระบุ.....

การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้

6. ท่านใช้วิธีการใดในการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก(ตอบได้มากกว่า1ข้อ)

☐ การสังเกตพฤติกรรม	☐ การบันทึกพฤติกรรม
☐ การสัมภาษณ์	☐ การตรวจผลงาน
☐ การใช้แบบประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้	☐ การทำแฟ้มสะสมผลงาน
☐ การใช้แบบสำรวจรายการ	☐ การใช้ข้อสอบปากเปล่า
☐ การใช้แบบทดสอบ	☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....

การดูแลสุขภาพและอนามัยของเด็ก

7. ท่านมีส่วนในการดูแลสุขภาพและอนามัยของเด็กอย่างไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ตรวจความสะอาดของร่างกายเด็กในตอนเช้า
- ชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูงและบันทึกข้อมูลทุก 3 เดือน
- ตรวจความสะอาดช่องปากของเด็กอาทิตย์ละ 1 ครั้ง
- สอนให้เด็กรู้จักรักษาความสะอาดของร่างกายตนเอง
- ให้เด็กล้างมือทุกครั้งหลังปฏิบัติกิจกรรมและรับประทานอาหาร
- ให้เด็กแปรงฟันหลังจากรับประทานอาหารกลางวัน
- จัดทำบันทึกข้อมูลสุขภาพของเด็ก
- แจ้งผู้ปกครองและผู้บริหารทุกครั้งที่มีสิ่งผิดปกติหรืออุบัติเหตุเกิดขึ้นกับเด็ก
- อื่นๆ โปรดระบุ.....

ด้านการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน

การทำงานร่วมกับครอบครัว

8. ท่านติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองทางใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- พูดคุยแบบไม่เป็นทางการในตอนเช้า-เย็น ขณะรับ-ส่งเด็ก
- จดหมายข่าว
- ป้ายนิเทศ
- เยี่ยมเยียนผู้ปกครองที่บ้าน
- ประชุม/สัมมนาผู้ปกครอง
- สมุดรายงานผลการศึกษาประจำตัวเด็ก
- อื่นๆ โปรดระบุ.....

การทำงานร่วมกับชุมชน

9. ท่านสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- พาเด็กเรียนรู้นอกสถานที่ โดยใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน
- เชิญผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในชุมชนมาถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็ก
- อื่นๆ โปรดระบุ.....

ด้านเด็ก

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็ก

10. เด็กในชั้นเรียนของท่านมีคุณลักษณะด้านร่างกายอย่างไรบ้างหลังจากจบปีการศึกษา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- มีน้ำหนักส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน
- มีสุขภาพร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง
- สามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างคล่องแคล่วและสมดุล
- สามารถใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กได้อย่างสอดคล้องสัมพันธ์กัน
- อื่นๆ โปรดระบุ.....

ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็ก และเด็กกับบุคคลแวดล้อมตัวเด็ก

11. ท่านดำเนินการอย่างไรในการสนับสนุนเรื่องความสัมพันธ์ของเด็กกับเด็ก และเด็กกับบุคคล

แวดล้อมตัวเด็ก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ทักทายเด็ก และผู้ปกครองในตอนเช้า-เย็น
- ให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกันทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่
- ร่วมพูดคุย ชักถามขณะเด็กปฏิบัติกิจกรรม
- ตั้งใจรับฟังเมื่อเด็กถามคำถาม
- เปิดโอกาสให้เด็กอธิบายผลงานของตนเองรู้จักรับฟังและชื่นชมผู้อื่น
- ดูแลการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของเด็ก
- ดูแล พูดคุยระหว่างที่เด็กรับประทานอาหารว่าง และอาหารกลางวัน
- ดูแลระหว่างที่เด็กพักผ่อนนอนหลับ
- ดูแลระหว่างที่เด็กเล่นกลางแจ้ง
- เปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กในระดับชั้นอื่นในโรงเรียน
- เปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับครูท่านอื่นในโรงเรียน
- เปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครอง
- เปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคลากรในโรงเรียน เช่น แม่ครัว แม่บ้าน ภารโรง
- เปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในชุมชนรอบตัวเด็ก
- อื่นๆ โปรดระบุ.....

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา

คำชี้แจงเขียนปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา โดยเขียนสิ่งที่เป็นปัญหาสำคัญ

ด้านการบริหารทางการศึกษา

ปัญหาและสาเหตุของปัญหา

.....

.....

ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา

.....

.....

ด้านครู

ปัญหาและสาเหตุของปัญหา

.....

.....

ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา

.....

.....

ด้านการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน

ปัญหาและสาเหตุของปัญหา

.....

.....

ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา

.....

.....

ด้านเด็ก

ปัญหาและสาเหตุของปัญหา

.....

.....

ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา

.....

.....

ชุดที่ 3 แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร
เรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนคร
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

คำชี้แจง

1. ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ คือ ผู้บริหาร
2. ลักษณะของแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สัมภาษณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนคร สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานทางการศึกษา ด้านครู ด้านการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน และด้านเด็ก

ข้อปฏิบัติในการสัมภาษณ์

1. การเตรียมตัวก่อนการสัมภาษณ์
 - 1.1 ศึกษาและทำความเข้าใจประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ให้ชัดเจน
 - 1.2 นัดเวลา และสถานที่สัมภาษณ์กับผู้ให้สัมภาษณ์
2. การดำเนินการสัมภาษณ์
 - 2.1 ผู้สัมภาษณ์แนะนำตนเอง และบอกจุดมุ่งหมายในการสัมภาษณ์
 - 2.2 พุดคุยกับผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อสร้างความคุ้นเคย
 - 2.3 ขออนุญาตบันทึกเสียง และจัดบันทึกระหว่างการสัมภาษณ์
 - 2.4 เริ่มต้นการสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์

การบันทึกข้อมูล

1. ผู้สัมภาษณ์บันทึกข้อมูลตอนที่ 1 ก่อนการสัมภาษณ์
2. ผู้สัมภาษณ์บันทึกข้อมูลตอนที่ 2 ระหว่างการสัมภาษณ์
3. บันทึกเสียง และจัดบันทึกระหว่างการสัมภาษณ์

สัมภาษณ์วันที่...../...../.....

สัมภาษณ์เวลา.....--.....น.

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....ตำแหน่ง

โรงเรียน.....

การศึกษาสูงสุด.....

ประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับเด็กวัยอนุบาล.....ปี

การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองเกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย.....

การเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับเด็กวัยอนุบาล

ไม่เคย เคย จำนวนครั้ง / ปี.....

ตอนที่ 2 การดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนคร

ด้านการบริหารงานทางการศึกษา

1. โรงเรียนของท่านในระดับอนุบาลจัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ หรือนโยบายอย่างไร พบปัญหาอย่างไร และมีแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างไร
2. โครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียนเป็นอย่างไร

ด้านครู

3. ท่านมีนโยบายในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กอย่างไร (ให้ครูเตรียมการสอนอย่างไร มีการจัดทำแผนหรือไม่ มีแนวทางการเลือกใช้สื่อและอุปกรณ์อย่างไร แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างไร)
4. ท่านมีนโยบายในการจัดบริการด้านโภชนาการ สุขภาพ และอนามัยให้กับเด็กอนุบาลอย่างไร มีปัญหาหรือไม่ ถ้ามีท่านแก้ปัญหาอย่างไร

ด้านการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน

5. ท่านมีกิจกรรมใดบ้างที่ให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกับระดับอนุบาล
6. ท่านมีโอกาสมีส่วนร่วม ช่วยเหลือในกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้นหรือไม่ อย่างไรบ้าง

ด้านเด็ก

7. โรงเรียนของท่านมีกิจกรรม/โครงการพิเศษต่างๆ (ส่งเสริมคุณธรรม-จริยธรรม) ที่จัดขึ้นสำหรับเด็กหรือไม่ อย่างไร
8. ท่านมีนโยบายหรือแนวปฏิบัติอย่างไรบ้างในการให้ครูปรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมหรือไม่ เป็นไปตามที่คาดหวัง และท่านมีเหตุผลที่ใช้วิธีการดังกล่าวอย่างไร

ชุดที่ 4 แบบสัมภาษณ์ครู
เรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนคร
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

คำชี้แจง

1. ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ คือ ครู
2. ลักษณะของแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สัมภาษณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนคร สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานทางการศึกษา ด้านครู ด้านการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน และด้านเด็ก

ข้อปฏิบัติในการสัมภาษณ์

1. การเตรียมตัวก่อนการสัมภาษณ์
 - 1.1 ศึกษาและทำความเข้าใจประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ให้ชัดเจน
 - 1.2 นัดเวลา และสถานที่สัมภาษณ์กับผู้ให้สัมภาษณ์
2. การดำเนินการสัมภาษณ์
 - 2.1 ผู้สัมภาษณ์แนะนำตนเอง และบอกจุดมุ่งหมายในการสัมภาษณ์
 - 2.2 พูดคุยกับผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อสร้างความคุ้นเคย
 - 2.3 ขออนุญาตบันทึกเสียง และจดบันทึกระหว่างการสัมภาษณ์
 - 2.4 เริ่มต้นการสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์

การบันทึกข้อมูล

1. ผู้สัมภาษณ์บันทึกข้อมูลตอนที่ 1 ก่อนการสัมภาษณ์
2. ผู้สัมภาษณ์บันทึกข้อมูลตอนที่ 2 ระหว่างการสัมภาษณ์
3. บันทึกเสียง และจดบันทึกระหว่างการสัมภาษณ์

สัมภาษณ์วันที่...../...../.....

สัมภาษณ์เวลา.....--.....น.

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....ตำแหน่ง

โรงเรียน.....

การศึกษาสูงสุด.....

ประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับเด็กวัยอนุบาล.....ปี

ท่านดูแลเด็กอายุ.....ปี เด็กที่อยู่ในความดูแลของท่านมีจำนวน.....คน

การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองเกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย.....

.....

การเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับเด็กวัยอนุบาล

ไม่เคย

เคย จำนวนครั้ง / ปี.....

ตอนที่ 2 การดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนคร

ด้านการบริหารงานทางการศึกษา

1. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนหรือไม่ อย่างไร (วางแผน ดำเนินการจัดทำ พัฒนา) และมีการนำหลักสูตรมาใช้ในระดับการปฏิบัติอย่างไรบ้าง พบ ปัญหาหรือไม่ อย่างไร และมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างไรบ้าง

ด้านครู

2. ท่านจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กอย่างไร พบปัญหาในการจัดหรือไม่ และท่านมีวิธีการแก้ปัญหานั้นอย่างไร
3. ท่านสร้างเสริมสุขนิสัยหรือฝึกกิจวัตรประจำวันในด้านใดให้แก่เด็กบ้าง (การรับประทานอาหาร การรักษาความสะอาด การนอน การขับถ่าย) ฝึกอะไรบ้าง ฝึกอย่างไร ท่านพบปัญหาหรือไม่ และท่านมีแนวทางในการแก้ปัญหานั้นอย่างไร

ด้านการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน

4. ท่านติดต่อประสานกับผู้ปกครองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กอย่างไร ท่านพบปัญหาหรือไม่ อย่างไร และท่านมีวิธีการในการแก้ปัญหาอย่างไร

ด้านเด็ก

5. ท่านคาดหวังให้เด็กวัยอนุบาลมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างไร (ร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคมสติปัญญา ใฝ่รู้ใฝ่เรียน คุณธรรม-จริยธรรม) และสภาพจริงเด็กของท่านมีคุณลักษณะตามท่านคาดหวังหรือไม่ อย่างไร ท่านคิดว่าเรื่องใดที่เด็กควรต้องปรับปรุง และท่านมีแนวทางในการปรับปรุงอย่างไร

๗๑

ศูนย์วิทยพัทยาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชุดที่ 5 แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
เรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนคร
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

คำชี้แจง

แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนคร สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการสังเกต เป็นการสอบถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ชื่อ ตำแหน่ง โรงเรียน สังกัด

ตอนที่ 2 แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของคุณ ความสัมพันธ์ของเด็กกับเด็ก และเด็กกับบุคคลแวดล้อมตัวเด็ก เป็นการจดบันทึกพฤติกรรมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็ก

ตอนที่ 3 แบบวิเคราะห์ผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของคุณ ความสัมพันธ์ของเด็กกับเด็ก และเด็กกับบุคคลแวดล้อมตัวเด็กโดยใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่อง “ปฏิบัติ” และ “ไม่ปฏิบัติ” และทำการบันทึกรายละเอียดที่พบเพิ่มเติม

ข้อปฏิบัติในการสังเกต

1. การเตรียมตัวก่อนการสังเกต

1.1 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการสังเกตพฤติกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของคุณที่เหมาะสมอย่างละเอียด

1.2 ศึกษาประเด็นในการสังเกตพฤติกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของคุณให้เข้าใจอย่างชัดเจน

2. การดำเนินการสังเกต

2.1 บันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสังเกต ได้แก่ วัน เวลา สถานที่ และข้อมูลตอนที่ 1 ก่อนเริ่มการสังเกต

2.2 สังเกตพฤติกรรมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของคุณ ตั้งแต่เวลาที่เด็กมาโรงเรียนจนกระทั่งเด็กกลับบ้าน เป็นการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observation)

2.3 บันทึกรายละเอียดสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในห้องเรียนตามประเด็นการสังเกต ถ้าเป็นคำพูดให้ใส่เครื่องหมายคำพูดกำกับ

2.4 เมื่อมีความคิดเห็น ข้อเสนอแนะหรือพบสิ่งที่เกี่ยวข้องในแต่ละประเด็น ให้ทำการบันทึกข้อมูลลงในช่องสังเกตเพิ่มเติม

2.5 รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องตามประเด็นในการสังเกต เช่น การถ่ายภาพ การบันทึกเสียง ตลอดจนรวบรวมเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

3. การบันทึกผลหลังการสังเกต

3.1 นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตมาพิจารณาเรียบเรียงข้อมูลเป็นความเรียง

3.2 เมื่อมีความคิดเห็น ข้อเสนอแนะหรือพบสิ่งที่เกี่ยวข้องในแต่ละประเด็น ให้ทำการบันทึกข้อมูลในช่องข้อสังเกตเพิ่มเติม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สังเกตวันที่...../...../.....

สังเกตเวลา.....--.....น.

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการสังเกต

ชื่อผู้รับการสังเกต.....ตำแหน่ง.....

ระดับชั้น.....โรงเรียน.....

**ตอนที่ 2 แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของคุณ
ความสัมพันธ์ของเด็กกับเด็ก และเด็กกับบุคคลแวดล้อมตัวเด็ก**

เวลา	รายละเอียด	ข้อสังเกต เพิ่มเติม(ถ้ามี)
		

ตอนที่ 3 แบบวิเคราะห์ผลการสังเกตการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครู ความสัมพันธ์ของเด็ก
กับเด็ก และเด็กกับบุคคลแวดล้อมตัวเด็ก

รายการ	การปฏิบัติ		รายละเอียดเพิ่มเติม
	พบ	ไม่พบ	
1. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้			
1.1 การวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้			
•			
•			
• นำบริบทในท้องถิ่น(วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา ภาษา อาหาร) มาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดทำแผนฯ			
1.2 การจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้			
•			
•			
• จัดกิจกรรมให้เด็กเรียนเรียนรู้ผ่านการลงมือกระทำด้วยตนเอง			
• จัดกิจกรรมให้เด็กเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง5			
1.3 การใช้สื่อ อุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้			
•			
•			
• สื่อ อุปกรณ์มีความหลากหลาย และเหมาะสมกับวัยของเด็ก			
1.4 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้			
•			
•			
• ประเมินฯ เด็กเป็นรายบุคคลตามสภาพจริง และครบทุกด้าน			
• ประเมินฯ อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนชัดเจน			
1.5 การทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน			
•			
•			
• ติดต่อกับผู้ปกครอง (สนทนา จดหมายข่าว บันทึกประจำวันของเด็ก สมุดรายงานผลการศึกษา)			
• ให้ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมวางแผนการเรียนรู้ให้กับเด็ก			

รายการ	การปฏิบัติ		รายละเอียดเพิ่มเติม
	พบ	ไม่พบ	
2. ความสัมพันธ์ของเด็กกับเด็ก และเด็กกับบุคคลแวดล้อมตัวเด็ก			
2.1 การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็ก			
•			
•			
• จัดกลุ่มย่อยให้เด็กทำกิจกรรมและเปิดโอกาสให้เด็กจัดกลุ่มกันเอง			
2.2 การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครู			
•			
•			
• ตั้งใจฟังในสิ่งที่เด็กพูด แสดงออก และมีการโต้ตอบกับเด็ก			
• พูดคุยกับเด็กด้วยความสุภาพ ใช้น้ำเสียงนุ่มนวล			
2.3 การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับบุคคลแวดล้อมตัวเด็ก			
•			
•			
• จัดโอกาสให้เด็กเรียนรู้ร่วมกับเด็กห้องอื่น			
• จัดโอกาสให้เด็กเรียนรู้ร่วมกับเด็กในระดับอายุต่างกัน			

ชุดที่ 6 แบบสำรวจสภาพแวดล้อม
เรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนคร
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

คำชี้แจง

แบบสำรวจสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในระดับอนุบาลในโรงเรียนเทศบาลนคร
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ และแบบบันทึกการสังเกต
แบ่งเป็น 4 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการสำรวจ

ตอนที่ 2 แบบสำรวจสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

ข้อปฏิบัติในการสำรวจ

1. การเตรียมตัวก่อนการสำรวจ

1.1 การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย
อย่างละเอียด

1.2 ทำความเข้าใจประเด็นในการสำรวจให้ชัดเจน

2. การดำเนินการสำรวจ

2.1 ทำการบันทึกการสำรวจโดยพิจารณาตามรายการในแบบสำรวจ หากพบ
รายการใดให้ใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องผลการสำรวจว่า “ใช่” ถ้าไม่พบรายการใดให้ใส่
เครื่องหมาย ✓ ในช่องผลการสำรวจว่า “ไม่ใช่”

2.2 เมื่อมีความคิดเห็น ข้อเสนอแนะหรือพบสิ่งที่เกี่ยวข้องกับแต่ละรายการ ให้ทำ
การบันทึกข้อมูลลงในช่องข้อสังเกตเพิ่มเติม

2.3 รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องตามรายการในแบบสำรวจ เช่น การถ่ายภาพ หรือ
การถ่ายวีดิทัศน์ เป็นต้น

สำรวจวันที่...../...../.....

สำรวจเวลา.....--.....น.

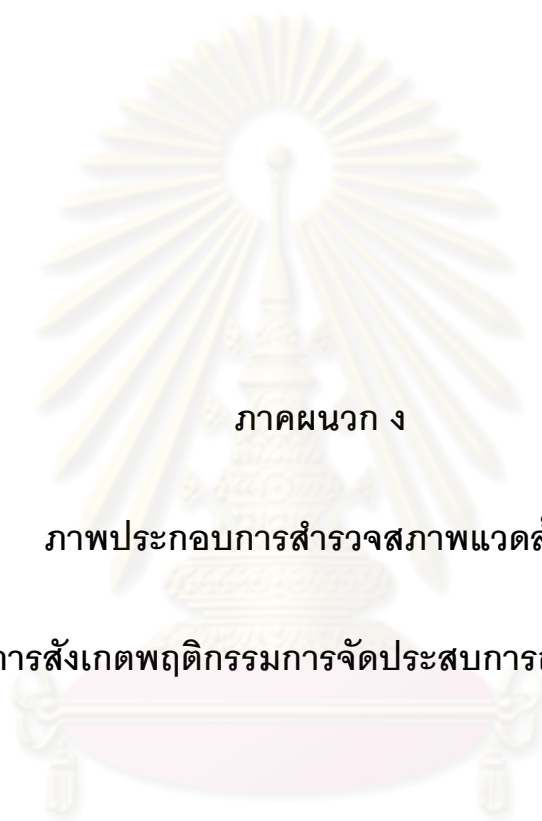
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการสำรวจ

โรงเรียน.....

ตอนที่ 2 แบบสำรวจสภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน

รายการ	พบ	ไม่พบ	ข้อสังเกตเพิ่มเติม
1. สภาพแวดล้อมภายนอก			
1.1 สถานที่ตั้ง			
•.....			
•โรงเรียนอยู่ท่าเลที่มีการคมนาคมสะดวก			
1.2 บริเวณภายนอกอาคาร			
•.....			
•.....			
•มีพื้นที่ว่างภายนอกตัวอาคาร เพื่อเป็นที่วิ่งเล่นหรือทำเป็นสนามเด็กเล่น			
•มีความปลอดภัยสูง			
1.3 การจัดเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องเล่นต่างๆ			
•.....			
•เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์มีความปลอดภัย เครื่องเล่นสนามไม่ชำรุด			
1.4 อาคารเรียน			
•.....			
•.....			
•ภายในอาคารมีแสงสว่างเพียงพอสำหรับการทำกิจกรรม			
•หากเป็นอาคารหลายชั้น บันไดขึ้นลงควรมีราวติดสำหรับเด็กเกาะขึ้น ลง			
1.5 บริเวณสำหรับรับประทานอาหาร			
•.....			
•บริเวณสำหรับรับประทานอาหารสะอาด มีการป้องกันแมลง ฝุ่น มีแสงสว่างทั่วถึง			

รายการ	พบ	ไม่พบ	ข้อสังเกตเพิ่มเติม
• บริเวณสำหรับต้มน้ำอยู่ใกล้กับห้องเรียน			
• น้ำดื่มสะอาดถูกสุขลักษณะ ภาชนะสำหรับใส่น้ำดื่มสะอาด มีฝาปิดมิดชิด			
1.6 ห้องน้ำ ห้องส้วม			
•			
•			
• ห้องน้ำ ห้องส้วมมีความสะอาด ถูกสุขลักษณะ อากาศถ่ายเทสะดวก มีแสงสว่างทั่วทั้งห้อง			
• พื้นห้องน้ำ ห้องส้วมแห้งอยู่เสมอ มีการติดตั้งแผ่นกันลื่น			
1.7 ห้องพยาบาล			
•			
•			
• มียาสามัญประจำบ้าน			
• มีครู/เจ้าหน้าที่ประจำห้องพยาบาล			
1.8 สิ่งจำเป็นสำหรับดูแลสุขภาพอนามัย และความปลอดภัย			
•			
• มีเครื่องดับเพลิงมือถืออย่างน้อย 1 เครื่องในแต่ละชั้นของอาคาร			
• จัดให้มีที่เก็บสิ่งปฏิกูลทั้งภายใน และภายนอกอาคารอย่างถูกสุขลักษณะ			
2. สภาพแวดล้อมภายใน			
2.1 ห้องเรียน			
•			
•			
• แสงสว่างเพียงพอทั่วทั้งห้อง			
• ภายในห้องเรียนมีการจัดมุมประสบการณ์ และติดป้ายบอกชื่อมุม			
• โต๊ะ เก้าอี้มีขนาดเหมาะสมกับวัยของเด็ก			
2.2 บริเวณสำหรับนอน			
•			
•			
• อากาศถ่ายเทสะดวก			
• อุปกรณ์เครื่องนอนสะอาด ถูกสุขลักษณะ และไม่ใช้ร่วมกัน			

ภาคผนวก ง

ภาพประกอบการสำรวจสภาพแวดล้อม

และการสังเกตพฤติกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพประกอบการสำรวจสภาพแวดล้อม

การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน

ภาพอาคารเรียนอนุบาลแยกเป็นสัดส่วนจากระดับชั้นอื่น

ภาพอาคารเรียนรวมหลายระดับชั้นโดยระดับอนุบาลอยู่ชั้นหนึ่ง

ภาพเครื่องเล่นสนามที่มีสนามที่หลากหลาย

ห้องน้ำ ห้องส้วม

ภาพห้องน้ำ ห้องส้วมสำหรับเด็กอนุบาลโดยเฉพาะ ตั้งอยู่ภายในอาคารเรียน โดยจัดให้อยู่บริเวณมุมของอาคาร ใช้ร่วมกันหลายห้อง

ภาพภายในห้องน้ำ ห้องส้วม ประกอบด้วยโถส้วม อ่างน้ำ และอ่างล้างมือที่มีขนาดเหมาะสมกับเด็ก

บริเวณสำหรับรับประทานอาหาร

ภาพบริเวณสำหรับรับประทานอาหาร แยกเป็นสัดส่วนจากห้องเรียน

ภาพภาชนะสำหรับรับประทานอาหารของเด็ก

การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน

ภาพภายในห้องเรียน การจัดพื้นที่แยกเป็นสัดส่วน ระหว่างพื้นที่สำหรับทำกิจกรรม และมุมประสบการณ์

ภาพพื้นที่สำหรับเก็บของใช้ส่วนตัวของเด็ก โดยเด็กสามารถหยิบใช้ได้ด้วยตนเอง

ภาพพื้นที่จัดเก็บอุปกรณ์ของครู
โดยจัดเก็บในที่พื้นมือเด็ก

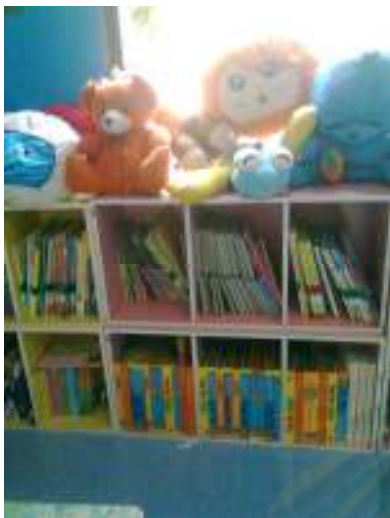
ภาพพื้นที่แสดงผลงานของเด็ก

ภาพมุมข่าวสารผู้ปกครอง

ภาพบริเวณพักผ่อนสำหรับผู้ปกครอง

การจัดมุมประสบการณ์

มุมหนังสือ

มุมบทบาทสมมติ

มุมเกมการศึกษา

มุมศิลปะ

มุมบล็อก

มุมวิทยาศาสตร์

ภาพประกอบการสังเกตพฤติกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
กิจกรรมเสริมประสบการณ์

ภาพเด็กกำลังเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพในชุมชน

ภาพเด็กวางคำศัพท์ภาษาอังกฤษให้สัมพันธ์กับภาพ

กิจกรรมสร้างสรรค์

ภาพเด็กขณะระบายสีภาพวาดธรรมชาติ

ภาพเด็กขณะตัดกระดาษ

กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ และกิจกรรมกลางแจ้ง

ภาพเด็กขณะเล่นเครื่องเล่นสนามบริเวณด้านหน้าของอาคารเรียน

กิจกรรมเสรี

กิจกรรมเกมการศึกษา

ภาพเด็กขณะเล่นบล็อก

ภาพเด็กขณะเล่นเกมวางไม้ผลไม้ตามจำนวนตัวเลขด้านหน้า

ภาพเด็กนั่งทำสมาธิก่อนนอนกลางวัน

ภาพเด็กนอนกลางวันหลังจากรับประทานอาหารและแปรงฟัน

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวชนิษฐา มะปะโท เกิดเมื่อวันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2528 ที่จังหวัดจันทบุรี สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีการศึกษามัธยมศึกษา (เกียรตินิยม อันดับ 2) สาขาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ในปีการศึกษา 2549 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2550

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย